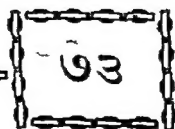

શ્રી જિનશાસન સામે બહારવટે ચડેલા કેટલાક બંધુ-
ઓની કુટિલ-નીતિરીતિઓને ખુલ્લી પાડી દેતું; અને શ્રીજિ-
નશાસનની રક્ષા કાળે પુણ્યવાન ધર્માત્માઓને જિંદાદિલી
ભરી ખુમારીથી ‘ઉન્નત-મસ્તક’ બનાવી દેવા માટે
ભરપૂર મસાલો પૂરું પાડતું પુસ્તક.....

સિંહનાદ

મુનિશ્રી ચન્દ્રશેખરવિજયજી

પ્રકાશક :

કેમલ પ્રકાશન ટ્રસ્ટ

૫૦૮૨/૩ બીજે માળે, રતનપોળના નાકે
યાજ્ઞિક ઇન્સ્ટીટ્યૂટ સામે,

ગાંધી રોડ, અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૧

ફોન C/O ૩૬૨૦૬

*

લેખક પરિચય :

સિદ્ધાન્તમહોદધિ, સચ્ચારિત્રચૂડામણિ

સ્વ. પૂજ્યપાદ આ. લગવન્ત શ્રીમદ્વિજય

પ્રેમસૂરીશ્વરજી મહારાજ સાહેબના વિનેય

મુનિશ્રી ચન્દ્રશેખરવિજયજી

*

પ્રથમ સંસ્કરણ : નવેમ્બર ૨૦૦૦

વિ. સં. ૨૦૩૦, આસો સુદ-૧૫

તા. ૩૧-૧૦-૧૯૭૪

સર્વાધિકાર સુરક્ષિત

*

મુદ્રક :

કાંતિલાલ ડાહ્યાલાલ પટેલ

મંગલ મુદ્રણાલય, રતનપોળ

અમદાવાદ.

પાઠ્યક્રમલિસ્ટ

૧ વંદન હો; વંદનીયને	૧
૨ જીવનબોધ જિનેશ્વરદેવે	૩
૩ વિશ્વોપકારક વ્યવસ્થા	૬
[૧] શાસન	૧૦
[૨] સંઘ	૧૩
[૩] શાસ્ત્ર	૧૬
[૪] સંપત્તિ	૧૯
[૫] ધર્મ	૨૫
૪ જનધર્મની સર્વાત્કૃષ્ટતા	૩૦
૫ પલટાતી હુવા	૩૮
૬ જમાનાવાદની ખતરનાક આંધી	૪૩
૭ બેહૂદાં વિધાનો	૪૭
૮ આ તે વીરશાસનનોજ નિર્વાણ મહોત્સવ નથી શું ?	૧૦૦
૯ રાષ્ટ્રીય ઉજવણીના વિરોધના મુદ્દાઓ	૧૧૪
૧૦ પ્રશ્નોત્તરી	૧૨૩
૧૧ મદદ ખનો	૧૭૪
૧૨ અને છેલ્લે.....	૨૧૦

કમલ પ્રકાશન ટ્રસ્ટ અંગેની તમામ
માહિતિ મેળવવા માટે આ પુસ્તકના છેડે
આપેલું ટ્રસ્ટી મંડળનું નિવેદન નજરમાં
લેવા વિનમ્ર વિનંતિ છે.

ગૃહસ્થ: સ્ત્રી-પુરુષોના ફેાટાની યોજના
હવે બંધ કરવામાં આવી છે.

—ટ્રસ્ટી મંડળ

પુણ્યવંતા મહાવિદેહક્ષેત્રના તપઃસ્વાધ્યાયનિરત, મહાસંયમી
 મુનિવરોના સાર્થમાંથી, ન જાણે. ભૂલા પડીને વિખટા
 પડેલા આ ભરતક્ષેત્રમાં આવી ચડેલા આ છં:-
 સિદ્ધાન્તમહોદધિ; સુવિશુદ્ધસંયમમૂર્તિ, વાત્સલ્યમહોદધિ.
 કર્મશાસ્ત્રનિપુણમતિ. દેવ. આચાર્ય ભગવંત

શ્રીમદ્ પ્રેમસૂરીશ્વરજી મહારાજ સાહેબ

અગણિત ઉપકારોના ઋણુભાર નીચે દબાયેલા-અમારા
 આપના-ચરણોમાં કોટાનકોટિ વંદન....

લિ. પ્રતાપરાય તથા પ્રવિણકૃમાર દલીચંદ તથા
 અ. સૌ. મધુકાન્તા પ્રતાપરાય તથા હસુમતિ પ્રવિણકૃમાર

બે ખાલ

ચૌદસો ચુમ્માલીસ ગ્રન્થોના પ્રણેતા; સૂરિપુરંદર
શ્રીહરિલદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજએ પોતાના લલિતવિસ્તર
ગ્રન્થમાં કહ્યું છે કે, “તીર્થ” કરદેવોની દેશના; કુદ્ર જીવો માટે
તો સિંહનાદ સમી છે. એ જીવો માટે આ દેશના સિંહ
ગર્જના સમી બને છે.

ગર્જના એટલે ગર્જના: અને તે ય સિંહની.

ત્યાં સત્ત્વહીન જીવો જિલા ય ન રહી શકે.

શ્રી જિનશાસન ઉપર ઘરના જ કેટલાક સત્ત્વહીન માણસો
ચોફેરથી ત્રાટક્યા છે. ધર્મ એ લોકોને ખપતો નથી માટે
આડેધડ પ્રહારો કરીને; પોતાને ધર્મના ગ્રેમી દેખાડીને
ધર્મતત્ત્વને છિન્નલિન્ન કરી નાંખવાની કારવાહી તેમણે
જોરશોરથી આરંભી છે.

સત્ત્વહીન માણસો આવું જ કરે. એમાં કશી નવાઈ પાણુ નથી. એમની દયા ચિંતવવા સિવાય બીજો કોઈ વિકલ્પ પણુ નથી. પરન્તુ એમના પ્રચારથી ભાવુક આત્માઓ દોરવાઈ જાય; જમાનાવાદના ઘોડાપૂરમાં તણાવા લાગે, ધર્મથી અને ધાર્મિકજનોથી વિમુખ થવા લાગે એ સાચે જ ગંભીર ખાબત છે.

માટે જ શ્રોત્રિનશાસનની છાવણીમાં પેઢલા પેલા સત્ત્વહીનોને સિંહગર્જના કરીને નસાડી મૂકવા જ રહ્યા.

ધર્મનું વિરાટ બળ જ્યાં સુધી સળવળાટ કરતું નથી ત્યાં સુધી જ તેઓ મેદાન મારી શકે. એ વિરાટ બળના સળવળાટમાં તો એમને દ્રમ દબાવીને નાસવું જ પડે.

જ્યારે ભરમગ્રહ ઊતરી જ રહ્યો છે અને જૈન-સંઘનો અબ્યુદયકાળ આવી જ રહ્યો છે ત્યારે જેઓ ભદ્રિક પરિણામી સત્ત્વશીલ આત્માઓ છે તેમનું અહિત કોઈ ન કરી જાય; અહિત થઈ ગયું હોય તો તે નિર્મૂળ કરી દેવાય તે ખૂબ જરૂરી છે. એ માટે જમાનાવાદી લોકોની કુટિલ ચાલને એમની સમક્ષ ઉઘાડી પાડવી જ રહી. એમનાથી આ ભદ્રિક જીવોને સજાગ કરી દેવા જ રહ્યા.

સિંહના બચ્ચાઓને ગાડરોનાં ટોળામાંથી છૂટા પાડવા જ રહ્યા.

આ પુસ્તક આ જ કામ માટે મેં લખ્યું છે.

આ તો છે સિંહુની ગર્જના. એટલે એ કાન ફાડી નાંખે; થરથરાવી નાંખે; ધ્રુમવી નાંખે.....એવું બધું થ બને.

એવા સમયે એ આત્માઓને ફૂલવ્યા બદલ ક્ષમા માંગવા સિવાય મારી પાસે બીજો કોઈ રસ્તો નથી.

ઈશ્વર હું કે તેવા જમાનાવાદી લોકો પોતાની આલ સુધારે અને શ્રીજિનશાસનના ભાવી અશ્યુદયમાં પોતાનો ફાળો નોંધાવીને સદ્ગતિના ભાગી બને.

લિ.

વિ. સં. ૨૦૩૦ આસો સુ. ૧૫

શ્રમણસંઘસેવક

તા. ૩૧-૧૦-૭૪

મુનિ ચન્દ્રશેખરવિજય

છેલ્લા પાંચસો વર્ષોથી અંગ્રેજો ભારત દેશને આબાદ બનાવતા જઈને; તેની પ્રજાને ખરબાદ કરીને તેનો સર્વનાશ બોલાવી દેવાના ભયાનક કાવતરાંને મણિતબદ્ધ રીતે સફળ કરી રહ્યા છે.

આ સ્થિતિમાં દરેક ધર્મના અનુયાયીઓ સ્વ-ધર્મના મોક્ષમૂલક ક્રિયાકાંડોમાં ખુબ ચુસ્ત બને; અને પરધર્મના અનુયાયીઓ સાથે એકસંપી (એકતા નહિ) કરે તો જ એ બળથી ભયાનક કાવતરાંને હજી પણ નિષ્ફળ કરી શકાશે. આ માટે જૈનધર્મના અનુયાયી વર્ગે પહેલ કરવી પડશે; તે દરેકે શાસ્ત્રચુસ્ત જીવન જીવવું પડશે; જમાનાવાદનો બહિષ્કાર કરવો પડશે.

જો ધર્મની આવી કોઈ સ્વયંભૂ તાકાતનું નિર્માણ અને સર્વ આર્યધર્મોની એકસંપીની પ્રતિષ્ઠા કરવામાં નહિ આવે તો માત્ર ૫૦ વર્ષમાં આર્યપ્રજા પોતાની જવાદોરી—સંસ્કૃતિ—ને સંપૂર્ણપણે ખોઈ નાંખશે. સમગ્ર હિન્દુસ્તાન આર્યપ્રજાનું કષ્ટસ્તાન બની જાય તો નવાઈ નહિ.

વંદન હો, વંદનીયને !

[૧]

અષ્ટ કર્મના ઈંધનને ભસ્મસાત્ કરી ચૂકેલા; ધુન્ન બનેલા, સંસાર સાગરનો પાર પામેલા, લોકના અથલાગે પહોંચીને સદા માટે ત્યાં જ સ્થિર થઈ ગએલા હે અનંતાનંત સિદ્ધ ભગવંતો ! આપને અનંત-અનંત વંદન.

હે તીર્થંકર ભગવંતો ! જે અપાર શાન્તિનું ધામ છે; જે અચલ છે; અરૂપી છે, જે અક્ષય છે, જે અક્ષત છે, જે અવ્યાખાધ છે; જ્યાંથી કદી આ જગતમાં પાછા આવવાનું નથી, એવી 'સિદ્ધગતિ' ના સ્થાનને આપ પામ્યા છો. આપે સર્વ ભયોને જીતી લીધા છે.

ભૂત અને ભાવીના સર્વ તીર્થંકરદેવો ! વર્તમાનમાં મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં વિચરતા વીસ તીર્થંકર દેવો ! આપ સહુને કોટિ કોટિ વંદન.

હે, આસન્ન ઉપકારી તીર્થંકર પરમાત્મા મહાવીર દેવ ! આપ તો દેવોના દેવ(ઈન્દ્ર)ના ય દેવ છો-દેવાધિદેવ છો. દેવેન્દ્રો અને નરેન્દ્રો પણ આપના ચરણોને ચૂમે છે. અહો ! આપનું માહાત્મ્ય ! સામર્થ્ય યોગનો આપને કરેલો એક જ અમારો નમસ્કાર આ સંસારનો શીઘ્રમેવ પાર પમાડી દે !

હે પરમાત્મન્ ! આપના નામ-મન્ત્રમાં તો અમારા
દુઃખ દારિદ્રોને દૂર કરવાની તાકાત તો છે જ, પરંતુ
આપને કરાતા નમસ્કારમાં ય દુઃખો અને દુર્ગતિઓને
મટાડી દેવાની અને સદ્ગતિઓ દેવાની તાકાત
સમાચોલી છે.

અને આપનું સમ્યગ્દર્શન ?

અરે ! એના ચમકારામાં તો અવિનાશી સુક્તિ જ
પ્રાપ્ત થઈ જાય છે. તો મારા નાથ ! મારે બીજું જોઈએ
છે પણ શું ? ભક્તિ ભરેલા હૃદયે તારા ચરણોના શરણાં
મેં સ્વીકાર્યા છે. મને હવે એ સુંદર સમ્યગ્દર્શન જ દે....
ભવોભવ એ સમ્યગ્દર્શનનું જ દર્શન કરાવું.

આ સેવક તો સમ્યગ્દર્શન મળતું હોય તો તેની
સાથે સાતમી નારકના દુઃખ વેઠવાને તૈયાર છે. અને
સમ્યગ્દર્શનવિહોળાં તો દેવેન્દ્રોના કે નરેન્દ્રોના સિંહાસન
પણ થૂંકરવા જેવા લાગે છે.

દે, દે, ઓ દયનીય ! દૃષ્ટિ દે....સિવાય બીજું કંઈ
ન ખરે.

ઓ ત્રિલોકગુરુ દેવાધિદેવ ! આપ તો ચન્દ્રશા નિર્મળ
છો; સૂર્યશા તેજસ્વી છો અને સાગરશા ગંભીર છો.
આપના અનુગ્રહનું એક જ તેજકિરણ આ રંક ઉપર પડી
જાય તો આ રંક, રંક મટીને રાય બની જાય હોં. એમાં
જરા ય શંકા નહિ.

તારા અનુગ્રહના અમીપાતે જ ભવ જૂઠો લાગવા માંડે; માર્ગાનુસારિતા આવવા લાગે, દષ્ટિ પ્રાપ્ત થાય, આંતરચક્ષુ ઉઘાડ પામે, વિરતિ ધર્મનું જીવન આત્મસાત્ થવા લાગે.

સ્વામીનો એક જ અનુગ્રહપાત થાય, અને સેવકનું કામ થઈ જાય.

વંદન કરું છું તે વીરને :

જે, વાસનાઓ આગે લડકે જલતા સંસાર ઉપર હેલિ વરસાવતી વાદળી છે;

જે, મોહની રજકણોને હટાવી દેતો વાયુ છે,

જે, માયાની ધરતીને ઊખેડી નાંખતું અપ્રતિમ શસ્ત્ર છે.

કોટિ કોટિ વંદન હો વંદનીય ભગવંતોને !

જીવનખોધ જિનેશ્વરદેવો :

[૨]

શાસનપતિ તીર્થંકરદેવ પરમાત્મા મહાવીર !

સર્વ તીર્થંકરદેવોનું પ્રતીક ! એમની સ્તવના, એટલે.

સર્વ તીર્થંકરદેવોની સ્તવના.

ચાલો; સ્તવીએ એ પરમાત્માને !

તીર્થંકરદેવોનું જીવન તો અત્યુત્તમ-ઉત્તમોત્તમ રક્ષાનું હોય જ છે પરંતુ એ વિશ્વતારક પરમાત્માઓના

પૂર્વના ત્રણેય લવોના તમામ તબક્કાઓ પણ વિશ્વનું કલ્યાણ કરી દેતા બોધથી ભરપૂર હોય છે.

દરેક તીર્થંકરદેવ પૂર્વના ત્રીજા લવમાં અશરણ, અસહાય એવા જગતને જોઈને, દુઃખ અને પાપોથી ખદબદી ઊઠેલા આત્માઓને જોઈને દ્રવી ઊઠે છે. એમનું હૈયું કડુણાથી છલકાઈ જાય છે અને જે પળે ‘સવિ ભુવ કરુ’ શાસનરસી’ ની ઉત્કૃષ્ટતમ કડુણા લાવનાથી એ તારકો પ્લાવિત થઈ જાય છે એ જ પળે તેઓ તીર્થંકર નામ કર્મોનો બંધ કરે છે.

આ રીતે એમનો આ લવ સફળ થઈ જાય છે. એ પછી આયુષ્ય કર્મના બંધ પ્રમાણે કેટલાક આત્માઓ દેવગતિમાં જાય છે તો કેટલાક આત્માઓ નારકગતિમાં પણ જાય છે. બેય ખરાબ છે; દેવગતિ પણ સારી નથી. સુખની પ્રચુરતા હોવાના કાકણે; નારકગતિય સારી નથી; દુઃખની પ્રચુરતાના કારણે.

પણ તે તો પાગલ આત્મા માટે.

શાળા આત્મા માટે તો બેય ગતિ સરખી છે, બેય સારી છે. દેવગતિમાં વિરાગ ઝીલતાં અને નારકગતિમાં સમાધિ પામતા આત્માઓને બેય ગતિમાં કર્મોનો ક્ષય જ સિદ્ધ થાય છે.

રાગવિભોર દેવગતિ કરતાં સમાધિસંપન્ન નારકગતિ પાળ એવેશ્વાએ સારી.

તે તારક આત્માઓ દેવગતિમાં રહીને વિરક્તિની ટોચકક્ષાનું જીવન જીવી જાય છે અને જગતને સંદેશ આપતા જાય છે કે, સુખે વિરાગ કેળવજો.

નારકગતિમાં ગએલા તે તારક આત્માઓ સમાધિની રસદહાણુ માણી જાય છે અને જગતને સંદેશ આપતા જાય છે કે, દુઃખે સમાધિ કેળવજો.

એ પછી એ તારક આત્માઓ તીર્થ'કરદેવ તરીકેના અંતિમ ભવમાં પ્રવેશ કરે છે.

ગૃહસ્થ જીવનમાં માતૃપિતાના વિનયથી માંડીને-તે તે કક્ષાનું-ઉત્તમોત્તમ ઔચિત્ય-સેવન કરતા રહીને તે પુણ્યાત્માઓ આપણને ય 'સર્વત્ર ઔચિત્ય સેવન' નો પાઠ ભણાવે છે.

સાધના કાળના મુનિજીવનમાં 'શક્યનો સ્વીકાર કરો સામનો કદાપિ નહિ' એ સંદેશ તે મૌનાત્માઓ આપણને આપે છે. બધું જ સહો....બસ સહ્યા જ કરો. કોઈને કશો ય ઠપકો દીધા વિના; વણુમાગી સલાહ દીધા વિના....એક પક્ષી રીતે-તમે એકલા સહ્યા જ કરો.

જે સહે છે તે જ સાધુ છે.

આશ્તોતી સામે જે મૂંગો રહે છે તે જ મુનિ છે.

સાધુનો જ મોક્ષ થાય; મુનિનો જ મોક્ષ થાય.

વીરે ચંડકૌશિકને, ગોશાલકને, સંગમકને-બધા ય ને

પૂર્વના ત્રણેય લવોના તમામ તબક્કાઓ પણ વિશ્વનું કલ્યાણ કરી દેતા બોધથી ભરપૂર હોય છે.

દરેક તીર્થંકરદેવ પૂર્વના ત્રીજા લવમાં અશરણ, અસહાય એવા જગતને બોધને, દુઃખ અને પાપોથી ખદબદી બિઠેલા આત્માઓને બોધને દ્રવી બિઠે છે. એમનું હૈયું કરુણાથી છલકાઈ જાય છે અને જે પળે 'સવિ શુભ કરુ' શાસ્ત્રનરસી' ની ઉત્કૃષ્ટતમ કરુણા ભાવનાથી એ તારકો પ્લાવિત થઈ જાય છે એ જ પળે તેઓ તીર્થંકર નામ કર્મનો ખંધ કરે છે.

આ રીતે એમનો આ ભવ સફળ થઈ જાય છે. એ પછી આયુષ્ય કર્મના ખંધ પ્રમાણે કેટલાક આત્માઓ દેવગતિમાં જાય છે તો કેટલાક આત્માઓ નારકગતિમાં પણ જાય છે. જે ય ખરાબ છે; દેવગતિ પણ સારી નથી. સુખની પ્રચુરતા હોવાના કાકણે; નારકગતિ ય સારી નથી; દુઃખની પ્રચુરતાના કારણે.

પણ તે તો પાગલ આત્મા માટે.

શાણા આત્મા માટે તો જે ય ગતિ સરખી છે, જે ય સારી છે. દેવગતિમાં વિરાગ બીલતાં અને નારકગતિમાં સમાધિ પામતા આત્માઓને જે ય ગતિમાં કર્મનો ક્ષય જ સિદ્ધ થાય છે.

રાગવિભોર દેવગતિ કરતાં સમાધિસંપન્ન નારકગતિ પણ અપેક્ષાએ સારી.

તે તારક આત્માઓ દેવગતિમાં રહીને વિરક્તિની પ્રાયશ્ચિત્ત' જીવન જીવી જાય છે અને જગતને સંદેશ આપતા જાય છે કે, મુખે વિરાગ કેળવજો.

નારકગતિમાં ગએલા તે તારક આત્માઓ સમાધિની રસદહાણુ માણી જાય છે અને જગતને સંદેશ આપતા જાય છે કે, દુઃખે સમાધિ કેળવજો.

એ પછી એ તારક આત્માઓ તીર્થ' કરદેવ તરીકેના અંતિમ ભવમાં પ્રવેશ કરે છે.

ગૃહસ્થ જીવનમાં માતૃપિતાના વિનયથી માંડીને-તે તે કક્ષાનું-ઉત્તમોત્તમ ઔચિત્ય-સેવન કરતા રહીને તે પુણ્યાત્માઓ આપણને ય 'સર્વત્ર ઔચિત્ય સેવન' નો પાઠ ભણાવે છે.

સાધના કાળના મુનિજીવનમાં 'શક્યનો સ્વીકાર કરો સામનો કદાપિ નહિ' એ સંદેશ તે મૌનાત્માઓ આપણને આપે છે. બધું જ સહો....બસ સહા જ કરો. કોઈને કશો ય કપકો હીધા વિના; વણુમાગી સલાહ હીધા વિના....એક પક્ષી રીતે-તમે એકલા સહા જ કરો.

જે સહે છે તે જ સાધુ છે.

આફતોની સામે જે મૂંઝો રહે છે તે જ મુનિ છે.

સાધુનો જ મોક્ષ થાય; મુનિનો જ મોક્ષ થાય.

વીરે ચંદ્રકૌશિકને, ગોશાલકને, સંગમકને-બધા ય ને

આવકાર્યા; બધા ય ને સહ્યા અને એથી જ વીર, મહાવીર બન્યા. વીતરાગ સર્વજ્ઞ, તીર્થંકર દેવ બન્યા.

ઘોર અને ઉચ્ચ સાધનાના કાળના સાડા બાર વર્ષે વીતી ગયા.

વૈશાખ શુક્લ દશમીએ વીર, વીતરાગ થયા; સર્વજ્ઞ બન્યા, અને તરત જ દેશના આપી. દેશના સાંભળવા માટે દેવો હતા; દાનવો ય હતા, અબળોપતિઓ હતા; સત્તાપતિઓ પણ હતા.

પણ....પણ....પરમાત્માને સત્તા કે સંપત્તિથી ધર્મ-શાસન ચલાવવાની વાત લગીરે માન્ય ન હતી. ધર્મ તે ધર્મથી જ ચાલે; અર્થપતિઓ કે ઐશ્વર્યપતિઓ ધર્મ-શાસન ચલાવવાના વિષયમાં 'બિચારા' છે. એમનું તો આ વિષયમાં ગજૂ પણ નહિ.

વીરની દેશના નિષ્ફળ ગઈ !

શાસ્ત્રકાર મહાર્ષિઓએ એની નોંધ લેતા કહ્યું કે કોઈ આત્મા વિરતિધર્મ પામ્યો નહિ માટે દેશના નિષ્ફળ ગઈ !

લલે....એ વાત તો આપણને શિરસા માન્ય છે. પરંતુ વીરની આ દેશનાની નિષ્ફળતાના ખ્યાનમાં કેટલી મોટી સફળતા પડી છે એ તો જૂઓ.

આજના જમાનાવાદીઓ માટે તો આ નિષ્ફળતાનું ખ્યાન ખરેખર જખ્ખર લયડાક 'પૂરવાર થયું' છે.

એ કહે છે, “સાવધાન ! રખે કોઈ ભ્રમમાં રહી જતા કે વીરનું શાસન પૈસાદારોથી ચાલી શકે છે; કે ખુરશી-પતિઓ એના સુકાની બની શકે છે; ના, જરાય નહિ; વીરનું શાસન તો પૂરા એકવીસ એકવીસ હજાર વર્ષ સુધી ચાલશે જ; પરંતુ સંસારના ભોગસુખોને લાત મારીને મોહરાજની સામે કેસરીઆ કરીને રણમેદાને પડતા -અશ્રમતાં-વીરના વિરતિધરોથી જ એ ચાલશે.

ધનપતિઓને આ શાસનનું નાવડું હંકારવા માટે ભલે કદાચ વિરાટ સંખ્યાબળની જરૂર જણાતી હોય પણ સખૂર ! સંખ્યાબળની એ ધૂન બ્રાન્ત છે. વીરનું શાસન સંખ્યાએ ચાલતું નથી; ગુણવત્તાએ જ ચાલે છે.

વીર પોતે એક જ હતા ને !

પાંચમાં આરાના અંતે વીર શાસનના અગ્રણી દુષ્પ-સહસૂરિજી પોતે એક જ છે ને ?

આજે ય વિરતિધર્મના ગુણના હલેસાંએ જ એ નાવ ચાલશે. જ્યાં વિરતિ છે ત્યાં જ ધર્મ છે; ત્યાં જ શાસન છે; ત્યાં જ અબ્યુદય અને નિઃશ્રેયસ છે.

વિરતિધર્મજનિત પ્રભાવથી જો ધર્મપ્રભાવ પ્રસરતો હોય, કે ધર્મ પ્રચાર થતો હોય તો તે ધરાર માન્ય છે.

પરંતુ વિરતિ વિહોણાં ભાષણો; લેખો; કે કોઈ પણ પ્રચાર સાધનો બધાં ય ભૂંસા ભરેલા-ખેતરે ઊભેલા-જૂઠા

બાડીઆ-ચાડીઆ જેવા છે. એવાઓના દંભ ઝાઝા ચાલી શકતા નથી.

વીરશાસન તો આવા પ્રચારોથી હરગીજ બદ્ધમૂલ બની શકતું નથી.

વીરની પ્રથમ દેશનાની નિષ્ફળતાનો આ સફળ સંદેશ છે. આપણે સહુ એને આ પળે તો અવશ્ય ધ્યાનમાં લઈએ.

નિષ્ફળ દેશનાને પડતી મૂકીને દેવાધિદેવ તે સ્થાનેથી વિહાર કરી ગયા.

વૈ. શુ. અગીઆરસનો દિવસ ધન્ય બની ગયો; અમર થઈ ગયો. અનંતજીવોને અભયદાતા બની ગયો.

એ દિવસ હજારો આત્માઓને વીરે સર્વવિરતિધર્મની ભેટ કરી. એમાંના મુખ્ય અગીઆર બ્રાહ્મણોને પોતાના ગણધરપદે આરૂઢ કર્યા.

ઉત્કૃષ્ટ કક્ષાના વિનયને લઈને તે જ પળે તેમને દ્વાદશાંગીનો ક્ષયોપશમ થયો. પરમાત્માએ તેને અનુગ્રા આપી.

વીર શાસનની સ્થાપના થઈ.

વિશ્વોપકારક વ્યવસ્થા

[૩]

શાસન-સંઘ-શાસ્ત્ર-સંપત્તિ-ધર્મ.

કોઈ પણ વ્યવસ્થા માટે પાંચ વસ્તુઓની ઉપસ્થિતિ અત્યંત અનિવાર્ય છે. (૧) સંસ્થા (૨) સંચાલક (૩) નિયમાવલિ (૪) વસ્તુઓ (૫) ઉદ્દેશ.

દવાખાનું ચલાવવા માટે દવાખાનાની સંસ્થા જોઈએ; સંચાલક તરીકે ડોક્ટર, કંપાઉન્ડર વગેરે જોઈએ, રોગાદિ અંગેના પુસ્તકો જોઈએ. (૪) દવાખાનું, ટેબલ, ખુરશી, દવા વગેરે વસ્તુઓ જોઈએ અને (૫) એ સંસ્થાનો ઉદ્દેશ 'દરદીને રોગમુક્તિ' વગેરે હોવા જોઈએ.

પાંચમાંથી કોઈ પણ એક બાબતનો છેદ ઉઠાડી દો; કામ અટકી જ પડશે.

દેવાધિદેવ પરમાત્મા મહાવીરદેવ તો વિશ્વમાત્રનું કલ્યાણ કરવાની ભાવનાથી ભાવિતાત્મા હતા. સર્વજીવોને રોગાદિ રોગોમાંથી મુક્તિ આપવાનો એમનો ઉદ્દેશ હતો.

પણ એ માટે કોઈ સંસ્થા તો જોઈએ જ.

એમણે વિશ્વકલ્યાણકર શાસન નામની સંસ્થા સ્થાપી. એના સરળ સંચાલન માટે શ્રમણ પ્રધાન ચતુર્વિધ-સંઘને સંચાલક તરીકે નીમ્યો.

ઉત્સર્ગ, અપવાદાદિમય વિવિધ શાસ્ત્રો રૂપે નિય-
માવલિ આપી.

પણ સંપત્તિ વિના કોઈ સંસ્થા ન ચાલે એટલે
સાત ક્ષેત્રોની બહિરંગ સંપત્તિનું અને વિરાગ, સમાધિ,
મૈત્રી આદિની અભ્યંતર સંપત્તિનું પ્રકાશન કર્યું.

ભલે; આજે વીર પરમાત્મા હાજરાહજૂર નથી.
પરંતુ જે આત્માને રાગાદિથી મોક્ષ પામવો છે એના
માટે તો ઉપરોક્ત પાંચે ય સ્વરૂપે પરમાત્મા વીર
હાજરાહજૂર છે.

જેમનો ઉદ્દેશ આંતર રોગમુક્તિનો હોય તે તમામ
આત્માઓ આ શાસન નામની સંસ્થામાં જોડાઈ શકે છે.
અને મોક્ષભાવને અચૂકપણે પ્રગટ કરી શકે છે.

શાસન :

જગચિંતામણિ સૂત્રમાં તીર્થંકરદેવના શાસનને
'અપ્રતિહત' કહ્યું છે. એ કદી કોઈનાથી હુણાતું નથી. એની
સ્વયંભૂ તાકાતના બળે જ એ આ વિશ્વ ઉપર જીવંત
છે, અનેક સુમુક્ષુઓના મોક્ષભાવનું પ્રાકટ્ય એ કરતું જ
રહે છે એને હુણનારા જ હુણાઈ જાય છે; એને ધૂળ
ઉડાડનારાની આંખો જ એ ધૂળે આચ્છાદિત બની
જાય છે.

આથી જ અજિતશાન્તિ સ્તવમાં અપ્રતિહત એવા
એ શાસનને જગતમાં સર્વોત્તમ [જસ્સ જગુત્તમ સાસણ
અસ્સા] કહેવામાં આવેલ છે.

વસ્તુ સ્થિતિ પણ આવી જ છે.

સમગ્ર વિશ્વ ઉપર આ 'શાસન'નો ઉપકાર છાઈ ગયો છે. આ લીલ કુગમાં રહેલા અનંતાનંત જીવોની કરુણા ય એણે વિચારી છે.

સમુદ્રોના પાણીના ટીપે ટીપે રહેલા અસંખ્ય જીવોની હિતચિંતા પણ એણે જ કરી છે.

આફ્રીકાના જંગલોમાં પથરાએલી જીવસૃષ્ટિના મોક્ષની કામના એણે જ સેવી છે.

ના. માનવોના હિત પૂરતું જ આ શાસન મર્યાદિત રહ્યું નથી; મિત્રોના જ અલય વચનનો આદર્શ એણે આપ્યો નથી. એનું વિશ્વખંધુત્વનું વર્તુળ એટલું બધું વિરાટ બનીને પથરાયું છે કે ત્રણે ય કાળના અને ત્રણે ય લોકના સર્વજીવોની હિતચિંતાને એણે પોતાનામાં સમાવી લીધેલી છે. આથી જ મામકા-પરાયાના લેદ એને ઘેર રહ્યા નથી; શત્રુ-મિત્રના નાતા એની નાતમાં લખાયા નથી, વહાલા દવલાના દાવ એને ત્યાં ખેલાતા નથી.

આ સિવાય એનો એક અજોડ પ્રભાવ સમજવા જેવો છે. જે પુણ્યાત્માઓ જૈન શાસનમાં જન્મ પામ્યા છે એમાંના ઘણાં બધા આત્માઓ જન્મથી જ માંસાહારી નથી; દારૂપાન કરતા નથી; અપેયનું પાન કરતા નથી; અલક્ષ્યનું ભોજન કરતા નથી.

એ બધા ય જીવોએ પૂર્વજન્મોમાં હનરો વાર શું માંસ ખાધું નથી ? હાડ પીધો નથી ? અલક્ષ્ય અને અપેયના સેવન કર્યા નથી ?

તો શા માટે એ પાપિષ્ઠ સંસ્કારોનું ઉદ્બોધન અહીં ન થયું ? ઉપરથી, એ માંસાદિ પ્રત્યે ઘોર નકરત કેમ પેદા થઈ ? માંસાહારી વગેરે લોકોનો સહવાસ પણ એમને અકારો કેમ થઈ પડે છે ?

કહેવાય છે કે ૯૫ ટકા જેટલા લોકો માંસાહારાદિ કરે છે. આટલા બધા લોકોની વચમાં ‘માઈક્રોસ્કોપીક માઈનોરીટી’—ખૂબ નાની લઘુમતિ-ધરાવતા આ લોકોને એ બહુમતિનો ચેપ પણ કેમ નહિ લાગતો હોય ?

શું બાળવયમાં જ એમણે માંસ-હાડના અપાયોને જણાવતાં પુસ્તકો વાંચ્યા છે ? ના.

તો ? આવી સિદ્ધિ શાથી પ્રાપ્ત થઈ ?

એક જ સમાધાન જડે છે કે આ લોકોને જન્મતાં જ જિનશાસન મળી ગયું છે એનો જ આ બધો ય મહિમા છે.

અહો ! જે અલક્ષ્યનો ત્યાગ કરવાનો વિચાર કરતાં જ અલક્ષ્ય-લક્ષકોના શરીરમાંથી ધૂળરી છૂટી જાય છે તે અલક્ષ્યનો ત્યાગ જન્મતાં જ કરી દેવાની અનેક સિદ્ધિ માત્ર જિનશાસનને આભારી છે.

અશુભ સંસ્કારોની બેલેંસ બોલતી હોવા છતાં, અશુભ વાતાવરણની વચમાં જ રહેવા છતાં એ અશુભતાને સ્વપ્નમાં ય સ્પર્શવા ન દેવાની સિદ્ધિ આપે છે, એક માત્ર જિનશાસન.

એક જ આત્માને સર્વવિરતિધર્મનું પ્રદાન કરીને, એ આત્માના નિમિત્તે સંસારમાં ચાલનારી-ઘોર હિંસામાંથી સર્વજીવોને એ મુક્તિ અપાવી દે છે.

સર્વવિરતિ ધર્મનું કેવું અનુપમ આયોજન એમાં થયેલું છે કે એના પાલકને મુક્તિ મળે; બીજા સર્વ જીવોને અભયવચન પ્રાપ્ત થઈ જાય.

જગતમાં જોડો નથી આવા જિનશાસનનો ! સર્વ જીવો ઉપર થતી એના ઉપકારોની હેલિનો !

શરણે જઈએ; એ શાસનના.

સંઘ :-

સંઘ એટલે શ્રમણ પ્રધાન ચતુર્વિધ સંઘ. શાસન-પતિ પરમાત્માની આજ્ઞાને શિરસાવંધ કરે તેવા જ સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક, અને શ્રાવિકાનો સંઘ હોય.

જમાનાવાદી, તકવાદી, કીર્ત્તિકામનાવાદી, લોકો ભલે નવકારમન્ત્ર ગણુતા હોય; તીર્થયાત્રા કરતા હોય, મંદિરોના વહિવટ પણ કરતા હોય પરન્તુ જો તેઓ જિના-સાને શિર ઝુકાવી શકતા ન હોય તો તે બધાયનો સંઘ ન

કહેવાય. પૂ. પાદ હરિભદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજએ તો આવા લોકોના કહેવાતા સંઘને 'હાડકાનો માળો' કહ્યો છે.

સંઘ તો તીર્થંકરદેવની જેમ પૂજ્ય છે. આથી જ એની ઉપર અથાગ બહુમાન રાખવાનું જૈનમાત્રનું કર્તવ્ય જણાવાયું છે.

સંઘના પ્રત્યેક અંગ પ્રત્યે અપાર વાતસલ્ય હોવું જોઈએ. 'મારો સાધર્મિક લાઈ; મારા ગુરૂ' એવો આત્મીય લાવ જો દરેકના અંતરમાં જાગ્રત થઈ જાય તો સંઘના કોઈ પણ અંગનો કોઈ પણ પ્રશ્ન ઊભો રહે નહિ.

ચતુર્વિધ સંઘના કોઈ પણ સભ્યનું મહત્ત્વ કેટલું ગૌરવપૂર્ણ છે ? એમાં સમાનતાનો આદર્શ આજે પણ કેવો જીવંત છે એનો એક જ દાખલો બસ છે.

સાંવત્સરિક વગેરે પ્રતિક્રમણોમાં આલીસ વગેરે લોગસ્સનો કાઉન્સિલ આવે છે. જ્યાં સુધી બધા ય આ કાઉન્સિલ પારે નહિ ત્યાં સુધી સંઘની કોઈ મોટામાં મોટી શ્રીમંત વ્યક્તિ; કે આચાર્યપદારૂઢ મહાત્મા પણ પ્રતિક્રમણની ક્રિયા આગળ ચલાવી શકતા નથી.

સાવ અખૂઝ જૈન હોય, ખૂબ જ ધીમે ધીમે લોગસ્સ ગણતો હોય, ઘણી વાર પણ લાગતી હોય તો ય શિસ્ત તે શિસ્ત. તે જૈનને અવગણીને મોટો ખેરખાં પણ આગળ વધી શકે નહિ.

સંઘપૂજમાં દૂધ અને પાણીથી થતો પ્રત્યેક જૈનના

ચરણે પ્રક્ષાલ એ સંઘના ગૌરવનો ઉત્કૃષ્ટ નમુનો છે.

સાધર્મિક જમણુવારમાં શેઠ અને નોકર, વગેરે તમામ ઊંચી નીચી પાયરીના લોકો સમાનતાના રંગે રંગાઈ જાય છે તે દૃશ્ય અત્યંત હૃદયસ્પર્શી હોય છે.

સંઘમાં વ્યક્તિનું શ્રીમંત વગેરેના નાતે મહત્વ જ નથી; ત્યાં તો સંઘના અંગ તરીકેનું જ તે તે વ્યક્તિનું મહત્વ એક સરખું આંકવામાં આવે છે.

આથી જ માંડવગઢના મહામન્ત્રી પેથડ સંઘના આગંતુક બંધુને જોતાં જ હાથી ઉપરથી ઊતરીને તેને જોડી પડતા અને સૌ પ્રથમ પોતાને ઘેર જમવાનું લાવલયું આમંત્રણ દેતા; તે આગંતુકનો કપડા-લત્તા કે ગરીબીને આ બાબતમાં લેશ પણ વિચારવામાં આવતી ન હતી.

દુનિયામાં ધર્મો તો ઘણાં છે પરંતુ વીતરાગ સર્વજ્ઞ પ્રરૂપિત ધર્મશાસનના સંચાલન માટેની વ્યવસ્થા જેવી સુવ્યવસ્થા ક્યાંય નથી; ધર્મ શાસનના સંચાલકોના સમાન ગૌરવ જેવું ગૌરવ ક્યાંય નથી.

યુગપ્રધાન ભગવંત ભદ્રબાહુસ્વામીજી કે તાર્કિકશિ-રોમણિ સિદ્ધસેન દિવાકર સૂરિજીને પણ પળભર ઊભા રાખી દેવાની તાકાત જે શ્રી સંઘ પાસે છે એના ગૌરવને કાંઈ આપણી બુદ્ધિની કુટપટ્ટીથી માપી શકાશે ખરું ?

જેશકે, આ સંઘવ્યવસ્થા આ યુગની મતપદ્ધતિ નથી કેમકે આજની મતપદ્ધતિમાં સમાનતાના નામ નીચે

ઘોર અસમાનતા જ ગંધાએલી છે, શિક્ષિત અને અભણનો, ચિંતક અને પાગલનો, ખૂની અને શાહુકારનો મત જ્યાં સરખો જ ગણાતો હોય તે મત-સમાનતા કેટલી લાયકર અસમાનતા અને અરાજકતા પ્રજામાં ઊભી કરે છે ? એ વાત હવે તર્કથી કે પ્રસંગે આપીને સાબિત કરવાની કશી જરૂર દેખાતી નથી.

સંઘવ્યવસ્થામાં પણ મતાધિકાર તો છે જ; પણ અહીં મત એટલે ‘અભિપ્રાય’ અર્થ થાય છે, સંઘની દરેક વ્યક્તિ-નાનામાં નાની વ્યક્તિ-પણ પોતાનો અભિપ્રાય જરૂર આપી શકે પરંતુ અંતિમ નિર્ણય કાંઈ મતોથી ન લેવાય પરંતુ શાસ્ત્રજ્ઞોના વિચારથી લેવાય; ગીતાઈ ગુરુ-વર્યોથી જ લેવાય.

અઢાર દેશના અધિપતિ મહારાજા કુમારપાળ સંઘના સભ્યની ચરણરજ માથે મૂકતાં; સંઘના સભ્યોને શીળી છાંયડી દેતાં લીંબડા અને વડલાના વૃક્ષોને ય નમસ્કાર કરતા.

આ તે જૈનસંઘ છે જેના અકિંચનો-પુણીઆ અને કુંડલીઆ-ના નામ પણ પરમાત્મા મહાવીરદેવના કે ધુરંધર આચાર્યોના શ્રીમુખે ચડી ગયા છે.

શાસ્ત્ર :—

આચારાંગ વગેરે બાર અંગમય દ્વાદશાંગી એ આપણું શાસ્ત્ર; જીવન વિકાસની નિયમાવલિથી સુખદ્ધ

એ શાસ્ત્રોએ અગણિત આત્માઓને મોક્ષમાર્ગની દિશા ચીંધી છે; એ માર્ગે ઠોકર ખાનારા આત્માઓની શુદ્ધિ કરાવીને એમની જનેતા બનવાનું સ્થાન એ શાસ્ત્રોએ શોભાવ્યું છે.

આધ્યાત્મિક જીવનને મંદીના વાયરાના ઝપાટે ઝીંકાતું જોઈને અપવાદ માર્ગના આપદ્મર્મનો ટેકો દઈને અનેકોના જીવનને પુનઃ સ્વસ્થ બનાવી દેવાનું કામ કરીને એ શાસ્ત્રોએ સાચા મિત્રની ગરજ સારી છે.

એના સ્વાધ્યાયના રસ દ્વારા મુમુક્ષુઓએ લોગરસની કાયમી કબર ખોદી નાંખવામાં સંપૂર્ણ સફળતા હાંસલ કરી છે.

ભવરાનમાં ભટકતા ભવ્યાત્માઓનો એ લોભીઓ બન્યો છે.

આથીસ્તો સૂરિપુરંદર આચાર્યભગવંત શ્રીમદ્ હરિભદ્રસૂરિજી મહારાજએ એક વાર એક શ્લોકમાં લલકાર્યું કે, “જો અમને આ જિનાગમની પ્રાપ્તિ ન થઈ હોત તો પંચમકાળના ઝાઝેરા પાયોથી ખરડાઈ ગએલા અમારા જેવા આત્માઓનું ધાત શું ? એના વિનાના ‘અનાથ’ એવા અમે પાપમય સંપ્રારના અંધકારમાં કયાં કયાં અથડાત ? કયાં કયાં ટીચાત ? ભલું થયું કે અમને જિનાગમે મળી ગયા.”

આ જિનાગમોમાં જે તત્ત્વજ્ઞાન ઠાંસી ઠાંસીને લથું છે તેનો તાગ તો કોઈ પામી શકે તેમ નથી. સૂક્ષ્મમાં સૂક્ષ્મ વાતનું સ્થૂલમાં સ્થૂલ સમજણથી તેમાં નિરુપણ છે.

આત્માના વિકાસની તેમાં કવિતાઓ છે; કર્મના ચિંતનની તેમાં સેંકડો વાવડીઓ લરેલી છે, ઈશ્વરલક્ષિતા તો હજારો પાનાં આલેખાયાં છે; ઉત્થાનની રસદાર કેડીનું દર્શન કરાવવા સાથે પતનના ઝપાટાની રક્ષા કાઢે દીવા ફાંડીઓ પણ ત્યાં ઊભી કરવામાં આવી છે.

મા બનીને મુમુક્ષુઓને વાતસહ્ય પીરસાયું છે; પિતા બનીને તેમને કડક વેણ પણ કહેવાયા છે. સ્યાદ્રાદ અને નયનિક્ષેપનું સ્વરૂપદર્શન તો વિશ્વને જિનાગમોની જ દેન છે.

દ્વાદશાંગીના દોહન કરીને અનેક મહાપુરુષોએ યોગ, અધ્યાત્મ વગેરે વિષયો ઉપર અદ્ભુત ગ્રંથોના સર્જન કર્યાં છે.

ચૌદ ગુણસ્થાનો, ચૌદ ભુવ ભેદો, આઠ યોગ દૃષ્ટિઓ, સોળ ભાવનાઓ, પંદર સિદ્ધભેદો, પદ્મ ભુવ ભેદો વગેરે વગેરે હજારો વિષયો ઉપર એ ગ્રંથોમાં તલસ્પર્શી, હૃદયવેધી ચિંતનો પીરસાયાં છે.

વંદન હો, તે-જિનાગમોને—નાગરિક શાસ્ત્રોને; અધ્યાત્મની પગદંડીઓને, ભુવન ઘડતરની નિયમાવલિઓને, ચાર પ્રરૂપાર્થના સ્તબ્ધ બધારણોને.

કોટાનકોટિ વંદન હો; વિશ્વની મહાબ્યવસ્થાના દર્શક
એ જિનાગમોને.

જિનાગમોની આવી પૂજ્યતા નજરમાં હતી માટે જ
અજિત શાન્તિ સ્તવનમાં સ્તવનકાર મહર્ષિએ અંતમાં
ગાયું, “હે જીવ ! જો તું પરમપદની પ્રાપ્તિને ઇચ્છતો
હોય; રે ! આ લોકમાં પણ સુખ સામગ્રીને તું અંખતો
હોય તો ખીજે ક્યાં ય ભટક્યા વિના વિશ્વમાત્રનું કલ્યાણ
કરવામાં સુસમર્થ એવા જિનવચનને જ તારે હૈયે સ્વીકાર.”

પૂ. પાદ હરિભદ્રસૂરિજી મહારાજએ ષોડશક
અન્યમાં કહ્યું છે કે “જેના હૈયે જિનવચનની પ્રતિષ્ઠા
થઈ એના હૈયે પરમાત્માની જ પ્રતિષ્ઠા થઈ.

ગણધર ભગવંત કહે છે, “હે જીવો ! મોક્ષમાર્ગમાં
શ્રેષ્ઠ વાહન જો કોઈ હોય; કુવાદીઓના દર્પને ચૂરચૂર
કરી દેવાની તાકાત જો કોઈ ધરાવતું હોય તો તે એક માત્ર
જિનમત છે. હે બુદ્ધ પુરુષો ! તમે તેના શરણે જાઓ.

વિશ્વમાં સર્વોત્તમ જિનમતને અમારા વંદન.”

સંપત્તિ :—

‘શાસન’ નામની વિશ્વ કલ્યાણકર સંસ્થાનું વિરાટ
સંચાલન કરવા માટે અતુર્વિધ સંઘને સંપત્તિની તો
જરૂર પડે જ.

એ સંપત્તિનું પણ શાસનપિતા પરમાત્માએ નિરુપણ
કયું છે. એમાં મુખ્યત્વે સાતશ્લોકોની સંપત્તિઓ જણા-

વવામાં આવેલ છે. તેમના નામો આ પ્રમાણે છે.

જિનમંદિર, જિનખિંબ, શ્રુતજ્ઞાન, સાધુ, સાધ્વિ, શ્રાવક અને શ્રાવિકા.

સાત ક્ષેત્રોનો જોટલો વિકાસ વધુ થાય, જોટલું પુનિ વધે તેટલું જિનશાસન વધુ દીપે.

જિનશાસનના બહિરંગ પ્રાણના સ્થાને આ બંને બાહ્ય સંપત્તિઓ જ છે. એ ‘બહિરંગ છે’ એની અવગણના એમ કહીને કહી પણ કરી શકાય નહિ.

આ સાતની સાથે સાથે અનુકંપા, શુભ આશ, પૌષ્ઠ શાળા, વગેરેને પણ બહિરંગ સંપત્તિ કહેવામાં આવી છે.

ગગનમાં લહેરાતી જિનમંદિરની જયપતાકાને જુએ તમને જિનમંદિરની સંપત્તિની બહિરંગ ભવ્યતા આંખ આંખ જોવા મળશે.

સેંકડો, હજારો ભાવુકોથી ત્યાં ઊભરાયેલા માનવમહે રામણને જુઓ; તમને એમાં પણ ‘સંપત્તિનું’ દર્શન થશે.

આ શાસનની સંપત્તિઓની તો શી વાત કરું જ્યાં ને ત્યાં જે ને તે ક્રિયામાં મને તો જિનશાસનનું સંપત્તિનો અતિ ભવ્ય સાક્ષાત્કાર થાય છે.

જુઓ પેલા ડોશીમા ! સવારના પહોરમાં હાથમ પૂંજણી લઈને કોલસા ઉપર ફેરવી રહ્યા છે અને કાંઈ બબડે છે;

“ એક પણ બિચારો, નિર્દોષ જીવ મારા કોલસામાં સળગી ન જ જવો જોઈએ ” જીવહયાના સિદ્ધાંતની કેવી જીવંત સંપત્તિ છે એ અમારા ડોશીમા ! મહાવીર દેવની શ્રાવિકા !

જૂઓ પેલા સંખારો ગાળતા વહૂ ! પિયેરમાં મા પાસેથી આપું અનુપમ શિક્ષણ તેમણે મેળવ્યું છે.

કરુણાથી છલકાઈ ગયેલું આ હાલતું-ચાલતું બોલતું ચિત્ર છે; વહૂ.

કેને પડી છે, આ જમાનામાં સંખારો સૂકવવાની. જૂઓ; ફાગણ સુદ તેરસની તીર્થાધિરાજ શ્રી શત્રુંજયની યાત્રા ! હાલરો નર-નારીઓ ઉલ્લાસ ભેર ઉપર જઈ રહ્યા છે. નેરોકટમાં અને અમેરિકન કટમાં સજ્જ છતાં અમારો એ જૈન યુવાન પોતાના મિત્રો સાથે દેવાધિદેવ પરમાત્મા આદિનાથની જીવનકથા કથતો આગળ વધી રહ્યો છે.

ઓલા યુવાનો ! નેરોકટની જરા ય પરવાહ કર્યા વિના પરમાત્માના મંદિરમાં ચૈત્યવંદન કરી રહ્યા છે. શાખાશ ! યુવાનો ! શાખાશ.

આ છે; પરમાત્મ ભક્તિની અમારી જીવંત સંપત્તિ !

જૂઓ ! જૂઓ ! આ જ નેરોકટવાળા યુવાનોને સુનિવરોના નગર પ્રવેશનાં સામૈયામાં લાજ મૂકીને નાચતા જૂઓ !

‘જય મહાવીર’ ‘જય મહાવીર’ ના નારા લગાવતાં
સૌ પાસે ઝીલાવતાં—ગગનભેદી સાદ દેતાં—ઝપાટાબંધ આગળ
વધતાં જૂઓ !

લિલી ખજારે એમને દાંડીઆ લેતા જૂઓ ! આ
‘જોવાનો ય જીવનનો એક દહાવો છે !

આ છે જિનશાસનની અમર સંપત્તિઓ !

સ્થયાત્રાના લબ્ય વરઘોડાઓમાં. બળદના સ્થાને
ગોઠવાઈ જતાં; બળદીઆ બનીને પ્રભુજીને ખેંચવામાં
અનેરી રસદહાણુ માણુતાં એમને જૂઓ. હર્ષના આંસુએ
તમારી આંખો છલકાઈ જશે.

મહોત્સવનો અંતિમ દિવસ ! શાન્તિસ્નાત્રના રૂપમાં
પરમાત્મલક્ષિતનું રસમધુર; પ્રીતિભરપૂર આયોજન !

એક સાથે મન્ત્રોચાર કરતાં આખાલ ગોપાલ. આપણી
શાસન સંપત્તિ છે; સંધ્યાના સમયે મંદિરના પટાંગણમાં
રાસડાં લેતી અને લક્ષિતગીતો બહેલાવતી બહેનો આપણી
સંપત્તિ છે.

લઘુતા-પ્રભુતાના કશા ય લેદલાવ વિના એક સાથે
સંઘ જમણમાં ખેસતાં શ્રાવક, શ્રાવિકાઓ; એક અનોખી
સંપત્તિ છે.

જૂઓ ! વર્ષીદાન દેતા મુમુક્ષુને !

આજે એ સંસાર ત્યાગે છે. હાથી ઉપર બેસીને એ વધીદાન દે છે. જૂઓ નિયુક્ત સ્થાને એ નીચે ઉતરે છે; હસતે હુયે અને હસતી આંખે એના માત પિતા અને આશિષ આપે છે, 'શિવાસ્તે સન્તુ પન્થાનઃ.'

હવે સામાયિક વ્રત દાનની ક્રિયા શરૂ થાય છે. અરે ! આ ઓઘો અપાયો અને એ મુમુક્ષુ આનંદવિભોર બનીને નાચવા લાગ્યા.

વેષપરિધાન થયું....નામકરણ થયું. ગુરૂદેવે હિતશિક્ષા આપી. વિરતિધર્મની ભરપેટ અનુમોદના કરતો સંઘ વિખરાયો.

આ બધી જૈનશાસનની સંપત્તિ છે.

જે જિનમંદિરોમાં લાખો લાવુકો પવિત્ર મનથી, પવિત્ર તનથી, પવિત્ર ધનથી અને પવિત્ર વ્યવહારથી આવ્યા અને એકેકા લાવુકે ત્યાં આવીને જે પ્રભુભક્તિ કરી એનાથી પ્રત્યેક વખત અનિવાર્ય વાતાવરણનું ગઠન એમાં થતું ચાલ્યું. દરેક ભકતે એ ગઠનને વધુને વધુ મજબૂત બનાવ્યું.

આમ આ આખું ધર્મક્ષેત્ર નિષ્પ્રાણ પથ્થરોનું બનેલું મંદિર ન રહેતાં આધ્યાત્મિક વિદ્યુત બળોનો સંચાર કરતું—જીવંત ધર્મક્ષેત્ર (Charged sphere) બની ગયું.

હવે તો જે કોઈ ભકત ત્યાં આવ્યો; તે ક્ષેત્રમાં પ્રવેશ્યો કે ઝડપાયો જ છે. એ વિદ્યુતપ્રવાહો એના આત્માના

પ્રદેશે પ્રદેશમાં ઝાટકા લગાવે છે; અને મોહના કાળામાં કાળા મળને ઊખેડીને ફગાવતા રહે છે.

કોડો રૂપીઆનું મંદિર એ તો સ્થૂલ સંપત્તિ છે; પરંતુ એનામાં ઉત્પન્ન થયેલી લાખો લકતોની પાવક વિદ્યુતશક્તિ; અને એથી એ તૈયાર બનેલું જીવંત ધર્મક્ષેત્ર એ તો આ જિનશાસનની મહામૂલી સંપત્તિ છે.

દુઃખિતોના દુઃખોને દૂર કરનાર તો આ દુનિયામાં કોડો સ્થાનો છે પરંતુ પાપીઓને પશ્ચાત્તાપના આંસુએ પખાળીને પવિત્ર કરનારા મંદિર જેવા ધર્મસ્થાનો તો ખૂબ જ થોડા છે. એ સંપત્તિઓની રક્ષા તો જીવ સાટે થ કરવી જોઈએ.

ધર્મચરના વિરહમાં, એના વિરહે ત્રાસી ઊઠેલો વિરહીજન એની પ્રતિમા બનાવીને એનું દર્શન ન કરે તો બીજું શું કરે ?

પાગલોને લલે એમાં પથ્થરના દર્શન થાય; પણ કોઈ પ્રભુચી જનને જરા પૂછી આવજો તો ખરા કે પ્રભુચીના વિરહમાં પ્રભુચીની પ્રતિકૃતિ કેટલું આશ્વાસન આપી શકે છે ?

લાખો રૂપીઆની સંપત્તિને ત્યાગીને નિર્ઘન્ય બનતો એક કિશોર જૈનશાસનની અણુમોલ સંપત્તિ છે.

રૂપ લાવણ્યે નીતરતી કાયા ધરાવતી, પુણ્યવંતી કોઈ કન્યા ચંદનખાળાના શહનો ચાહ પામીને એ કઠોર પંથે,

—કેઠક કંતની જીવન સંગાથિની બનવાનું સ્વપ્ન વિખેરીને—
ડગ માંગતી જુઓ ત્યારે જોડી જોડને કે આ છે; ત્યેન
શાસનની મૂલ્યવાન સંપત્તિ.

તપ : સ્વાધ્યાયનિરત મુનિવરો; નતચક્ષુએ લક્ષ્ય
લેતા ગીતાર્થો, ગુરુમાતાના જોળે કિલ્લોલ કરતાં બાળ-
મુનિવરો, ઘેઘૂર વડલાના પ્રતીકશા ઉપાધ્યાય ભગવંતો,
શાસનપ્રભાવક આચાર્યો જિનશાસનની બેનમૂન સંપત્તિઓ
છે. રે ! ગ્લાનમુનિનું મેલું ઉઠાવતા કોઈ ભકતરાજ
મુનિવર પણ આ જિનશાસનની અનુપમેય સંપત્તિ છે,

છંદો પાળતાં—તીર્થયાત્રા કરતાં—સંઘો, ઉપધાનો,
ઉજમણાઓ, ઉપાશ્રયો, નવપદની ઓળીના સામૂહિક
આરાધનો, પૂજાઓ અને ભાવનાઓ; પર્યૂષણ—પર્વના તપ
યુક્ત સામુહિક આરાધનો, સંઘજમણો, નવકારશીઓ—આ
બધી—શ્રી જિનશાસનની ગૌરવાંકિત સંપત્તિઓ છે.

વંદન હો; નવકારથી માંડીને સર્વવિરતિધર્મની
સંપત્તિને, મુહુપત્તિથી માંડીને શીખરજી—તીર્થની સંપત્તિને !

ધર્મ :—‘શાસન’ નામની વિશ્વકલ્યાણકર સંસ્થાનો
ઉદ્દેશ તો હોવો જોઈએ. ઉદ્દેશ વિનાની તો કોઈ સંસ્થા
ન હોય.

દેવાધિદેવ, શાસનપતિ પરમાત્માએ પણ આ સંસ્થાનો
ઉદ્દેશ જણાવતાં કહ્યું છે કે, જેણે રાજાદિ આંતરશત્રુઓને
માંદા પાડવા છે; મારી નાંખવા છે તેણે જ આ સંસ્થામાં

જોડાવવું જરૂરી છે. કેમકે આ સંસ્થા આંતરશત્રુનો નાશ કરવાનો એક માત્ર ઉદ્દેશ ધરાવે છે.

આમ ‘રાગ નાશ’ એ જ આ શાસનનો ઉદ્દેશ છે. રાગ જ ખરાબ છે. વસ્તુ ઉપરના રાગ કરતાં ય વસ્તુ ઉપરના રાગનો રાગ અને વસ્તુ ઉપરના દ્વેષનો રાગ એ અત્યંત ખરાબ છે. સુખરાગ અને દુઃખદ્વેષ જીવમાત્રને ગમે છે. એનો આ ‘ગમો’ જ સંસારનું મૂળ કારણ છે. જેણે સંસારને ખતમ કરવો હોય; જેણે અજન્મા ખતી જઈને મોક્ષમાં જવું હોય તેણે સુખરાગ અને દુઃખદ્વેષ ઉપરના રાગને સૌ પ્રથમ ખતમ કરવો જોઈએ.

આ રાગ ગયા પછી સુખરાગ અને દુઃખદ્વેષને જતાં વાર નહિ લાગે. અને ત્યાર પછી સુખત્યાગ કરતાં ય વાર નહિ લાગે.

આમ વીર પરમાત્માએ એક જ ધર્મ ખતાડ્યો છે; રાગનો ત્યાગ કરો....અને ત્યાગના રાગી બનો.

જેટલો ખરાબ રાગ છે તેટલા જ ખરાબ રાગ કરાવતાં ભોગ સાધનો-સ્ત્રી, ધન વગેરે છે. અને તેટલો જ ખરાબ-તે બધા ય ને પોતાની ગોદમાં વસાવતો સંસાર છે.

આમ રાગ; તેની સામગ્રી અને ઘર-ત્રણે ય ને પરમાત્માએ ખરાબ કહ્યા છે. માટે ત્રણે ય ના ત્યાગને ધર્મ કહ્યો છે.

તીર્થ, મંદિર, મૂર્તિ વગેરે જિનશાસનનો બહિરંગ પ્રાણ છે. તે રાગમુક્તિ એ જિનશાસનનો અંતરંગ પ્રાણ છે.

બહિરંગ પ્રાણ જેટલો વધુ ધબકે એટલો વધુ અંતરંગ પ્રાણ પણ ધબકે.

જિનશાસનની દીર્ઘજીવિતા માત્ર અંતરંગપ્રાણના ધબકારામાં નથી; બહિરંગપ્રાણનો ધબકાર પણ તેમાં અસાધારણ કારણ છે.

શાન્તસુધારકારે ધર્મતત્ત્વનો મહિમા વર્ણવતાં જણાવ્યું છે કે જે આ ધરતીમાં વારંવાર કંપનો જાગતા ન હોય; જે સમંદરો માઝા મૂકતા ન હોય; સૂરજ અને ચંદ્રના ઝિંઝો જે ગગનેથી ક્યારેય તૂટી પડતા ન હોય; પડ્મતુઓ પોતાના કમ મુજબ પરિવર્તન પામ્યા કરતી હોય તે તેનું મૂળ કારણ ધર્મ જ છે.

વિશ્વમાં જે કોઈ જીવ કોઈ પ્રકારનું સુખ અનુભવે છે તેના મૂળ કારણમાં સાક્ષાત્ કે પરંપરયા ધર્મ જ છે.

અહો! જગતમાં ય જેની કોઈપણ દવા હજી સુધી શોધાઈ નથી, તે જન્મ, જરા અને રોગના મૂળીઆ ઉખેડી નાંખવા માટેની જડીબુટ્ટીઓ ધર્મ પાસે છે. આ લોકમાં એ અભ્યુદય આપે છે; પરલોકમાં એ મુક્તિ સુધીની મંજિલે પહોંચાડે છે.

કરુણા અને અનાસક્તિના ઉત્તમ પાઠ શીખવીને એ માણસને માણસ બનાવે છે; પછી સુજન અને સજન બનાવે છે. જીવનમાં એને શાન્તિ બક્ષે છે; મરણમાં મોજ આપે છે; પરલોકે સદ્ગતિ પણ આપે છે.

‘સ્વ’ નું એ કલ્યાણ આરાધી આપે છે.

સર્વ સુખી થાય એ રીતની જ જીવનપ્રણાલિના પાઠ એ શીખવે છે.

રાજધિરાજ્યો, રાજ્યો, ઠાકોરો, સુખીઓ....સર્વના જીવનને શાન્તિની પ્રાપ્તિની અંખના એણે જ કરી છે; “ચાલો, સહુ પ્રેમથી રહીએ; મૈત્રીથી જીવીએ; અનતશત્રુ બનીએ; ન કોઈ દુઃખી થજો. સહુને સુખ, શાન્તિ અને મોક્ષ મળજો”....એવા કેટલાંય મંગળગીતો એણે ગાયા છે.

રે ! જન્મદાત્રી માતાના ઉરે પણ જે વાતસલ્ય ન હોય તેવા ભરપૂર વાતસલ્યની અમીધાર ધર્મમાતાના રોમ રોમથી વહુટે છે.

મને કોઈ તો દેખાડો આવી કોઈ માત; આવો કોઈ કલ્યાણમિત્ર, આવો કોઈ જીવન સંગાથી; આવો કોઈ હિતૈષી સલાહકાર...કે જેણે તમારા હિતની જ એકાંતે કામના સેવી હોય.

ક્યાંથી દેખાડશો ? સ્વાર્થ, પ્રપંચ અને કાવાદાવાઓથી ખદખદી ઊઠેલી આ દુનિયામાં એવી વ્યક્તિ ક્યાંથી શોધી પણ જડે ?

અહો ! ધન્ય હો તે ધર્મમાતાને કે જેણે શત્રુતું
પણ હિત ઇચ્છ્યું છે; દુઃખને ય સારું મનાવ્યું છે, પાપીની.
પણ દયા વિચારી છે; મરણને ય મીઠું બનાવ્યું છે; રાગોને.
ય આશિર્વાદરૂપ બતાવવાના ઓસડીઆં દીધાં છે.

રે ! ઇસુખ્રિસ્તના અનુયાયીઓ ! વીરના ધર્મ ઉપર
પણ તમે ત્રાટક્યા છો પણ એક વાત યાદ રાખજો કે વીરના
ધર્મનો તમે નાશ કરવાની કલ્પના પણ કરશો તો તમારો
નાશ અસંભવિત નહિ રહે. કેમકે જે કષાયો તમારા
અંતરમાં ખાળક્યાં છે એ જ કષાયો પછી તો તમને જ
અંદર અંદર લડાવશે.

ભલે આજે તમારા કષાયોની તોપનું મોં વીરધર્મ
(યાવત્ સર્વપરધર્મ) અત્યે હોય પરંતુ આવતીકાલે તમે
તમારી જ તોપે મરશો.

જો તમારે ય જગતમાં જીવવું હોય તો તમારી આ
કૂરકષાય ભાવનાઓને શાન્ત કરવી જ પડશે.

વીર-ધર્મ વિના તે કૂરતાને શાન્ત કરવાની નેશીલી.
જીભાન બીજા કોઈની પાસે નથી.

વંદન હોય તે વીરધર્મ જનેતાને ! જે વિશ્વસાગ્રતા
સર્વજીવોની કશા લેદલાવ વિનાની ખરી મા બની છે.

જૈન ધર્મની સર્વોત્કૃષ્ટતા

[૪]

વીતરાગ, સર્વજ્ઞ, ત્રિલોકગુરુ, તીર્થંકરદેવે પ્રકાશિત કરેલા ધર્મને ધર્મ જ કહેવાય; તેને જૈનધર્મ કહેવાની પણ જરૂર નથી. કેમકે જગતમાં ધર્મ અનેક હોત તો તેનાથી જુદા પાડવા માટે આ ધર્મને ‘જૈન-ધર્મ’ કહેવામાં આવ્યો હોત.

વસ્તુતઃ ધર્મ તો એક જ છે. આમ છતાં હવે તેને ‘જૈન’ શબ્દ જોડાયો છે તેનું કારણ જગતમાં લોકોએ ધર્મને યોગ્યતાના મનાવીને જૂદો પાડ્યો; એને જૂદા નામ આપ્યું. એથી જ ધર્મ શબ્દને જૈન શબ્દ જોડવામાં આવ્યો.

એ પછી દિગંબરો થતાં ‘શ્વેતામ્બર’ શબ્દ પણ જોડાયો. ત્યાર બાદ અમૂર્તિપૂજકોનો મત થતાં ‘મૂર્તિ-પૂજક’ શબ્દ જોડવામાં આવ્યો. ગચ્છના લેદોના કારણે તપાગચ્છ શબ્દ જોડાયો.

આમ ધર્મ હવે શ્વેતામ્બર મૂર્તિપૂજક તપાગચ્છ જૈનધર્મ કહેવાયો.

અસ્તુ. આમ કરવામાં પરિસ્થિતિએ ગમે તે ભાગ લેજો હોય પરંતુ હકીકતમાં તો ધર્મ એટલે ધર્મ જ અને તે છે રાગમુક્તિ; પછી વ્યવહાર નયથી તત્સાધનોને પણ ધર્મ જરૂર કહી શકાય.

ધર્મ તે જ છે; જે વીતરાગ-સર્વજ્ઞ પરમાત્માથી પ્રકાશિત છે.

વીતરાગ-સર્વજ્ઞ પરમાત્મા નામથી ગમે તે હોય; નામનો આગ્રહ નિરર્થક છે. જે રાગને જીતી લેવાની વાત કરતો હોય તે ધર્મ.....

જેમણે રાગને જીતી લીધો હોય તે જિન....

તેઓ રાગને જીતવાની જ આજ્ઞા કરતા હોય માટે તેમની આજ્ઞા એ જિનનો ધર્મ એટલે જૈનધર્મ કહેવાય.

આ જૈનધર્મની જગતમાં આગવી ઉત્કૃષ્ટ વિશેષતાઓ છે. અને એથી જ એની રક્ષા અનિવાર્ય બની રહે છે. એની રક્ષામાં સર્વજીવોની રક્ષા છે.

અહીં એની કેટલીક સર્વોત્કૃષ્ટ લાક્ષણિકતાઓને જોઈએ.

[૧] અહીં વ્યક્તિપૂજાને મહત્ત્વ આપવામાં આવ્યું નથી. પરમાત્મા આદિનાથ કે મહાવીરદેવને વ્યક્તિ તરીકે પૂજ્ય માનવામાં આવ્યા નથી; પરંતુ ગુણોને કારણે પૂજ્ય માનવામાં આવ્યા છે.

જો એમનામાં વીતરાગતા, સર્વજ્ઞતા આદિ ગુણો ન હોત તો તેઓ પૂજ્યતા પામી શકત નહિ.

[૨] પરધર્મો પ્રત્યે એણે ક્યારેય તિરસ્કાર દેખાડ્યો નથી. બદકે, સર્વધર્મો પ્રત્યે સહિષ્ણુ બનવાનો જ વિચાર તેણે પ્રદર્શિત કર્યો છે. જે જે ધર્મોમાં જે જે મોક્ષપ્રાપક

અંશે છે તેની તેણે હાદિંક અનુમોદના કરી છે. સ્યાદાદની નીતિએ એણે સર્વધર્મોને પોતાના ભાઈ-ભાંડૂની નજરે જ જોયા છે.

[૩] ‘હું જ સાચો’ એ વાત કયાં ય કરી નથી. ‘સાચું તે જ સાચું’ એટલું જ તેણે કહ્યું છે.

[૪] આધ્યાત્મિક વિશ્વમાં જીવોનો તળચ્છાવાર વિકાસ એણે જે રીતે દર્શાવ્યો છે એવો વિકાસ બીજા કોઈ પણ દર્શનમાં નથી. માર્ગાનુસારિતાનું જીવન પામીને બાહ્ય વ્યવહારશુદ્ધિ પામો-વ્યવહારમાં ચોખ્ખા થઈ જાઓ-એ વાત પાયામાં જણાવી છે. ત્યાર પછી હૃદય પરિવર્તનના તળચ્છામાં પ્રવેશ કરીને સમ્યગ્દર્શનની પ્રાપ્તિ; ત્યાર પછી સર્વવિરતિ ધર્મના તીવ્ર તલસાટ પૂર્વક દેશવિરતિ ધર્મની સ્પર્શના; અને અંતે મુનિજીવનનો સ્વીકાર કરીને જીવનના સાર્થક્યની પ્રાપ્તિ.

આવો વ્યવસ્થિત વિકાસ માત્ર જૈનદર્શનમાં છે.

[૫] એની ઘણી મોટી લાક્ષણિકતા નિશ્ચયનય અને વ્યવહારનયના ચિંતનમાં પડેલી છે. એ કક્ષાઓ પાડીને એણે જે રીતે જીવત્વના વિકાસની રજુઆત કરી છે એથી ઘણી બધી પરધર્મોની મૂંઝવણોને ઉકેલી નાંખી છે.

આત્માનું સાપેક્ષ નિત્યત્વ; દેહાદિથી આત્માનું ભિન્નાભિન્નત્વ, આત્માનું એકત્વાનેકત્વ; વિભુત્વાવિભુત્વ વગેરે

કોઈબંધ વિકલ્પોના વિષયમાં જે જે આગ્રહ તે તે ધર્મોને પકડાઈ ગયો છે તે તમામ કદાચહુનો ત્યાગ કરીને અદ્ભુત સમન્વયનો દષ્ટિકોણ નિશ્ચય-વ્યવહારનયની થીઅરીને લગાવીને સાધ્યો છે એ તો એની ટોચવિશિષ્ટતા ગણાય.

[૬] ઈશ્વરના જગત્કર્તૃત્વ અને અકર્તૃત્વ અંગેની એની ખૂબ જ સમતોલ ચિંતનકેડી અચ્છામાં અચ્છા પરધર્મશ્રિહીઓના મોંમાં આંગળા નાંખી દે તેટલી આગેહૂબ છે.

એણે પુરુષાર્થી બનવાની હાકલ કરી છે; કોઈના ભરોસે રહીને એદી બનવા સામે લાલખત્તી ધરી છે. જ્યારે બીજી બાબુથી એ જગત્કર્તૃત્વનો સ્વીકાર કરીને માનવમાં ઉત્પન્ન થતાં અહંકારને 'ખતમ કરવાનું કામ કયું' છે. 'ઈશ્વર જ સઘળું કરે છે' એ વિચારને અદ્ભુત સમતોલપણે રજૂ કરીને સૌ પ્રથમ ઈશ્વરલક્ષ્ય બનવાનું એણે એલાન કયું છે.

[૭] અન્યધર્મોનાં શાસ્ત્રગ્રન્થોનું વાંચન કરતાં તેમાં હજી ક્યાંક સિદ્ધાન્તો દેખાય છે પરંતુ એને જીવનમાં અમલમાં મૂકવા માટેના વ્યવસ્થિત વ્યવહારુ માર્ગો ઘણા જૂજ-જોવા મળે છે. આ ઉણપ જૈનદર્શનમાં લગીરે દેખાતી નથી.

‘કોઈ પણ આત્મા પરમાત્મા બની શકે છે’ એ સિદ્ધાંત રજૂ કરીને હેવાનને ઈન્સાન બનાવવાના ઉપાયોથી માંડીને સિ. ના. ૩

ઈન્સાનને 'ભગવાન' બનાવવા સુધીના સંપૂર્ણપણે વ્યવહારુ ઉપાયો બતાડી દેવામાં આવ્યા છે.

અહિંસાના સિદ્ધાંતની વાત કરું.

રજોહરણ, ચરવળો, પૂંજણી વગેરે સાધનો દ્વારા, કંદંભૂળ, વાસી, અભક્ષ્યાદિના ત્યાગાદિ દ્વારા અહિંસાનો સિદ્ધાંત આપમેળે જીવનસાત્ બનાવાયો છે.

જીવમાત્ર પ્રત્યે મૈત્રી રાખવાનો આદર્શ ૪૮ મિનિટના સામાયિક દ્વારા કે સમગ્ર જીવનના મુનિજીવન દ્વારા એણે સંપૂર્ણતઃ વ્યવહારસાત્ કરી દીધો છે.

ઈશ્વરભક્તિનો સિદ્ધાંત જિનમંદિરની અષ્ટપ્રકારી પૂજથી માંડીને જિનાસાપાલન દ્વારા આખેહૂબ રીતે વ્યવહારુ બનાવાયો છે. દૂકમાં એનો દરેક સિદ્ધાંત વ્યવહારુ ભૂમિકા સુધી નીચે ઊતરી ચૂક્યો છે. એનો દરેક ધર્મવ્યવહાર સિદ્ધાંતનું જીવંતસ્વરૂપ બનેલ છે.

એ કહે છે,

વિશ્વમૈત્રીની વાતો જ કાં કરો ?

સામાયિક કરીને વિશ્વમૈત્રીને તમે જીવનસાત્ કરી લો.

સ્યાદ્રાદની વાતો જ ન કરો; પરધર્મો પ્રત્યે સહિષ્ણુ બનીને સ્યાદ્રાદને જીવનમાં પચાવી જ લેવાના નક્કર કામ કરો.

દયાની વાતો ન કરો; પગ નીચે આવી જતી ક્રીડીને અચાવી લેવા દ્વારા; કે રસ્તે રાજળતાં કોઈ ભિક્ષુકને દાન કરવા દ્વારા દયાને વર્તનમાં જ લાવી દો.

[૮] જૈન દર્શનના ‘અહિંસા’ વગેરે તમામ સદ્ધા-
ન્તોને ‘અનુબંધ’ના જે વિચારોથી ઓપ આપવામાં આવ્યો
છે એ અનુબંધનું ચિંતન જગતના કેઈ પણ શાસ્ત્રમાં નજરે
ચડતું નથી. અહિંસા એટલે દેખીતી અહિંસા નહિ; અને
હિંસા એટલે દેખીતી હિંસા જ નહિ; પરંતુ જેના પરિ-
ણામમાં અહિંસા, કે હિંસા જોવા મળતી હોય તે જ
અહિંસા, અહિંસા છે. ભલે પછી દેખીતી રીતે તે હિંસા
હોય; અને તે જ અનુબંધ હિંસા, હિંસા છે; ભલે પછી
દેખીતી રીતે તે અહિંસા હોય.

દેખીતી હિંસા, અહિંસાને સ્વરૂપહિંસા કે સ્વરૂપ
અહિંસા કહેવામાં આવી છે; તેનું ઝાઝું મૂલ્ય અંકાયું નથી.

દાણા નીરીને પારેવાને જાર ખવડાવતો પારધિ દેખીતી
રીતે અહિંસક છતાં અનુબંધે હિંસક છે માટે તે હિંસક
જ કહેવાય.

તે પારેવાને ઉડાડી મૂકતો માણસ દેખીતી રીતે
હિંસક છતાં અનુબંધે અહિંસક છે માટે અહિંસક જ કહેવાય.

જૈનદર્શને આ વિષયમાં હજી વધુ ખેડાણ કર્યું છે.
એ છે સ્વદયા અને પરદયાના વિકલ્પોનો વિચાર.

પરદયા ખેશક કરવી જોઈએ પણ જો તેથી સ્વદયા
ખતમ થઈ જતી હોય તો સ્વદયાને ઉગારી જ લેવી એવો
તેનો સ્પષ્ટ આદેશ છે.

સતી સ્ત્રી પાસે કામ યાચના કરતા લંપટ માણસો,
ઈચ્છાપૂર્તિ ન થાય તો ઝેર ખાઈને મરવાની ધમકી આપે

તો ય સતી સ્ત્રી તેમને વશ તો ન જ થઈ શકે. કેમકે એમાં સ્વદયા ખતમ થઈ જાય છે

જૈનશાસન સિવાય આવી અદ્ભુત વ્યૂહરચનાઓનો જગતમાં કયાં ય જોયો પણ મળવો મુશ્કેલ છે.

[૬] આ સિવાય નિગોદ, વ્યવહાર-અવ્યવહારશિલ્પ, જીવોના એકેન્દ્રિયત્વાદિ લેહો, સાંગોપાંગ, સર્વાંગસુંદર મુનિ જીવનની ચર્ચાઓ, સિદ્ધશિલા, કર્મ અંગેનું સુસૂક્ષ્મ નિરૂપણ, જીવની ગતિ-આગતિઓ, યોગ, ધ્યાન અને અધ્યાત્મ ઉપર ઢગલાબંધ વિચારણાઓ વગેરે વગેરે સર્વોત્કૃષ્ટ તત્ત્વો જૈનશાસ્ત્રોમાં ઠાંસી ઠાંસીને ભરેલા છે.

આમ જૈનદર્શનના પ્રત્યેક અંગો અને ઉપાંગો, ક્રિયામાર્ગ, જ્ઞાનમાર્ગ, નિશ્ચય-વ્યવહાર દષ્ટિઓ, આરાધનાઓ, તીર્થો, ઉપાશ્રયો અને મંદિરો, મુનિગણ અને શ્રમણોપાસકો, સાત ક્ષેત્રની સમુચિત વ્યવસ્થાઓ, ઉપધાન, રથયાત્રાદિ સામૂહિક આયોજનો-બધા ય ખૂબ જ સમતોલ રીતે, સુવ્યવસ્થિત રીતે એવા પ્રતિષ્ઠિત થયેલા છે કે આજે અઢી હજાર વર્ષો વીતી ગયા અને હજી ખીજા સાડા અઠાર હજાર વર્ષો વીતી જશે તો ય એ જિનશાસનની ઇમારત એના સ્વયંભૂ બળે, સુવ્યવસ્થિત આયોજને અબાધિતપણે ટકી રહેશે.

માત્ર મુનિજીવનની વાત કરું. એનો પગપાળા પ્રવાસનો એક જ સિદ્ધાન્ત લાખો લોકો માટે કેટલો બધો

હિતકર બની રહ્યો છે ? આ વાતની પ્રતીતિ કરવી હોય તો વૈદિક ધર્મોની સંન્યાસ સંસ્થાઓ તરફ નજર કરવી પડશે. મોટરો વગેરેમાં શરૂ થએલા સંન્યાસી-પ્રવાસના કારણે વૈદિકધર્મોના ઊંડા મૂળીઆં પણ કેવા નેશથી હચમચી ઊઠ્યા છે તે જોવા માટે ગામડે ગામડે ભટકવું પડશે.

જૈનમુનિની ભિક્ષાચર્યા પણ અદ્ભુત ગણિતપૂર્વકની સુબદ્ધ નીતિ છે.

કેશલોચ તો એ સંસ્થામાં પ્રવેશી જનાર ‘બોગસ-સબ્યો’ ને આપમેળે રદબાતલ જાહેર કરતી મહાવ્યવસ્થા છે.

અહો ! જિનધર્મ !

અહો ! જિનશાસન !

સદા જયવંતુ વર્તો શ્રી જિનશાસન !

અમર તપો શ્રી જિનશાસન !

વિશ્વમાત્રના હિતને વાંછતી એ માતા અમર રહો !

એની ઈમારતની ઈંટ-ઈંટ; એ ઈંટનો કણ-કણ અચલ બની રહો; અભેદ બની રહો; અદાહ્ય અને અરહેદ્ય બની રહ્યો.

[૫]

ના....લગીરે શંકા જ નથી, જિનશાસનની હસ્તીના વિષયમાં.....કેમકે એ શાસન તો એના સ્વયંભૂ બળે જ ટકયું છે. જો એ આપણા બધા ય ના બળે ઊભું હોત અને આપણા સહુના ટેકે ટકી રહ્યું હોત તો ક્યારનું ધારાશાયી થયું હોત....કેમકે આપણા હાથે કેટલાક ખૂબ જ ખરાબ કામો થઈ ચૂક્યા છે.

પણ છતાં.....તે જિનશાસન અબાધિતપણે ટકી જ રહ્યું છે એ જ એ વાતની ગવાહી આપે છે કે એના પોતાના સ્વયંભૂબળે જ ટકી રહ્યું છે; ટકી રહેવાનું છે.

સંવિગ્ન ગીતાર્થ' કોઈ આચાર્ય' લગવંતના હાથે જેનામાં પ્રાણુ-પ્રતિષ્ઠા થાય છે તે પ્રતિમા સેંકડો વર્ષો સુધી એના ઓજ અને તેજથી દીપતી જ રહે છે તો શાસન નામની આ પ્રતિમામાં તો ત્રિલોકગુરુ તીર્થ'કર-દેવતા ખુદના હાથે જ પ્રાણુર્પણ થયેલું છે; એના જન્મદાતા પણ એ જ; એના જીવનદાતા પણ એ જ પરમકૃપાલુ પરમપિતા છે તો એના ઓજ અને તેજ તો કેવા હોય ?

રે ! સમગ્ર જીવસૃષ્ટિને સર્વ દુઃખો અને સર્વપા-
પોથી મુક્ત કરવાની પ્રયંડશક્તિનું જ જે મૂર્તિમાન

સ્વરૂપ છે તે જિનશાસન પોતે જ પોતાની હુસ્તી ગુમાવી દે એટલું બધું નબળું દૂબળું તો હોય જ શાનું ? અને તે ય આપણા જેવા વામનો; નબળા-દૂબળાઓ અને કંગાળોના કોઈ અડપલાં માત્રથી !

ના....ના....એવી તો શંકારાખનારો ય પાગલ કહેવાય.

પરંતુ—આ બધું ય છતાં—એક વાત લખી દીધા વિના આ કલમ ઝાલી રહી શકે તેમ નથી.

વાત એમ છે કે વિશ્વકલ્યાણકર જિનશાસન તો એના સ્વયંભૂબળે જરૂર ઊભું જ રહેશે પરંતુ એનો આપણી ઉપર જે અતિ મહાન ઉપકાર છે એની રૂએ આપણે એની સેવા કરી લેવાની એક પણ તક જવા દેવી ન જોઈ એ. ના....એને ટકાવવા માટે નહિ; પણ જગતમાં પુણ્યથી અને ચારિત્ર્યની નિર્મળતાથી આપણે ટકી જવા માટે એની સેવા અચૂકપણે કરતા રહેવી જ ઘટે.

જેમ પરમાત્માના અંગે થતો પ્રક્ષાલ આપણાં જ આંતરમળોના વિલય માટે છે; તેમ પરમાત્માના શાસનની સેવા, રક્ષા વગેરે વસ્તુતઃ તો આપણા જ આત્માની સેવા, રક્ષા વગેરે માટે છે.

શાસન તો આપણા શેઠ છે; આપણે એના સેવક—અદકેરા ચોકીદાર—એના અડીખમ ઉપકારો નીચે કચડાએલા આપણે—લલ્લે એની ચોકી કરીને રક્ષા કરવાનો દેખાવ ભૂલો કરતા હોઈએ પણ ચોકીદાર તો શું શેઠની રક્ષા કરતો હોતો ?

રે ! શેઠ જ ચોકીદારની ચિંતા, રક્ષા કરે છે.

શેઠ તો એના પોતાના પુણ્યે જીવે છે; એના પુણ્યે આરંભથી જીવે છે.

હા....ચોકીદાર એમાં નિમિત્ત ખરો....પણ નિમિત્ત માત્ર.....સિવાય કશું નહિ.

જો આ વસ્તુસ્થિતિ ન હોત તો ચોકીદારને બદલે શેઠ જ ચોકીદારને સવારના પહોરમાં સલામ કરતો હોત.

પણ.....શેઠની સામે કોઈ મૂર્ખ માણસ એલફેલ બોલવા લાગે તો ? ભલે એથી શેઠનું કાંઈ જ અહિત થઈ જવાનું નથી છતાં જેણે શેઠનું ઘણું ખાધું છે; જેણે શેઠની મહેરબાનીથી જ પોતાની જિંદગી હેમખેમ પાર ઉતારી છે તે આરખ (ચોકીદાર) કદી પણ મૂંગો બેસી રહે ખરો ?

આરખ કદી મૂંગો બેસી રહે નહિ.

મૂંગો બેસી રહે તે આરખ નહિ.

વર્તમાનમાં જિનશાસનની સામે એલફેલ બોલનારાઓનો રાફડો ફાટ્યો છે.

જેણે અસીમ ઉપકારોની હેલિ વરસાવી છે; જેના શરણને કારણે જ રાગાદિશત્રુઓના જીવલેણ હુમલાઓ નિવારી શકાયા છે; જેના પ્રત્યેના અહોભાવથી ઉત્પન્ન થએલા પુણ્યને કારણે જ આ જગતમાં સુખ અને શાન્તિ પામવાનું સદ્ભાગ્ય પ્રાપ્ત થયું છે, જેના કારણે જ મરણમાં સંમાધિ પ્રાપ્ત થવાની પૂરી શક્યતાઓ પડી છે એ જિન-

શાસનના ઉપકારો નીચે સાક્ષાત્ કે પેરંપરયા જે કોઈ આત્મા આવ્યો હોય; જાણતાં કે અજાણતાંએ ઉપકારોની અસર જેને સ્પર્શી ગઈ હોય એ આત્માઓની આજની શુદ્ધિ દરજ્જા નથી કે તેણે ગમે તેમ જોલનારના મોં જડમેસલાક બંધ કરી દેવા જોઈએ ? એના ઠાંત ખાટાં કરી દેવા જોઈએ ? ગાત્રો થરથરાવી નાંખે તેવી રાડ નાંખીને એને કહી દેવું જોઈએ કે, “સાવધાન ! આ જિનશાસનને જોડી ખામણીનું ખેતર સમજવાની સ્વપ્ને ય ભૂલ કરીશ નહિ.

અન્યથા ધૂળ ચોટતો કરી દઈશ.”

રે ! સેંકડો, હજારો કે લાખો ‘પાગલોનું’ સરઘસ ભલે નીકળે ! ફાવે તેવા અપલાપ ભલે કરે ! એ દેખાવથી હેખતાઈ જવાની વાત શાસનપ્રેમીથી કદાપિ થઈ શકે નહિ.

એ લાખો પણ નિર્માલ્ય છે !

શાસનપ્રેમી એક પણ મદદ છે !

શિયાળીઆંનાં ટોળાંથી સિંહ તે કદી ગભરાયો’તો ખરો ?

સાપથી ઊભરાએલા વનમાં દોડી જવાથી મોરલો કદી પાછો પડ્યો’તો ખરો ?

ના....જ્યાં સુધી કેસરીઓ સિંહ જરાક સળવળતો નથી ત્યાં સુધી જ ઊંદરડો દોડાદોડીનું તોફાન કરી શકે; શિયાળીઆં સીમમાં ઊભા રહીને ચીસો નાખી શકે.

પણ વનરાજનો એક જ હાકોટો એ બધા ય ને સૂપ કરી દેવા બસ થઈ પડે છે.

વનરાજ કદી કોઈથી કરતો નથી. જે કરે તે વનરાજ નથી.

શાસનપ્રેમીઓ ! તમે જાણો....તમે મહાવીરના વીર સપૂતો છો; સિંહના સંતાન છો....મહાવીરદેવના શાસન ઉપર જમાનાવાદની ચીસો નાંખતા જૂઓ પેલા શીયાળોનાં ટોળાં ! તમે માત્ર આજસ જ મરડો ત્યાં તો એ બધા ય શીયાંબીઆં થઈને દૂમ દબાવીને નાસવા લાગશે.

ચિંતા કરો મા ! સિંહના બચ્ચાને ચિંતા શાની ?

સંગઠનની રાહ જુઓ મા ! જાજરુના સંગઠન તો નખખોદ વાળે !

બીજાઓને ગાળો દઈને છટકો મા ! સિંહના સંતાનનું આ લક્ષણ જ નથી.

તો બસ....ઊઠો....જાણો....જેણે તમારી ઉપર ઉપકારોની અનરાધાર વર્ષા કરી છે તે જિનશાસનની સામે એકામ અશિષ્ટ દાખવતા ટોળાંને અને તેની ટોળાવાદી મનોદશાને આજ પળે પડકારો; એમને જખ્ખે કરીને જ જ'યો.

આ સિવાય અત્યારે તમારું કોઈ કાર્ય અગ્રતાને પામી શકે જ નહિ.

જમાનાવાદની ખતરનાક આંધિ

[૬]

શ્રી જિનશાસનને સૌથી વધુ ગંભીર નુકશાન પહોંચાડવાનું કામ જો કોઈએ કર્યું હોય તો તે ત્રણ વાદોએ કર્યું છે.

જમાનાવાદ-લોગવાદ-અને તકવાદ.

જિનશાસનને લોકશાસને ધક્કો પહોંચાડ્યો છે; સંઘસત્તા ઉપર બહુમતવાદે ફટકો માર્યો છે; શાસ્ત્રાજ્ઞાઓ ઉપર જમાનાવાદે હુમલો કર્યો છે; સાતક્ષેત્રની સંપત્તિઓ ઉપર માનવની સ્વાર્થીવૃત્તિએ કરડી નજર કરી છે અને ધર્મ ઉપર લોગવાદે ભીંસ લગાવી છે.

આ બધા ય તોફાનો તકવાદીઓની કીર્ત્તિકામનાના મૂળમાંથી જાગ્યા છે; ધર્મ પ્રત્યે નફરત ધરાવતી લોગર-સિકતાએ જગાડ્યા છે, પુણ્યથી જેમને સત્તા કે સંપત્તિની પ્રાપ્તિ થઈ છે તેવા બુદ્ધિભ્રવીઓના જમાનાવાદના અંજરથી આ તોફાનો વધુ બિહામણાં બન્યા છે.

જે તે વાતમાં દેશ, કાળની કે જમાનાની વાત આગળ કરીને શાસ્ત્રીય વિચારસરણીને ખૂબ જ સીક્ત પૂર્વક પાછળ હડસેલી મૂકવાની ચાલખાળ બુદ્ધિભ્રવી વર્ગમાં સિદ્ધહુસ્ત થઈ ગઈ છે.

શાસ્ત્રયુક્ત રહેવા ઇચ્છતો વર્ગ આ લોકોનું વધુમાં વધુ કાતીલ નિશાન બન્યો છે. એનું કારણ એ છે કે આ

વર્ગ શાસ્ત્રાજ્ઞાઓને ચુસ્ત રીતે વળગી રહેવાની વાતો કરે છે. જ્યારે બુદ્ધિજીવીઓને શાસ્ત્રાજ્ઞાઓની કઠોરતા, ત્યાગ પ્રધાનતા અને પરાર્થલક્ષિતા પાલવતી જ નથી, કેમકે તેમાં તે લોકોના સ્વાર્થોને ઘણો મોટો ધક્કો પહોંચે છે, અને ભોગરસિકતા ઉઘાડી પડે છે.

જમાનાવાદી, ભોગવાદી અને તકવાદી બુદ્ધિજીવીઓનો હુવે તો રાફડો ફાટ્યો છે. ચારે બાજુથી એ લોકોએ લયંકર ખૂમરાણુ મચાવ્યું છે. ગંદામાં ગંદું રાજકરણુ રમી લઈને, ખરાબમાં ખરાબ રીતે ચારિત્રબ્રષ્ટતાના આક્ષેપો મૂકીને; વધુમાં વધુ મર્યાદાહીનતાપૂર્વક પ્રચાર કરીને પણ આ લોકો ધર્મધ્વંસનું ખતરનાક પાપ બાણતાં કે અબાણતાં કરી જ રહ્યા છે.

એમના ઘણા મોટા જુવાળમાં કેટલાક શ્રદ્ધાળુ સત્તાધારીઓ, શ્રીમંતો અને વિદ્વાનોની શ્રદ્ધા પણ હુચમચી ઊઠી છે. એટલું જ નહિ; પણ એમનો વિરોધ કરવામાં જરૂરી જીવસટોસટના ખેલ ખેલવાની શક્તિ પોતાનામાં નહિ હોવાની કંદપનાનો ભોગ બનીને એ શ્રદ્ધાળુ લોકો પાટલી બદલીને જમાનાવાદની છાવણીમાં ચાલી ગયા છે.

ખીજી બાજુએ ખીજી વધુ કમનશીબ પરિસ્થિતિનું નિર્માણ થઈ ચૂક્યું છે.

જેમના માથે સ્વરક્ષા અને શાસન રક્ષાની જવાબદારી

સુકાર્થ છે તે જૈનશાસનના રખેવાળો પણ સફળ સામનો કરવાનો આત્મવિશ્વાસ હારી ગયા છે. કેટલાક પ્રશ્નોએ એમની છાવણીમાં ચ લયંકર લાંગાણ પાડ્યું છે. એથી તેમનામાં જ યાદવાસ્થળી શરૂ થઈ છે.

આવી સ્થિતિમાં કેટલાકની નજર 'શાસન' સ્વરૂપ કેન્દ્ર તરફ સ્થિર રહેવાના બદલે પોતપોતાના વર્તુળ તરફ સ્થિર થઈ છે. કેટલાંક રખેવાળો તો પોતાનું જ ઘર પાકું કરી લેવાની પેરવીમાં પડ્યાં હોય તેવું લાગે છે; બીજા રખેવાળોના ઘરો લાંગવામાં જ સમગ્ર શક્તિ તેમણે કેન્દ્રિત કરી છે. આ માટે અશિષ્ટ વ્યૂહરચનાઓ ગોઠવવામાં પણ પછી પાની કરાઈ નથી !

હા....એનું એક ચોક્કસ પરિણામ આવ્યું છે કે કેટલાક પ્રાન્તો મજબૂત બન્યા છે. કોઈનો લકત કોઈ બીજાનો લકત બની જાય-પાટલી બદલું-બની જાય એ સ્થિતિ હાલ રહી નથી; પરંતુ કેન્દ્ર [જિનશાસન]નો ભોગ લેવાયો છે. એનું રખોપું એ કોઈ કરતું નથી. જાણે કે કોઈના હૈયે એનું ચિંતન નથી; એની ઉપરના બુદ્ધિજીવી જ માનાવાદીઓના આક્રમણોને ખાળવા માટે કોઈ ગંભીરપણે વિચાર કરવા માટે ચ જાણે કે તૈયાર પણ નથી. એવી ગંભીર વાતને કોઈ શાસનપ્રેમી ઉપાડે તો ચ એમની અક્ષમ્ય નિષ્ક્રિયતાની ઢાલ બનેલી સુદીઆણી વાતોથી એ ગંભીર વિષયને નિર્માલ્ય જનાવી દેવાતો હોય છે.

પૂજા જ શાન્તચિત્તે વિચાર કરવામાં આવે તો એક વાત બહુ સ્પષ્ટ રીતે સમજાઈ જાય કે પરિસ્થિતિએ લયજનક વળાંક લઈ લીધો છે; જિનશાસનમાં કટોકટી જાહેર કરવાનો સમય ક્યારનો આવી ચૂક્યો છે. હવે જો આ પળે જાગી નહિ જવાય તો મહાંને બેઠું કરવા જેટલી અતિગંભીર જવાબદારી રખેવાળોના શિરે આવીને જ રહે.

રખેવાળોની યાદવાસ્થળીના મુખ્ય કારણે જ, બુદ્ધિ-ભ્રવીઓની જમાનાવાદની લાકડીએ લોકમાનસ ઉપર જાદુઈ અસર કરી છે અને અશંતઃ સફળતા પણ મેળવી છે. બે-શક એમના તમામ જમાનાવાદી ધોરણના વિચારો કાગળા વાદ છે; ખેતરનાં-ભૂસાં ભરેલાં ચાડીઆ જેવા છે; પરન્તુ જ્યાં સુધી સાચો કોઈ વાદ ગર્જના ન કરે; સાચો કોઈ મર્દ પડકાર ન કરે ત્યાં સુધી તો કાગળો વાદ અને ખેતરનો ચાડીઓ પણ લયજનક જ પૂરવાર થાય.

અત્યાર સુધીમાં જે કાંઈ માર્ગદર્શન મળ્યું છે એ ઉપરથી જિનશાસનની સર્વોત્કૃષ્ટ લબ્યતાનું અને એના ટોચકક્ષાના સૌન્દર્યનું ચિત્ર જો ચિત્તમાં ઊઠી આવ્યું હોય તો શાસનપ્રેમીઓ ! હવે કમર કસો, ભેટ બાંધો....

એ જિનશાસન ઉપરના નાના-મોટા પ્રત્યેક હુમલાઓને એક જ ધડાકે, એક જ શ્વાસે મારી હટાવો.

હવે બાંધ્યો તે દ્વગેતિ ભેગો થયો.

નમાલો રહ્યો તે પુણ્યથી પરવાર્યો.

બેહૂદાં વિધાનો

[૭]

બુદ્ધિભવીઓ કેટલી હદ સુધી બેલગામ બન્યા છે એ વાત કેટલાંક નમૂનેદાર વિધાનો ઉપરથી સમજાશે. અહીં એવા કેટલાંક લાજવાળા વિધાનો રજૂ કરીશ.

[૧] સમાચાર : પ્રબુદ્ધભવન પૂર્તિ/-૧૬-૪-૭૨

[મુનિ શ્રી મણિચંદ્રભાઈને લખેલા તા. ૫-૪-૫૬ના પત્રમાંથી.]

[“ભગવાન મહાવીરના ચરિત્ર અને તત્ત્વજ્ઞાન વિષે દુનિયાનો મોટો ભાગ જરૂર અજાણ છે અને તેને પ્રસિદ્ધિ આપવા માટે ઉચિત સર્વ પ્રયત્નો જૈન સમાજે જરૂર કરવા જોઈએ પણ સાથે સાથે મારે, આપે અને સૌએ સમજી લેવાની જરૂર છે કે ભગવાન બુદ્ધના ચરિત્રમાં જે Human appeal છે તે તેટલા પ્રમાણમાં મહાવીરનાં ભવનમાંથી કદી પણ ઊભી થઈ શકે તેમ નથી, અને તેથી આ દૃષ્ટિએ ભગવાન બુદ્ધનું સ્થાન વિશાળ જનતાના હિલમાં હાંમેશાં અનેાણું અને ભગવાન મહાવીર કરતાં અધિયાતું રહેવાનું જ છે. તેથી ભગવાન બુદ્ધની જયન્તી ભારત સરકાર ઉજવે છે તો ભગવાન મહાવીરની જયન્તી ભારત સરકાર કેમ ઉજવતી નથી ? એવો પોકાર કર્યા કરવો અને ઘોષો કર્યા

કરવો એ ઉચિત નથી. એમ કરવામાં આપણી સાંપ્રદાયિક વૃત્તિ અને અન્ય વિષેનો તેજોદ્વેષ જ આપણે પ્રગટ કરીએ છીએ. ”

—આપનો પરમાનંદ

પરમાનંદ કાપડીઆએ મુનિશ્રી મણિચન્દ્રજીને લખેલા આ પત્રમાં કરુણામૂર્તિ પરમાત્મા મહાવીરદેવને જ કરુણાના વિષયમાં ગૌતમબુદ્ધ કરતાં ઊતરતા ચીતરીને વીરની કરુણા અંગેના પોતાના હુળાહળ અજ્ઞાનને જ પ્રગટ કર્યું છે ને ?

જે કરુણામૂર્તિની કરુણા ચંડકૌશિક સાપના ઉગ્ર-ક્રોધને પરાજય આપી ચૂકી હતી; જે કરુણાએ સંગમકને પરાસ્ત કર્યો હતો; જે કરુણાએ ગોશાલક જેવા કટ્ટર શત્રુને પણ ઠંડોગાર કરી દર્ધને પશ્ચાત્તાપ કરતો કરી મૂક્યો હતો; જે કરુણાએ મેઘમુનિને મુનિજીવનમાં અચલતા અપી હતી તે કરુણાની ઝરોઝરી કરી શકે એવી કરુણા જગતમાં જોવા ય ન મળે. રે ! સંગમકના પ્રસંગમાં તો પરમાત્માની આંખોમાં આંસુના સ્વરૂપે એ કરુણા બહાર ધસી આવી !

અને છતાં કાપડીઆ કહે છે કે, બુદ્ધના જેવી ‘હુમન અપોલ’ મહાવીરમાં હતી જ નહિ.

કાપડીઆ બુદ્ધ પ્રત્યે જૈનોના તેજોદ્વેષનો આક્ષેપ કરે છે પણ એમનો પોતાનો જ મહાવીરદેવ પ્રત્યેનો કેવો ભયંકર દ્વેષ છે ?

[૨] કુલછાબ દૈનિક : તા. ૨૦-૯-૭૧માં આવેલા

સમાચાર :—

“ કુલછાબની સુવર્ણ જયંતિ નિમિત્તે ચોળએલ બહેનોની શરૂજય આદિહણુ-અવરોહણ સ્પર્ધા આજે સવારે ખુશનુમા વાતાવરણમાં અને પ્રક્ષકોની ભરપુર હાજરીમાં ઉત્સાહભરે શરૂ થઈ હતી. ૩૩ બહેનો ગેરહાજર હોવાથી ૨૪૦ બહેનોએ જુકાવું હતું અને આ સ્પર્ધામાં પાલી-તાણાની બહેનોએ રંગ રાખ્યો હતો. પ્રથમ ત્રણ વિજેતા બહેનો પાલીતાણાની જ છે. સમારંભમાં કુલછાબના પ્રતિનિધિ શ્રી રમેશભાઈ છાયાએ બહાર ઠંડું હતું કે આ સ્પર્ધા દર વર્ષે ચોળશે અને એ મારેનો ‘રનીંગ શીલ્ડ’ જે તે વિજેતા કે પંચાયત કે સુધરાઈ પાસે રહેશે અને હરિફ દરેક બહેનને પ્રમાણપત્ર એનાયત થશે. સમારંભમાં જન્મભૂમિ પત્રોના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર શ્રી બાપાલાલ દોશીએ આ સ્પર્ધાનું સફળ આયોજન અને સંચાલન કરવામાં પાલીતાણાના આગેવાનોએ આપેલા સહકાર પ્રત્યે હાર્દિક આભારની લાગણી વ્યક્ત કરી હતી.”

[૩] પંડિત બેચરદાસના લયાનક વિધાનો :—

(૧) ભગવાન સીમંધર સ્વામી અને મહાવિદેહ ક્ષેત્રનો પણ ઇન્કાર :—

(૨) સિદ્ધશિલા કાંદ્યનિક છે :

(૩) મહાવીર ચરિત્ર વિસંગતિઓથી ભરેલું છે :

પા. ...

પ્રબુદ્ધ જીવન : તા. ૧-૬-૭૧માં આવેલા લેખમાંથી:-

“ વર્તમાનમાં વૈજ્ઞાનિકોએ ચન્દ્ર સુધી પહોંચવાનું સાહસ કર્યું” અને ત્યાંથી માટી પણ લઈ આંચ્યા. આ બધી પ્રત્યક્ષ વાતો છે; કોઈ કલ્પનાની વાત નથી. જેમને સંદેહ હોય તે તાલીમ લઈને ત્યાં સુધી જરૂર પહોંચી શકે અને ખાતરી કરી શકે. તમને તો હું ત્યાં સુધી કહું છું કે હવે એવાં વિમાનો થયા છે કે જે એક મિનિટમાં જ હજારો ગાઉ જઈ શકે છે. આવા એક વિમાનને લાડે લઈને જરૂર તમે મહાવિદેવ ક્ષેત્રની યાત્રા કરી શકો છો અને શ્રી સીમંધરસ્વામી સાથે સાક્ષાત્ વાર્તાલાપ પણ કરી શકો છો.

શ્રી સીમંધરસ્વામી મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં વિચરી રહ્યા છે વગેરે વગેરે.... પણ મહાવિદેહ ક્યાં ? શ્રી સીમંધરસ્વામી ક્યાં ? વર્તમાનમાં વૈજ્ઞાનિકોએ તથા ભૂગોળના શોધકોએ પૃથ્વીના પરિમાણ વિષે ચોક્કસ નિર્ણય કરેલ છે અને કેટલાક શોધકો તો આખી પૃથ્વીની પ્રદક્ષિણા પણ એક વાર નહિ; અનેક વાર કરી ચૂક્યા છે. છતાં આ કલ્પના -પ્રસ્તુત હકીકત માટે આપણે ત્યાં શું ચાલી રહ્યું છે ?

આ જ પંડિતે ‘સિદ્ધશિલા’ની ઘોર મશ્કરી કરતાં પ્રબુદ્ધ-જીવનમાં એવા આશયનું જણાવ્યું સાંભળ્યું છે કે શાસ્ત્રકારોએ પહેલાં તો આ દુનિયામાંથી અનંતા જીવોને સિદ્ધ બનાવી દીધા. પણ તેમને ઉપર મોકલી દીધા બાદ મનમાં ભય પેઠો કે ત્યાંથી બધા નીચે પડી જશે તો ? આ ભયનું નિવારણ

કરવા માટે શાસ્ત્રકારોએ મોટી સિદ્ધશિલા બનાવીને મૂકી
હીધી, એટલે હવે ત્યાંથી કોઈ પડી જતું નથી. ” !!!

‘નમો સિદ્ધાણુ’ પદનું કેવું કાતીલ ખૂન કરવામાં
આવ્યું છે ? અને છતાં લાખો નવકારમન્ત્રો ગણી દેતાં
જૈનોમાંથી એક પણ જૈનનું આ વિધાનથી ર્વાંડું
પણ કંપી લિડ્યું હોય તેવું આજ સુધીમાં જાણવા મળ્યું
નથી.

આ જ પંડિતે વીર-ચરિત્રને પણ વિસંગતિઓથી
ભરપૂર કર્યું છે.

નવા જમાનાની નિર્જીવ ડીથી ધરાવતા આવા
માણસોનાં હૃદયને અને શ્રદ્ધાને સ્થાન ન હોય એ તદ્દન
સહજ હકીકત છે. આવા લોકોના હૈયે ધર્મતત્ત્વ તરફ કેટલો
છેલ્લો ધિક્કારલાવ પડ્યો હશે કે જેથી આવા હલકટ
વિધાનો તેઓ કરી શકતા હશે ?

મુંબઈથી બહાર પડતા પ્રભુદ્દલ્લખનના ભૂતપૂર્વ તન્ત્રી
શ્રી પરમાનંદ કાપડીઆ હતા. જ્યારે હવે શ્રી ચીમનલાલ
ચકુલાઈ શાહ છે.

વીર નિર્વાણ મહોત્સવની રાષ્ટ્રીય કમિટિના ઉપ-
પ્રમુખના સ્થાને આ તે જ શાહ છે જેમને પંડિત
એચરદાસના અને મહાવીરદેવની કરુણાના વિષયમાં ‘જૂનીઅર’
કરાવતાં કાપડીઆના લેખો લેવામાં પરમાત્મા મહાવીરદેવની,

સીમંધરસ્વામીજીની કે સિદ્ધલગવંતોની લઘુતા થતી હોય તેવું લાગ્યું નથી !

અક્સોસ !

[૪] કેટલીક બેહૂદી વાતો એ જૈન કહેવાતા લોકો કરી રહ્યા છે ! કહેવાતા પંડિત દલસુખભાઈ માલવણીઆ કહે છે કે, “ આ જમાનામાં ભગવાન મહાવીરે કરેલી કેટલીક આજ્ઞાઓ પાળી શકાય તેમ જ નથી માટે આપણે જ અગમચેતી વાપરીને તેમાં ફેરફારો કરવા જોઈએ.”

આમ કહીને તે ફેરફારો સૂચવતાં કહે છે, (i) “ આપણા સાધુ સાધ્વીઓ પરિવ્રજાની બદીથી મુક્ત રહી શક્તા નથી માટે આપણે જ તેમને અમુક રકમ સુધીની સંપત્તિ રાખવાની રજા આપી દેવી જોઈએ. જેથી તેમને દંભ ન સેવવો પડે !

(ii) વિકારો કેના નિર્મળ થયા છે ? માટે સાધુ સાધ્વીને બ્રહ્મચર્ય વૈકલ્પિક કરવું જોઈએ ! (વર્ષમાં એક એ કે ત્રણ વાર સંસારસુખની પણ રજા આપી દેવી જોઈએ ને ?)

(iii) હવે તો સરકાર જ પાણીમાં દવાઓ નાંખીને તેને અચિત્ત (!) કરી દે છે માટે ઉકાળેલું જ પાણી પીવાનો આગ્રહ છોડી દેવો જોઈએ !

(iv) આપણા સાધુજીવનનું પાલન અત્યંત કઠિન છે માટે હવે યાવજીવ માટે સાધુ સાધ્વી થવાની પ્રતિજ્ઞા

ન દેતાં પાંચ પાંચ વર્ષ માટે સાધુ સાધ્વી બનવાની પ્રતિજ્ઞા આપવી. પાંચ વર્ષ પૂરા થતાં ઘરે જવું હોય તો બાય અથવા ફરી પાંચ વર્ષ માટે સાધુ થાય....વગેરે.

કેટલી બેહૂદી વાતો ! ધડ માથા વિનાના કેવા આક્ષેપો ! પૂજનીય સાધુ સંસ્થાનું કેટલું બેહૂદુ ચિત્રણ ! આજે પણ શાસનપતિ પરમાત્મા મહાવીરદેવની કઠોરમાં કઠોર આજ્ઞાઓને ભારે ઉમંગથી પાળનારા પૂજનીય સાધુ સાધ્વીજી ભગવંતો સેંકડોની સંખ્યામાં છે. લગભગ ૮૦ ટકા જેટલી શુદ્ધિ અને શુદ્ધિ સાપેક્ષતા તો આજે ય દેખાઈ રહ્યા છે. આવા સમયે કેટલાક કહેવાતા જૈનોએ કલમના, વિદ્વત્તાના કે શ્રીમંતાઈના જોરે કેવી ભાંડણલીલા આચરી છે ! નરહમ જૂઠા આક્ષેપો ! અને અનધિકૃત ચેષ્ટાઓ ! જે માણસોની જૈન સંઘમાં કશી કિંમત નથી એવા માણસોને સાધુ-સાધ્વી સંસ્થાના હિતની વાતો કરવાનો અધિકાર પણ શું હોઈ શકે ? જેમને ત્યાગી સંસ્થા તરફ લેશ પણ પૂજ્યભાવ નથી એ લોકો ત્યાગી સંસ્થાના હિતની વાતો કરવા બેઠા છે !

અસ્તુ. એમની ભાંડણલીલાને એ જાણે. એમના મનસૂબા કદી પૂરા થવાના નથી. એમની આકાંક્ષાઓ એમના દિલની બહાર જઈ શકનાર નથી. એમ ધાયું આજે તો થઈ શકે તેમ નથી જ; કેમકે જિનશાસનની ચુસ્ત વફાદારી ધરાવનારો ત્યાગી વર્ગ નાનો પણ સંખ્યામાં ચારે બાજુ ભ્રમણ કરી રહ્યો છે. ‘રખે ! કોઈ ભંધતો

ઝડપાઈ જાય' તે લયથી “જગતા રે’ જો” નો સાદ ચારે-કેર નાંખી રહ્યો છે.

વિશ્વહિતકર જિનશાસનના આજ્ઞા-બંધારણને આપણે સહુએ ચુસ્તપણે વફાદાર રહેવું એ જ ચતુર્વિધ સંઘનું એકનું એક કર્તવ્ય છે. આ જ આપણી પ્રવચન ભક્તિ છે કે આપણે સહુ પાળી શકાય તેવી શાસ્ત્રાજ્ઞાઓને જીવનમાં ઉતારીએ; પ્રમાદાદિના કારણે ન પાળી શકાય તેવી આજ્ઞાઓના અડીખમ પક્ષપાતી બનીએ; એના પૂર્ણ પ્રેમી બનીએ. પછી વિશ્વસંકેતની નીતિના ખુમરેંગ આપણી ઉપર ત્રિકાળમાં ફરી શકનાર નથી.

[૫] જૈન જગત્ [રાષ્ટ્રીય વીર નિર્વાણ ઉજવણી અંગેની ૩૯ ની સમિતિના જ કેટલાક બંધુઓના સંપૂર્ણ સહકારથી ચાલતું માસિક] ના છેલ્લા સપ્ટેમ્બરના અંકમાં કાકા કલેલકરનો લેખ છે. અતિ લયાનક વિચારના યોગ્ય શેલોથી આ લેખ ભરપૂર છે.

આ રહ્યો તે લયાનક વિચારનો એક ભાગ :—

“ મૈં સ્વયં સનાતની હિન્દુ હોને સે જૈન સમાજ કે સક્ષાહ દેને કા અપના વિશેષ અધિકાર નહી માન સકતા. ફીર હી ઇતના કહૂંગા કી જૈનધર્મકે પૂર્ણતઃ જન-નેવાલે ઔર આચરને વાલે લોગોં કે અપને ધર્મ કે દો વિભાગ કરને ચાહીએ.

૧. તાત્ત્વિકદૃષ્ટિસે જિસે જૈનધર્મ અથવા જૈન તત્ત્વજ્ઞાન

કહા જા સકતા હૈ ઉસે સાર્વભૌમ, સાર્વકાલિક પ્રધાન જૈન ધર્મ કે તૌર પર વિસ્તારસે સમજના ઔર સાથ હી સાથ [૨] આજ હિન્દુસ્તાન મેં જૈન સમાજ મેં જિસકા આચરણ હોતા હૈ ઉસ જૈન ધર્મ કે “ભારતીય સંસ્કરણ અથવા હિન્દુ આવૃત્તિ કે તૌર પર અલગ દિખાના. હિન્દુસ્તાન મેં રહેનેવાલે ઔર વંશપરંપરાગત જૈન ધર્મ મેં માનનેવાલે લોગ જૈન ધર્મ કી ઇસ ભારતીય આવૃત્તિ અનુસાર ચલે ઔર ઉસમેં સમય સમય પર સંશોધન વર્ધન કરતે રહેં.

“ ઔર જો વ્યાપક, સાર્વભૌમ, સાર્વકાલિક, મૌલિક પ્રધાન જૈન દેશિ હમને અલગ કી હૈ ઉસકા પ્રચાર સારી દુનિયા કે લિન્ન લિન્ન દેશો મેં જોરેં સે કિયા જા સકતા હૈં. ફિર વહાં કે લોગ અપની અપની રૂઠ સંસ્કૃતિ કે અનુકૂળ સાર્વભૌમ જૈન ધર્મ કી સ્વદેશી આવૃત્તિ તૈયાર કરેં તો ઉન્હે ઐસી, છૂટ હોની ચાહીએ ”

[૬] ‘જૈનમિત્ર’ નામના હિન્દી પત્રના છેલ્લા એપ્રિલના અંકમાં જે નિર્દેશ કર્યો છે તે અહીં દર્શાવાયો છે. અહીં સ્પષ્ટ રૂપે જો મહાવીરની વાત રજૂ કરાઈ છે.

“ અતઃ આગ્યો, અગ્ર પૌરાણિક મહાવીર કે જગહ ઐતિહાસિક મહાવીર-કો દૂંઢકર ઉનકે પ્રતિ કૃતજ્ઞતા પ્રગટ કરેં. ઔર ઉનકે ઉત્તરાધિકારકે નાતે આજકે વૈજ્ઞાનિક સાધનોકે દ્વારા ઉનકી હી હુઈ જ્ઞાન પૂંજમે વૃદ્ધિ કરે. ઉસે આજ કે યુગકી સમસ્યાઓકી હલ કરને યોગ્ય બનાવે.”

જૈન ધર્મના બે ટૂકડા કરી દેવાની વાત કાકા કાલે-લકરની કલમમાં જ નથી પરંતુ હજારો બુદ્ધિજીવીઓના હૈયામાં પણ આ જ વાત પડેલી છે. કાલેલકરે તો એને વાચા જ આપી છે.

ધર્મધ્વંસી લોકોએ ધર્મધ્વંસ કરવા માટે જે કેટલીક નવી લેદી તરકીબો શોધી છે તેમાંની આ પણ એક તરકીબ છે કે જૂતું અને નવું એમ બે ભાગ પાડી દેવા. પછી જૂનામાં નવાએ હસ્તક્ષેપ નહિ કરવાની જાહેરાત-કબુલાત કરીને જૂનાના પક્ષપાતીને રાજી રાખવા. પછી નવાને ઉપાડવું. એવા જોશથી એને વેગ આપવો; એટલી બધી શક્તિ અને સંપત્તિ એમાં ખર્ચી નાંખવી કે બધે ય નવા મોડેલનો જ જ્યજ્યકાર થવા લાગે. પેલા જૂનાના તો કોઈ લાવ પણ ન પૂછે. આમ થતાં થોડા જ સમયમાં જૂતું આપોઆપ ઘસાર્ધ જતું મૃતપ્રાય: બની જાય.

‘નવા’ના તો મૂળીઆં થોડા થ ઊંડા ગયા ન હોય; કેમકે એમાં તો જમાનાવાદી, ભોગવાદી અને તકવાદીઓનો શંભુમેળો હોય અને બધું ય ધન-કીર્તિના પાયા ઉપર ઊભું થએલું હોય એટલે એ નવાને તો કોઈ પરધર્મી એક જ ધક્કો મારીને ગમે તે યોગ્ય સમયે ધરતી ઉપર ઢાળી દઈ શકે.

હા.....જૂના બદ્ધમૂલ ધર્મના મોડેલોને લપડાક મારીને તો શું? પણ લાખો ઘણના ઘા મારીને કે સુરંગો

ફેડીને ય તોડી શકાય તેમ નથી એટલે તેમને ખતમ કરવાનો આ એક જ કીમ્તીઓ છે, “બાબુમાં જ નવું મોડેલ ઊભું કરી દેવું.” એક વાર જૂનું આપમેળે નબળું પડીને મરવા પડે પછી નવા મોડેલને તો ગમે તે મિનિટે ફેંકી દઈ શકાય કેમકે તે મૂળમાંથી બોદું હોય છે. કીર્તિભૂખ્યા જોગરસિકોનાં નબળા અને કાળા હાથે જ એનું ઉદ્ધાટન થતું હોય છે.

કાલેલકર દ્વારા વ્યક્ત કરાએલો હજારો લોકહૃયાનો વિચાર એ લોકની માંગ છે; શિક્ષિતોનો પુકાર છે. એથી જ એ સહુના માનસને પલટવાનો લગીરથ પ્રયત્ન મુનિ-સંસ્થાએ તાકીદે કરવો પડ્યો; એમને દોષ દઈને તે બેચી રહે તેથી ક્ષમા નહિ માંગી શકે.

કાલેલકરના વિચારની સાથે જ ‘બે મહાવીર’નો વિચાર ઉપર રજૂ કર્યો છે. બે ધર્મ બે ધર્મ જાય તો તે સહજ છે કે ધર્મ પ્રભુતા પણ બે ધર્મ જાય.

જૂના મોડેલના ધર્મપિતા મહાવીરદેવ એટલે વીતરાગ, સર્વસ, યથાર્થવાદી, ત્રિલોકગુરુ ચોવીશમા તીર્થંકરદેવ પરમાત્મા મહાવીર.

ચોત્રીશ અતિશયોથી આપતા મહાવીર દેવ.

કોડો દેવોથી સેવાતા જગદ્ગુરુ મહાવીર દેવ.

સમવસરણમાં બિરાજીને વિશ્વહિતકર દેશના દેતાં મહાવીરદેવ. જ્યારે નવા મોડેલના ધર્મના ધર્મપિતા

મહાવીરદેવ તો આવા નહિ જ મનાય; કેમકે આ તો ખર્ષી શ્રદ્ધાની વાતો છે, એને આજનો બુદ્ધિજીવી વર્ગ કેમ માની લે ? એને તો પોતાના માનસમાં પોષાતા વિચારોથી છાજતા મહાવીરદેવ જોવા છે અને કહેવા છે એથી આ લોકોના મહાવીરદેવ સાવ નોખા-અનોખા સ્વરૂપના જ હોય.

સામાન્ય રીતે મહાવીરદેવનું ચિત્ર કાંઈક આવું હશે.

સ્ત્રી સ્વાતન્ત્ર્યની પ્રખર કાન્તિ કરનારા મહાવીરદેવ !

જ્ઞાતિજાતિનું ઉન્નમૂલન કરનારા મહાવીરદેવ !

સામ્યવાદના આદ્ય પિતા મહાવીરદેવ !

ગરીબોના બેઢી મહાવીરદેવ !

મહામાનવ મહાવીરદેવ ! કાન્તિકારી મહાવીરદેવ !

વાયરો તો ખરેખર ધર્મના બે દૂકડા અને મહાવીરના એ સ્વરૂપની દિશા તરફ અપાટાબંધ જઈ રહ્યો છે. આમાં બુદ્ધિજીવીઓને જેટલી વધુ સફળતા-પેલા રખેવાળોની. અઘોર નિષ્ક્રિયતાના પાપે-મળતી જશે તેમ જિનશાસનનો ભંગાર થતો જશે.

શિસ્તમાં અને નીતિમાં માનતા નવી પેઢીના યુવાનો. જો હવે જાગૃત થઈ જાય અને જૂની પેઢીના બુદ્ધિજીવીઓના દંભ અને જૂઠના પડદાં ચીરી નાંખે; એમની તકવાદિતા, જમાનાવાદિતા, અને ભોગવાદિતાને સખ્તમાં સખ્ત. શખ્તમાં જો છાશવારે ને છાશવારે પડકારતાં રહે; જ્યાં.

ને ત્યાં એમની પાછળ પડી જઈને એમના અશાસ્ત્રીય અપદ્માપો અને વ્યવહારોને ઊંઘી બજારે ઉઘાડા પાડી દેતાં રહે તો મજાલ નથી એ બુદ્ધિજીવી લોકોની કે આ રીતે ફાવે તેમ બોલવા, લખવાની હિંમત પણ કરી શકે.

[૭] ત્યાગ અને તપશ્ચર્યાના કારણે જે મુનિવર્ગનો સમસ્ત પ્રજા ઉપર જબરહસ્ત કાબુ છે; જેની પરાર્થરસિકતાએ જૈન-અજૈન લોકોના હૈયાં ઝૂકી જાય છે; જેની નિરીક્ષતાને જોઈને પ્રજા મોંમાં આંગળી નાંખી દે છે; ધોમ ધબતી ધંરતી ઉપરનો જેનો પગપાળા પ્રવાસ જોઈને મોટા રૂસ્તમના ય અંતરમાં ચીસ નીકળી જાય છે એ જૈન શ્રમણસંસ્થા તરફ જમાનાવાદી, ભોગરસી બુદ્ધિજીવીઓને વધુ પડતી નફરત હોય તો જરા ય નવાઈ પામવા જેવું નથી. કેમકે એ લોકો પોતાના સ્વાર્થે ગંધાએલા, જૂઠા અને ઠંસી જીવનની બધી એબને સારી રીતે જાણતા હોય છે. એમાંની એકાદ પણ એબનો ત્યાગ ધોળે હહાડે આસમાનના તારા દેખાડી દે એથી પણ વધુ સાધના માગતો હોય છે એ વાતથી તે લોકો સંપૂર્ણપણે વાર્ફે હોય છે.

આમ પોતાની વામણી લીટીને મોટી કરવાની તાકાતથી તેઓ સંપૂર્ણપણે શૂન્ય હોય છે માટે જ શ્રમણસંસ્થાની ત્યાગ-તપની 'ઈમેજ'ની મોટી લીટીને કાપવાના પ્રયત્નોથી જ પોતે મોટા દેખાવાનો જઘન્ય પ્રયત્ન કરતા રહે છે.

નિર્જનથોને વધુમાં વધુ ઉતારી પાડવા; કોઈ બે પાંચની શિથિલતાના શસ્ત્રે આખી પવિત્ર મુનિ સંસ્થાનેા ધન ગરો ચડાવીને કાગારોળ મચાવી દેવી; કોઈ સારા સંયમધર મુનિને જમાનાવાદના પ્રલોભનોમાં તાણી જવો અને પછી એના પાપે એને મરતો જોઈને તાળીઓ બજાવવી; વગેરે વગેરે ઘણી હલકી તરકીઓ અપનાવતાં ય આ નવો શ્રદ્ધાભ્રષ્ટ વર્ગ શરમાતો નથી.

શિસ્ત અને શાણપણની વાતો કરનારા એ લોકોમાં નામનું ય શિસ્ત કે શાણપણ હોતું જ નથી.

ચીપી ચીપીને બોલવાથી; દેશ-પરદેશોની વાતો કરવાથી કે વિદ્વત્તાભર્યા ચારે આઠ લેખો લખી નાંખવાથી કાંઈ ધર્મવેત્તા બની શકાતું નથી. એટલું બધું સસ્તુ એ પદ પણ નથી.

ગમે તેમ હો; આવા લોકોની પણ એક ટોળી હોય છે. અને તે લોકો પોતાની જઘન્ય રીતરસોથી પવિત્ર મુનિસંસ્થાને ભાંડવાની એક પણ તક જવા દેતા નથી.

મુંબઈ તો આવા વિષયમાં અગ્રેસર બનતું રહે છે; અને એમાં ગૌરવ પણ અનુભવે છે.

પર્વાધિરાજ શ્રી પર્યૂષણ મહાપર્વના આઠ દિવસોની આરાધનાઓ; દાનાદિ ચારે ય ધર્મના સેવનો; ક્ષમાપનાનો અત્યુજ્જવલ આદર્શ અને મુનિઓના આત્મલક્ષી જોરદાર

પ્રવચનોએ જૈનશાસનને જાત્રત જારી રાખવામાં અસાધારણ ક્ષણો નોંધાવ્યો છે.

આથી જ આ મહાપર્વોની સામૂહિક આરાધનાઓને જાણે કે ખતમ કરી દેવા માટે મુંબઈના બુદ્ધિજીવી વર્ગે એ જ સમયમાં-એની જ સામે પર્યૂષણ વ્યાખ્યાનમાળાનું આયોજન કર્યું છે. કેટલાક વર્ષોથી આ વ્યાખ્યાનમાળા ચાલે છે. એમાં આણ્વેશ પણ ચર્ચા શકાય છે; સંલોગ-માંથી સમાધિની રજૂઆત પણ કહેવાતા પ્રોફેસરો કરી શકે છે. જે તે વ્યક્તિ સાથે તીર્થંકરદેવોની તુલના પણ કરી શકાય છે. અને 'યુવાનોના અજંપા' ઉપર લાપણું પણ કરી શકાય છે.

સદાચારી સજ્જનો જ આ લાપણું કરી શકે તેવો કોઈ સિદ્ધાન્ત તેમને ત્યાં હોતો જ નથી.

૧૯૭૨ ની સાલની જે પર્યૂષણ વ્યાખ્યાનમાળા મુંબઈમાં યોજાઈ હતી. તેની જાહેરાત જનશક્તિ નામના દૈનિકમાં આ પ્રમાણે આવી હતી.

[૭] જનશક્તિ : ૨૯-૮-૭૨

પર્યૂષણ વ્યાખ્યાનમાળા-

મુંબઈ તા. ૨૦. શ્રી મુંબઈ જૈન યુવક સંઘ તરફથી ૧૯૭૨ના સપ્ટેમ્બરની ૫ મી તારીખ, મંગળવારથી સપ્ટે-
મ્બરની ૧૦ તારીખ મંગળવાર સુધી એમ આઠ દિવસની

પર્યુષણ વ્યાખ્યાનમાળા ચોજવામાં આવી છે. આ આઠે ય દિવસની વ્યાખ્યાન સલાઓનું પ્રમુખસ્થાન પ્રો. રમણલાલ ચી. શાહ શોભાવશે. આ વ્યાખ્યાન સલાઓ 'ભારતીય વિદ્યાલવન'માં ભરવામાં આવશે અને દરેક સલા સવારના ૮-૩૦ વાગ્યે શરૂ થશે. આ વ્યાખ્યાનમાળાનો વિગતવાર કાર્યક્રમ નીચે મુજબ છે.

મંગળવાર, ૫-૯-૭૨, પ્રો. તારા બહેન શાહ હુરિલદ્રસૂરિ કૃત "સમરાઈચક્રહા,"

શ્રી મન્તારાયભુજ: યુવાનોનો અજંપો અને તેનાં કારણો.

બુધવાર, ૬-૯-૭૨ પં. દલસુખભાઈ માલવણિયા: ભગવાન્ મહાવીરનો જીવનસંદેશ, શ્રી ચંદ્રવદન ચી. મહેતા "હુરે રામ ! હુરે કૃષ્ણ !"

શુક્રવાર, ૭-૯-૭૨, શ્રી ઈશ્વર પેટલીકર મહાભારતનું અર્થદર્શન, સાધ્વી શ્રી પ્રિયદર્શનાશ્રીજી અહિંસા, સંયમ અને તપ.

શુક્રવાર, ૮-૯-૭૨, આચાર્ય શ્રી અમૃતલાલ યાજ્ઞિક વિવેકાનંદની ધર્મદષ્ટિ. શ્રી યશોધર મહેતા ઉપનિષદોનો મહામાનવ.

શનિવાર, ૯-૯-૭૨, પં. ઈન્દ્રચન્દ્ર શાસ્ત્રી: અનેકાંતવાદ શ્રી જી. રામચંદ્રન ગાંધીજીની ઈશ્વર વિષે માન્યતા.

રવિવાર, ૧૦-૬-૭૨, પ્રો. ઉષાળહેન મહેતા. શ્રી અરવિંદની જીવન સાધના, શ્રી પુરુષોત્તમદાસ જલોટાજી ભક્તિ સંગીતનો કાર્યક્રમ.

સોમવાર, ૧૧-૬-૭૨, આચાર્ય શ્રી યશવંત શુક્લ, યુવક માનસ, ડૉ; ભોગીલાલ સાંડેસરા આગમવાચના-

મંગળવાર, ૧૨-૬-૭૨, પ્રો. કલ્યાણમલજી લોઢા જનદર્શન-તેની મહત્તા અને ઉપયોગિતા, શ્રી ચીમનભાઈ ચક્રલાઈ શાહ. શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર અને ગાંધીજી.

સમય:- દરરોજ બે વ્યાખ્યાન. સવારના ૮-૩૦ થી ૧૦-૩૦

સ્થળ:- ભારતીય વિદ્યાલયન; ચોપાટી-મુંબઈ. ૭.”

એક વાત ખૂબ જ ચોક્કસ છે કે જ્યાં ગીતાઈ સંવિગ્ન મુનિઓની નજર નથી ત્યાં કયું ઉત્સૂત્ર ભાષણનું પાપ ન પેસે તે જ પ્રશ્ન છે. ગમે તે માણસ કાલે તે રીતે ઉત્સૂત્ર બકવાટ ત્યાં કરી શકે છે આથી મુનિઓની સીધી દેખરેખ વિનાની કોઈ પણ જમાનાવાદી પ્રવૃત્તિનો આરંભ કરવાનું જોખમ કોઈએ કરવું જોઈએ નહિ એવી મારી વિનમ્ર સમજણ છે.

હવે તો બેકામ વિધાનો કરવામાં જાણે કે સ્પર્ધા શરૂ થઈ છે. એકેકથી એકેક ચડી જાય તેટલા ભયંકર ને છે. “સાધુઓ ડોક્ટર બને; સાધવીઓ

નર્સ' બને; અવસર આવે તો સાધુઓ સડક પણ કેમ સાફ ન કરે...." એવા નીચ કક્ષાના વિધાનો થાય છે. પર્યૂષણ પર્વના વ્યાખ્યાનો [વર્ષ બીજી] માં જૈનધર્મ અને નિવૃત્તિમાર્ગ વિષય ઉપર પંડિત દરબારીલાલનું વ્યાખ્યાન છપાયું છે. તેમાં પેઈજ નંબર ૧૦૮ ઉપર નીચે પ્રમાણે જણાવવામાં આવ્યું છે :-

રોગીઓના સાચા ચિકિત્સકો, રોગીઓના આંસુ લૂંછનારી ધાત્રીઓ કે નર્સોની આજ જરૂર છે. તો જૈન સાધુઓ રોગીઓની સેવામાં એમનું જીવન કેમ ન ખર્ચે ? જૈન સાધ્વીઓ નર્સ' બની સેવા કેમ ન કરે ? આવા કાર્યોમાં મથવાથી એમની સાધુતા વિનાશ નહિ પામે ને વધશે—ચમકશે. અને આમ સાધુ, શિક્ષક પણ શા માટે ન બને ? વળી જ્યાં જરૂર હોય ત્યાં સડક પણ કાં સાફ ન કરે ? "

મારું તો ખૂબ સ્પષ્ટ માર્ગદર્શન છે કે આવી વાતોને બિલકુલ આગળ વધવા દેવી જોઈએ નહિ. કોઈ પડકાર કરે છે કે નહિ એની ચિંતા આપણે કરવાની નથી. આપણા હૈયે જો જિનશાસન વસ્યું હોય; જો આપણા દિલમાં ધર્મની કોઈ દાઝ હોય; મુનિ સંસ્થા પ્રત્યે આદરભાવ હોય; સાધ્વીગણ પ્રત્યે પૂજ્યભાવ હોય તો ક્યાંય આડું—અવળું જોયા વિના; 'સંગઠન' બને તો ઠીક છે, નહિ તો તેની પણ ચિંતા ક્યાં વિના આપણી શક્તિને આપણે કામે લગાડી દેવી જ જોઈએ.

એવા શ્રદ્ધાહીન લોકો પાસે જઈને એમના ધર્મ-
દ્રોહી વિધાનોનો જવાબ માંગવો જોઈએ. એવી શાસન-
નિરપેક્ષ વ્યાખ્યાનમાળાઓ કોઈ પણ રીતે બંધ રખાવવી
જ જોઈએ.

ફરી યાદી આપું છું; કોઈ પણ શાસનપક્ષી આત્મા
સિંહતું સંતાન છે, એનો નાનકડો સળવળાટ પણ કાફી છે.

કીર્તિભૂખ્યા અને અપમાનમીઝ બુદ્ધિભૂવી લોકોને
ધર્મની કશી જ પડી નથી. તમારા હાકોટાએ કે તમારી
એક જ કાંકરીએ એમનો માનભંગ થાય તો બધું પડતું
મૂકીને ઘરલેગા થઈ જવા માટે તે લોકોને જરા ય શરમ
નથી. બસ....તો પછી શા માટે તેમને તે રીતે ય ઘર
લેગા ન કરી દેવા ?

નર્સ' બને; અવસર આવે તો સાધુઓ સડક પણ કેમ સાફ ન કરે...." એના નીચ કક્ષાના વિધાનો થાય છે. પર્યૂષણ પર્વના વ્યાખ્યાનો [વર્ષ બીજું] માં જૈનધર્મ અને નિવૃત્તિમાર્ગ' વિષય ઉપર પંડિત દરબારીલાલનું વ્યાખ્યાન છપાયું છે. તેમાં પેઈજ નંબર ૧૦૮ ઉપર નીચે પ્રમાણે જણાવવામાં આવ્યું છે :-

રોગીઓના સાચા ચિકિત્સકો, રોગીઓના આંસુ લૂંછનારી ધાત્રીઓ કે નર્સોની આજ જરૂર છે. તો જૈન સાધુઓ રોગીઓની સેવામાં એમનું જીવન કેમ ન ખર્ચે ? જૈન સાધ્વીઓ નર્સ' બની સેવા કેમ ન કરે ? આવા કાર્યોમાં મથવાથી એમની સાધુતા વિનાશ નહિ પામે ને વધશે—ચમકશે. અને આમ સાધુ, શિક્ષક પણ શા માટે ન બને ? વળી જ્યાં જરૂર હોય ત્યાં સડક પણ કાં સાફ ન કરે ? ”

માંડું તો ખૂબ સ્પષ્ટ માર્ગદર્શન છે કે આવી વાતોને બિલકુલ આગળ વધવા દેવી જોઈએ નહિ. કોઈ પડકાર કરે છે કે નહિ એની ચિંતા આપણે કરવાની નથી. આપણા હૈયે જો જિનશાસન વસ્યું હોય; જો આપણા દિલમાં ધર્મની કોઈ દાઝ હોય; મુનિ સંસ્થા પ્રત્યે આદરભાવ હોય; સાધ્વીગણ પ્રત્યે પૂજ્યભાવ હોય તો ક્યાંય આડું—અવળું જોયા વિના; ‘સંગઠન’ બને તો ઠીક છે, નહિ તો તેની પણ ચિંતા કર્યા વિના આપણી શક્તિને આપણે કામે લગાડી દેવી જ જોઈએ.

એવા શ્રદ્ધાહીન લોકો પાસે જઈને એમના ધર્મ-
દ્રોહી વિધાનોનો જવાબ માંગવો જોઈએ. એવી શાસન-
નિરપેક્ષ વ્યાખ્યાનમાળાઓ કોઈ પણ રીતે બંધ રખાવવી
જ જોઈએ.

ફરી યાદી આપું છું; કોઈ પણ શાસનપક્ષી આત્મા
સિંહનું સંતાન છે, એનો નાનકડો સળવળાટ પણ કાફી છે.

કીર્તિભૂખ્યા અને અપમાનમીઝ બુદ્ધિભ્રવી લોકોને
ધર્મની કશી જ પડી નથી. તમારા હાકોટાએ કે તમારી
એક જ કાંકરીએ એમનો માનભંગ થાય તો બધું પડતું
મૂકીને ઘરલેગા થઈ જવા માટે તે લોકોને જરા ય શરમ
નથી. બસ....તો પછી શા માટે તેમને તે રીતે ય ઘર
લેગા ન કરી દેવા ?

[૮] અમર ભારતી જુલાઈ' ૭૨

સાધુઓંકા ત્યાગ કરે।

[“ સાધુ સમાજકા હોના હી જૈન ધર્મ કે લિચ્છે નિરર્થક હૈ ! ઉસકી જગહ ઉપદેશક સંઘ હી રહ જાના ચાહિચ્છે, શ્રાવક ધર્મ, સાધુ ધર્મસે કઠિન માના ગયા હૈ, શ્રમણ ભગવાન મહાવીરને શ્રાવકોં કો સાધુઓં સે નીચે નહી કહા હૈ ઇસ લિચ્છે હમ શ્રાવકોં મેં બલ હોવે તો સાધુ સમાજકા હી ત્યાગ કર દેવે.”]

જૈનોની પવિત્રતમ સાધુસંસ્થાનો નાશ કરી દેવાનો ભયંકર ઉપદેશ આપનાર વ્યક્તિ ઉપાધ્યાય અમરમુનિ-પોતે જ સ્થાનકવાસી સાધુ સંસ્થાના એક સભ્ય છે. શાસનપતિ પરમાત્મા મહાવીરદેવે સ્પષ્ટ શબ્દોમાં એ વાત ફરમાવી છે કે તીર્થ સાધુઓ વિના સંભવિત નથી. ચતુર્વિધ સંઘને પણ શ્રમણ-પ્રધાન સંઘ કહ્યો છે. અનુભવથી પણ એ વાત સુપેરે સમજાય તેવી છે કે સારા સાધુઓ તથા સાધ્વીજીઓના વિહાર અને ધર્મોપદેશને કારણે જ જૈન ધર્મનું અસ્તિત્વ, ‘લાંગ્યું લાંગ્યું’ પણ ભરૂચ ’ની જેમ સુંદર રીતે ટકી રહ્યું છે. જે દેશોમાં ત્યાગીઓનો વિહાર નથી, તે દેશોની ધર્મભાવના મૃતપ્રાયઃ થઈ ચૂકી છે.

આમ છતાં સાધુઓનું સ્થાન ગૃહસ્થોને લેવાની વાત આ મુનિ કરે છે ! આર્થિક, સામાજિક અને રાજકીય ચિંતાઓના અભૂતપૂર્વ યોજનાનીચે ચગદાએલો વર્ગ ધર્મ માટે કેટલો સમય ફાજલ પાડી શકે ? કેટલી કુરખાની કરી શકે ? એ વાત એ મુનિએ વિચારવી પડશે.

પણ અફસોસ ! આવા વિધાનોની પાછળનો આખો આશય જ જ્યાં સાવ જુદો હોય ત્યાં વિચારવાની વાત કરવાનો કોઈ અર્થ નથી. આ જ ઉપાધ્યાયશ્રી શાસનપતિ પરમાત્મા મહાવીરદેવની રૂપ મી શતાબ્દિની રાષ્ટ્રીય ઊજવણીનું નિમિત્ત પામી લઈને 'વીરાયતન'ની જગી અને બહુમતી યોજનાને સાકાર બનાવી રહ્યા છે. આવા બેહુદા વિધાન કરનારાઓની આ યોજના પણ સદ્ધર્મનું શું કલ્યાણ કરશે ? એ સહુ સમજી શકે તેમ છે. ધર્મના પાયા મૂળમાંથી હુયમચી ઊઠે એવા ધર્મના કુગાવા સમા આ કાર્યમાં ભારતની રાષ્ટ્રીય સરકાર સારી મદદ આપવાની છે એમ સાંભળ્યું છે. ધર્મનાશનાં આવાં કાર્યોમાં અજ્ઞાન ભારત-સરકાર જગી રકમ ફાળવે તેમાં મને તો લગીરે આશ્ચર્ય થતું નથી.

[૯] આથી વધુ ભયંકર લખાણ કયું હોઈ શકે ?

સમાચાર : “ જિનસંદેશ ” તા. ૧૬-૧૦-૭૧.

લે. સતીશકુમાર જૈન

ઊર્મિનો ઉદયિ : ભગવાન મહાવીર

“મહાવીરના જીવનમાં મને એક બહુ જ પ્રેમલ રંગ દેખાય છે. મને લાગે છે કે ભગવાન મહાવીરના હૈયે પણ પ્રણયની ઊર્મિઓનો સમંદર ધૂધવતો હતો. વૈરાગ્ય, નિવૃત્તિ, તપ વગેરે કઠોર સાધનાઓથી તેમણે પરમ સિદ્ધિને પ્રાપ્ત કરી. આ કઠોર સાધનાનું યોગ્ય સંતુલન કરવા તેમના હૈયે પ્રણયની નાજુક ઊર્મિઓ પણ સળવળતી હતી.

આ પ્રણય, આ ઊર્મિ વિના જીવન સ્મશાનની જેમ લેંકાર બની જાય છે. પ્રણય અપવિત્ર નથી. કહેવું તો એમ જોઈ એ કે પ્રણયથી વધુ પવિત્ર આ દુનિયામાં વિશેષ કશું નથી. નિવૃત્તિ અને પ્રવૃત્તિનું, ભોગ અને ત્યાગનું તેમજ વૈરાગ્ય અને પ્રણયનું યોગ્ય સંતુલન એ જ વાસ્તવિક જીવન છે. જીવનમાં જેને રસ નથી, જીવનને જે આનંદથી જીવી નથી શકતો, જીવન જીવવાની કળા જેની પાસે નથી તેનું જીવન શું જીવન છે ?

લગવાન મહાવીરના જીવન પર ચિંતન કરનાર અને તેમનું જીવન લખનાર ચિંતકો અને લેખકો મહાવીરના જીવનની એક અત્યંત મહત્વપૂર્ણ અનુભૂતિને ભૂલી જાય છે, અથવા તેની ઉપેક્ષા કરે છે. એ અનુભૂતિ છે; મહાવીરનો પોતાની પત્ની સાથેનો સંબંધ. યશોદા સાથેનો મહાવીરનો પ્રેમબંધન આપણી સમક્ષ એક આદર્શ દાંપત્યનું દૃષ્ટાન્ત રજૂ કરે છે. યશોદાએ મહાવીરને સંપૂર્ણ સમર્પણ કયું હતું.

પ્રણયની પહેલી શરત છે સમર્પણ. સમર્પણ નથી ત્યાં પ્રણય નથી. પુરુષ અધૂરો છે. સ્ત્રી અધૂરી છે. આથી જ “અર્ધનારીશ્વર”ના અવતારની કલ્પના કરવામાં આવી છે. સ્ત્રી અને પુરુષનું મિલન એ સૃષ્ટિનો અવિરોધ નિયમ છે. અલખત આ નિયમ સમય, ઉંમર, સંયોગ અને કાર્યની દિશા વગેરેથી સાપેક્ષ છે. પરંતુ આથી કરીને માનવ શરીર સાથે માનવદેહમાં રહેલ “કામ”ની અવગણના થઈ શકે નહિ.

મહાવીરે એ વિચારવાની તકલીફ જ નહોતી લીધી કે પોતે આઠ-નવ વરસની ઉંમરે સાધુ બની જાય. કારણ એ ઉંમરે સન્યાસ અસ્વાભાવિક છે. જો કે મહાવીરના જીવનકાળમાં નાની ઉંમરના દીક્ષિતોનો ઉલ્લેખ છે પરંતુ તેવી સંખ્યા નગણ્ય છે. ખુદ મહાવીરે પોતાને માટે એ યોગ્ય નહોતું માન્યું.

મારું તો ત્યાં સુધી માનવું છે કે યશોદાના પૂર્ણ સર્પણમય પ્રેમે જ મહાવીરને મહાવીર બનાવ્યા. યશોદાના

પ્રેમના કારણે તેમને જીવન, કુટુંબ, સમાજ અને સમસ્યાઓનો સારી રીતે અનુભવ થયો. માનવના મનનું વિજ્ઞાન તે જાણી શક્યા.

વીરના જીવનમાં પ્રણયનું મહત્વ

યશોદા સાથેનું તેમનું લગ્ન એ કોઈના “દુખાણ”નું પરિણામ નથી. તેનું પ્રમાણ તેમની કોમળ કળી જેવી “સુદર્શના” પુત્રી છે. અલબત્ત મહાવીર અધિક સંતાનવૃદ્ધિના હિમાયતી ન હતા છતાં ય સુદર્શનાનું જે રીતે તેમણે લાલન-પાલન કર્યું, તેના લગ્ન વગેરેની જે સુંદર વ્યવસ્થા કરી તે તમામ આપણને મહાવીરના ઉચ્ચ ચારિત્ર્ય પર ધ્યાન દેવા નિર્દેશ કરે છે.

દરેક ધર્મગ્રન્થે ધર્મ અને મોક્ષની સાથોસાથ અર્થ અને કામને પણ મહત્ત્વ આપ્યું છે. કામ એ માનવને એવો સ્વભાવ છે જે તેની દરેક પ્રવૃત્તિમાં દેખા દે છે. સુખની લાલસા, સુખને માટે પ્રયત્ન અને દૈહિક આનંદની અનુભૂતિ સાથે કામની અપરોક્ષ વૃત્તિ સંકળાયેલી છે. આ યુગના ક્રોધક જેવા મનોવિજ્ઞાનીઓએ આ શાસ્ત્રનું અતિ ઉચ્ચ સાંસ્કૃતિક ભૂમિકાએ વિશ્લેષણ કર્યું છે.

મહાવીરના આધ્યાત્મિક દૃષ્ટિકોણને ખૂબ ખૂબ જાણવા છતાં, મહાવીરે કરેલ બ્રહ્મચર્યની સીમાંસાને સારી પેઠે સમજવા છતાં ય હું એ કહેવાનું સાહસ કરું છું કે મહાવીરના જીવનમાં કામ માટે, પ્રણય માટે અને દાંપત્ય માટે

ભિંચું સ્થાન હતું. જો કે આ અંગે તેમણે એક આખું શાસ્ત્ર બનાવ્યું. માનવના હાથમાં વિવેકની તુલા મૂકી, કામને અનિયંત્રિત થતો બચાવ્યો. સમય, ઉંમર વગેરે બધી મર્યાદાઓ બતાવી. આથી એનો અર્થ એમ નહિ કે તેના મૌલિક દૃષ્ટિકોણનો તેમણે અસ્વીકાર કર્યો છે.

મહાવીરના સિદ્ધાંતને સમજનાર દરેક વ્યક્તિ જાણે છે કે ભોજન પર સંયમ કેળવવા તેમણે કેટલા નિયમ બનાવ્યા છે? રસનેન્દ્રિયની સ્વચ્છતા પર તેમણે કેવાકડક પ્રહારો કર્યા છે? પરન્તુ તેનો અર્થ એ નથી થતો કે માનવી ખાવાનું જ છોડી દે. ખાવામાં સંયમ હોય, મર્યાદા હોય, સમયનો ખ્યાલ હોય, માત્રાનું ધ્યાન હોય, વસ્તુનું ધ્યાન હોય અને તેના પરિણામોનો ખ્યાલ હોય, એ જ પ્રમાણે બ્રહ્મચર્યના પ્રશ્ન પર પણ આપણે ખુલ્લા મનથી વિચાર કરવો જોઈએ.

ચંદનાં ! વીરનાં જીવનની નાયિકા !

ચંદનબાળા મહાવીરના સમગ્ર જીવનમાં એક અદ્ભુત નાયિકા બનીને ઉપસ્થિત થાય છે. તે દરેક સંયોગોમાં, પ્રતિક્ષણે મહાવીરનું જ મનન કરે છે. મહાવીર સિવાય દુનિયાનો બીજો કોઈ પુરુષ તેને પોતાની તરફ ખેંચી શકતો નથી.

ચંદનબાળાએ મહાવીરના ચરણે એકાંતમાં સમર્પણનો એવો સૂરીલો સૂર છોડ્યો કે છ મહિનાના ઉગ્ર તપસ્વી મહાવીર, ચંદનબાળાના કોમળ હાથોથી અડદના

દાણાનું દાન સ્વીકારવા તેના ખારણે આવીને ઊભા રહી જાય છે !

ભલે આપણે આ પ્રસંગને આશ્ચર્ય અને અમત્કારની ઘટના સાથે જોડી દઈને એમ કહીએ કે સારા ય વિશ્વમાં ચંદના સિવાય મહાવીરના ‘અભિચક્ર’ને પૂર્ણ કરનાર કોઈ ન હતું.

ભલે આપણે આ ઘટનાને નવલકથાની ઢબે ચંદનાને રાજાની પુત્રીની અને બેડીઓમાં કેદ બંદિનીની કથા કહીએ પરંતુ ચંદના અને મહાવીરના આકર્ષણની વાસ્તવિકતાને બદલી શકાશે નહિ.

મહાવીર ચંદનાના ઘરે આવી જોકે અભિસાર કરનાર નાયકની જેમ પાછાં પગલાં ભરે છે; પરંતુ ચંદનાનાં અનરાધાર આંસુ મહાવીરના માર્ગમાં આડા બની ઊભા રહી જાય છે. મહાવીર પણ ચંદનાના અસીમ સમર્પણને પામીને કૃતાર્થ બને છે. તેમના રોમરોમ હર્ષિત બને છે, અને તે ચંદનાના કોમળ હાથે અડદના વાસી દાણાના રૂપમાં પ્રભુચના દાનને સ્વીકારી લે છે.

આ પરંપરા મહાવીર તીર્થંકર બની જાય છે ત્યાર બાદ પણ ચાલુ રહે છે. કેવળજ્ઞાન બાદ મહાવીર સંઘની સ્થાપના કરે છે. ત્યારે પણ તે ચંદનાને ભૂલતા નથી. તેને સાધ્વી સમાજની અગ્રણી બનાવે છે. ઇતિહાસકારો મહાવીરના જીવનને અત્યંત સંકુચિત વાડાઓ ખાંધીને જીવે છે.

પરંતુ બુદ્ધ અને આસપાલીની જેમ મહાવીર અને ચંદ-
નાનું જીવનસૂત્ર એકબીજાથી બંધાયેલું હતું તે તદ્દન
સ્પષ્ટ છે.

ઉપલબ્ધ આગમ ગ્રંથોના આધાર પર મહાવીરના
જીવનને સમજવું ને ત્યાં જ ઇતિશ્રી કરી દેવી તે મહાવીર
પ્રત્યે ન્યાય કર્યો નહિ લેખાય. કારણ એ ગ્રંથો તો અનંત
સાગરના એક બિંદુ બરાબર છે.

મહાવીરે કેટલું કહ્યું, કેટલો ઉપદેશ આપ્યો, કેટલા નવા
નવા સિદ્ધાન્ત બનાવ્યા એ તમામનો ૧૪ પૂર્વમાં પણ
પૂરેપૂરો સમાવેશ નથી થતો. ત્યારે મહાવીરના જીવનને
થોડાક ગ્રંથના આધાર પર કેવી રીતે સમજી શકાય ?

આ રીતે લગવાન મહાવીરના જીવનની એક વળ-
ફાપી પરંતુ અત્યંત મહત્વપૂર્ણ બાબત છે. જેના પર
ગંભીરતાથી વિચાર કરતાં એ સ્પષ્ટ થાય છે કે મહાવીરના
હૈયે માત્ર નિષ્કુરતા અને કઠોરતા જ નહોતી ભરી,
માત્ર શુષ્ક અને નિરસ કર્મકાંડ જ નહોતો. ભર્યો એ
હૈયામાં નાબુક ઊર્મિઓ પણ હતી. મધુર પ્રણય હતો,
ઉમંગભરી કલ્પનાઓ હતી, જીવનનો આધાર આનંદ પણ
ભરેલો હતો.

અગર જો આ બધી વાસ્તવિક અનુભૂતિઓ તેમના
હૈયે ન હોત તો મહાવીર કેવી રીતે જીવી શક્યા હોત ?
જીવનની આ મનની સમસ્યાઓને કેવી રીતે સમજી

શકયા હોત ? એના વિના તે કેવી રીતે લોગ અને ત્યા-
ગનું રહસ્ય પામી શકયા હોત ?”

મુખધથી બહાર પડતા જિનસંદેશના દિવાળી.
અંકમાં સતીશકુમારનો ઉપરોક્ત લેખ આવેલ છે. જિનસં-
દેશના સંપાદકે આ લેખ જો વાંચીને લીધે હાથ તો
તેમના માટે અત્યંત આશ્ચર્યજનક બાબત ગણાય.

શાસનપતિ, તીર્થંકર પરમાત્મા, મહાવીરદેવ માટે
અને મહાસતીજી ચંદનબાળા વિષેના પ્રણયનો અહીં જે
રીતે ગર્ભિતાર્થ રજૂ કરાયો છે તે રીત જોતાં આધાત
ઉત્પન્ન થાય છે.

હાય ! બોડી બામણીનું ખેતર આ જિનશાસન !
યાદવાસ્થળીનો લોગ બનેલો એનો ચતુર્વિધ સંઘ ?
અઘોર નિષ્ક્રિયતાને પંથે પડેલો એનો કેટલોક
શ્રમણ વર્ગ !

ભયાનક લોગરસને આધીન બનેલો એનો કેટલોક
શ્રમણોપાસક વર્ગ ?

આવો ગલીચ લેખ વાંચ્યા પછી પણ કોઈ મહાવીર
લક્ષ્મણનું રૂંવાડું ચ હાલશે કે કેમ એ પ્રશ્ન છે !

નિંદ હરામ થઈ જાય; અન્નનો કોળીઓ ડચ્છરો
બનીને ગળે અટકી જાય એટલી ભયંકર વાતો આ લેખમાં છે !

કયાં જીવતા હશે; શૂરા મહાવીર ભકતો !

એક યુગ હતો, વીરના સિદ્ધાન્તની મશ્કરી કરનારા—
ઓની જીભ એંચી નાંખવાનો !

એક યુગ હતો; વીરના શ્રમણને લપડાક મારનારના.
આંગળા કપાઈ જવાનો !

એક યુગ હતો; વીરની શ્રમણીના શીલની રક્ષા કાળે-
યુદ્ધની રણભેરીઓ બજી જવાનો ! અને તરાધમોને સખત-
નશ્યત કરવાનો !

આજે સાક્ષાત્ વીર-દેવાધિદેવ પરમાત્મા મહાવીર
દેવને ચંદનબાલાજી સાથેના પ્રણયના પાપિઠ, ખિલતસ
અને ગલીચ આક્ષેપ કરવાનો યુગ આવી ગયો અને તો
ય.... તો ય.... કોઈના પેટના પાણી ય હાલતાં નથી !
મહાનાં રૂંવાડા તે શું ખડા થાય !

એ યુગ જીવતાઓનો હશે ! આ યુગ કદાચ મહા-
ઓનો હશે !

ઉપરનો લેખ વાંચો. જે મહાવીરદેવે સાફ સાફ શબ્દોમાં
કામને ત્યાજ્ય જણાવ્યો છે એના જ માથે કામની ઉપા-
દેયતા ઠોકી બેસાડી છે. આ લેખકને એ વાતનું બિલકુલ
જ્ઞાન નથી કે આ પરમાત્માના આત્મા ઉપર યશોદા સાથે
લગ્ન કરવાનું કેટલું જોરદાર દબાણ આવ્યું હતું ? અને
છતાં પણ એમણે માતાજીને સ્પષ્ટ શબ્દોમાં કહ્યું હતું કે,

“ઓ માતાજી ! સ્ત્રીનો પરિચય સ્પષ્ટ રીતે બવબ્રમણ્યું કારણ છે ! મને આ પાપમાં ક્યાં નાંખો છો ?”

લેખકને ખબર જ નથી કે મહાવીરદેવના મતે પ્રણય (કામ) સર્વથા અપવિત્ર છે. તીર્થંકરદેવ જેવા વિશ્વકલ્યાણકર તારક આત્માઓને જન્મ આપતી-એમના માતૃપિતાની-પ્રણયક્રિયાને તો પવિત્ર માનવામાં આવી નથી, પરંતુ તીર્થંકરદેવના ગૃહસ્થકાળના કામ સેવનને માટે પણ સ્પષ્ટ શબ્દોમાં કહ્યું છે કે રાગભાવ વિના પ્રણય સંભવિત જ નથી; અને તે રાગભાવ કદી પણ પવિત્ર નથી.

લેખક સતીશકુમારે યશોદાના સમર્પણને જણાવીને મહાવીરનો પ્રેમ વ્યવહાર લેખની શરૂઆતમાં મૂક્યા પછી મહાવીરદેવ પ્રત્યે ચંદનખાળાજીના સમર્પણની વાત મૂકી દીધી છે. એ બે સમર્પણ વચ્ચે કશો ય બાદ્ય-અભ્યંતર પ્રકારનો ભેદ પાડ્યા વિના એમણે એવું અત્યંત બિલતસચિત્ર ઉપસાવ્યું છે કે જાણે યશોદા અને ચંદનખાળા-એ ય નો પ્રણય-એક જ પ્રકારનો હતો. આ વાતની પુષ્ટિ આગળ જતાં મળે છે. લેખકે ચંદનખાળાજીને વીરના જીવનની ‘નાયિકા’ કહીને, મહાવીરદેવને અભિસાર કરનાર નાયક જેવા કહીને મહાવીર-ચંદનખાળાજીના પ્રણયને સ્પષ્ટરૂપે ‘સાંસારિક’ સમજાવવાનો અતિ હલકટ કક્ષાનો ભાસ જાણો કર્યો છે.

જે દેવાધિદેવ પરમાત્મા મહાવીરે બાળદીક્ષાને પણ જોરદાર રીતે આવશ્યક ગણેલ છે; જે પોતે માત્ર

વિચિત્ર કર્મના ઉદયે જ બાળવયમાં દીક્ષિત ન થઈ શક્યા-
નું જણાવાયેલું છે. એક વિશિષ્ટ પરિસ્થિતિમાં જ જેમને
દીક્ષા અંગેનો અભિગ્રહ લેવાની ફરજ પડી હતી..... એ
બધી વાત લેખકે અભરાઈએ મૂકી દઈને નરદમ જૂઠ્ઠી
છલોછલ ભરેલા આ લેખદ્વારા વાંચકોને અવગળા રસ્તે
ચડાવી દેવાનો ખૂબ જ વ્યવસ્થિત રીતે પ્રયત્ન કર્યો છે.

‘જિન સંદેશ’ નામનું આ પાક્ષિક; એના સંપાદક
અને એના ચાહકો સર્વને માથે આવા લેખોની સ્વીકૃતિ-
દ્વારા કાળા કલંકની ટીલી લાગી જાય છે.

સહુથી વધુ મોટું કલંક તો આ યુગના વીર-
ભક્તોને-અમને જ લાગે છે; જેઓ આટલી અધમકક્ષાના
લેખોની સામે હાકોટો પાડવા માટે પણ હજી જાગ્યા જ નથી!!!

હે વીર ! તારી આવી કૂર અવહેલનાઓને પણ ચૂપચાપ
એસી રહીને અમારે જોવા-સાંભળવા અને વાંચવાનું જ અમારે
લલાટે લખાએલું હોય તો, અફસોસ ! અમારે એકરાર કરવો
પડશે કે મદાનગી અમારી મરી પરવારી છે.

[૧૦] ૧૪-૧૧-૭૧ ના દિવસે દિલ્હીમાં સાત
દિવસ માટે તેરાપંથી સાધુ બનેલા મુનિના
ઉદ્દગારો :—

આજ ચારો સંપ્રદાયકે જૈન પ્રતિનિધિયો દ્વારા
શ્રમણ કલ્પ દીક્ષામેં દીક્ષિત અમરિકી યુવક શ્રીજેમ્સ જી.
મોરગનકા સાર્વજનિક સંભામેં અભિવાદન ક્રિયા. સભાકી

અધ્યક્ષતા જૈન વિશ્વભારતીકે અધ્યક્ષ શ્રીમોહનલાલજી
ખાંડીયાને કી.

ઉસ અવસર પર શ્રી મોરગનને કહ્યા :—

“મુઝે ઇસ સાધન કાલમેં અદ્ભુત ઓર અલૌકિક
શાન્તિકા અનુભવ હો રહા હૈ, મુઝે લગતા હૈ, મેરે સામનેસે
અન્ધાર દૂર હો રહા હૈ, ઓર પ્રકાશ મિલ રહા હૈ. ઇસ
સાધનાકાલમેં મુઝે અધ્યયન, ચિંતન, મનન, ધ્યાન આદિકા
ઈચ્છિત અવસર મીલ રહા હૈ, જો દૂસરે પ્રકારકે જીવનમેં
સંભવ નહીં હૈ. મેં ચાહતા હું, જૈન અધ્યાત્મકા વિશેષજ્ઞ
બનું ઓર જીવનભર અમરિકામેં વ અન્યત્ર લોગોકો
ખતાતા રહું.”

તેરાપંથી મુનિશ્રી નગરાજજીએ આ દીક્ષા વખતે જે
લાખણ કયું હતું તેમાં તેમણે જણાવેલ કે “આવી સાત
વગેરે દિવસો કે મહિનાઓની કામચલાઉ દીક્ષા આપવી
એ આપણે ત્યાં અસિનવ પ્રયોગ છે. આ નુતન મુનિનું
નામ ‘શ્રમણકલ્પ પ્રિયદર્શી’ રાખવામાં આવે છે.”

સાધુ [સાધુત્વ] વિના તીર્થ ટકે નહિ એ શાસ્ત્ર-
વચન આપણને માન્ય છે ખરું? કામચલાઉ દીક્ષાઓથી
સાધુ સંસ્થા અને સાધુતા જે ચ-મરવા પડશે એ વાત આ-
પણને કબૂલ છે ખરી? જો હા....તો આવી કામચલાઉ
દીક્ષાઓ સામે આપણે સક્રિય વિરોધ નોંધાવવો જ રહ્યો.
“આ તો તેરાપંથી દીક્ષા છે તેથી ખીજને ક્ષુધ થવાની

‘હી જરૂર ?’ એમ ન પૂછશો. કેમકે ઉપરના નિવેદનમાં ચારે ચ સંઘોના અનુયાયીઓની હાજરીમાં આ દીક્ષા થયાનું જણાવ્યું છે. આપણી એ ઘણી મોટી કમનશીબી છે કે ચારે ચ સંઘોના ગૃહસ્થોએ રોજ-ખરોજ પલટાતા જતા જમાનાવાદને અપનાવી લઈને શાસ્ત્રયુક્ત રહેવાની વાત કરતાં મુનિસંઘ સાથેનો છેડો ફાડી નાંખ્યો છે. જ્યાં ને ત્યાં આ વર્ગ દોડી જાય છે. માન-સન્માન મળતાં જે તે વાતમાં મટકું મારતો રહે છે. ધીમે ધીમે આનો ચેપ પ્રસરતો જાય છે. મુનિસંઘોની આ વિષયની વધુ પડતી ઉપેક્ષા આ બાબતમાં ઘણું મોટું અંશે જવાબદાર છે. જવાબદાર સ્થાને ગણાતાં મુનિઓ આ આફતોને પડકારવાની પોતાની કાયરતાને ઢાંકવા માટે પોતાના લક્ષ્મણમાં જાત-જાતના સમાધાનો કરીને સંતોષ માણી લે છે, પરંતુ આ પરિસ્થિતિ લાંબો સમય ચાલશે તો પ્રચંડ વેગથી જમાનવાદના સાગરના પાણી સર્વત્ર ફરી વળશે, સહુનો ભોગ લઈને જ જ’પશે.

કેટલાક દિવસો કે કેટલાક મહિનાઓની દીક્ષા લેતાં દીક્ષિત પ્રત્યે લાવ શી રીતે જાગશે ? આવતી કાલે દીક્ષા મૂકીને લગ્નાદિ કરવાની શક્યતાતાળા મુનિને કોનું માથું નમશે ?

સાધુ સંસ્થાના વિરાટવૃક્ષના મૂળમાં કાંમચલાઉ-દીક્ષાઓ જીવલેણ કુહારાઘાત છે. જે ખરેખર કોઈ વ્યક્તિને અમુક

સમયનું મુનિતુલ્ય જીવન જીવવું હોય તો તે માટે પૌષ-
ધન ત ક્યાં નથી ? એ માટે આવી દીક્ષા તે હોતી હશે ?

મને તો દેહુશત છે કે આવા કહેવાતા ભાવી દીક્ષિત મુનિ
જિમ મોરગીનો પરદેશોમાં ફરીને અનેક યુરોપીઅનોને
ભારતમાં લઈ આવશે અને આવી જૈની દીક્ષા અપાવશે.
એ પછી ભારતીય લોકોમાં ય આવી સગવડપંથી દીક્ષાઓ
થવા લાગશે.

હવે આવી ખાખતમાં કલમ ઉઠાવાય; વિરોધ કરાય
ત્યારે લોકો તેને ઝગડા કહેવા માગતા હોય તો એવા
ઝગડાખોર ખનવામાં તો મહાગૌરવની લાગણી થાય તે
તદન સ્વાભાવિક છે.

[૧૧] જૈન સાપ્તાહિક : તા. ૪-૩-૭૨

શ્રી પ્રતાપસિંહજીનું નિવેદન.

“ ધર્મના ખાલ ક્રિયાકાંડો, ધર્મના નામે થતાં ઝગ-
ડાઓ, સાંપ્રદાયિક વૈમનસ્ય વગેરેને જોઈને યુવક વર્ગ
ધર્મથી જ વિમુખ થવા લાગ્યો છે. ધાર્મિક કહેવાતી વ્ય-
ક્તિના વ્યાવહારિક જીવનમાં જ્યારે એ તિરસ્કાર, અદેખાઈ,
ક્રોધ, મોહ, લોભ વગેરેના પ્રત્યક્ષ દાખલાઓ જૂએ છે
તો સ્વાભાવિક રીતે જ એ પોતાના મનમાં વિચારે છે કે,
જો ધર્મનું આ જ રૂપ હોય અને આ જ એનું ફળ
હોય તો આવા ધર્મની મારે જરૂર નથી.” તેથી મારો નમ્ર

અભિપ્રાય છે કે આપણે આપણી સામાજિક રૂઢિઓ, જૂના આચરણ અને અંધ વિશ્વાસોને બદલવા પડશે. મારી શ્રદ્ધા તો એવી છે કે આપણા યુવાન ધર્મથી વિમુખ નથી, ધર્મના નામે થતા ઝગડાઓ અને અંધ ક્રિયાકાંડોને કારણે વિમુખ થયો છે.”

સમક્ષી:—‘પુરી એક અંધેરી ને ગંડૂ રાજા’ની એક કવિતા યાદ આવી જાય છે. એમાં મૂર્ખ રાજાની દૃષ્ટિએ અપરાધી ઠરતાં એક ગુન્હેગારને ફાંસીની સજા ફટકારાય છે. પણ ગુન્હેગારનો દેહ ખૂબ પાતળો હોવાથી ફાંસીના મોટા ગાળામાં તેનું ગળું નાનું પડી જાય છે એથી મૂર્ખ રાજા ગામના કોઇજાડા માણસને ફાંસીએ ચડાવી દેવાનું ફરમાન કરે છે. અને એક ખૂબ જાડો સંન્યાસી અડફેટમાં આવી જાય છે.

જ્યાં ને ત્યાં જાડા માણસ જેવા ધર્મને ફાંસીએ ચડાવી દેવાની વાતો સાંભળવા મળે છે; વાંચવા મળે છે. ઉપરોક્ત ચિંતન રજૂ કરનાર બંધુ પણ આ મનોદશાથી સુક્ત રહી શક્યા નથી. પોતાના એ જ ચિંતનમાં સિનેમા, નક્ષત્રવાદ વગેરેને લક્ષમાં લઈ ને યુવકોનો તે તરફનો અભિગમ તેમણે વર્ણવ્યો છે પરંતુ એ બધા ચ ના કારણ તરીકે તો તેમણે આપણી પ્રાચીન ધાર્મિક પરંપરાઓ વગેરેને જ જણાવી છે. ધાર્મિક અતુષ્ઠાનો પ્રત્યેનો આ કેટલો આઘાતજનક આક્ષેપ છે? ધર્મના સં. ના. ૬

વિષયમાં કાંઈક બેહૂદું, સખત બોલવું એ ઘણું બંધુઓની ફેશન થઈ પડી છે. જમાનાવાદના ઘોડાપુરને કારણે ધર્મ તત્ત્વનું બળ ઓછું થયું છે માટે રસ્તે ચાલતાં માણસો પણ એને લપડાક મારતા હશે ને ? એની સામે આંગળી કરતા હશે ને ? એની ઠેકડીઓ ઉડાવતા હશે ને ? શાસન-પતિ તીર્થંકર પરમાત્મા મહાવીરદેવે જ પોતાના શ્રીમુખે ધાર્મિક અનુષ્ઠાનોના વ્યવહારમાર્ગને ઉપદેશ્યો છે માટે જ એની કલ્યાણકારિતાનો તો વિચાર કરો. જમાનાવાદના નામે એ કઠોર ત્યાગ-તપના અને ક્રિયાકાંડના અનુષ્ઠાનોને શુષ્ક કહી દેવાનું દુઃસાહસ કદી ન કરવું જોઈએ. જેના દ્વારા અગણિત આત્માઓ પોતાનું કલ્યાણ આરાધી ગયા છે એ જ આ અનુષ્ઠાનો છે. આપણને એક વાત શુષ્ક લાગે; એટલે જગતની સમક્ષ એને શુષ્ક કરી દેવાનું સાહસ કેમ કરી શકાય ?

વળી યુવાનો ધર્માભિમુખ નથી થતાં તેનું કારણ આજનો લોગવાદ છે અને ત્યાગી સંસ્થાની એ તરફની અધોર ઉપેક્ષા છે; નહિ કે કલ્યાણકારી અનુષ્ઠાનો ! યુવાનોને ધર્માભિમુખ બનાવવાની જે ગૃહસ્થની ઉમેદ હોય તે ગૃહસ્થોએ પોતાના જીવનમાંથી; પોતાના કુટુંબમાંથી, પોતાની લાગવગ જ્યાં જ્યાં પહોંચે ત્યાંથી; જમાનાવાદના જૂઠે બહેકાવેલી લોગ-રસિકતાને અને તેના પોષક સાધનોને દેશવટો દેવો જોઈએ. જીલી બજારે સો સો મીટરના અંતરે દારૂનાં પીઠાં જીભા કરીને પ્રજા પાસે દારૂ-ત્યાગની તમે અપેક્ષા રાખો તે

અત્યંત વધુ પડતી કહેવાય. જે પ્રજાકીય જીવનમાંથી પાપો નાબૂદ કરવા હોય તો હારના પીકાંને જ નાબૂદ કરવા જોઈએ. ગામમાં જ સિને-ટોકીઝ હોય તો રોજ એક સિનેમા પણ જોઈ શકાશે; પરંતુ પંદર વીસ માઈલ છેટે જ સિને-ટોકીઝ હશે તો અઠવાડીએ એક સિનેમા જોવાનું પણ દુર્લભ બની જશે. એટલે સૌ પ્રથમ જે સામગ્રીથી લોગવાસના બહેકી ભરી છે તે સામગ્રીને ખૂણેથી ખસેડવી પડશે. પેટનો મળ પ્રથમ કાઢવો પડે; પછી જ ઔષધિ અને દૂધદું અનુપાન કારગત નીવડે.

જે આ સ્થિતિ પામવાની વાત મગજમાં ન ઉતરતી હોય તો ધર્મના પંથે આગળ વધવાનું અત્યંત મુશ્કેલ છે.

ખીનું કારણ છે; સંસ્કૃતિના રખેવાળોની આ વિષયની ઘણી મોટી ઉપેક્ષા. જે ધર્મસિદ્ધાંતોને જૂળ સારી રીતે-આજની પદ્ધતિથી-સમજાવવામાં આવે તો યુવકવર્ગ તો એ સિદ્ધાંતો પ્રત્યે આક્રીન પુકારી દે તેમ છે. આ સ્વાનુભવસિદ્ધ હકીકત છે. હમરોની સંજ્યામાં યુવાનોની સભા

વિષયમાં કાંઈક બેહૂદું, સખત બોલવું એ ઘણાં બંધુઓની ફેશન થઈ પડી છે. જમાનાવાદના ઘોડાપુરને કારણે ધર્મ તત્ત્વનું બળ ઓછું થયું છે માટે રસ્તે ચાલતાં માણસો પણ એને લપડાક મારતા હશે ને ? એની સામે આંગળી કરતા હશે ને ? એની ઠેકડીઓ ઉડાવતા હશે ને ? શાસન-પતિ તીર્થંકર પરમાત્મા મહાવીરદેવે જ પોતાના શ્રીમુખે ધાર્મિક અનુષ્ઠાનોના વ્યવહારમાર્ગને ઉપદેશ્યો છે માટે જ એની કલ્યાણકારિતાનો તો વિચાર કરો. જમાનાવાદના નામે એ કઠોર ત્યાગ-તપના અને ક્રિયાકાંડના અનુષ્ઠાનોને શુષ્ક કહી દેવાનું દુઃસાહસ કદી ન કરવું જોઈએ. જેના દ્વારા અગણિત આત્માઓ પોતાનું કલ્યાણ આરાધી ગયા છે એ જ આ અનુષ્ઠાનો છે. આપણને એક વાત શુષ્ક લાગે; એટલે જગતની સમક્ષ એને શુષ્ક કરી દેવાનું સાહસ કેમ કરી શકાય ?

વળી યુવાનો ધર્માભિમુખ નથી થતાં તેનું કારણ આજનો ભોગવાદ છે અને ત્યાગી સંસ્થાની એ તરફની અધોર ઉપેક્ષા છે; નહિ કે કલ્યાણકારી અનુષ્ઠાનો ! યુવાનોને ધર્માભિમુખ બનાવવાની જે ગૃહસ્થની ઉમેદ હોય તે ગૃહસ્થોએ પોતાના જીવનમાંથી; પોતાના કુટુંબમાંથી, પોતાની લાગવગ જ્યાં જ્યાં પહોંચે ત્યાંથી; જમાનાવાદના જૂઠે બહેકાવેલી ભોગ-રસિકતાને અને તેના પોષક સાધનોને દેશવટો દેવો જોઈએ. જીભી બબરે સો-સો મીટરના અંતરે દાડનાં પીઠાં જીભા કરીને પ્રભા પાસે દાડ-ત્યાગની તમે અપેક્ષા રાખો તે

અત્યંત વધુ પડતી કહેવાય. જો પ્રજાકીય જીવનમાંથી પાપો નાબૂદ કરવા હોય તો દારૂના પીઠાંને જ નાબૂદ કરવા જોઈએ. ગામમાં જ સિને-ટોકિઝ હોય તો રોજ એક સિનેમા પણ જોઈ શકાયો; પરંતુ પંદર વીસ માઈલ છેટે જ સિને-ટોકીઝ હશે તો અઠવાડીએ એક સિનેમા જોવાનું પણ દુર્લભ બની જશે. એટલે સૌ પ્રથમ જે સામગ્રીથી લોગવાસના બહેકી ભીડી છે તે સામગ્રીને ખૂલેથી ખસેડવી પડશે. પેટનો મળ પ્રથમ કાઢવો પડે; પછી જ ઔષધિ અને દૂધનું અનુપાન કારગત નીવડે.

જો આ સ્થિતિ પામવાની વાત મગજમાં ન ઉતરતી હોય તો ધર્મના પંથે આગળ વધવાનું અત્યંત મુશ્કેલ છે.

ખીજું કારણ છે; સંસ્કૃતિના રૂપેવાળોની આ વિષયની ઘણી મોટી ઉપેક્ષા. જો ધર્મસિદ્ધાંતોને ખૂબ સારી રીતે-આજની પદ્ધતિથી-સમજાવવામાં આવે તો યુવકવર્ગ તો એ સિદ્ધાંતો પ્રત્યે આક્રીન પુકારી દે તેમ છે. આ સ્વાનુ-ભવસિદ્ધ હકીકત છે. હજારોની સંખ્યામાં યુવાનોની સભા જોવા મળે એ આ જ યુગનું સત્ય છે. ધર્મસિદ્ધાંતોને ચુસ્ત રીતે વળગી રહેવાની અહાલેક પુકારતાં પ્રવચનોના એકધારા ઘોઘમાં એકધારું સ્નાન નવી પેઢી કરતી રહે એ વાત જરા ય નવાઈભરી નથી. જ્યાં ધર્મશાસ્ત્રની વફાદારીની પ્રતિજ્ઞાબદ્ધતામાં કડાકો પડ્યો હોય; જ્યાં જમાનાવાદથી મગજનું ડહોલાણ થયું હોય; જ્યાં પ્રાચીન સત્યોમાંથી

આત્મવિશ્વાસ ઊઠી ગયો હોય, જ્યાં જીવનમાં શિથિલતા આવી ગઈ હોય ત્યાં અપેક્ષા કદી રાખી શકાય નહિ. કેમકે રખેવાળોનું આંતર કલેવર જ બાહ્ય અસરો ઉત્પન્ન કરવામાં ઘણો મોટો ભાગ ભજવતું હોય છે. જો ભોગ સામગ્રીઓને દૂર હટાડેલવામાં આવે અને જો સંસ્કૃતિના રખેવાળો પૂરા આત્મવિશ્વાસ સાથે રખોયું કરવા લાગે તો યુવક વર્ગ તો આજે જ ધર્માભિમુખ બને તેમ છે. આટલું સમજાયા પછી યુવકોની ધર્મવિમુખતાના કારણ તરીકે કલ્યાણકારી ધર્માનુષ્ઠાનોને વગોવવાની ભૂલ કદી ન થવી જોઈએ.

[૧૨] ‘જિન સંદેશ’ તા. ૧-૧૦-૭૨

દેવદ્રવ્ય ગરીબોના લાભાર્થે ખરચાવવું જોઈએ.

દેવ અને દ્રવ્યનો સંબંધ....શો ? અને એ શબ્દનો ધર્મ શો હોઈ શકે ? જૈનોના દેવ તો અંતિમ ફકીરીધારી રહ્યા છે અને કોડી સરખી ય રાખતા નથી. એમની પાસે ધન અને સંપત્તિ હોવાની કલ્પના કરીને દ્રવ્યને દેવદ્રવ્ય કેમ કહી શકાય ?

શબ્દશાસ્ત્ર કે સિદ્ધાંતશાસ્ત્ર અનુસાર ભલે દેવદ્રવ્ય ન બનાવી શકાય પણ મનુષ્યો નામનાં પ્રાણીઓ ગમે તે કરી શકે છે એમ હું આ જગતમાં જોઈ રહ્યો છું. એ માનવો એક તરફ દેવને ‘વીતરાગ’ કહી શકે છે અને બીજી તરફ

એમના નામે દ્રવ્ય એકત્રિત કરવાની ચિંતા થ કરી શકે છે! એથી જ દેવદ્રવ્યના નામે મંદિરમાં લાખો ને કરોડોનો માલ ભર્યો પડ્યો રહે છે. એના સંચાલકો કહે છે કે ‘લગવાનનુ’ દ્રવ્ય હોઈ સમાજહિતાર્થે તે ન વાપરી શકાય.

“આપણે એ બૂલી બેઠા છીએ કે જે વીતરાગદેવ પોતાને ખાતર બનાવેલું ભોજન પણ સ્પર્શતા નથી તે વીતરાગદેવ આવડી મોટી સંપત્તિનું શું કરે-? જે દ્રવ્ય જગતના લાભાર્થે અને ગરીબોના કલ્યાણાર્થે વપરાઈ શકે તે જ દેવ-દ્રવ્ય કહી શકાય. લગવાનને ક્યાં થ હોય તો તે મંદિરોમાં કે મહંતો પાસે તો નથી જ પણ એનું નિવાસસ્થાન ગરીબોનાં ગ્રંથડાંમાં છે અને એથી જ આપણે દેવદ્રવ્ય એકત્રિત કરવું જ હોય તો તે ગરીબોના લાભાર્થે ખરચાવું નેઈએ.”

સમીક્ષા:-દેવદ્રવ્ય વગેરે ખાતાઓની રકમનો ઉપયોગ ક્યાં કરવો? તે અંગેની તમામ સમજણ દ્રવ્ય-સપ્તતિકા નામના ગ્રંથમાં આપવામાં આવી છે. જો આપણે શાસ્ત્ર નીતિથી જ ચાલવાનો આગ્રહ જારી રાખશું તો જ આપણા ધર્મમાં અને ધાર્મિક વ્યવહારોમાં શુદ્ધિ જળવાઈ રહેશે; અને વૃદ્ધિ થતી જશે. જો જમાનાવાદના પ્રવાહમાં તણાઈને મન ફાવે તેવા વિધાનો કરતા રહીશું તો દરેક માણસ પોતાની મનસ્વી રીતે ગમે તે વિધાન કરશે; ગમશે તે લખવા લાગશે; કરાવવા લાગશે; ઠરાવો કરાવશે....આમ

દરેક માણસ પોતાની બુદ્ધિ, અનુભવ અને વાતાવરણના અનુસાર જો જૂઠી જૂઠી વાત કરશે તો ધર્મક્ષેત્રમાં મોટી અવ્યવસ્થા ઊભી થશે. આવી સ્થિતિ આજની અપરિપક્વ-અશાસ્ત્રીય લોકશાહીમાં ઉઘાડા સ્વરૂપમાં જોવા મળે જ છે.

માટે આપણે તો શાસ્ત્રનીતિને જ વળગી રહેવું જોઈએ, જેથી જેના તેના જે તે મત ચાલી શકે જ નહિ; એથી અંધાધૂંધી મચે જ નહિ.

હવે મૂળ વાત ઉપર આવીએ. દેવદ્રવ્યની રકમ બીજા જ્ઞાતાહિના ધાર્મિકખાતામાં વાપરવાની પણ જો મનાઈ ફરમાવાઈ છે તો કહેવાતા સમાજકલ્યાણના કાર્યમાં તો એ રકમ વપરાય જ શી રીતે ? જે રકમ શાસ્ત્રનીતિથી દેવદ્રવ્યમાં જ જવાને લાયક છે તે રકમ આપણે બધા લેગા થઈને પણ બીજે લઈ જઈ શકતા નથી. કેમકે આ તો મૂળભૂત અંધારણીય ખાખત છે. વળી ચુકિતથી પણ આ વાત બરાબર બેસી જાય તેવી છે. જો આ ચુસ્ત વ્યવસ્થા આપણે ત્યાં ન હોત તો આપણા દેરાસરો ક્યારના અંડીએર બન્યા હોત ! આજે પણ ભારતભરના જિનાલયોના જિલ્લોદ્ધાર માટે કોહો રૂપિયાની જરૂર છે. તમારી પેઢીમાં દેવદ્રવ્યની રકમોનો વધારો હોય તો શા માટે તમે તે જિનાલયોના કાર્ય માટે તે રકમ ફાળવતા નથી ? મને યાદ છે ત્યાં સુધી કસ્તૂરબા ફાંડની રકમ હુન્કાળના કાર્યમાં વાપરી નાંખવાનું સૂચન ગાંધીજી સમક્ષ રજૂ કરાયું હતું

ત્યારે તેમણે સ્પષ્ટ શબ્દમાં કહ્યું હતું કે, “હુકાગના કાર્ય માટે આપણે બીજો જગી ફાળો કરી લઈશું પરંતુ આ ફંડની રકમ તેમાં આપી શકાય નહિ, કેમકે તેથી દાન આપનારાના આશયનો આપણા વડે દ્રોહ થાય છે.” વળી આજની ગવર્નમેન્ટનું બંધારણ પણ એવું જ છે કે એક ખાતાની રકમ બીજા ખાતામાં તમે વાપરી શકતા નથી. જો તેમ કરો તો સજાને પાત્ર થાઓ.

ખરી વાત, તો એ છે કે ધર્મસ્થાનો પ્રત્યે જ કેટલાક લોકોને લયંકર નક્ષત છે, એથી જ, ‘હુએ છે. પેટ અને કૂટે છે માથું’ એના જેવી એમની સ્થિતિ થઈ છે.

ગરીબોની સેવાની વાતો કરનારા આવા અનેક માણસો મેં જોયા છે જેઓ ઘરમાં પોતાના વૃદ્ધ માતાપિતાની પણ સેવા કરતા નથી, પડોશીની મરણાંત ચીસોના કારણે ‘બંધ બગાડતા’ જે લોકો એના ‘શીઘ્ર-મૃત્યુ’ની માળા જપતાં હોય છે.

કાંડે ઝવેરાતના ઘડીઆળવાળા અને કોટ ઉપર ઝવેરાતના બટનવાળા લોકો પણ થોડા ય ઘસાયા વિના કે અત્યંત થોડાંક ઘસાઈ ને ગરીબોના હુબની વાતો કરવા નીકળ્યા છે.

પછી બીજી વાત એ છે કે મંદિરોના દ્રવ્યથી શું બધા ય ગરીબોનું કલ્યાણ થઈ જશે ખરું ? જો ના....તો જેમને હૈયે ખરેખર ગરીબોનું હિત વસ્યું છે એ લોકોએ

આવી નાદાનીઅત ભરેલી વાતો કરવાનું બંધ કરીને ગરીબીના મૂળ શોધી કાઢવાં જોઈએ અને તેને જ દૂર કરવા માટે સમગ્ર શક્તિ કામે લગાડી દેવી જોઈએ.

ભાતરમાં ક્યારેય ન હતી તેવી કાળઝાળ ગરીબી, એકારી અને મોંઘવારીના મૂળ શોધવાનો આ બુદ્ધિજીવી લોકોએ ક્યારેય યત્ન કર્યો છે ખરો ?

એમને ક્યારેય એ વાતનું ભાન થયું છે ખરું કે ઉદ્યોગો વગેરેની પાશ્વિમાત્ય પદ્ધતિથી ભારતનો વિકાસ કરવાની ઘેલ-છાઓના કારણે જ ગરીબી વગેરે રોજખરોજ ક્ષલતા-કુલતા જાય છે ?

એમને એ વાતનો ક્યારેય ખ્યાલ આવ્યો છે ખરો કે ચાર પુરુષાર્થના પાયા ઉપર રચાયેલી આપણી સંસ્કૃતિનો મૂળભૂત પાયો જ હુગમચી ઊઠવાથી આ બધી સમસ્યાઓ જાગી પડી છે. ?

વસ્તુમાત્રના ઊંડાણ સુધી કોઈને જવું નથી અને પછી સમસ્યાઓના તે વિષયકના અજંપાથી જેને જેના ઉપર ઘિસ્કાર આવે તે તેને જ બધી સમસ્યાનું કારણ જણાવી દે.... ચડાવી દો પેન્ના જાડીઆને ફાંસી ઉપર....

આ દેશના બુદ્ધિજીવીની કંગાડીઅત તો જૂઓ કે અહીં અનાથાશ્રમો જ ઊભા કરવાની વાતો થયા કરે છે. ગર્ભપાત કરનારા નિષ્ણાત ડોક્ટરો જ તૈયાર કરાવાય છે; પણ બ્રહ્મચર્યના

પાઠ શીખવીને દુરાચારને જ ડામી દેવાની વાત તો કોઈ કરતું જ નથી !

આ એવો કંગાળ દેશ બન્યો છે; જેને હોસ્પીટલોમાં કોડો રૂપીયાનું દાન કરવું છે અને તેના માનચાંદ લેવા છે પણ પ્રજા માંદી જ ન પડે તેવા આરોગ્યની ચિંતા તો કોઈના ય હુએ જઈ વસી નથી.

ગરીબોના હિતની વાત કરનારાઓના પેટમાં ગરીબોના દુઃખ દુઃખતા નથી પરંતુ ધાર્મિક માર્ગે વપરાતી સંપત્તિ દુઃખે છે અને તેથી જ તેઓ આવી વાતો કરતાં હોય છે.

અને જો ખરેખર ગરીબોના દુઃખ જ તેમને દુઃખતા હોય તો આજથી જ તેના મૂળને ઊખેડી નાંખવા તરફ પ્રયત્ન કરવા લાગી જાય.

ભલા ! દુઃખોથી ય વધુ ખતરનાક તો પાપો છે; શ્રીમંતાઈના.... એના નિવારણ માટે જ મંદિરો છે. જો એના સંગે ગ્ર પેલા પાપો ઓછા થઈ જશે તો તેનો લાભ અંતે તો એ શ્રીમંતોના ઔદાર્ય વગેરે દ્વારા તે ગરીબોને જ મળવાનો છે. અને જો મંદિરો નષ્ટ થશે તો પાપવાસના-ઓને છુટો દોર મળી જશે. એના સ્ટીમરોલરો નીચે તો કોણ જાણે કેટલા ય ગરીબો જીવતા કચડાઈ મરશે !

ખંધુઓ ! જરા દૂરદર્શી બનો.....આમ કહે તેમ આડેધડ ઝીંકે ન રાખો.

નહિ તો અબજો રૂપીઆનું લંડોળ પણુ. ગરીબીને તો હટાવશે નહિ અને ઉપરથી મંદિરો ધારાશાયી થશે તો આ જગતમાં પ્રલયો વહેલા થશે.

[૧૩] પ્રો. રજનીશના હિન્દી પુસ્તકમાંથી

શ્રદ્ધાકા મહારોગ :

ઈસ બીમાર સચ્ચતા કે મૂલ્યોં વે વિશ્વાસી લોગ હૈં જિન્હોંને સદા આંખ બન્દ કરકે શ્રદ્ધા કી હૈ. ઓર સ્વયં કે વિવેક કે પ્રસુપ્ત રખા હૈ. સ્વયં કે પ્રતિ ઈસસે બડા કોઈ અપરાધ નહી હૈ કયોંકિ શેષ સબ અપરાધ ઈસી અંધેપન સે પેદા હોતે હૈ. ઓર મનુષ્ય કી પંચુ સ્થિતિ ઉસકે વિવેક કે લંગડેપનસે હી ઉત્પન્ન હુઈ હૈ. ઓર હમ આજ લી વિશ્વાસ કિયે જા રહે હૈ. કોઈ મંદિર મે, કોઈ મસ્જિદ મે, કોઈ ચર્ચ મે, કોઈ ઈસ કિતાબ મે, કોઈ ઈસ મસીહા મે, સારી દુનિયા વિશ્વાસ કરતી હૈ. લેકિન વિશ્વાસ કે બાવજુદ યહ પરિણામ હૈ. લેકિન વિશ્વાસ કા જહર પિલાનેવાલે ઓર ઉસકે આધાર પર હી શોષણ કરનેવાલે કહેંગે કિ વિશ્વાસ કમ હૈ. ઈસ લિયે યહ પરિણામ હૈ. વિશ્વાસ સે પેદા હુએ અંધેપન કે લી વે વિશ્વાસ કી કમી કે કારણ જાતલાતે હૈ. ઉનકા ખતલાનાં નહિ, કિન્તુ હમારા ઉસે માના લેના તો એક અવિશ્વસનીય ચમત્કાર

હી હૈ. મૈં કહતા હું કિ પરમાત્મા કરે કિ વિશ્વાસ બિલકુલ શૂન્ય હો જાવે.

“જીવન મેં ચારેં ઔર ચૌબીસ ઘંટે આગ લગી. હુઈ હૈ. હમ ચૌબીસ ઘંટે જીવન કી આગ મેં ખડે હુએ હૈ. વહાં અપની હી આંખ કામ આ સકતી હૈ. કિસી ઔર કી નહીં. ન મહાવીર કી, ન કૃષ્ણકી, ન બુદ્ધકી, ન રામકી.... લેકિન તથા કથિત ધાર્મિક લોગ, ધર્મકે વ્યવસાયી, ધર્મ કે નામ પર શોષણ કરનેવાલે, લોગ, વહ સમજાતે હૈ કિ વિશ્વાસ કરો, વિવેક કી કયા જરુરત હૈ. તુમહેં વિચાર કી કયા જરુરત હૈ ? XXX વિશ્વાસ તો આત્મહત્યા હૈ. ઇસ લિયે મૈં નહીં કહતા કિ કિસી ખાત પર વિશ્વાસ કરો. મૈં કહતા હું, વિશ્વાસ સે અપને કો મુક્ત કર લો. XXX વિશ્વાસ બાંધતે હૈ, પરતન્ત્ર કરતે હૈ, શ્રદ્ધાચેં બાંધતી હૈ, પરતન્ત્ર કરતી હૈ. શાસ્ત્ર ઔર સિદ્ધાન્ત બાંધતે હૈ ઔર પરતન્ત્ર કરતે હૈ XXX જિન આદમી કા કોઈ ભી વિશ્વાસ હૈ, જિસકી કોઈ શ્રદ્ધા હ વહ આદમી કભી વિચાર નહીં કર સકતા હૈ. કયોં કિ હંમેશા વહ અપને વિશ્વાસ કે બિશ્વસ સે હી દેખના શુરુ કરતા હૈ. વહ જો ભી વિચાર કરેગા વહ પક્ષપાતપૂર્ણ હોગા, વહ જો ભી વિચાર કરેગા ઉસકી પૂર્ણ ધારણા મેં આબદ્ધ હોગા, વહ જો ભી વિચાર કરેગા વહ હંમેશા ઉધાર ઔર જુઠા હોગા.”

સમીક્ષા:-પ્રોફેસર રજનીશના પુસ્તકોનું વિસ્તૃત વાંચન કરતાં, ચિત્તમાં એક છાપ ખૂબ જ સ્પષ્ટ રીતે ઉપસી આવી છે.

કે તે અત્યંત કુતર્કપ્રવીણ છે. કોઈ પણ વાતને પોતાની રીતે તર્કે અને દૃષ્ટાન્તોથી સાબિત કરી આપવાની કળા તેણે હસ્તગત કરી લીધી છે. આથી જ ભારતીય પ્રજાના ભોળા માનસને પોતાના રાહે દોરવી જવામાં તેમને ઠીક ઠીક સફળતા (કામચલાઉ!) પ્રાપ્ત થઈ છે. તેમની કુતર્કનિષ્ણાતતાનું એક દૃષ્ટાન્ત આપું.

ઇસુ ખ્રિસ્તે કહ્યું છે કે, “કોઈ તમને તમારો મારે તો તું તેને તારો બીજો ગાલ ધરજે.” આ વિશ્વવિખ્યાત વિધાનને પ્રો. રજનીશે બેઠંગી રીતે વખોડી નાંખ્યું છે. પોતાની વાતને સિદ્ધ કરવા માટે તેમણે ભેરદાર કુતર્ક રજૂ કરતા જણાવ્યું છે કે, “જો આ રીતે બીજો ગાલ ધરવામાં આવે તો તમારો મારનાર વ્યક્તિ ભોંડી જ પડી જાય. આમ ગાલ ધરી દેનાર વ્યક્તિ તમારો મારનાર સામી વ્યક્તિનું અપમાન કરનારી બની જાય છે; કેમકે આમ કરીને તેણે પોતાની ‘મોટાઈ’ બતાડી; અને તમારો મારનાર માણસની હલકાઈ ઉઘાડી પાડી. આનાં કરતાં તે તમારો જવાબ તમારો જ આપી દેવો બેઠજો. તેથી સામી વ્યક્તિને ઉતારી પાડ્યા જેવું ન બને.”

આવા છે કુતર્કનિષ્ણાત, પ્રો. રજનીશ. આનો અર્થ તો એ જ થયોને કે ‘કોધની સામે ક્ષમા’ ના આર્ષ-સિદ્ધાન્તો બધા ય જૂઠ છે ? દુરાચારીની દુનિયામાં સદાચારી તરીકે જીવન જીવવાથી દુરાચારીને ઉઘાડો પાડવાનું પાપ

થાય છે માટે તે પાપ ન કરવા માટે બધાએ દુરાચારી
જ બનવું !

ખેર, હવે મૂળ વાત ઉપર આવીએ. ‘વિશ્વાસ’ ના
અણુમોલ અધ્યાત્મને ઉખેડીને ફેંકી દેવાનું; એને ઝેર
કહેવાનું; ઉપરોક્ત વિધાનમાં પ્રો. રજનીશે જે જણાવ્યું
છે એ બધું ચ ખાસ કરીને જૈન-દર્શનમાં પ્રસિદ્ધ એવા
‘સમ્યગ્દર્શન’ ના વિશ્વાસને નજરમાં રાખીને કહેવાયું છે.
પ્રો. રજનીશ પ્રાચીન બધું ચ ખતરનાક માને છે. શાસ્ત્રો
અને સાધુઓને ધર્તીંગ માને છે. આથી જ તેમણે પ્રાચીન-
તાની સામે જેહાદ પોકારી છે.

‘વિશ્વાસ’ વિના આ સંસારે કોના નાવ ચાલ્યા છે ?
ડોક્ટર ઉપર દરદીને કેવો વિશ્વાસ હોય છે ? હુબમ ઉપર
દાદી કરાવનારને કેવો વિશ્વાસ હોય છે ? દૂધન કે પ્લેધનની
મુસાફરી કરનારાઓમાં કેવો અડોલ વિશ્વાસ હોય છે ?
કોર્ટમાં કેસ લડતાં અસીલને પોતાના વકીલ ઉપર કેટલો
વિશ્વાસ હોય છે ?

જો આ લોકો વિશ્વાસ દૂર કરી દે તો જીવી શકે
ખરા ? એમનો જીવનવ્યવહાર ચાલે ખરો ?

રે ! પ્રો. રાજનીશના કહેવાતા સંન્યાસીઓ એમની
ઉપરના કેવા વિશ્વાસથી લગવા પહેરતા હશે ? માળા
ધારણ કરતા હશે ? અને માત્ર પ્રો. રજનીશનો ફોટો ગળે
ટીંગાડતા હશે ?

આમ છતાં ધર્મશાસ્ત્રના વિશ્વાસને ‘ઝેર’ કહેવાનું કેવું દુઃસાહસ તેઓ કરે છે !

જીવનના જે ક્ષેત્રમાં આપણો પ્રવેશ નથી થઈ શક્યો; જે ક્ષેત્રમાં આપણું જ્ઞાન ખૂબ જ મર્યાદિત છે તે ક્ષેત્રમાં ‘વિશ્વાસ’ વિના પ્રવેશ તદ્દન અસંભવિત છે પ્રો. રજનીશ આ બધું ય જાણે છે પણ તે તો આર્યસંસ્કૃતિના બહાર-વટે ચડ્યા છે માટે જ તેમની તમામ શક્તિ, સંસ્કૃતિ ઉપર હીચકારા હુમલાઓ કરવામાં જ તેમણે લગાડી દીધી છે.

લોગરસિક દુનિયાને તપ-ત્યાગનો કઠોર ધર્મ પરવડતો નથી. તપ-ત્યાગ વિનાની વાતો કરનારા આવા ચિંતકો (!) જે લોગરસિકોને જડી જાય તો તેને ‘ભગવાન’ ની જેમ પૂજવામાં તેઓ પાછી પાની ન કરે તેમાં કશી નવાઈ લાગતી નથી.

આ તે જ પ્રોફેસર રજનીશ છે જેણે તીર્થંકરોમાંથી નગ્નતાની પ્રેરણા મેળવ્યાનું ભયંકર ગપ્પ જગતમાં હાંક્યું છે.

આ તે જ પ્રોફેસર રજનીશ છે જેણે અમેરિકાની જેમ પત્નીઓની કામચલાઉ બદલી [સંદેશ તા-૧૮-૪-૭૪] કરવાની હિમાયત કરીને સ્ત્રીજાતિના સમગ્ર જીવનને જોખમમાં મૂકવાનું અકાર્ય કર્યું છે.

આ તે જ પ્રોફેસર રજનીશ છે જેમને આખુની

શિબિરમાં રાજસ્થાન સરકારના સખત નિયંત્રણના કારણે કોઈ નગ્ન થઈ ન શકવા બદલ અત્યંત દુઃખ થયું છે.

આ તો કાળની જ બલિહારી ગણવી ને કે આવા લોકોની પણ પૂજા કરનારા માણસોનો જગતમાં તોટો નથી.

અને એને પણ કાળની જ બલિહારી ગણવી કે સમ્યગ્દર્શન ઉપર આટલો અસહ્ય કુઠારાવાત થવા છતાં સમ્યગ્દષ્ટિઓનાં (!) દિલમાં ય અરેકારો ઉત્પન્ન થતો નથી ! સહુ મોં વકાસીને; અનાથતાની સ્થિતિએ બનતા જતા બનાવોને અસહ્ય દશામાં જોઈ રહ્યા છે !

આવા વિધાનો વાંચ્યા પછી જેનું પેટનું પાણી પણ હાલતું ન હોય; લોહીનું એકાદ ટીપું પણ ઉકળી જતું ન હોય; ન ખાતા ખાતા એકાદ કોળીએ પણ ડચ્છરો બનીને ગળે અટકી જતો ન હોય એને તો હું “જૈન” કહેવા પણ તૈયાર નથી.

એ જન્મનો જૈન ભલે હોય ! પણ એવા જનો તો આ ધરતીએ હોય તોય શું ! ન હોય તો ય શું ! બધું સમાન જ છે ને !

[૧૪] “ગુજરાત સમાચાર” તા. ૯-૧૦-૭૦

“ધનાલીના સાધના શિખીરથી રજનીશલએ નવી પ્રણલિકા પણ શરૂ કરી છે, વીસ શિખીરાથીઓએ તેમના આશીર્વાદ લઈને ભગવાવસ્ત્રો ધારણ કર્યા છે અને ગળામાં

માળા પહેરી લીધી છે. આચાર્યજીએ જણાવ્યું કે થોડા સમય માટે પણ સંન્યસ્ત લઈ શકાય, જેવી રીતે સંસારનો ત્યાગ કર્યો તેવી રીતે સંન્યસ્તનો પણ ત્યાગ કરી શકાય. ભગવા વસ્ત્રો અને માળા ધારણ કર્યા પછી પણ તે સંન્યાસીઓ પોતાના તમામ સાંસારિક કાર્યો ચાલુ રાખી શકે છે. સંન્યાસ લેનારાઓમાં શુજરાતીઓ, જૈનો, કચ્છી, પંજાબીઓ, સિંધીઓ ઉપરાંત અમેરિકન અને જાપાનીઝ પણ છે.”

સમીક્ષા:-જેના પાયા ખૂબ ઉંડા ગયા છે એવી તોતીંગ ઈમારત તોડી પાડવા માટે, એની ઉપર સીધું આક્રમણ ભયંકર વિરોધને નોતરું દે. એના પાયા ઉપર સીધા જ ઘણાં ઘા મારવાનું કામ પણ એટલું જ મુશ્કેલ છે. આવી ઈમારતને ઢીલી પાડી દેવા માટે પ્રથમ તો એના પાયાને જ ઢીલા પાડવા જોઈએ. તે માટે એક અને એક નુસખો શોધાયો છે.

એ ઈમારતને જરા ય અડયા વિના એની બાજુમાં ખીજી રાક્ષસી ઈમારત ઊભી કરવામાં આવે. એ માટે જમીનમાં ખૂબ ઊંડે સુધી પાયા ખોદાય; ખસ....તમારી નવી ઈમારતના પાયાનું ખોદકામ જ સઘળી ધરતીને એવી ધણુધણાવે કે બાજુની મજબૂત ઈમારત પાયામાંથી જ હાલવા લાગે.

કહે છે કે પ્રોફેસર રજનીશજીને ભગવો રંગ ખૂબ ગમી ગયો છે. એની રક્ષા કાળે જ (!) એમણે ભગવા વસ્ત્રધારી

આધુનિક પદ્ધતિનાં સંન્યાસીઓ ખનાવવાનો કાર્યક્રમ ઘડી નાંખ્યો છે.

આતું પરિણામ ? પ્રાચીન સંન્યાસ સંસ્થાનો પૂર્ણ નાશ ! અને તદ્દન અદ્યતનઢબના—ખધી છૂટછાટોને ભોગવવાનો અધિકાર ધરાવતા નવા સંન્યાસીઓની નકલી સંસ્થાને તો એક લપડાક મારીને કોઈ ખતમ કરી દેશે ! રે ! એ સંસ્થા જીવતી રહેશે તો ય મૂળભૂત સંસ્કૃતિને મારવાનું જ કામ કરતી રહેશે.

લગવા વસ્ત્રની સાથે યમનિયમાદિના પાલનનો જો નિયમ ન હોય તો એ વ્યક્તિથી લગવા પહેરી શકાય ખરા ! એક પેઢીનો માર્કો લઈને ધંધો કરનાર ખીજી પેઢીનો શેઠ શું કોર્ટના ખારણે ઢસડી જવા લાયક નથી બનતો ?

કોણ જાણે શું થયું છે, ભારતીયસંસ્કૃતિના રખેાં પાઓને ! કેમ કશે પડકાર જ ફેંકતા નથી ? કેમ એમનું રૂંવાડું ય હાલતું નથી ? શું આટલી ભયંકર ખાખતો નગણ્ય લાગે છે ?

અકસોસ.

અરે ! એમનો તો એક જ સંગઠિત હાકોટો ખસ છે ! એકલા વનકેસરીની સામે હુજારો ગાડરના ટોળાં પણ ‘ખિચારા’ જ ગણાય ને !

સિં. ના. ૭

[૮] “ જૈન જગત્ ” માચું ૧૯૬૧ પે. ૨૪

‘લગવાન મહાવીરકી અન્તવ્યથા,—ગદ્ય—

લેખક : બ્રમરકુમાર

“ મૈં સચ કહ રહા હૂં, તુમ મુઝે બૂલ રહે હો ।
 -તુમને મુઝે ઇન્સાન નહીં, કિન્તુ લગવાન સમજા ॥
 શાસ્ત્રો, વેદોં, ત્રિપીટકો, આગમોં કે આધાર પર ।
 કિન્તુ મૈં તુમ જૈસા હી, ઇન્સાન થા ॥
 ખિલકુલ તુમ જૈસા હી, હાથ-પાંવ વાલા ।
 તુમહારી હર કરજોરિયાં મુજમેં થી ।
 તુમહારી હર મજબૂરિયાં મુજમેં થી ॥

×

×

×

કિન્તુ મૈં સચ કહતા હૂં તુમહેં, કેવલ મૈં ઇન્સાન થા ।
 ઇન્સાન બનકર હી ઇસ ધરતી પર આયા થા ॥

જૈસે કિ તુમ-હાઠ માંસ કા બના હૂઆ ।

કમજોરિયોં સે ઘિરા હૂઆ ।

કમજોરિયોં મેં પલા હૂઆ ।

‘ મુજે ઇન્સાન હી રહને દો ’ આદિ.

દેવાધિદેવ પરમાત્મા મહાવીરદેવને સામાન્યકક્ષાના
 માનવ-આગળ વધીને મહામાનવ-તરીકે વિશ્વમાં બહાર
 કરવાની વૃત્તિનો અતરનાક ચેપ કહેવાતા બુદ્ધિશીલી જૈનોમાં

પણ વ્યાપકપણે ફેલાયો છે. આજ સુધી પંડિત સુખલાલે જ આ અંગે જોરદાર ચત્નો કર્યા છે અને પરમાત્માના લોકોત્તર અતિશયોને કાલ્પનિક કહીને એ અતિશયો વિનાના મહાવીર એણે કહ્યા છે. આથી જ અતિશયો વિનાના મોહનદાસ ગાંધી વગેરેની કક્ષા સુધી મહાવીરદેવને પણ લાવી શકાય.

પણ હવે આ ચેપ ચોફેર પ્રસરવાથી આવા કેટલાય જ્ઞાનરત્નમારો ફૂટી નીકળ્યા છે.

[૯] કુમાર માસિક

[વર્ષ ૪૮, ૩ અંક : ૭, પેઈજ ૨૬૯]

અહીં ચતુર્મુખ પ્રતિમાનું ચિત્ર આવ્યું છે. એ પ્લાસ્ટરના પ્રણેતા રાજ્યચરણ પ્રતાપરાય ગિ. મહેતા છે. એણે આ ચૌમુખજ્ઞતા પ્લાસ્ટરમાં બુદ્ધ, ઈસુ, મહાવીરદેવ અને ગાંધીજીને જોડ્યા છે. ક્રમશઃ દરેકને અશોકચક્ર, કોસ, સિંહ અને રેંટીઆનું લાંછન (!) પણ તેણે આપ્યું છે. ચિત્રની નીચે તેણે જણાવ્યું છે કે, “જગતના આ ચાર મહા-માનવો છે.”

સમીક્ષા : અફસોસની વાત તો એ છે કે કહેવાતા જૈનો પણ પરમાત્મા મહાવીરદેવની મહામાનવ; સમાજ-સુધારક, તત્ત્વચિંતક તરીકે વિશ્વમાં પ્રસિદ્ધિ થતી હોય તો તેમાં જૈનો દિવ્યગીરી અનુભવવાને બદલે રાણપો અનુભવે છે !

ઉપર જ્ઞાનરત્નમારનું ગદ્ય જે જૈન જગત માસિકમાં આવ્યું છે. તેના સંપાદક શ્રી ઋષભદાસ રાંકાને પ્રગટ કરવા રૂપે અનુમોદન કર્યું છે. તે રાંકાને જીવનભરની સેવાઓ (!)

બદલ એપ્રિલ' ૭૪ માં થોળએલા સમારંભમાં કહેવાતા
જૈનો તરફથી એક લાખ રૂપીઆની પર્સ લેટ આપવામાં
આવી છે !

તદ્દન અશાસ્ત્રીય, જમાનાવાદી વિચારો ધરાવતી
વ્યક્તિને અનુમોદન ! એક લાખ રૂ. ની પર્સ ! તે ય જૈનસંઘની
અગ્રણી વ્યક્તિ દ્વારા ! છે ને; આ પણુ આ જમાનાની
જ બલિહારી !

આ તે વીરશાસનનો નિર્વાણ મહોત્સવ નથી શું ?

[૮]

આ અવસર્પિણી કાળના અંતિમ શાસનપતિ, ત્રિલોક-
શુરુ, તીર્થંકર પરમાત્મા મહાવીરદેવે જે વિશ્વકલ્યાણકર
શાસનની સ્થાપના કરી તેને હવે ૨૫૩૦ વર્ષ પૂરા થશે;
અને ત્યારે એ શાસનપતિ પરમાત્માના નિર્વાણને ૨૫૦૦
વર્ષ થશે. એ વખતે ભદ્રમગ્ધની પૂરી અસરમાંથી શ્રી
જિનશાસન મુક્ત થશે. અને એના અભયુદય કાળને જોવાનો
ધન્યાતિધન્ય અવસર એ કાળમાં જીવિત રહેનારા આત્માઓ
પામશે. પણ એ ખબર નથી કે એ અભયુદયકાળને જોવા
માટે કેટલા વર્ષનું જીવન આવશ્યક છે ? ચાર વર્ષનું ?
ચૌદ વર્ષનું ? ચાલીસ-પચાસ વર્ષનું ? કે એથી પણ
અધિક વર્ષોનું ? કેમકે એવો સ્પષ્ટ ઉદ્દેશ્ય તો મળતો
નથી કે ૨૫૦૦ વર્ષ પૂરાં થયા બાદ-તરત જ અથવા
અમુક વર્ષે અભયુદયકાળનો ઉદય થશે !

ખેર. લવિતવ્યતાનું જેવું નિર્માણ થયું હશે, તેમજ
બનશે. પરંતુ વર્તમાન ઉપર જો નજર દોઢાવવામાં આવે
તો અભ્યુદયકાળની એ અગમવાણી ઉપર પણ અશ્રદ્ધા
અહીં જાય; અને કદાચ ઉંછાછળાભાવે એમ જ કહેવાનું
હુઃસાહસ થઈ જાય કે શ્રી જિનધાસનની ઘોર જ ખોદાતી
દેખાય છે ત્યાં અભ્યુદયકાળની વાત જ અત્યંત દૂર મરકરી
રૂપ લાગે છે; પણ પૂર્ણ વિશ્વાસ છે એ અગમવાણી ઉપર;
એના પ્રકાશક પરમાત્મા ઉપર....એથી જ એવું કોઈ કહે
તો ખેધકક ઉત્તર દેવા તૈયાર છું કે, “નહિ....એક જ બાબતનું
ગણિત કરીને અભિપ્રાયના આવા ભુલાવામાં પડો મા ! પૂર્ણ
ગણિત કરો....જુઓ; લયાનક વેગથી ધસમસતા આવી રહ્યા
છે સમંદરો ! જુઓ, આ બાગુ અસદ્ય અકળામણથી ભેરથી
કંપી રહી છે. ધરતી; જુઓ ત્યાં....લાવા પર્વતો વીરૂંડી ગયાં
છે; જુઓ લયાનક કાપાકાપીનો નરસંહાર પેલી તરફ આવી
રહ્યો છે.”

વિજ્ઞાન પોતે જ; પોતાના જન્મદાતાઓને કરોડોની
સંખ્યામાં ગાયબ કરી રહ્યું છે !

અને ખીજી તરફ નજર કરો. રત્નકુક્ષી માતાઓને ત્યાં
જન્મ પામતાં બાળકોની સાથે બાળરૂપ લઈ ને મિત્રદેવો
રમી રહ્યા છે. યૌવનના ઉંબરે પગ મૂકતાં પહેલાં જ
દીક્ષિત બની જતા એ મુનિવરોના મસ્તકની ચોમેરે સમ્યગ્-
દષ્ટિ, શાસનરક્ષક દેવાત્માઓએ પ્રકાશવર્તુળ મૂક્યા છે,
જયનાદ ખોલ્લો રહ્યો છે એ સુગ્રામધાન સૂરિલગવંતોનો !

જયકાર મચી રહ્યો છે શ્રી જિનશાસનનો ! અને એના અબ્યુદયના પગલે પગલે આર્યદેશના તમામ ધર્મોનો !

પશ્ચિમની ગોરી પ્રજાનું ગણિત ખૂબ જ ઊંડું છે; લાંબા ગાળાનું છે; પરંતુ પોતાના સિવાયની સઘળી પ્રજાઓની કલેઆમ કરતી એમની કૂરતા એ કાંઈ જેવી તેવી ઉચ્ચતા ધરાવતી નથી. એ ઉગ્ર-પાપ એમને જ ખાઈને જ'પશે- અને પછી તરત જ ગામડાઓનાં હિન્દુસ્તાનમાં શ્રીજિન-શાસનનો સૂર્ય પુનઃ ઉદય પામશે; ઉદય પામીને જ રહેશે.

આ નિશ્ચિત લાવી છે; પરંતુ અત્યારે લાવીના ભરોસે એસાય નહિ એટલી હદ સુધીની ભયાનક પરિસ્થિતિનું સર્જન થઈ ચૂક્યું છે. દૂકમાં જ બધી વાતનો સાર કહી દેવો હોય તો એમ કહી શકાય કે શ્રીજિનશાસનનાં કટોકટી જાહેર કરી દેવાનો સમય ક્યારનો પાકી ગયો છે, ગેરીલા પદ્ધતિનું ખૂનખાર યુદ્ધ ક્યારનું શરૂ થઈ ગયું છે, સેંકડો અમીચંદો ઊગી નીકળ્યા છે.

શાસનપતિ પરમાત્મા મહાવીરદેવના નિર્વાણ સમયના ૨૫૦૦ વર્ષની તક હાથમાં લઈને, “મહાવીર અમારા છે; મહાવીર સહુના છે.” એવા નારાઓ નીચે હજારો અજૈનો- યુરોપીયનો જૈન બની જવા માંગે છે; કેટલાક જૈન સાધુ પણ થવા માંગે છે. થોડા જ વર્ષ પહેલાં તેરાપંથી મુનિ નગરાજીએ દિલ્હીમાં જાહેર સમારંભ યોજીને ‘જિમ મોરગીન’ નામના, વીસ વર્ષના એક અમેરિકન

વિદ્યાર્થીને-માત્ર સાત દિવસ પાળવાની-દીક્ષા આપી. આ નૂતન-કામચલાઉ અમેરિકન જૈન સાધુએ એ સમારંભમાં એવું જાહેર કર્યાનું સાંભળવા મળ્યું છે કે. “૨૫ મી શતાબ્દીની ઉજવણી વખતે હું યુરોપના દેશોમાંથી ૨૫૦૦ માણસોને અહીં લાવીને આવી દીક્ષા અપાવવા માશું છું. અમારે સમગ્ર વિશ્વમાં ફરવું છે અને જૈનધર્મનો ફેલાવો કરવો છે.”

રખે કોઈ એવું સમજી લેતા કે, આ જિનશાસનને મહાન અભ્યુદય થઈ ગયો છે; અરે....આ તો જાન્યુસોને મૈત્રીના દાવે આપણા ઘરમાં પ્રવેશ થઈ રહ્યો છે, અલો કિલ્લે ગાબડું પડી રહ્યું છે. અહીં અભ્યુદય નથી; અહીં તો શાસનપ્રેમીઓને મરણીઆ બનીને કેસરિયા કરવાનું મૂક આહ્વાન પડેલું છે.

મઠી હોય તે જિલા થઈ જાય ! હવે જે નિષ્ઠિક બનીને બેસી રહે; એક બીજાની જૂગો જૂની લડાઈમાં રચ્યા પચ્યા રહે, લાંડણનીતિને વજગી રહે તે યોગ્ય નથી.

આ સ્પષ્ટ રણહાક છે ! નહીં જાગીએ તો મરી; તો ખરા; પણ શ્રીજિનશાસનની હત્યા કરવામાં લાગીદા નોંધાવવાનું અઘોર પાપ લલાટે લગાડીને મેરશું.

૨૫મી શતાબ્દીની ઉજવણી એ જો ખરેખર દેવા દેવ પ્રત્યેના બહુમાનથી અને રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્ર

ધોરણે ઉજવાનારી હોત તો એ ઉજવણીના રૂપ અને રંગ સાવ નોખાં અને તદ્દન અનોખાં જ હોત. એ દિવસે હિન્દુસ્તાનભરનાં કતલખાનાઓ ઉપર કાયમનાં તાળાં લાગ્યાં હોત; દારૂનાં પીઠાને આગ ચંપાઈ હોત; સિનેમાઘરોને અંડિયેર ખનાવાયા હોત; પુરુષજાતની હથેળીમાં ઊભી બજારે રમતી-શુલામ દશામાં મરતી-નારીને ભારે બહુમાન પૂર્વક પુરુષવર્ગે પુનઃ ઘરમાં પધરાવી હોત.....

જે જૈન હોત તે તમામ પોતાના મુનિસંઘ પાસે જઈને, આજ સુધી કરેલી તેમની અવહીલનાની માફી માંગતો હોત; જમાનાવાદના કોઈ પણ પાપમાં ન પડવાની પ્રતિજ્ઞા કરતો હોત; વીરશાસનના મહાન અભ્યુદય કાળે દરેક જૈન પોતાના ઘરનું એક તેજસ્વી બાળ જિનશાસનના ચરણે અર્પણ કરતો હોત.

આમાંનું એકાદ પણ બને એવી સ્વપ્નેય આશા રાખશો નહીં. અરે! અહીં તો વીરના નામે વીરશાસનનો સમૂલો-ચ્છેદ થઈ જાય એવી ભયાનક સુરંગો-જાણતાં અને અજાણતાં ગોઠવાઈ જવાની છે. સ્ત્રીસ્વાતન્ત્ર્ય, જાતિ-જાતિ ઉન્મૂલન, વ્યવહારુ અહિંસાનું પ્રતિપાદન, સામ્યવાદને આમન્ત્રણ, જૈન યુનિવર્સિટી. વગેરેની સ્થાપના દ્વારા પાશ્ચિમાત્ય પદ્ધતિના શિક્ષણને પ્રચંડ ઉત્તેજન, શાકાહારના પ્રચાર દ્વારા માંસાહારના વિરોધનાં અવાજ સ્થગિત કરીને; માંસાહારના વિરોધના-પ્રચારને અઘોર ઉત્તેજન, યુરોપીયન જાસૂસોની જૈન દીક્ષાના સ્વીકાર દ્વારા મૂળભૂત શાસ્ત્રચુસ્ત

સંસ્થાનો ઉચ્છેદ શાસ્ત્રોના સંશોધનના નામે કેટલાક શાસ્ત્રવ્યવસ્થાની હાંસી અને હુકાલપટી; પરિસંવાદો, લેખો; નિબંધો વગેરે પાછળ જંગી રકમ ફાળવીને તેનો જોરદાર પ્રચાર કરવા દ્વારા મૂળભૂત-વસ્થા, ઉજમણા, ઉપધાન, છરી પાળતા સંઘો, પૂજાઓ, ભાવનાઓ વગેરે બાળબાળને હિતકર ધર્મનિષ્ઠાનો નાશ....વગેરે વગેરે અઢળક સુરંગો આ ઉજવણીની તક ઝડપી લેવા દ્વારા ગોઠવાઈ જશે.

આવી ઉજવણી કરાય જ કેમ ? આપણી માંગણીથી ભારત સરકાર પચાસ લાખ રૂપિયા આપે કે પચાસ કરોડ રૂપિયા આપે....આપણાથી તેવી ઉપરછલ્લી લાલચમાં પડાય જ કેમ ?

રે ! ખરી વાત તો એ છે કે ભારે ઈન્કમટેક્સ ભરતો જૈનસંઘ પચાસ લાખ રૂપિયા જેવી તુચ્છ રકમ માંગીને દેવદ્રવ્યની ફોડો રૂપિયાની મિલકત સરકારના ચરણે ધરી દેવાની ભૂમિકા શા માટે કરે છે ? આવતી-કાલે સરકાર તમારી પાસેથી કટોકટીના સમયોમાં દેવદ્રવ્યની રકમ માંગી શકે તે માટે જ આજે ૫૦ લાખ રૂ. દે છે. આટલી પણ વાત બુદ્ધિમાન જૈનોના ખ્યાલમાં કેમ આવતી નથી ? વસ્તુતઃ તો જેમ ગાંધીજીને પ્રિય રેંટીઆ-કાંતાણુ વગેરે ગાંધી શતાબ્દિ વર્ષમાં ચોખ્ખા તેમ મહાવીરદેવના શતાબ્દી વર્ષમાં-ભારતના તમામ કતલખાના બંધ રાખીને અમારી પ્રવર્તનની જ સરકાર પાસે જૈન સંઘે માંગણી કરવી જોઈએ.

‘વળી રાજ્ય વિરુદ્ધ વર્તેવું’ નહિ.’ એવી વાતો નિરપેક્ષ રીતે કરાય જ કેમ ? બેશક ગવર્નમેન્ટ વિરુદ્ધ પડવાથી આપણાં ધર્મકાર્યોમાં; તોર્થો વગેરેના વિષયમાં આપણને કદાચ ઘણી રીતે હેરાનગતિ થતી જોવા પણ મળે; કદાચ બે-પાંચ તીર્થ કે પાંચ-પચીશ ધર્માનુષ્ઠાનો ઉપર તાળાં ચ લાગે, કદાચ વિરોધ કરનારા શ્રીમંતોને ભિખારી પણ બની જવું પડે કે જેલમાં ચ બેસવું પડે, પણ તે બધું ચ નુકશાન મામૂલી ગણાય. ઉજવણીમાં જોડાઈ જતાં તો વિશ્વના પ્રાણુભૂત શાસનની, તીર્થના તીર્થત્વની; તીર્થત્વની પ્રાણુભૂત શ્રમણ સંસ્થાની; શ્રમણસંસ્થાની પ્રાણુભૂત દ્વાદશાંગી જોખમમાં સુકાઈ જશે તેનું શું ? તેની સામે પેલું નુકશાન મામૂલી લાગે છે. શું આ તે જ કાળનું પુનરાવર્તન થઈ રહ્યું છે જે કાળમાં વણિકોએ જ યુગપ્રધાન આચાર્ય ભગવંતને રાજની વિરુદ્ધ પડવાની લાચારી બતાવી હીધી હતી ! એ શાસનપ્રેમીઓ ! હ્રુદલક લાલોને જોઈને અંતઃ ન જાઓ. જો આ ઉજવણી સર્વધર્મનાશના આંતરરાષ્ટ્રીય કાવતરાના એક ભાગરૂપ જ છે તો આપણે તેમાં હરગીજ જોડાવું ન જોઈએ.

એટલે અત્યારે તો ઉજવણીની એ દ્રેષનનો વિરોધ કરવાની, આડા સૂઈ જઈને પણ એને અટકાવી દેવાની જ આપણી ફરજ છે. આપણે એ ફરજથી એક તસુભર પણ પીછેહઠ કરી ન શકીએ.

રાષ્ટ્રીય ઉજવણીના આયોજકો તરફ તો નજર કરો. એમના બહાર પડતા લેખો; એમનાં થતાં લાષણોને તો વાંચો. આંતરરાષ્ટ્રીય ઉજવણીનો ગમે તેવો પક્ષપાતી એ લેખો વગેરે વાંચીને એકદમ ચાંકી ઊઠશે. એ લોકો કહે છે કે, “આ જમાનામાં આવી શાસ્ત્રયુક્તતા બિલકુલ નહિ. ચાલે; આપણે પૌરાણિક મહાવીરની નહિ; પરન્તુ ઐતિહાસિક મહાવીરની ઉજવણી કરવી છે. ઉપધાન-ઉજમણા વગેરેમાં પૈસાનો ધૂમાડો છે; જૈનધર્મના બે ટૂકડા કરીને નવા જૈનધર્મ વડે આપણે વિશ્વમાં ફેલાઈ જવું જોઈએ; આગમ ગ્રંથોને ગમે તેટલા ગુપ્ત રાખવાનું ફરમાન હોય તો ય એને જગતમાં મૂકી દેવા જોઈએ, સાધુને સ્ત્રી, પૈસા વગેરે રાખવાની મર્યાદિત પ્રમાણમાં છૂટ આપવી જોઈએ, પાણી ઉકાળીને પીવાનો આગ્રહ નહિ રાખવો જોઈએ, માર્કેટ, વિમાન, લાઈટ વગેરે વૈજ્ઞાનિક સાધનોનો સાધુઓએ છૂટથી ઉપયોગ કરવો જોઈએ. પરદેશોમાં પણ ધર્મપ્રચાર કરવા જવું જોઈએ. વગેરે વગેરે....

જગતમાં જૈન ગણાતા આ લોકો પરમાત્માની શાસ્ત્રોક્ત સર્વજ્ઞતાને સ્વીકારતા નથી ! મહાવિદેહ ક્ષેત્રને માનતા નથી, સિદ્ધશિલાની કૂરમાં કૂર મશ્કરીઓ ઉડાવે છે, તીર્થંકર પરમાત્માથી પણ અધિક સારી ગાંધીજીની અહિંસા ગણાવે છે. સાધુજીવનના સિદ્ધાંતોમાં પરિવર્તન માંગે છે. તીર્થંકર પરમાત્મા મહાવીરદેવના જીવનને વિસંગતિઓથી ભરપૂર જણાવે છે ! શું આટલી હદ સુધીના વિધાનોને ય આપણે

કંડે કલેજે સાંભળી જ લેવાંછે ! એવો તે શો ભય લાગ્યો
છે એનો વિરોધ કરવામાં !

પાનાઓનાં પાનાં ભરાય તેટલું; મર્યાદા મૂકીને,
નિર્લજ્જ બનીને, અધિકાર ખહાર જઈને, કૂરમાં કૂર મસ્કરી-
ઓથી ભરપૂર આ સુધારકોએ શાસન વિરુદ્ધ, સંઘ વિરુદ્ધ,
શાસ્ત્ર અને ધર્મ વિરુદ્ધ લખી નાંખ્યું છે. શ્રીમંતાર્જુનું
જોર, વિદ્વત્તાનું પાગલપન અને સત્તાનું ભયાનક અશુભ
—આ ત્રણેએ લેગાં મળીને એમનું ભાન ભુલાવ્યું છે. જો
આ ભયાનક ચિત્રને નજરમાં લાવશો તો જો તમે થોડાક પણ
શાસનપ્રેમી હશો તો લોહી ઊકળીને જ રહેશો; મારી જેમ
તમે રાડો પાડીને કહેવા લાગશો કે, “આવા લોકોને
ઉજવણી કરવાનો લેશ પણ અધિકાર નથી. અમારે આવી
ઉજવણી કરવી પણ નથી. સરકાર એક અખજ રૂપિયા
આપે તો ય અમે આમાં પડવા માંગતા નથી.

અફસોસ ! ક્યાં ગયો એ શાસનપ્રેમીઓનો રાત
ને દી ખાંડા ખખડાવતો સદાનો સાબદો યુગ ! અને ક્યાં
આવી લાગ્યો એ શાસન-પ્રેમીઓનો પાટલીબદલુ યુગ ?
કેવો હતો એ આપણી શ્રમણસંસ્થાનો એ ગૌરવવંતો
કાળ ! એનો એક જ સંગઠિત હાકોટો ! મોટા ભૂપને
ય ભારે પડી જતો ! અને આજે ? સીમમાં ઊભી
રહેલી શિયાળીયાઓની જમાત ચીસો પાડીને ધાર્યું કરી
જાય છે. કેમકે સિંહુ ભર ઊંઘમાં પડ્યો છે. નહિ તો

આપણી આ સ્થિતિ ન હોય—ખાયલા બની જવાની; ઘર-
કૂકડી બનવાની; લાચારી બતાડવાની, હુતાશા વ્યક્ત કર-
વાની; વાતો કે નિંદા કરીને યેસી રહેવાની; નિષ્ક્રિય બની
જવાની—અત્યંત ખતરનાક અવદશા આપણી ન હોત !

ખેર. જે બન્યું તે બની ગયું. પણ જાગો; હજી
વિજય આપણા જ હાથમાં પડવાનો છે. ના....આપણે
ખીજું કશું મેળવવું નથી, આપણે તો આપણી શાસ્ત્રીયતાને;
અને આપણી પૂજનીય શ્રમણસંસ્થાને જીવાડવી છે, કેમકે
સમસ્ત વિશ્વનું કલ્યાણ એના જીવતરમાં છે. આ ખેય ને
ખતમ કરવા માંગનારા સામે આપણે પડકાર હોવો જ
ઘટે; એ માટે ઝગડવું ય પડે. આવા સમયે શાન્તિ રાખ-
નારા તો મહાનગીવિહોણા કહેવાય. અરે ! આખું ઘર
લૂંટાતું હોય તો ય લૂંટારુની ટોળીને ન પડકારવી ! આ
તે કેવી નિર્માલ્ય વાતો !

ભારે ખેદની વાત છે કે મહાનગીના રંગ હવે ઊત-
રવા માંડ્યા છે. હજી આપણી શ્રમણ સંસ્થામાં મહાનગીનો
તરવરાટ જોવા મળશે; પણ ખીજાઓમાં તો એ તત્ત્વ લગ-
લગ મરી 'પરવાયું' છે; એક ખીજાની ખુશામતખોરીએ
જ આ તત્ત્વને ગળે દૂપો દીધો છે. સંલવ છે કે એકવીસ
હજાર વર્ષ સુધી જીવંત રહેનારો સંઘ જ મહાનગીથી જીવી
શકે; અને ખીજાઓ—સુધારકવાદ, જમાનાવાદ અરે તકવાદનો
લોગ બન્યાને ઘણા જલદી ખતમ થઈ જાય. આપણે

ધર્મીએ કે મોક્ષલાવનો પ્રાપક કોઈ પણ ધર્માં શ સદા સર્વાત્ર જીવતો રહે.

પ્રેસ-ટેલેટફોર્મના તોતીંગ કુંગા જેવા પ્રચારથી કે આંતરરાષ્ટ્રીય કાવતરાંથી કેટલોક ધર્મવિનાશ થશે તો ય ઘણાં અંશોમાં આપણે એ વિનાશને વેગળો પણ રાખી શકીશું.

ઓ શાસનપ્રેમીઓ ! વિશ્વકલ્યાણકર શ્રીજિનશાસન અને તેના તમામ અંગોને જમાનાવાદની પ્રચંડ આગની હોનારતમાંથી ઉગારી લેવા માટે આપણે શિથિલતા ઓળે હજી પણ નહિ ખંખેરી નાંખીએ ? શાસ્ત્રપદ્ધતિનું સુંદર મજનું જીવન જીવવા માટે હજી પણ લાચાર બનશું ? ના.....ના.....હવે તો એ કદાપિ શક્ય નથી. અને..... ભૂતકાળમાં દુષ્કર્મના યોગે ગમે તેવી આંખો અડી ગઈ હોય તો પણ આવી જીવન-મરણના સવાલની કટોકટીની પળોમાં સંગઠિત નહિ બની જઈએ ? રે ! એ તો શક્ય જ નથી.

જો શ્રી જિનશાસનનું આપણા માથે અનહદ ઋણ હોય તે અંશતઃ ઋણમુક્ત થવાનો આ અવસર આવી લાગ્યો છે. શીઘ્ર સંગઠિત બની જઈએ. બધું વીસરી જઈને, કેડે લેટ બાંધીએ શાસનખુમારીની તલવારની ! અને લલ ટે તિલક કરીએ શાસ્ત્રચુસ્ત જીવનનું.

સાંભળો; મોરચે યુદ્ધની નોખતો બજી રહી છે.

ઓ, વીરસૈનિકો !

હવે આ આખો ય વિષય અત્યંત બહુમાનનીય શ્રી સંઘના-તમારા હાથમાં આવે છે. પરમાત્મશાસનની મહાસેવા કરવાનું તમને સદ્ભાગ્ય સાંપડ્યું છે. આપણા મહા-મહા-દુર્ભાગ્યે આપણો બે ય પ્રકારનો વડીલ વર્ગ છિન્ન-લિન્નતાનો અંશતઃ ભોગ બન્યો છે. એમાં ય કેટલાય અગ્રણી શ્રાવક વર્ગમાં નવા જમાનાનો પવન એવો ફૂંકાઈ ચૂક્યો છે કે ૩૦-૩૫ વર્ષ પહેલાંની આપણા શાસનની અલેખ કિલ્લેબંધીનાં આજે દર્શન પણ દુર્લભ થઈ ગયા છે.

ભવિતવ્યતાના યોગે આપણા પૂજનીય વર્ગમાં પણ કયાંક કશુંક અનુચિત બની ગયું છે. ખેર ! એ પૂજનીય ગુરુભગવંતોના દોષો ભેવાનો આપણને કોઈ અધિકાર નથી; પરંતુ કયારેક કુહાડો કાઢી ન કરે ત્યાં નાનકડી કાતર પણ કામ કરી ભય છે એ ન્યાયથી જ તમારી સમક્ષ મેં આ વાત રજૂ કરી છે. પૂર્વે હું કહી ચૂક્યો છું કે પ્રભુશાસનની રક્ષા કરવાનો આખાલવૃદ્ધ સહુની એક સરખી ફરજ છે. તો તમે ભલે નાના હો; સામાન્ય માણસ હો પરંતુ શ્રી જિનશાસનને વક્ષાદાર એવા શ્રી સંઘના સભ્ય હોઈને જ તમે અસાધારણ મહાનતા ધરાવો છો. તમારામાં ભલે કદાચ શારીરિક કે આર્થિક બળ ન હોય, પણ તમારી પાછળ અનંતાનંત

પંચપરમેષ્ઠી લગવંતોના અપાર અનુગ્રહના સાગરનું બળ
 ઘૂઘવાટ કરી રહ્યું છે, એનું જ સ્મરણ કરો અને સજ્જન
 બનો. તમે બે ય પ્રકારના વડીલવર્ગને ખૂબ વિનીતભાવે
 સઘળી સમજૂતિ આપો અને આવનારી લયાનક આફતથી
 શ્રીજિનશાસનને મુક્ત કરો. ના....તમારા એકલાના માથે
 આ જવાબદારી નાંખી નથી, આપણે બધા ય આ કામ
 યથાશક્તિ કરીએ....હતાશ થવું નહિ, કેમકે અંતે તો
 વિજય આપણો જ છે. કેમકે આપણી પાછળ પ્રચંડ બળ
 તૈયાર ઊભું છે. આ દિશામાં માત્ર પ્રયત્ન કરીએ એટલી
 જ વાર.

હવે અંતમાં એટલું જ જણાવવાનું કે તમારી પાસે
 ઉજવણીની તરફેણ કરનારા બંધુઓ કે મુનિઓ કોઈ પણ
 આવે ત્યારે તમે બધી સમજૂતિ આપજો. એમને પ્રશ્નો
 કરજો કે શા માટે શ્રી સંઘને સમિતિએ અગવળના કરી છે ?
 શા માટે ગીતાર્થ મુનિવરોને લખાનારા ગ્રંથો બતાવીને મુદ્રિત
 કરવાનું નક્કી કર્યું નથી ? શા માટે ગમે તેવું બોલનારા
 માણસોને લેખકોના સંપાદક મંડળમાં જોડવામાં આવ્યા
 છે ? શા માટે સંવિગ્ન ગીતાર્થ આચાર્ય લગવંતોનો વિરોધ
 થઈ રહ્યો છે ?

વધુ તો શું લખું ? તમે જ મારો આશાવાદ છો
 એમ સમજીને હું તમારી સમક્ષ ઉપસ્થિત થયો છું.
 જગાડવાનું ધ્યાન-કાર્ય મેં બજાવ્યું છે શ્રી જૈનશાસનની

ધંભારતની હું રખેવાળી કરું છું હવે તમે જાગો....સહુને જગાડો અને જો સહુ જાગી જશે તો મારાઆપણા સહુના માટે શરમ મૂકીને નાચી કૂદીને આનંદ માણવાનો એ મહા મહોત્સવ દિન હશે. કદાચ આપણે એ દિવસ સ્વર્ગ વિમાનના દેવોની મસ્તીને ય ટપી જઈશું.

અન્યથા—ઉજવણીના એ દિવસે ખૂણે બેસીને પોક મૂકવાનો આપણા હુલાંચે કદાચ એ સમય જાગશે જ્યારે સાતમી નારકનો કે નીગોદનો જીવ પણ આપણા જેવો દુઃખિયારો નહિ હોય. પણ ના....હતાશાનો ઉચ્ચાર પણ કરવાની આપણને જરૂર નથી. જરાક આધારપીઠ પાછળ જોઈએ. જુઓ, અનંતાનંત પંચપરમેષ્ઠીઓના બગતુ—આંખો ન પહોંચે એટલું વિરાટ સૈન્ય સજ્જ બનીને ઊભું છે. રે ! છેવટે કાંઈ જ નહિ તો ય આપણા જેવા પાંચ-પચાસ કે પાંચ હજારના અંતરમાં એ પાંચ રત્નો (પાંચ અંગો)નું જતન કરી રાખશું ! મરતી વખતે આપણી શિષ્ય-પુત્રાદિ સંતતિને એ રત્નોનું રખોણું સોંપીને તો વિદાય થશું !

સંભવ છે કે આ પ્રસંગ આપણી તાકાતને જાગ્રત કરનારો બનશે; નવી પેઢીના ખમીરને ખખડાવનારો થશે; બિંધતા સહુ જાગી જશે; બેઠેલા સહુ આળસ મરડીને ઊભા થઈ જશે, બિભેલા સહુ શાસન રક્ષા કાજેના આ જંગમાં આગેદૂર કરવા કદમ બઢાવશે.

ઊઠો; જાગો ! વીરશાસનના ઓ વીરસૈનિકો ! સહુને જગાડો; હવે સહુ તમારી ઉપર મીટ માંડીને બેઠા છે. જાઓ, સિં. ના. ૮

કૂચ કરો. શાસનદેવો અને સદ્ગુરુઓના આશીર્વાદ તમારી સાથે જ છે.

[૯] રાષ્ટ્રીય ઉજવણીના વિરોધના મુદ્દાઓ

૧. જે વસ્તુ માત્ર રાષ્ટ્રીય અને તેને અમે પૂજ્ય ગણી શકીએ નહીં એવો અમારા ધર્મગ્રંથમાં પાઠ છે. વીર-નિર્વાણ દિવસ જે રાષ્ટ્રીય બનશે તો અમારે માટે તે પૂજ્ય દિવસ નહિ રહેતાં અમારી ધાર્મિક લાગણી ખૂબ હલાશે. આવી શાસ્ત્રીય બાબતોને નહિ સમજનારા લાખો લોકો, ઉજવણીની તરફેણ કરે તો પણ સરકારશ્રીએ અમારા અભિપ્રાયને જ માન્યતા આપવી ઘટે કેમ કે કોઈના ધર્મમાં હસ્તક્ષેપ નહિ કરવા તે બંધાએલી છે.

૨. દિલ્હીના મ્યુઝિયમમાં જઈ પહેલી મહાવીરની પ્રતિમામાં પૂજ્યતા રહી શકતી નથી એમ રાષ્ટ્રના હાથમાં જઈ પહેલા પર્વ દિનમાંથી પણ પૂજ્યતા ખતમ થઈ જાય છે.

૩. માત્ર વાહ વાહ કરવાથી ન ચાલે. એક માણસને નગ્ન કરી દીધા પછી, એનો જયકાર કરતા એક લાખ માણસના સરઘસથી કયો સમજદાર માણસ રાજ થશે ?

મહાવીરદેવને વીતરાગ, સર્વજ્ઞ, સર્વદર્શી, ત્રિલોકગુરુ પરમાત્મા ન કહેવા, એટલે એમનાં કપડાં ઉતારી લીધા પછી તેમને “મહામાનવ” કહેવા એનો અર્થ જ શો ?

ધારો કે એક પંડિતજીને એમના પાંડિત્ય બદલ પંડિતવિશારદની પદવી આપવાની છે એ નિમિત્તે ઘણા

આમન્ત્રિત ગૃહસ્થો એમને ત્યાં ઊતર્યા. પંડિતજીએ જાતે જ રસોઈ બનાવીને બધાયને જમાડ્યા. પછી સમારંભ શરૂ થયો. એમાં એક આમન્ત્રિત સદ્ગૃહસ્થે કહ્યું કે; “ આ પંડિત મહોદયની તો શું પ્રશંસા કરું ? એમના હાથની રસોઈ એટલે ‘ ચેતના ’ ને ય ભુલાવી દે ! ”

અંધુઓ ! ‘ અરછા રસોઈઆ ’ તરીકે જાહેર થયેલા આ બહુમાનમાં તમને પંડિતજીનું ઘોર અપમાન નથી લાગતું ?

૪. મહાવીરનો ઉપયોગ આંતરરષ્ટ્રીય : રાજકરણીઓ પોતાની રીતે કરવાના છે, એ લોકો એમને સ્ત્રીસ્વાતંત્ર્યના હિમાયતી, જ્ઞાતિ-જાતિના નાશક, દલિતો અને પછાતોના ઉદ્ધારક, યજ્ઞ-યાગની સામે બંડ પોકારનારા, સામ્યવાદના પિતા, સમાજવાદી સમાજ રચનાના સ્થાપક તરીકે જાહેર કરવા માંગે છે. આમ એમના નામે પોતાના સ્વાર્થી વિચારોનો પ્રચાર કરવાના છે માટે પણ અમારો સખ્ત વિરોધ છે.

અહિંસા, અપરિશ્કૃત અને અનેકાન્ત શબ્દોનો પણ પોતાના સ્વાર્થોના પોષણ માટે જ ઉપયોગ થશે. અહિંસામાં ‘ ઉપયોગી ’ ની જ અહિંસા પ્રચારાશે. અપરિશ્કૃત દ્વારા ટોચ-મર્યાદાનો પ્રચાર થશે. અનેકાન્ત દ્વારા હુન્ટો સાથે પણ મૈત્રી....નો સિદ્ધાન્ત પ્રચારાશે. રે ! સંલોગમાં જ સમાધિના પ્રચારક પ્રોફેસર રમનીશ જ છે ને ?

મહાવીરદેવ આજના કહેવાતા સ્ત્રીસ્વાતંત્ર્ય વગેરેના હિમાયતી ન હતા એ વાત શાસ્ત્રોથી પૂરવાર થાય છે.

૫. જે વસ્તુનો જે ઉપયોગ થવો જોઈએ, તેનાથી અન્યથા ઉપયોગ કરવો એમાં એ વસ્તુની પૂજા નથી પણ મશ્કરી છે. સાધુનો પટ્ટાવાળા તરીકે કે પ્રતિમાનો પગથિયાં તરીકે કદી ઉપયોગ કરાય ખરો ? તો મહાવીરદેવનો આજના સ્વાર્થી વિચારોના પ્રસાર માટે ઉપયોગ કેમ જ થઈ શકે ?

૬. એ સમયે જે લાપણો થશે, એમાં મહાવીરના શાસ્ત્રોના રહસ્યોને નહીં જાણનારા ઢગલાખંધ વક્તાઓ ફાવે તેમ બોલશે. અમે એ વખતે કેટલાને રોકી શકીશું ? પ્રો. રજનીશ, મહાવીરદેવના નામે સંસ્કૃતિઘાતક નગ્નતાનો પ્રચાર કરે છે ! આ બધું અમારી ધાર્મિક લાગણીને ખૂબ દુલબે છે. માટે બહેતર છે કે ઉજવણી રાષ્ટ્રીય ધોરણે તો ખંધ જ રહે. અમારી શાસ્ત્રની નીતિથી તો અમે વર્ષો વર્ષ ઉજવણી કરીએ જ છીએ. એમાં આવી ચિંતાને સ્થાન નથી.

૭. આ ઉજવણી મહાવીરદેવના શાસન વગેરેને નુકશાન કરવા સાથે સમસ્ત આર્યસંસ્કૃતિને ભયંકર નુકશાન કરશે.

૮. આ ઉજવણીની કમિટિમાં જૈનોના ચાર ફીરકાઓમાંથી જે જૈન બંધુઓ લેવામાં આવે છે, તેઓ કદી પોતાના ધર્મશુરુઓથી સંમતિ લેવા ગયા નથી, અથવા તો પોતાના જૈન અનુયાયીઓ પાસે જઈને ચૂંટણીની

પદ્ધતિથી તેમણે પ્રતિનિધિત્વ મેળવ્યું નથી. ક્ષીરકાના ચાર આગેવાનોને પોતાને કાવે તે નામો કમિટિના મેમ્બર તરીકે લખાવી દેવાનો શો અધિકાર ? જો એમની જૈન કોમને પૂછવા જવા જેટલી પણ તૈયારી ન હોય તો, તેઓ પોતે જ જૈન સંઘ ઉપર બહુમાન નહિ હોવાના કારણે જૈન મટી જાય છે. એવા અજૈનોની કમિટી અમને જરા ય માન્ય નથી.

૯. જૈન ધર્મશાસ્ત્રોએ સંવિગ્ન ગીતાઈ સુખ્ય આચાર્યોની આજ્ઞા મેળવીને જ કોઈ પણ મહાન ધર્મકાર્ય કરવાનું ફરમાન કર્યું છે. જેનો આ મેમ્બરોએ ઉઘાડો ભંગ કર્યો છે. એમને કમિટિમાં લેવાય જ કેમ ? મનસ્વી-પણે તો એક જૈનાચાર્ય પણ ધર્મનું મહાકાર્ય કરી દે તો સખત સજાને પાત્ર બને છે એમ અમારાં ધર્મશાસ્ત્રો કહે છે.

૧૦. દરેક સંસ્થાને પોતાનું આગવું બંધારણ હોય છે. જૈનશાસન નામની વિશ્વકલ્યાણકર સંસ્થાને પણ એનું પોતાનું સર્વાંગ સંપૂર્ણ બંધારણ છે જ. એ સુજબ દરેક ચાલવું જોઈએ, નહિં તો જૈન સંઘ બહાર કરવા સુધીના ફરમાનો કરવામાં આવ્યા છે. નિર્વાણ મહોત્સવની ઉજવણી કરવાની રીતો, વિધિઓ સ્પષ્ટ શબ્દોમાં પંચાશક નામના ગ્રંથમાં ફરમાવી છે એની અવગણના કરી શકાય જ નહીં. અન્યથા એ વ્યક્તિએ જૈન સંઘમાંથી જાતે જ નીકળી જવું જોઈએ. અમે અશિસ્તને મિલકુલ ચલાવી શકીએ નહિં.

અન્યથા અમારી હસ્તિ ખતમ થઈ જાય.

૧૧. કેટલાંક જનાચાર્યોની આ ઉજવણીમાં સંમતિ મળી છે એ ખેદની વાત છે પણ તેથી કાંઈ ભારત સરકારને ઉજવણી કરવાનો અધિકાર મળી જતો નથી. એ અધિકાર તો ત્યારે જ મળે જ્યારે શાસ્ત્રાચાર્ય અનુકુળ થઈ જાય. રાષ્ટ્રીય ઉજવણીમાં શાસ્ત્રાચાર્યનો લવલેશ નથી એ વાત પહેલાં અને ખીજા મુદ્દામાં સ્પષ્ટ કરી છે.

૧૨. મહાવીરદેવની ખરી ઉજવણી તો એ છે કે તેમના સિદ્ધાન્તોનો રાષ્ટ્રવ્યાપી ધોરણે કાયમ માટે અમલ કરવો. કતલખાના, દારૂ પ્રચાર, સિનેમા, નિરોધ, ગર્ભ-પાત, સાત વ્યસનો, લાંચ રૂશવત વગેરેમાંથી એકાદ પણ વસ્તુને કાયમી દેશવટો દેવાય તો તે ઉજવણી કરી ગણાય, બાકી એ ઉજવણીના આમંત્રિત પરદેશીઓ અને પરધર્મીઓ માટે માંસાહારનું ભોજન પણ જો કરાવવાનું હોય, કે ઉપરોક્ત કોઈ પણ પાપને કાયમી દેશવટો અખિલ ભારતીય ધોરણે દેવાનો ન હોય તો એ ઉજવણી મહાવીર-દેવની ખુદ્દી મશકરી સ્વરૂપ ખની જાય છે.

૧૩. જે ખાંચ વોલ્યુમો ભારત સરકાર તરફથી પ્રગટ થનારા છે તે સારા વિદ્વાન જૈનાચાર્યને કેમ સોંપવામાં આવ્યા નથી? ધર્મમાં ચુસ્ત શ્રદ્ધા નહિ ધરાવતાં ગૃહસ્થોના સંપાદક મંડળને આવું ગંભીર કાર્ય શા માટે સોંપાયું છે? એમને શું લખતા આવડે?

૧૪. જો રાષ્ટ્રીય સરકાર મહાવીરદેવને આ ઉજવણીથી કોઈ નુકશાન પહોંચાડવા માંગતી ન હોય તો તેણે જાહેર કરવું જોઈએ કે અમે મહાવીરદેવને સ્ત્રીસ્વાતંત્ર્યના હિમાયતી, શાંતિ-જાતિના નાશક વગેરે કદાપિ નહીં. કહીએ. એટલું જ નહીં પરંતુ તેમને વીતરાગ, સર્વજ્ઞ, સર્વદર્શી, યથાર્થવાદી, ત્રિલોકગુરુ પરમાત્મા જ કહીશું.

૧૫. પાંચ વોલ્યુમો દ્વારા થનાર ભયંકર અન્યાયને નિવારવા માટે અમારું સૂચન છે કે કલિકાલસર્વજ્ઞ હેમચંદ્રસૂરિજી મહારાજના લખેલા ત્રિષષ્ટિશલાકા પુરૂષ ચરિત્ર-૧૦ માં પર્વના મહાવીર ચરિત્રનું જ અક્ષરશઃ લાખાંતર થાય અને તેને જ સર્વત્ર પ્રસરાવાય. એ સિવાય બીજું કશું જ લખાવવું જોઈએ નહિ.

૧૬. અજાણતાં પણ જો જૈન ધર્મને નુકશાન થાય તો ભયંકર પાપ લાગે તેમ શાસ્ત્રો કહે છે. આવી ખબર નાના બાળકને પણ પડે તો તેણે પણ તે પાપને નિવારવા માટે સર્વ યત્નો કરવા એમ ધર્મશાસ્ત્રમાં સ્પષ્ટ દર્શાવેલ છે. અમારે એક જૈન ધર્મની અનુરાગી વ્યક્તિ તરીકે એ દર્શાવનારી રૂએ આ વિરોધ જોરથી કરવો પડે છે.

૧૭. અમને અમારી શાસ્ત્રીયનીતિથી માળા ગણવી, બે ઉપવાસ કરવા, ધર્મગુરુ પાસે વીર ચરિત્ર સાંભળવું; રાત્રે નિર્વાણ મહોત્સવની વિશિષ્ટ ક્રિયા કરવી વગેરે મુજબ અમે અમારો નિર્વાણ મહોત્સવ ઉજવીશું. બીજા લોકો આ

બધી વિધિથી તદ્દન અજ્ઞાત છે. વિધિ વિના કોઈ પણ ક્રિયા કરવાની અમારા શાસ્ત્રોમાં સ્પષ્ટ મનાઈ ફરમાવી છે, માટે ભારત સરકારને અમારી વિનમ્ર વિનંતિ છે કે તે અમારી ધાર્મિક બાબતમાં જરાય ડબલ ન કરે.

૧૮. આ મહોત્સવ નિમિત્તે શ્રીદમો, કલા, કારીગીરી, રેકોર્ડો, યુનીવર્સિટીની સ્થાપનાઓ, મેમોરીઅલો, સ્કોલરશીપ્સ ઉત્પાદન, જૈન હોસ્પિટલો વગેરે જે કાંઈ કરવાનું છે તે બધું ય અમારા શાસ્ત્રથી વિરુદ્ધ છે. એમાં ય ૧૬ રાજ્યોમાં જે ૧૬ મહાવીર-બાલકેન્દ્રો ધવાના છે તે તો ખુદ્દા ખુદ્દા ઉપાશ્રયો અને પૌષ્ઠશાળાઓના વિનાશક કેન્દ્રો છે. જે કાંઈ-ભાષણો, લેખનો, પ્રદર્શનો, અભિપ્રાયોની આપ-લે-ની પ્રવૃત્તિયશે તે બધી શાસ્ત્ર સાપેક્ષ નહિ રહે; અને મુનિઓના માર્ગદર્શનથી સંપૂર્ણપણે મુક્ત હશે.

૧૯. અમારો જૈન ધર્મ સદ્ આચારને પ્રાધાન્ય આપે છે. તે આચાર પ્રસરાવતા જ્ઞાનને જ જ્ઞાન કહે છે. રાષ્ટ્રીય ઉજવણીનો કહેવાતો જ્ઞાનપ્રચાર આચારની ઉપેક્ષા પૂર્વકનો હોવાથી અજ્ઞાન પ્રસાર છે. અમારા ધર્મનોત્તે મહા અન્યાય અને અનર્થ કરનારો છે.

૨૦. અમારા શાસ્ત્રોની આજ્ઞા છે કે આગમોનું અધ્યયન માત્ર યોગ્ય જૈન સાધુ જ કરી શકે; તમે આગમોને ‘વેદ્યુમ્સ’ બનાવીને અયોગ્ય ગૃહસ્થોને સોંપવાનું કામ

કરો છો જે ધર્મમાં ઉઘાડો હસ્તક્ષેપ છે. ગમે તેને ગમે તે ચીજ કેમ અપાય ? ગાંડાને એટમખોમ્મ અપાય ખરો ?

૨૧. વિદેશી લેખકોને જૈન ધર્મનું ઉંડું જ્ઞાન નથી એ વાત તેમણે લખેલા જનધર્મ ઉપરના ગ્રન્થોથી સચોટ કહી શકાય તેમ છે. આમ છતાં તે વિદેશીઓના લેખોને વાંચ્યોમાં સ્થાન આપીને કમિટિએ ગંભીર ભૂલ કરી છે.

૨૨. જૈન વિચારધારાનો ઉદ્દગમ તીર્થંકર લગવાન આદિનાથની પૂર્વથી નથી છતાં તેવું જે કહેવામાં આવે છે એ અમારા માટે ખૂબ દુઃખ જ છે, લગવાન આદિનાથની પૂર્વે પણ અનંતાનંત તીર્થંકરો થઈ ગયા છે.

૨૩. આ ઉજવણી અંગે જૈનોના ચાર ફીરકાઓની જે કમિટિ નીમાઈ છે તેમણે પોતાનું જે બંધારણ ઘડ્યું છે તેમાં એકઝીક્યુટીવ સમિતિ બહાલી આપે તેવા કોઈ પણ માણસને લેવાની કલમ મૂકી છે, જે બિલકુલ ખરોખર નથી. જૈનોના ચાર ફીરકાની કમિટિમાં જૈન ધર્મશાસ્ત્રને ચુસ્તપણે જે માનતા હોય તે જ આવી શકે.

૨૪. અમારું સ્પષ્ટપણે માનવું છે કે સર્વ જૈન ધર્મચાર્યોની સંમતિ વિના કેટલાક જૈનાચાર્યોની સંમતિ લઈને શાસ્ત્રનીતિ-રીતિથી તદ્દન ગેરબંધારણીય રીતે થનારી આ ઉજવણીમાં અમારી શાસ્ત્રીય મર્યાદાઓનો લોપ થશે. બહુમત લોકો ઝાકઝમાળવાળી રાષ્ટ્રીય ઉજવણીમાં જોડાશે,

તેથી તે દિવસે થનારી શાસ્ત્રીય ઉજવણીના કાર્યક્રમોને સખ્ત ધક્કો પહોંચશે. ભારત સરકારથી કોઈના પણ ધર્મ-કાર્યને ધક્કો પહોંચાડી શકાય નહિ

૨૫. આ ઉજવણીના નામે ભારત સરકાર અમારા જૈનતીર્થોમાં લાખો રૂપિયા ખર્ચીને તેમને એકદમ અદ્યતન સગવડથી ભરપૂર બનાવવા માગે છે જે તદ્દન અયોગ્ય છે કેમકે આથી અમારા તીર્થોની પવિત્રતા નષ્ટ થઈ જશે અને અમારા તીર્થો અને મંદિરોમાં ધર્મક્રિયા સિવાયના કોઈ પણ હેતુથી પ્રવેશ કરવાની મનાઈ ફરમાવવામાં આવી છે તેની સરકારે નોંધ લેવી જોઈએ.

૨૬. મસ્જીદમાં જ નમાઝ પઢાય; મંદિરમાં કદાપિ નહિ. સંન્યાસીજીને જ દંડવત્ પ્રણામ થાય. જૈન સાધુને તો પંચાંગ પ્રણિપાત જ કરવાની વિધિ છે. હનુમાનજીને જ સિંદુર કે તેલ ચડાવાય, મહાવીરદેવને તો ગુલાબ વગેરે પુષ્પો જ ચડાવાય, ભારતના માનનીય વડા-પ્રધાનશ્રી પણ તીરુપતિજીના મંદિરમાં થોડા સમય પૂર્વે દર્શનાર્થે ગયા ત્યારે તેમણે પણ તે મંદિરની તમામ વિધિઓ અને તે તે સમય સાચવીને જ પૂજન-અર્ચન કરેલું હતું- જનગણમન.....ગીતનું બહુમાન સીનેમા ટોકીઝમાં જ જળવાયું માટે તે ગીત બંધ કરી દેવામાં આવ્યું છે. તો નિર્વાણ કલ્યાણકના અમાર પૂજ્યતમ દિવસની વિધિઓને ઉડાવી દધને એના પ્રત્યેનું બહુમાન ખતમ

કરવું અને માત્ર લાષણો કરવા, સરઘસો કાઢવા, પ્રભાત ફેરીઓ કાઢવી કે મહાવીર દેવનો સિનેમા ખતાવવો એ બધું અવિધિ ભરપૂર અનુષ્ઠાન તમે શી રીતે કરી શકો ? આનાથી તો અમારો એ વિધિ મહોત્સવ તમે ખતમ કરી નાખશો. સેક્યુલર સ્ટેટના સિદ્ધાન્તના અન્વયે ભારત સરકારથી આવો હસ્તક્ષેપ થઈ શકે ખરો ?

૨૭. દૂકમાં આ ઉજવણીમાં અમને ધર્મનો ધ્વંસ : ક્રિયા માર્ગનો લોપ, અમારા સિદ્ધાન્તોનો સાચા અર્થોમાં ઉલ્કાપાત થતો દેખાય છે. માટે અમને સ્પષ્ટ રીતે શાસ્ત્રાણ છે કે અમારે આ રીતે સખ્ત વિરોધ કરવો જોઈએ, એ ખાતર બધા જ ચત્નો કરી છૂટવા જોઈએ.

પ્રશ્નોત્તરી

[૧૦]

સવાલ : ૧. જ્યારે ભારત સરકાર પોતે જ વીર-નિર્વાણ ઉજવવા માગે છે ત્યારે આપણે વિરોધ કરવાનો શો અર્થ ? જવાબ :—જો આપણને એ ઉજવણીના લયાનક અનિષ્ટોનો ખ્યાલ આવી જતો હોય તો મરણીઆ બનીને; કેસરીઆ કરીને પણ વિરોધ તો દર્શાવવો જ જોઈએ. આપણા પ્રતિસ્પર્ધી બળીઓ હોય તેથી આપણે તેની સાથે મૈત્રી કરી લેવી એમાં મદાનગી શી ?

આ તે કેવી વાત થઈ કે આપણા મંદિર ઉપર હુમલાખોરો કુહાડા લઈને તૂટી પડે છે ત્યારે આપણે હવે

કોઈ પ્રતિકાર કરવા સમર્થ નથી માટે આપણે પણ કુહાડા લઈને એમની ટોળીમાં સામેલ થઈ જવું અને મંદિર ઉપર તૂટી પડવું ! ! ! કેવું મર્દાનગી વિહોણું, બેવકૂફી ભયું અપકૃત્ય ! ! ! આપણું કાર્ય તો મર્દાનગી બતાડી દેવાનું ! પછી પરિણામ તો સારું જ આવે !

ચોરો તમારી તીજેરી લૂંટવા આવે ત્યારે તમે લડી લો તો મર્દ ! ભલે તેઓ તમને ભોંય ભેગા કરીને કદાચ લૂંટી પણ નાંચ ?

પણ તમે જ બે તીજેરી ધરી દો તો ? નામર્દ જ કહેવાયો ને ?

સવાલ: ૨. શાસનપતિ, તીર્થંકર, પરમાત્મા મહાવીર દેવની ૨૫ મી શતાબ્દિની રાષ્ટ્રીય ઉજવણીના વિરોધના મુખ્ય કારણો કયા છે ?

જવાબ:—આ ઉજવણીનો વિરોધ કરવાનું સૌથી મુખ્ય કારણ એક જ છે; જૈનશાસનનો નાશ.

આ જૈનશાસન-નાશ ચાર કારણોસર થવાની શક્યતા દેખાય છે. જમાનાવાદના પૂરમાં તથાઈ ગએલા બંધુઓને આ વાત હાંસી ઉડાડવા માટે ભલે એક સુંદર ખોરાક પૂરે પાડે; પરંતુ ધર્મપ્રેમી વર્ગને વાસ્તવિક માર્ગદર્શન આપવાની ફરજ અદા કર્યા વિના અત્યારે ચાલે તેવું નથી. સામા પૂરે ચાલવા જેવી આ કામગીરી અત્યંત કપરી છે;

છતાં એનો કોઈ રંજ નથી. હવે શાસનનાશક ચાર કારણો
 જોઈએ. આ ચારે ય સાણસાની રચના જ એવી છે કે,
 તેનું ઉપલક્ષ્ય સ્વરૂપ જોતાં સ્થુલબુદ્ધિબંધુઓને ઉપકારક
 લાગે; પરંતુ એનું ભીતરી-સ્વરૂપ જોવામાં આવે ત્યારે જ
 તેની ભયાનકતા સ્પષ્ટ રીતે નજર સામે તરી આવે.

ઉપલક્ષ્ય રીતે તો શિવાજી અફઝલખાનને પ્રેમથી ભેટવા
 જ ગયા હતા ને ? પણ અંતે તો પહેરેલા વાઘ-નખથી
 એ અફઝલખાનને મારી જ નાખ્યા ને ?

આ ઉજવણીનું નિમિત્ત લઈને, જૈન ધર્મને નહિ
 પાળનારા લોકો એવી વિચિત્ર કારવાહી કરવાના છે જેનાથી
 ધર્મનો નાશ થઈને રહે.

શ્રી જિનશાસનની આખાદીના મુખ્ય ચાર કારણો છે.
 તીર્થ-શાસ્ત્ર-સાધુસંસ્થા-અને આચારમાર્ગ.

આ ચારમાંથી કોઈ પણ એકનો પ્રાણ ખતમ થાય
 કે તરત શ્રી જિનશાસન ખતમ થાય. સદર ઉજવણી તો
 ચારે ધનાં પ્રાણ ખતમ કરશે. એમાં ખૂબી એ છે કે આ
 ચારેયનાં કલેવરોને ખૂબ પુષ્ટ બતાવતા હોવાનો એવો
 આભાસ ઊભો કરાય છે કે એથી પ્રાણનાશની ઘર્ષ જનારી
 કાર્યવાહીની ગંધ પણ ન આવે.

પેટ્ટી વિચિત્ર સ્ત્રી સૂર્યકાન્તાએ મરણાભિમુખ બનેલા
 પતિને ભેટવાના બહાને પોતાનો અંગોડો એમના મોં

પર આચ્છાદિત કરી દઈને-પોતાની આંગળીઓથી પતિનું ગળું કેવું દાબી દીધું હતું ?

[૧] તીર્થત્વનાશ--: પી. ડી. આઈતરકથી બહાર પડેલા સમાચારમાં જણાવ્યું છે કે “લગવાન મહાવીરની ૨૫૦૦ મી મૃત્યુ સંવત્સરી સમિતિએ લગવાનના જીવન સાથે સંકળાએલા સ્થળોનાં વિકાસ માટે ‘ માસ્ટર પ્લાન’ કરવાનો નિર્ણય કર્યો છે, સમિતિના પ્રમુખ અને પશ્ચિમ બંગાળના ભૂતપૂર્વ મુખ્ય પ્રધાન શ્રી વિજયસિંહ નાહરે એકત્રત્વે પ્રમુખસ્થાન લીધું હતું. આ જ વાત પટ માણસોની રાષ્ટ્રીય કમિટિની દિલ્હી એકઠકમાં વિચારાઈ છે.

જેમાં પાલીતાણા, શીખરજી. રાજગૃહી, પાવાપુરી, ગીરનાર તીર્થનો ઉલ્લેખ છે, ટુરીસ્ટોને આકર્ષણ થાય તેવા અદ્યતન આ તીર્થો બનાવવાનું વિચારાયું છે.

આમ તીર્થસ્થાનો તો લખ્યાતિલખ્ય બનશે, ત્યાં બગીચાઓ, હોલો, હોટલો, ગેસ્ટહાઉસો, હોસ્પિટલો, રોપ-વે, રોડ વગેરે જરૂર બનશે, અને તેથી હજારો-લાખો પરદેશીઓ તીર્થો જોવા માટે આવશે; ફરવા માટે આવશે; આરોગ્ય સુધારવા માટે પણ આવશે. કેઈ કેાતરકામ જશે; કેઈ મૂર્તિની પ્રાચીનતાનું ગણિત કરશે; કેઈ પુરાતત્વ ખાતાના અવશેષો જોવા આવશે; અને આ રીતે ભારત સરકારને કોડો રૂપિયાનું હુંડિયામણ કમાવાના સુંદર મજાના સાધનો મળી જશે—એ તો વધારામાં. આ સ્થિતિમાં તીર્થત્વનો

પૂર્ણનાશ થશે. એની પવિત્રતાનું તૈયાર થયેલું વાતાવરણ (charged sphere) ખતમ થશે. જો તીર્થ વિકસ્યું પણ તેમ કરવા જતાં તીર્થત્વ નષ્ટ થયું તો ભદ્રક પરિણામી જીવોનાં વિકાસના પંથમાં અતિ ભયાનક હોનારત ઘર્ષ એમ સમજવું રહ્યું. તીર્થત્વ વિનાના તીર્થના કલેવર માત્રથી જિનશાસન ચાલવાનું નથી—ચાલી શકે તેમ નથી.

[૨] શાસ્ત્રત્વનાશઃ—દિલ્હીમાં મળેલી ઊજવણી અંગેની રાષ્ટ્રીય કમિટિએ વિચાર્યું છે કે, “જેમ બુદ્ધની શતાબ્દિની ઊજવણી વખતે સિલ્હોન સરકારે ત્રિપિટકોને સંશોધિત કરીને ‘વોલ્યુમ’ બનાવ્યા, તે રીતે આગમિક ગ્રંથોને ‘વોલ્યુમ’ બનાવવા. તેમને અનેક ભાષાઓમાં પ્રગટ

[૩] સાધુ સંસ્થાનો પ્રાણનાશ:—આ ઉજવણીનું નિમિત્ત પામીને કામચલાઉ [૬, ૧૨ વગેરે મહિનાઓની] હીક્ષાઓ શરૂ થવાની શક્યતા છે. તેના પ્રયોગો પણ શરૂ થઈ ચૂક્યા છે. એવા વિધાનો પણ ઘર આંગણેથી જ બહાર પડી રહ્યા છે. આથી સાધુસંસ્થાનું કદ વધશે પરંતુ સાધુત્વનો નાશ થશે. કામચલાઉ હીક્ષિતો પ્રત્યે બહુમાન નહિ રહેતાં વિરતિ-ધર્મ નાશ પામશે; કેમકે નવા હીક્ષિતો શાસ્ત્રચુસ્ત આચાર માર્ગને અલરાઈ ઉપર ચડાવીને ધ્યાનની સાધનાઓ (૧) કરવા માટે જ સાધુ બનવાના છે, હાય ! ગ્રહણ શિક્ષા અને આસેવન શિક્ષા વિનાનો મુનિ એટલે એક ફારસ જ ને ? એક નાટકીઓ જ ને ?

[૪] આચારમાર્ગનો નાશ:—મીટીંગના બહાર પડેલા ૧૫ કુલસ્કેપના અહેવાલ તરફ નજર કરતાં એકલો જ્ઞાન-પ્રચાર જ દેખાયો. સ્કોલરો, યુનિવર્સિટી, પરિસંવાદો, યુનિવર્સિટીમાં જૈનધર્મની ચેર, મેમોરીઅલો, સાહિત્યપ્રચાર, હસ્તલિખિત સાહિત્યના પ્રદર્શન વગેરે સિવાય કોઈ આચારમાર્ગ ક્યાંય જોવા મળતો નથી. શું તપ, જપ, સામાયિક, પૂજા, પ્રતિક્રમણ, પૌષ્ઠ, ઉપવાસ, ઉજમણું વગેરે ક્રિયાત્મક આચારમાર્ગની જરૂર જ નથી ? અઢી હજાર વર્ષ સુધી અવિચ્છિન્નપણે જે શ્રી જિનશાસન ચાલ્યું છે તે શું આ વિરતિધર્મ પ્રમુખ આચારમાર્ગથી જ મુખ્યત્વે નથી ચાલ્યું ? જો આ રીતે એકલા જ્ઞાન પ્રચાર તરફ ઝોક અપાશે તો સહજ રીતે ક્રિયાત્મક આચાર

માર્ગ મરવા પડશે. રાષ્ટ્રીય ધોરણે જે કાંઈ લખાશે તે પ્રચારાશે તેનું મહત્ત્વ વધી જશે, તે જ સર્વમાન્ય ગણાશે.

આમ બહુ જ ખૂબીઓથી આ ચાર સાણસા, તીર્થ વગેરેના પ્રાણોને ખતમ કરી દેવાનું કામ કરી જશે. મારું સ્પષ્ટપણે માનવું છે કે આ ઉજવણીમાં જોડાએલો વર્ગ આ નાશ કરવા જોડાયો જ નથી; પરંતુ આ વિષયના તેમના અજ્ઞાનને લીધે જ તે દોરવાઈ ગયો છે. ચે'ડો લેવો જતાં સોનાની વીંટી ધરી દેવાનું કાર્ય તો બાળક જ કરે ને ?

આપણે આપણી શાસ્ત્રનીતિ સુજળ ઉજવણી વર્ષો-વર્ષ કરીએ છીએ તેમ કાયમ કરતા રહીશું તો ખૂબીભર્યા આકર્ષક દેખાતા સાણસાઓમાં ફસાઈ જવાનું નહિ બને.

સવાલ:-૩ જેને જેમ ઠીક લાગે તેમ મહાવીર નિર્વાણ કહ્યાણુક મહોત્સવ ન ઉજવી શકે ? એમાં શાસ્ત્રીય રીતનો જ આગ્રહ શા માટે ? વગી એ રીતે ચ મહાવીરનું નામ તો લેશે ? એને નમશે તો ખરા ?

જવાબ:- ધન્યવાદ તમારા પ્રશ્નને....અને તમને....

(૧) ભલા ! હનુમાનજીને સિંહુરથી અને તેલથી પૂજાય, પણ તેથી કાંઈ મહાવીર પરમાત્માનું પૂજન સિંહુરથી ન જ કરવા દેવાય.

(૨) રાષ્ટ્રદાન વિશિષ્ટ દિન સિવાય ગમે તે દિવસે તમારા ઘર ઉપર તમે રાષ્ટ્રદાન સિંહુરથી શકતા છો.

[૩] સાધુ સંસ્થાનો પ્રાણનાશ:—આ ઉજવણીનું નિમિત્ત પામીને કામચલાઉ [૬, ૧૨ વગેરે મહિનાઓની] દીક્ષાઓ શરૂ થવાની શક્યતા છે. તેના પ્રયોગો પણ શરૂ થઈ ચૂક્યા છે. એવા વિધાનો પણ ઘર આંગણેથી જ બહાર પડી રહ્યા છે. આથી સાધુસંસ્થાનું કદ વધશે પરંતુ સાધુત્વનો નાશ થશે, કામચલાઉ દીક્ષિતો પ્રત્યે બહુમાન નહિ રહેતાં વિરતિ-ધર્મ નાશ પામશે; કેમકે નવા દીક્ષિતો શાસ્ત્રચુસ્ત આચાર માર્ગને અભરાઈ ઉપર ચડાવીને ધ્યાનની સાધનાઓ (૧) કરવા માટે જ સાધુ બનવાના છે, હાય ! ગ્રહણ શિક્ષા અને આસેવન શિક્ષા વિનાનો મુનિ એટલે એક કારસ જ ને ? એક નાટકીઓ જ ને ?

[૪] આચારમાર્ગનો નાશ:—મીટીંગના બહાર પડેલા ૧૫ કુલસ્કેપના અહેવાલ તરફ નજર કરતાં એકલો જ્ઞાન-પ્રચાર જ દેખાયો. સ્કોલરો, યુનિવર્સિટી, પરિસંવાદો, યુનીવર્સિટીમાં જૈનધર્મની ચેર, મેમોરીઅલો, સાહિત્યપ્રચાર, હસ્તલિખિત સાહિત્યના પ્રદર્શન વગેરે સિવાય કોઈ આચારમાર્ગ ક્યાંય જોવા મળતો નથી. શું તપ, જપ, સામાયિક, પૂજા, પ્રતિક્રમણ, પૌષ્ઠ, ઉપવાસ, ઉજમણું વગેરે ક્રિયાત્મક આચારમાર્ગની જરૂર જ નથી ? અઢી હજાર વર્ષ સુધી અવિચ્છિન્નપણે જે શ્રી જિનશાસન ચાલ્યું છે તે શું આ વિરતિધર્મ પ્રમુખ આચારમાર્ગથી જ મુખ્યત્વે નથી ચાલ્યું ? જો આ રીતે એકલા જ્ઞાન પ્રચાર તરફ ઝોક અપાશે તો સહજ રીતે ક્રિયાત્મક આચાર

માર્ગ મરવા પડશે. રાષ્ટ્રીય ધોરણે જે કાંઈ લખાશે તે
મચારાશે તેનું મહત્ત્વ વધી જશે, તે જ સર્વમાન્ય ગણાશે.

આમ બહુ જ ખૂબીઓથી આ ચાર સાણસા, તીર્થ
વગેરેના પ્રાણોને ખતમ કરી દેવાનું કામ કરી જશે. મારું
સ્પષ્ટપણે માનવું છે કે આ ઉજવણીમાં જોડાએલો વર્ગ
આ નાશ કરવા જોડાયો જ નથી; પરંતુ આ વિષયના
તેમના અજ્ઞાનને લીધે જ તે દોરવાઈ ગયો છે. પે'ડો લેવો
જતાં સોનાની વીંટી ધરી દેવાનું કાર્ય તો બાળક જ કરે ને ?

આપણે આપણી શાસ્ત્રનીતિ સુઝળ ઉજવણી વર્ષો-
વર્ષ કરીએ છીએ તેમ કાયમ કરતા રહીશું તો ખૂબીભર્યા
આકર્ષક દેખાતા સાણસાઓમાં ફસાઈ જવાનું નહિ બને.

સ્વાલક:-૩ જેને જેમ ઠીક લાગે તેમ મહાવીર
નિર્વાણ કલ્યાણક મહોત્સવ ન ઉજવી શકે ? એમાં શાસ્ત્રીય
રીતનો જ આગ્રહ શા માટે ? વળી એ રીતે ય મહાવીરનું
નામ તો લેશે ? એને નમશે તો ખરા ?

જવાબ:- ધન્યવાદ તમારા પ્રશ્નને....અને તમને....

(૧) ભલા! હનુમાનજીને સિંહુરથી અને તેલથી પૂજાય,
પણ તેથી કાંઈ મહાવીર પરમાત્માનું પૂજન સિંહુરથી ન
જ કરવા દેવાય.

(૨) રાષ્ટ્રતાલ વિશિષ્ટ દિન સિવાય ગમે તે દિવસે
તમારા ગર ઉપર તમે રાષ્ટ્રદેવને મિશ્રકર્મી શકેતા નથી.

(૨) સિનેમાનો શો પૂરો થયા બાદ જનગણગીતનું બહુમાન 'સ્થિર ઊભા રહીને' ન બળવતારને સજા કરવામાં આવી એવા સમાચાર દૈનિક પત્રોમાં આવ્યા હતા.

(૪) નમાઝ જ ઘૂંટણીએ પડીને પઢાય. વીરના મંદિરમાં એવી નમાઝની રીતે બંદગી કરવા દેવાય નહિ.

(૫) કેઈ સંન્યાસીને સાષ્ટાંગ દંડવત્થી જ પ્રણામ કરાય; જ્યારે જૈન સાધુને પંચાંગ પ્રણિપાતથી જ વંદના થાય. હવે જૈનશાસન બોડી બામણીનું ખેતર બન્યું છે. એનું જ આ પરિણામ છે કે ૨૫ મી શતાબ્દના વીર-કહ્યાણુક મહોત્સવની ઉજવણી જપ, પૌષ્પ, ગણણું વગેરે શાસ્ત્ર વિધિ વિના રાષ્ટ્રીય ધોરણે થવાથી છે. સાચું કહેનારો વર્ગ ખૂબ નાનો છે. એનો લાભ ઊઠાવવા ઘણા મોટો વિરોધીવર્ગ સજા બની ગયો છે. ઘર પણ ફૂટ્યું છે, ચાદવાસ્થળીનો ભય ડોકાં દઈ રહ્યો છે. બાકી આવા પ્રકારની અશાસ્ત્રીય નીતિ-રીતિવાળી જમનાવાદીઓની રીત-રસમો હરગીજ ચલાવી શકાય તેમ નથી. પરંતુ મર્દાનગીનાં પાણી જ ઓસર્યાં છે ત્યાં શું થાય ? આ પળે, ચાદ આવે છે રાજા ગર્દભિલ્લની સામે બહારવટે ચડેલા યુગપ્રધાન આચાર્ય લગવંત શ્રીમદ્ કાલકસૂરિજી મહારાજ !

(૬) હવે રહી; વીરનું નામ લેવાની અને નમવાની વાત લેલા ! મંદિરમાં ચોરી કરવા આવતો ચોર પણ 'વીર ! વીર !' બોલતો આવે છે અને વીરને માથું નમાવીને નમે છે. શું તેમાં ય તમને વાંધો નથી ને ?

કેક તો શાસનપ્રેમી જાગો ! ભારતના પુણ્યવંતા વડા-પ્રધાનને જઈને સમજાવો કે, “અમારી શાસનીતિને આથી ઘણી હાનિ પહોંચે છે. કૃપયા, અમારા ધર્મમાં હસ્તક્ષેપ ન કરો.” તો મને લાગે છે કે, સંસ્કૃતિના ગૌરવોની વાતો કરતા વડાપ્રધાનશ્રી આ પ્રકારની વિનંતિની હરગીજ અવગણના નહિ કરે; કેમકે તેમણે જ રાષ્ટ્રવ્યાપી ચૂંટણીની પૂર્વસંધ્યાએ આંધ્રમાં તીરુપતિજીના દર્શન કરતા ત્યાંના પૂજારીએ દાખવેલી આચમન, આરતિ વગેરે તમામ વિધિઓનું તે તે વિધિકાળ જાળવીને સંપૂર્ણ પાલન કર્યું હતું. કાલે તેમ તેઓશ્રી પણ પોતાની અનુકુળતા સાચવીને ત્યાં વર્ત્યા ન હતા. કેટલાક પુણ્યવાન જૈન બંધુઓને આ રાષ્ટ્રીયધોરણની ઊજવણીમાં શાસ્ત્રોક્ત વિધિઓનું પરિપાલન ન થાય તેમાં આલ તૂટી પડવાનું કશુંય લાગતું નથી; પરંતુ જો તેઓને જૈન શાસ્ત્રોદ્ધર અથાગ બહુમાન હોય તો તેમને જ એમ લાગશે કે અવિધિથી કરાતા ધર્મો વિપરીત ફળો દેનારા બને છે. જો આપણે વાતે વાતે જમાનાની એથ લઈશું તો બધી શાસ્ત્રમર્યાદાઓ તૂટી પડે તેવો આ જમાનો આવ્યો છે; તો હવે આપણે જમાનાની એથ લઈને કેટલા નીચે ઊતરશું ? એ અધોગમનનો કોઈ આરોવારો નહિ રહે. આથી જ આ જમાનામાં આપણે બધી ધર્મવિધિઓની ચુસ્તતાના આગ્રહી બનીએ એ જ શાસનરક્ષાનું આવશ્યક કર્તવ્ય બની રહે છે.

સવાલ:—૪ શું હિન્દુઓના મંદિરમાં પ્રવેશવાનો બિન-હિન્દુઓને હક્ક નથી ?

જવાબ:— ના. તે હક્ક કોટે' પણ અમાન્ય કર્યો છે. બિન હિન્દુઓને પણ હિન્દુઓનાં મંદિરમાં પ્રવેશવાનો અધિકાર આપતા તામિલનાડુ મંદિર પ્રવેશ અધિકાર ધારો ૧૯૪૭ ની કલમ આઠ નીચેના એક નિયમને મદ્રાસ હાઇકોર્ટે' ગેરબંધારણીય ઠરાવ્યો છે. આવો અધિકાર પ્રાચીન સ્વીકૃત રીવાજોમાં અમાન્ય હતો. આ કાયદા નીચે તામિલનાડુ સરકારે નિયમ-૪-એ ઘડ્યો હતો. ચુકાદો આપતા ન્યાયમૂર્તિ' શ્રી. ટી. રામપ્રસાદરાવે જણાવ્યું છે કે, “હિન્દુઓના મંદિરમાં બિન હિન્દુઓને પૂજા કરવા માટે નહિ, પણ સહેલાણીઓ તરીકે સ્થાન-નિરીક્ષણનો અધિકાર કદી હતો એમ તો કોઈ ન કહી શકે. હિન્દુ મંદિરો હંમેશાં પૂજાના સ્થળ તરીકે માનવામાં આવ્યા છે. અને આ મંદિરો પ્રત્યેનો પૂજ્યભાવ, તેની સાથે સંકળાએલી વિધિઓ, ક્રિયાઓ વગેરે હિન્દુધર્મનાં ક્રિયાકાંડનો ભાગ બની ગયેલ છે. મસ્જિદોની અંદર પ્રાર્થનાના ખાસ સ્થળમાં બિન મુસ્લિમોને પ્રવેશવા દેવામાં આવતા નથી, અને તેવી જ રીતે હિન્દુઓનાં મંદિરો તમામ વર્ગના હિન્દુઓનાં આધ્યાત્મિક લાભ માટે જ છે. તે હકીકતનો એ હકારાત્મક નિર્દેશ છે.”

મદ્રાસ હાઇકોર્ટ'નો આ ચુકાદો જૈનો માટે ખૂબ મહત્વ ધરાવે છે. જો હિન્દુધર્મ (વૈદિક ધર્મ) પાળનારાઓના મંદિરોમાં અહિન્દુધર્મીઓને પ્રવેશવાનો પણ અધિકાર નથી તો તે વાત જૈન ધર્મ પાળનારા જૈનોનાં મંદિરોને પણ સમાન ન્યાયથી લાગુ પડી છે.

મારે તો આગળ વધીને એમ કહેવું છે કે જૈન ધર્મ એ જેમ લગવાન જિને કહેલો હોવાથી જૈન ધર્મ છે તેમ લગવાન જિનેશ્વરોએ શાસન, સંઘ, સાત ક્ષેત્રની સંપત્તિ અને દ્વાદશાંગી સ્વરૂપ શાસ્ત્ર—એ ચારે ય પ્રકારથી હોવાથી એ પણ જૈનધર્મ જ છે. જિનશાસન એ પણ જૈનધર્મ; જૈનસંઘ એ પણ જૈનધર્મ.....વગેરે.

જૈન ધર્મના આ ચારે ય અવિભાજ્ય અંગો છે. એની અંદર પ્રવેશ; એનું પૂજન; એની પ્રમાવના; એનો પ્રચાર વગેરે કાંઈ પણ કરવાની સત્તા. જૈનધર્મ પાળનાર જૈનોને જ હોય ને ? જેઓ જૈનધર્મ પાળતા નથી એમને એમનો સ્પર્શ કરવાનો પણ અધિકાર કાયદેસર રીતે ન જ હોઈ શકે.

આજે તો સાવ ઊલટી જ ગંગા વહેતી દેખાય છે. જૈન શાસ્ત્રોને, અજૈનોથી મિશ્રિત જૈન કમિટિએ વોલ્યુમેના સ્વરૂપમાં બનાવી દઈને બહારમાં મૂકી દેવાનું વિચારી લીધું છે. જૈન સંપત્તિ સ્વરૂપ જૈન તીર્થોને પરદેશીઓને આકર્ષણ થાય; આવનારાઓને તમામ સગવડો મળે; હુંડી-આપણની પણ સરકારને કમાણી મળી જાય એવા “અલ્ટ્રા મોડર્ન” બનાવવાનું નક્કી કર્યું છે.

તે શું આ બધું કાયદાની કોર્ટને માન્ય છે ખરું ? જેઓ માંસાહાર કરતા હોય તેઓ પણ જૈન ધર્મને લગતાં કાર્યોની કમિટિમાં સામેલ થઈ શકે ખરા ? જેમને જૈન તત્ત્વ

સાથે જીવનમાં કાંઈ નિસ્ખત ન હોય તેવા અજ્ઞેનો જૈન શાસનના કાર્યોમાં પ્રમુખ વગેરે પદ શોભાવી શકે ખરા ? હું ધર્મ દૃષ્ટિએ આ પ્રશ્ન નથી કરતો; પરન્તુ કાયદાની દૃષ્ટિએ પૂછું છું. ત્યાં પણ જો દાદ મળી શકતી હોય તો એમ કહી શકાય કે બહુમતના પૂરમાં તણાતા પ્રવાહમાં નાનકડા પણ સાચા તણખવાને હજી આશ્વાસન લેવા જેવું છે ખરું.

સવાલ: પ. રાષ્ટ્રીયસ્તર ઉપર ૧૯૭૪ ના નવેમ્બરની ૧૩મી તારીખ (દિવાળી દિને) થી ઉજવાનારી વીરનિર્વાણીની પચ્ચીસમી શતાબ્દિની ઉજવણીનો વિરોધ કરવાને બદલે રચનાત્મક ઉપાયો આપ ન બતાડી શકો ?

જવાબ:— પેટમાં જીવલેણ ગાંઠ હોય ત્યારે ગાંઠનો વિરોધ કરવાને બદલે દૂધ-ધી જેવા પૌષ્ટિક પદાર્થો લેવાની રચનાત્મક વાતો કેટલી બેહૂદા લાગે ! આગ લાગી હોય ત્યારે તેને ખુઝાવી નાખવાની જોર શોરથી રાડો પડવાને બદલે એ જ ઘરમાં બેસીને ગણિતનો કોયડો ઉકેલવાનો રચનાત્મક દેખાતો યત્ન કરતાં બિરાદર કેવા લાગે ?

રાષ્ટ્રીયસ્તર ઉપર જે ઉજવણી થનાર છે તેમાં તીર્થોને અદ્યતન બનાવવા દ્વારા તેની પવિત્રતા નષ્ટ થવાની છે; કામચલાઉ દીક્ષાઓના શ્રીગણેશ થવા દ્વારા શ્રમજીવસંસ્થાની ઇમારતના પાયા ઉપર ઘા લાગવાના છે. બુદ્ધિજીવી માણસોના વિદ્વત્તાલયો પ્રવચનોમાં પરમાત્માને તીર્થ કર, વીત-

રાગ, સર્વજ્ઞ કે ત્રિલોકશુરુ પદથી થતાં સંબોધનોને સ્થગિત કરવાના છે; જૈન ધર્મને માત્ર અઢી હજાર વર્ષ જૂનો સાબિત કરવાનો છે; નવા જમાનાના તત્વો-જેવા કે સ્ત્રીસ્વાતંત્ર્ય (શીલનાશક); જ્ઞાતિભ્રાંતિનો નાશ; (ખીજનાશક); સામ્યવાદ, સમાજવાદ વગેરે સ્વાર્થી હેતુઓને પરમાત્મા મહાવીરદેવના નામ ઉપર ચડાવી દેવાના છે. ચાર ફીરકાની સંસદ, એકતા વગેરે ખીચડાવાદની નીતિ નીચે પ્રાણુભૂત સત્યોને ગળે દૂંપો દેવાનો છે. ચાર ફીરકાની ખની ગએલા પ્રતિનિધિઓની એક સંસ્થા ઉભી કરી દેવા દ્વારા ચારે ય ફીરકાના તમામ સંઘોતુ' સંપૂર્ણ નેતૃત્વ કબજે કરી લઈને શ્રમણ સંસ્થાને નિષ્પ્રાણ કરવાની છે અને જમાનાવાદી જૂઠાણાઓને બહુમતના જોર ઉપર એ સંસ્થા નિષ્કૃય લઈને ચારે ય ફીરકાના સંઘો ઉપર ઠોકી બેસાડવાની છે. પછી દેવદ્રવ્ય જશે સામાજિક કાર્યોના ઉપયોગમાં, જ્ઞાન-દ્રવ્ય જશે સ્કુલ-કોલેજોમાં.....કશી જ રોકટોક કોઈ કરી શકશે નહિ.

આવી અઢળક સંભવિતતાનો વિરોધ કેમ ન કરવો? જો આનો વિરોધ કરવાને બદલે ૨૫૦૦ માં એ વર્ષને કારણે ૨૫૦૦ સામાયિક કરવાની, ૨૫૦૦ ગરીબોને દાન દેવોની; ૨૫૦૦ દિવસ સુધી અનીતિ નાહુ કરવાની, ૨૫૦૦ દિવસ જિનપૂજા કરવાની...વગેરે વગેરે પ્રકારની પ્રતિજ્ઞા કરાવવામાં આવે તો બેશક, એ રચનાત્મક ઉપાય કહેવાય.... હું પણ એમાં આજે જ સામેલ થઈ જઉં, પરંતુ મારા

તૈયાર કરશે। પરન્તુ તેથી શું ઉજવણી કમિટિના સંપાદક મંડળ દ્વારા લખાનારા પાંચ વોલ્યુમેના જમાનાવાદી-અનેક સ્થાનીય શાસ્ત્રખાધિત લખાણો અટકી જશે ખરા ? વળી તમારું વીરચરિત્ર વધુમાં વધુ ત્રણ લાખમાં છપાઈને ભારતના શહેરોમાં પહોંચશે જ્યારે તેમના વોલ્યુમે તો સરકારની માન્યતા મેળવીને ભારતની ચૌદ લાખમાં પ્રગટ થશે, અને છેવટે વિશ્વભરમાં પ્રસરી જશે.

હવે ક્યાં તમારી નાનકડી પીપૂડી કે જે સૂર છેડતી કહે છે કે, “તીર્થ” કરદેવ પરમાત્મા મહાવીર અને પરમાત્મા આદિનાથની પૂર્વે પણ અનંતકાળમાં અનંત તીર્થ કરો થયા છે.....

અને ક્યાં પેલા વોલ્યુમેના આકાશ ચીરી નાંખતાં ભેરીના અવાજો; જે કહે છે કે, “જૈનધર્મના સ્થાપક મહાવીર સ્વામી હતા !” રચનાત્મક કાર્યની લાગણી ધરાવતા મિત્રો ! મારે તમને એક વાત પૂછવી છે કે, પ્રાણધાતક દારૂગોળો ભરીને એક દ્રેઈન નગર તરફ ધસમસતી હોય ત્યારે અનેક લોકોએ તેની આડા સૂઈ જવા દ્વારા તે અટકાવી દેવાના પ્રયત્ન વિરોધનું કામ જ કરવું જોઈએ ? કે વિરોધ નહિ કરવાની નીતિ અખત્યાર કરવાનું કોઈ માણસ તમને સમજાવી દે; અને રચનાત્મક કોઈ કાર્યના ચૌદમી સદીના નાનકડા બેલગાડામાં તમને બેસાડી દે તો તમે મૂર્ખ બન્યા કહેવાઓ કે નહિ ?

શાકાહારના પ્રચારના રચનાત્મક (!) ગાડામાં ખમીર-વંતી દયાળુ ભારતીય પ્રજાને ખેસાડી દઈને, માંસાહારના સ્વમર્થકોએ માંસાહાર પ્રચારની ટ્રેઇનને સો સો માઈલના ભયંકર વેગથી દોડાવી જ મારી છે ને ?

શાકાહારનો રચનાત્મક પ્રચાર કરવા કરતાં માંસાહારનો ખંડનાત્મક સખ્ત વિરોધ કરવો એ જ આપણું કર્તવ્ય હતું. પણ અફસોસ ! આપણે ખસ ચૂકી ગયા !

રાષ્ટ્રીયસ્તરની ઉજવણીની ટ્રેઇનમાં જિનશાસનને છિન્નલિન્ન કરીને ખતમ કરી નાંખે તેવો ભયંકર ઠાઠ-ગોળો પડેલો છે. એ ટ્રેઇનને દોડતી અટકાવવી એ જ આપણો પરમ ધર્મ છે, આમ ન કરતાં જો રચનાત્મક વાતોના વમળમાં અટવાઈશું તો વિરોધ કરવા અંગેની આપણી નિષ્ક્રિયતા જ એ યાત્રોને વેગ આપશે.

હાય ! રાષ્ટ્રીય કક્ષાએ આપણું જ ખૂન કરવા તૈયાર થતી છરી, આપણા જ હાથે ધારદાર બનાવાશે !

સાબદા બનીએ.... ..ઉજવણીના એ લોભામણા ગેસચેંબરોનું વિસર્જન કરીએ ...તેમ ન થાય તો આપણે તેમાં ફસાવાનું ત્યાગીએ તો ય થોડોક લાભ તો છે જ. જે ફીરકો તેમાં લળશે તેને જ નુકશાન થશે. જે નહિ લળે તે જરૂર ઉગરી જશે, આગ તો ધુઝાવવી જ સારી, ભલે ને તે ખંડનાત્મક કાર્ય ગણાતું હોય; તેમાં ચેટ્ટોલ તો નંખાય નહિ; પછી ભલે તે મંડનાત્મક કાર્ય ગણાતું હોય.

શાસન ગ્રેમીઓ ! રચનાત્મક નીતિના (Positive approach) ગર્ભમાં પહેલાં દાવપેચોના દારૂગોળાને સારી રીતે જોઈ લેજો. અને પછી પૂરી તાકાતથી ધર્મધ્વંસી આક્રમણને દડત આપજો....અંતે તો વિજય આપણો છે; આપણો જ છે.

સવાલ:- ૬ રાષ્ટ્રીયસ્તરની ઉજવણીના વિરોધના કારણે સંશ્લેષમાં જણાવશે ?

જવાબ:- (૧) શાસ્ત્રોમાં જણાવેલી કલ્યાણક ઉજવણી અંગેની તપ-જપ, યૌષધ વગેરે એક પણ વિધિ રાષ્ટ્રીય ઉજવણીના સ્તર ઉપર જોવાય મળવાની નથી. રાષ્ટ્રીય ગીત તરીકે સ્વીકારાએલા જન ગણ મન ગીતનો રાગ પણ ચોક્કસ થયેલો છે. તેમાં શબ્દનો ય ફરક કરી શકાતો નથી, અન્યથા રાષ્ટ્રદ્રોહ ગણાય છે તો અવિધિપૂર્વકના આપણા અનુબંધનો જાણી-ખૂઝીને કરવામાં (ધાર્મિક સ્વાતંત્ર્ય આપવા બંધાએલી) ભારત સરકાર ધર્મદ્રોહ કેમ કરી શકે ?

(૨) આ નિમિત્તે પાવાપુરીજી વગેરે તીર્થોમાં સરકાર લાખો રૂપિયા ખર્ચીને સંપૂર્ણપણે અદ્યતન (હવા ખાવાના સ્થળો !) બનાવવા માંગે છે. આમ થતા આપણા તીર્થોની પવિત્રતા (તીર્થત્વ) ખતમ જ થઈને રહેશે.

(૩) આ નિમિત્તે જે પાંચ વોલ્યૂમો પ્રગટ થવાના છે તેનું જે સંપાદક મંડળ - - - - - નાની વિચારસર-

હીને ચુસ્તપણે ધરાવે છે. મુનિજીવનમાં ધન અને સ્ત્રીના ત્યાગ સંખંધમાં છૂટછાટો મૂકવાની, ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના પ્રત્યેક અક્ષર ઉપરના વિશ્વાસને અંધવિશ્વાસની વાતો આ સંપાદકોએ કરેલી છે, શું પ્રાચીન વીરચરિત્રના આધારે જ એક સુંદર વીર ચરિત્ર આ લોકોથી લખાવી શકાય તેમ ન હોતું ?

(૪) ચારે ફીરકાને અનુક્રૂણ રહે એ રીતે આ વોલ્યૂમે લખાવવાની મૈત્રીને (I) નીતિના નામ નીચે શાસ્ત્રના મૂળભૂત તત્ત્વોના સત્યને ‘સત્ય’ તરીકે કહેવાની નીતિનો પરિત્યાગ કરવામાં આવ્યો છે. આમાં મહાવીરદેવ શું માને છે, તે સત્યની કબર ખોદાશે અને ચાર ફીરકાઓ શું માને છે તેટલું જ માત્ર રજૂ થશે. શું આ નીતિ કોઈ પણ સંયોગમાં યોગ્ય છે ? આના કરતા તો ચારે ય ફીરકા ચોતપોતાની માન્યતાઓને શાસ્ત્રપાઠો સાથે રજૂ કરીને ગ્રન્થ તૈયાર કરે તે હજી ઉચિત ગણાય; કેમકે મહાવીર દેવના સત્યને જીવાડવાનો ક્યાંક તો અવકાશ હોતો રહેશે.

(૫) ચાર ફીરકાની જે એકતા-સમિતિ (કે સંસદ !) આ નિમિત્તે આપ મેળે સંઘો અને શ્રમણો પાસેથી માન્યતા મેળવ્યા વિના હોવી થઈ છે, તે કાયમી બનશે અને ફાવે તેવા-મન-ઘડંત અશાસ્ત્રીય નિર્ણયો (દેવદ્રવ્યને સમાજ કલ્યાણમાં, જ્ઞાનદ્રવ્યને સામાજિક શિક્ષણમાં લઈ જવાના; બાળદીક્ષા ખંધ કરવાના; શ્રમણસંઘ ઉપર વર્ચસ્વ જમાવવાના, તીર્થોત્સવો

વહેંચી લેવાના વગેરે....) બહુમતનાં જૂઠા જોર ઉપર લેશે; અને ચારેય ફીરકાના સંઘો ઉપર તે નિર્ણયો ઠાકી બેસાડશે, જેનાથી જિનશાસનને ભયંકર આઘાત પહોંચશે.

(૬) ઊજવણી કરનાર રાષ્ટ્રીય સરકારને પરમાત્મા મહાવીરદેવ ઉપર ખરેખર હેત ઉભરાતું હોય તો શા માટે તે ત્રિલોકગુરુના નામ ઉપર ઊજવણી-વર્ષે ભારતમાંથી કાયમ માટે કતલખાના, માંસાહાર, દારુ, સિનેમા, દુરાચાર પોષક સાધનો (કે તેમાંના કોઈ પણ એક) નો દેશવટો દેવાનો નિર્ણય જાહેર કરતી નથી? જો આમાનું કાંઈ જ કરવાનું ન હોય તો અહિંસા કે સ્વાદ્વૈદ્ય ઉપર ભાષણો તો એ પરમાત્માની મહામશ્કરી રૂપ જ સાબિત થવાના છે. રે! આ ઊજવણી પ્રસંગે જે વિદેશી આમન્ત્રિતો આવશે તે બધાયને દિલ્હીની અશોક હોટલમાં માંસ-લોજન આપવાની કમનશીબ ફરજ પડશે.

સાધર્મિક બંધુઓ !

સ્વનાત્મક કાર્યો કરવાના પ્રલોભમાં ફસાશે નહિ. જો તે તરફ આપણી શક્તિઓને વાળશું તો ઉપર જણાવેલા ભયંકર નુકશાનોને રોકવા માટેનો સખ્ત વિરોધ કરવા તરફ આપણી ઉપેક્ષા થશે. એથી એ નુકશાનો થઈને જ રહેશે. માટે સૌ પ્રથમ તો સખ્ત વિરોધ જ કરવો જોઈએ. પેટમાં કેન્સરની જીવલેણ ગાંઠથી પિડાતો માણસ દૂધ-ધી ખાવાનું સ્વનાત્મક કાર્ય કરે તેથી વહેલો મરી જાય. માટે

હીને ચુસ્તપણે ધરાવે છે. મુનિજીવનમાં ધન અને સ્ત્રીના ત્યાગ સંબંધમાં છૂટછાટો મૂકવાની, ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના પ્રત્યેક અક્ષર ઉપરના વિશ્વાસને અંધવિશ્વાસની વાતો આ સંપાદકોએ કરેલી છે, શું પ્રાચીન વીરચરિત્રના આધારે જ એક સુંદર વીર ચરિત્ર આ લોકોથી લખાવી શકાય તેમ ન હોતું ?

(૪) ચારે ફીરકાને અનુકૂળ રહે એ રીતે આ વોલ્યૂમે લખાવવાની મૈત્રીને (I) નીતિના નામ નીચે શાસ્ત્રના મૂળભૂત તત્ત્વોના સત્યને ‘સત્ય’ તરીકે કહેવાની નીતિનો પરિત્યાગ કરવામાં આવ્યો છે. આમાં મહાવીરદેવ શું માને છે. તે સત્યની કબર ખોદાશે અને ચાર ફીરકાઓ શું માને છે તેટલું જ માત્ર રજૂ થશે. શું આ નીતિ કોઈ પણ સંયોગમાં યોગ્ય છે ? આના કરતા તો ચારે ય ફીરકા પોતપોતાની માન્યતાઓને શાસ્ત્રપાઠો સાથે રજૂ કરીને ગ્રન્થ તૈયાર કરે તે હજી ઉચિત ગણાય; કેમકે મહાવીર દેવના સત્યને જીવાડવાનો ક્યાંક તો અવકાશ જોઈ રહેશે.

(૫) ચાર ફીરકાની જે એકતા-સમિતિ (કે સંસદ !) આ નિમિત્તે આપ મેળે સંઘો અને શ્રમણો પાસેથી માન્યતા મેળવ્યા વિના જોભી થઈ છે, તે કાયમી બનશે અને ફાવે તેવા-મનઃ ઘડત અશાસ્ત્રીય નિર્ણયો (દેવદ્રવ્યને સમાજ કલ્યાણમાં, જ્ઞાનદ્રવ્યને સામાજિક શિક્ષણમાં લઈ જવાના; બાળદીક્ષા અંધ કરવાના; શ્રમણસંઘ ઉપર વર્ચસ્વ જમાવવાના, તીર્થોત્તર)

વહેંચી લેવાના વગેરે....) બહુમતનાં જૂઠાં જોર ઉપર લેશે; અને ચારેય ક્ષીરકાના સંઘો ઉપર તે નિર્ણયો ઠોકી બેસાડશે, જેનાથી જિનશાસનને ભયંકર આઘાત પહોંચશે.

(૬) ઉજવણી કરનાર રાષ્ટ્રીય સરકારને પરમાત્મા મહાવીરદેવ ઉપર ખરેખર હેત ઉભરાતું હોય તો શા માટે તે ત્રિલોકગુરુના નામ ઉપર ઉજવણી-વર્ષે ભારતમાંથી કાયમ માટે કતલખાના, માંસાહાર, દારુ, સિનેમા, દુરાચાર પોષક સાધનો (કે તેમાંના કોઈ પણ એક) નો દેશવટો દેવાનો નિર્ણય જાહેર કરતી નથી? જો આમાંનું કોઈ જ કરવાનું ન હોય તો અહિંસા કે સ્વાદ્વાદ ઉપર ભાષણો તો એ પરમાત્માની મહામશ્કરી રૂપ જ સાબિત થવાના છે. રે! આ ઉજવણી પ્રસંગે જે વિદેશી આમન્ત્રિતો આવશે તે બધાયને દિલ્હીની અશોક હોટલમાં માંસ-ભોજન આપવાની કમનશીબ ફરજ પડશે.

સાધર્મિક બંધુઓ !

રચનાત્મક કાર્યો કરવાના પ્રલોભમાં ફસાશે નહિ. જો તે તરફ આપણી શક્તિઓને વાળશું તો ઉપર જણાવેલા ભયંકર નુકશાનોને રોકવા માટેનો સખ્ત વિરોધ કરવા તરફ આપણી ઉપેક્ષા થશે. એથી એ નુકશાનો થઈને જ રહેશે. માટે સૌ પ્રથમ તો સખ્ત વિરોધ જ કરવો જોઈએ. પેટમાં કેન્સરની જીવલેણ ગાંઠથી પિડાતો માણસ દૂધ-ધી ખાવાનું રચનાત્મક કાર્ય કરે તેથી વહેલો મરી જાય. માટે

ગાંઠનો વિરોધ જ (ગાંઠના ઓપરેશન સ્વરૂપે) પ્રથમ કર્તવ્ય બની રહે છે.

સવાલ :- ૭. તીર્થંકર પરમાત્મા મહાવીરદેવની પચ્ચીસમી શતાબ્દિની રાષ્ટ્રીય સ્તર ઉપર થનારી ઉજવણીનો વિરોધ કરનાર જવાબદાર વ્યક્તિઓમાં આપનું સ્થાન કયાં ગણી શકાય ?

જવાબ :- મારું સ્થાન મકાનના પ્રવેશદ્વારે બેઠેલા કુતરાનું છે. કુતરાનું કામ ભસવાનું છે. કોઈ પણ અનિચ્છનીય વ્યક્તિનો મકાનમાં પ્રવેશ થતો દેખાય એટલે કુતરો ભસવા લાગે અને એ રીતે પોતાના શેઠને સજાગ થઈ જવાની ખબર આપે. એટલું થતાં જ કુતરાનું કામ પૂરું થાય છે. ત્યાર પછી મકાન-માલિક શેઠને પેટ્ટી આગંતુક વ્યક્તિ સાથે લડાઈ કરવી છે કે એનો ભાવભર્યો સત્કાર કરીને તાજા શુભાખન્ધૂની 'ડીશ' ખવડાવવી છે એ તેા શેઠ જાણે. એ નિર્ણય કરવાનું કામ કુતરાનું નથી.

શ્રી જિનશાસન એ મકાન છે. એની અંદર રહેતા પૂજ્યપાદ તમામ આચાર્ય ભગવંતો એના શેઠ છે. મારું કામ એક અદના મુનિ તરીકેનું-શ્વાનનું (કે ગુપ્તચરનું) છે. જિનશાસનના અદ્ભુત મકાનના પ્રવેશદ્વારે ખડા રહેતાં રાષ્ટ્રીય ઉજવણીના આગંતુકમાં મને અનિચ્છનીયતા દેખાઈ એટલે મેં તરત મારું કામ જોરશોરથી ઉપાડ્યું. હવે આટલું કર્યા પછી પણ અમારા મકાન-માલિક શેઠ નિષ્ક્રિય—

બની રહેવા માંગતા હોય કે એ આગંતુકને મિત્ર તરીકે અથવા મહાઉપકારી સ્વજન તરીકે સત્કારવા માંગતા હોય તો તેમાં મારાથી બીજું શું થઈ શકે ?

મારા ઘણા મોટા પુણ્યના ઉદ્ધે આ જિનશાસનના મકાનનો શ્વાન (ચોક્કીદાર) બનવાનું સદ્ભાગ્ય પામ્યો છું. પણ તે શેઠનું સ્થાન પામેલા પૂજ્યપાદ આચાર્ય ભગવંતોના સદ્ભાગ્યનો તો કોઈ આરોવારો નથી. હવે આ મહાભાગ્યવંતોને પોતાની જબરદસ્ત જવાબદારીનો ખ્યાલ રહે અને તેઓ સ્વ-કર્તવ્યને પરાયણ બની રહે એ જ આવશ્યક છે.

આ એવી તે કાંઈ અઘોર રાત્રિનો સમય આવી લાગ્યો નથી કે બધા પુણ્યવાનો ઘસઘસાટ હિંમમાં પડ્યા હોય, હા.....જો તેમ હોત તો શ્વાનની જવાબદારી ઘણી મોટી થઈ પડત, આગંતુકને બચકું ભરીને ય અટકાવે. પડત પણ ના.... એ કેટલાક મહા-ભાગ્યવંતો સભગ દેખાય તે છે જ. તે કૃપાળુઓ પૂરા સભગ થઈ જાય એટલે શ્વાનનું કાર્ય પૂરું થાય.

સવાલ:- ૮ તપાગચ્છના ઘરનાં પ્રશ્નો પતાવવાં પહેલી જરૂર લાગતી નથી ?

જવાબ:- અવશ્ય.

જ્યાં સુધી ઘરના પ્રશ્નો સળગેલાં જ રહેશે ત્યાં સુ જિનશાસનનું એક પણ મહત્ત્વનું કાર્ય થવાનું ખૂબ

મુસ્કેલ છે. ઘરના પ્રશ્નોએ ઘરમાં જે ભંગાણુ સજ્યુ' છે એનો જ વધુ લાભ જમાનાવાદી બુદ્ધિજીવી લોકો લઈ રહ્યા છે. જે આપણું ઘર સંગઠિત હોય તો તો મજલ જ ન હતી મોટા ભૂપની કે આપણા નેતાને પૂછ્યા વિના એ પાણી પણ પી શકે.

છતાં ય અત્યારે તો અત્યંત કમનશીબ સ્થિતિમાંથી. સંઘ પસાર થઈ રહ્યો છે. જાંડાણથી વિચાર કરતાં તો એમ લાગી જાય છે કે આપણે ભંગાણુને આરે આવીને ઊભા રહ્યા હશું.

ગમે તેમ હો; ઘરના પ્રશ્નોને તો ઉકેલવા જ જોઈશે. પરંતુ તે પ્રશ્ન ન ઊકલે એટલા માત્રથી બાહ્ય આક્રમણોની સામે નિષ્ક્રિય બનીને બેસી તો ન જ રહેવાય.

એ આક્રમણોના નિમિત્તે પણ જો આપણે સંગઠિત બની શકતા હોઈએ તો તે ય ખૂબ જ આવકારદાયક બીના ગણાય; કેમકે એ જ સંગઠનનો આંતરપ્રશ્નોના ઉકેલમાં પણ વળાંક આપી શકાશે.

વસ્તુતઃ આંતર પ્રશ્નોના ઉકેલ માટે સંગઠન કરતાં ય વધુ મહત્વની જરૂર છે.

આંખમાં અમીની.....

ચાર આંખમાં અમી ઉત્પન્ન થઈ જશે તો વગર સંમેલને સંગઠન થઈ જશે. દરેક શાસન પ્રેમીએ હચિત

રીતે અમીનું ઉત્પાદન કરવાના કામમાં આજથી જ લાગી જવું જોઈએ. ભલે હજી બીજા પાંચ વર્ષ આવા જ દુઃખદ પસાર થાય અને એથી ભલે હજી નવા ૫-૧૦ આંતરવિગ્રહો જાગી પડે.

પરંતુ જો આજથી આંખે અમીનું ઉત્પાદન ચાલુ થઈ જશે તો પાંચ વર્ષ બાદ એકી સાથે ઘણા બધા પ્રશ્નોનો ઉકેલ આવશે; અને બધા ય આંતરવિગ્રહો એક જ રાતમાં શાન્ત પડી જશે.

સવાલ:- ૯ શાસનના વિરાટ પ્રશ્નોમાં તમે આટલો રસ કેમ લો છો ?

જવાબ:- ભલા ! શુભ કાર્યમાં દરેકે યતન કરવો જોઈએ. એમાં ય શાસ્ત્રકાર ભગવંતોની તો આજ્ઞા છે કે શાસન ઉપરના આક્રમણોને ખાળવાની શક્તિ જેનામાં, જેટલી હોય તે બધી શક્તિ કામે લગાડવી જોઈએ; પછી તે નાનો હોય કે મોટો ? સાધુ હોય કે સંસારી ? એ ગૌણ બાબત છે.

પચાસ માઈલની સ્પીડથી મેઈલ-ટ્રેન ધસમસતી આવી રહી છે અને તે વખતે ક્રાટકનો સાંધાવાળો ઊંઘે છે. ક્રાટક પાસે જ એક રખારીનો દીકરો બકરાં ચરાવી રહ્યો છે. તેણે જોયું કે કોઈ નક્ષત્રવાદીએ પાટાના સ્ક્રુ કાઢી નાંખ્યા છે.

હવે કરવું શું ? ‘આ તો સાંધાવાળાનું કામ છે.’ એમ વિચારીને ઉપેક્ષા કરવા જાય તો સેકંડો માણસોની સિં. ના. ૧૦

જાનહાનિ થાય. એટલે અગમચેની વાપરીને તરત જ તે રખારીએ માથે લપેટેલું લાલ ફાળીયું ડાંગ ઉપર ચડાવી દઈ ને તેને જ, લાલ ઝંડાની જેમ દેખાડવા લાગ્યો. દૂરથી આવી રહેલા મેઈલના એન્જન ડૂધવરે આ જોયું અને તરત મેલને થંભાવી દીધો. જીવલેણ હોનારતમાંથી સહુ ઊગરી ગયા.

ખંધુઓ ! હું લલેને રખારીના સ્થાને હોઉં; પણ ક્યારેક આવો પ્રસંગ પણ બને તો મારી પણ ફરજ થઈ પડે કે મારે તે હોનારત અટકાવવી જોઈએ. તેમાં કાંઈ નાના મોટાનો સવાલ આડે આવી શકે જ નહિ.

સવાલ :—૧૦ રાષ્ટ્રીય ઊજવણી થઈ ને જ રહેશે તો ?

જવાબ :—એ તો જે જ્ઞાનીએ દીકું હશે તે થશે જ; એને અન્યથા કરી દેવાનો દાવો કોઈ કરી શકે નહિ. ખાફી એક વાત ચોક્કસ છે કે જિનશાસનના અહિતોને માત્ર લાચારીથી જોયા જ કરવાનું તો લગીરે પરવડે તેમ નથી. આ ઘણું મોટું અહિત જણાયું છે માટે આટલું બૂમરાણ મચાવ્યું છે; છતાં ય જો એ અહિત થઈ ને જ રહેવાનું હશે અને શાસનની ઈમારત લાંગીને લાંગાણ પામવાની હશે તો ખામોશ ! એ લાંગાણમાંથી પણ લવ્ય સર્જન કરવાની પૂરી જવાહેશ છે. હતાશા અને નિર્માલ્યતા આ લલાટે ક્યાં ય કદી લખાઈ નથી.

કોણ જાણે ? ભવિતવ્યતાના ગણિતમાં કેટલા ઊંડા રહસ્યો છુપાયા હશે ?

શી ખખર ? આ ય ખધું કહાય સારા જ માટે બની
રહ્યું હોય તો ?

રોગ ખરોખર ઉગ્રતા દાખવે ત્યારે જ ડોક્ટરોની
દોડધામ થાય છે ને ?

મર્દોની મર્દાનગીને જગાડી દેવા માટે જ કહાય આ
હોનારત કેમ નિમિત્ત ન બનતી હોય ? અને એ રીતે જાગી
જનારા શાસન-સુલટોની જવાંમદીમાં જ યુગપ્રધાન સૂરિ-
ભગવંતોના ભવ્યતમ ભાવીના એંધાણ કેમ ન પડ્યા હોય ?

શી ખખર ? કહાય આ હોનારતના તણખાં જ અને-
કોનાં અંતરને સળગાવી મૂકનારા બની જાય. અને એ
એકેકી આગમાંથી એકેકી આગલરી પુણ્યવંતી પ્રતિભા
ખડી થઈ જાય.

માટે જ માથે કોઈ વાતનો ભાર નથી; કશી ચિંતા
નથી.

જીવીને ય કરવી છે; એક માત્ર શાસન સેવા.

મરીને ય કરવાની છે એજ શાસન સેવા; દેવ થઈને
કે ભૂત થઈને યણ.

સવાલ :-૧૧ રાષ્ટ્રીય ઊજવણીનો વિરોધ કરનારા-
ઓની સંખ્યા ખૂબ જ જૂજ નથી ?

જવાબ :-લડા ! જૈન શાસનમાં બહુમતિ કે લઘુમતિનું
પાપ ક્યારે ય પ્રસરેલું સાંભળ્યું છે ખરું ? - આ તો

જમાતાવાદી મગજનો જૂઠો મેનીઆ છે. બાકી જંગલમાં ય શીઆળોની જ સંખ્યા જંગી બહુમતિમાં હોય છે; સિંહના તો ટોળાં ક્યાં ય કોઈએ જોયા-સાંભળ્યા નથી.

ગગનમાં તારલા કેટલા ? અને ચાંદ કેટલા ? વળી સૂરજ કેટલા ?

નિર્માલ્યોની બહુમતિ કરતાં મદની લઘુમતિ વિજયવંતી છે.

બે હાથ કરતાં એક માથાનું મૂલ્ય ઘણું છે.

૩૦ અક્ષૌહિણી સેનાની સામેના પલ્લામાં એક જ શ્રીકૃષ્ણ મુકાયા હતા ને ?

હકીક્તમાં તો વિરોધ પક્ષે જૂજ સંખ્યા છે પણ નહિ. ભારતના લગભગ ૬૨૫ સંધોના સર્વાનુમતે વિરોધ ઠરાવો ઊજવણીના અગ્રણી આયોજકોને ક્યારના મોકલાઈ ગયા છે. પરંતુ એની નોંધ લેવા જેટલી શિષ્ટતા એ આયોજકોમાં નથી.

વળી આ વિરોધમાં અમને ‘જૂજ’ સમજશે પણ નહિ. અમારા પક્ષે અનંતાનંત પંચ પરમેષ્ઠી લગવંતો છે.

વસ્તુતઃ સત્યને તો કોઈ પક્ષની જરૂર જ નથી; તેને કોઈ પક્ષ જ નથી. તે તો તેના સ્વયંજૂ બળે બહુ હોય છે; જગતમાં હીપતું હોય છે. તર્કો, વિદ્વાઓ, સત્તાની ખુરશીઓ અને સંપત્તિની આસુરી શક્તિઓના

જાંગી ખડકલાથી ‘સત્ય’ નો પ્રાણ કોઇથી કદી ગૂંગળાવી શકાતો નથી.

સત્ય કદી મરતું નથી, એ અમર છે.

સ્વાલ:- ૧૨ વીરનિર્વાણની પચ્ચીસમી શતાબ્દની ઉજવણીના રાષ્ટ્રીયસ્તરનો તમે સખ્ત વિરોધ શા માટે કરો છો ?

જવાબ:- કેમકે તેના બધા ય કાર્યક્રમોમાં મને વિર-
તિધર્મની સંપૂર્ણપણે અવગણના દેખાય છે; અને
શ્રમણસંસ્થાને પચ્ચીસ જ વર્ષમાં તદ્દન નિષ્ક્રિય અને
નિષ્પ્રાણ બનાવી દેતી જાણે કે અજાણે-ચેજનાઓ આકાર
પામેલી દેખાય છે.

બાલકેન્દ્રો, વનસ્થલી, સાંસ્કૃતિક ભવન, વૈશાલિનું
ઇન્સ્ટીટ્યૂટ, નવી સ્થપાતી બુદ્ધિજીવી, વિદ્વાન્ જૈનોની
રાષ્ટ્રીયસભા, ફીલ્મો અને ફ્લાઈડોના નવીનતમ માધ્યમથી
ધર્મપ્રચાર, ટેલિવિઝન ઉપરના કાર્યક્રમો; પરદેશોમાં જૈન-
ધર્મનો પ્રચાર, યુનીવર્સિટીમાં જૈનતત્ત્વજ્ઞાનની ‘ચેર’ વગેરે
વગેરે અત્યેક બાબત એવી છે જેમાં નથી તો લેશમાત્ર
વિરતિધર્મનું લક્ષ; નથી ક્યાં ય તમામ શ્રમણોનું સંગઠિત
માર્ગદર્શન !

ચાર બુદ્ધિજીવી જમાનાવાદીઓ લેગા મળીને નાવડું
હાંકી બય એ લગીરે ચલાવી લેવાય નહિ. આ કાંઈ

રમકડું નથી કે જેને જેમ ફાવે તેમ તેની સાથે રમત કરે.

વિરતિધર્મની ઉપેક્ષા અને સર્વવિરતિધરોની અવગણના વિરતિ ધર્મને અને શ્રમણુજીવનને ધક્કો લગાડીને જ રહેશે. શ્રામણ્ય વિનાના જિનશાસનની હુસ્તીની કલ્પના પણ કરી શકાય તેમ નથી. કેમકે જિનશાસનનો પ્રાણ શ્રામણ્ય જ છે.

નહેરૂ યુવક કેન્દ્ર નીચે ચાલનારા બાલકેન્દ્રો, બુદ્ધિજીવી જમાનાવાદી બંધુઓના આધિપત્ય નીચે ચાલનારું દિલ્હી સાંસ્કૃતિક ભવન અને રાષ્ટ્રીયસભા, શ્રદ્ધાહીન કેટલાક લેખકો દ્વારા લખાતા વોલ્યૂમો અને સ્લાઈડોના નવીનતમ માધ્યમ સાથે ધરતી ઉપર ધૂમનારા પ્રચારકો વગેરેમાં કયાંય 'વિરતિ ધર્મ' નો પ્રેમ, પક્ષપાત, બહુમાન દેખાય છે ખરાં ? રે ! એની તો સ્પષ્ટ અવગણના દેખાય છે ! એસ્તો એની હાંસી છે ! એમાં જ જિનધર્મની અવહીલના છે !

બુદ્ધિજીવી બંધુઓ આધુનિક શિક્ષણને પામ્યા છે; એ શિક્ષણે એમનું 'પ્રેઈન વોશ' કર્યું છે. એટલે આટલી સીધી સાદી વાત એમના મગજમાં ઉતારી દેવાનું કામ પણ મુશ્કેલ બન્યું છે. પણ જો વિરાટ જાગે....તો એ ય મુશ્કેલ નથી.

સવાલ :-૧૩. 'જૈનશાસન એકવીસ હજાર વર્ષ સુધી અવિચ્છિન્નપણે રહેવાનું છે,' એવા શાસ્ત્રવચનમાં આપની શ્રદ્ધા કગી ગઈ છે ?

જવાબ:- ના...જરાય નહિ. જિનશાસન ઉપરની
 ૧૪ આકૃતને જોઈને હું જરા જોરથી હાકોટા પાડવા લાગું
 સખત લખાણ કરું તે તો જાગૃતિ લાવવા પૂરતું છે; બાકી
 મારા હૈયે એ શ્રદ્ધા અવિચલપણે પ્રતિષ્ઠિત થએલી જ
 કે. પરંતુ જેટલી એ વાત નિશ્ચિત છે એટલી એ વાત
 પણ નિશ્ચિત હોઈ શકે ને કે આવનારી આકૃતો સામે
 હાકોટા પાડનારાઓ પણ જાગવાના છે અને કેટલાક બંધુઓ-
 ને જગાડવાના પણ છે. અઢી હજાર વર્ષ સુધી અવિચ્છિ-
 ન્નપણે જે જિનશાસન ચાલ્યું છે તે તરફ નજર કરશો તો
 એ વાત પણ જણાશે કે આવતાં આક્રમણોને પડકારના-
 રાઓ પણ સતતપણે થતા રહ્યા છે.

વળી પાંચમા આરાના છેડાના સાવ ઘસાઈ ગએલા
 કાળમાં એક જ સાધુ, એક જ સાધ્વી, એક જ શ્રાવક
 અને એક જ શ્રાવિકામાં પણ શાસનને જયવંતુ મानी
 શકાય કેમકે તે છેડાના સમયમાં આટલું ય ઘણું ગણાય.
 પરંતુ તેવી કે તેના જેવી સ્થિતિ આજે જ થાય-એ,
 પાંચ હજારની સંખ્યાનો જ ચતુર્વિધ સંઘ આજે જ
 થઈ જાય-તો ય શું આપણે તેમાં જિનશાસનને જયવંતુ
 જોવું છે ?

હજી તો પૂરખહાર ખીલવાની છે; જિનશાસનના બાગની;
 અને બગાવતીઓનાં દાંત ખાટાં કરી દે તેવી ધમધણાટી
 ખેલાવવાની છે; એના રખોપાંઓને....એવી ધન્યાતિધન્ય
 સ્થિતિ પામનારા જિનશાસનને આજના આક્રમકોથી શા
 માટે ધક્કો લાગવા દેવો ? એના રખેયાં શા માટે એવા

આશ્વાસન લઈ ને સુખે શ્વાસ લે ? શા માટે આક્રમકોને ન પડકારે ? એવા પડકારોની ભાષામાં થોડો વધુ તમતમાટ આવી જાય તો તેમાં નવાઈ પણ શું છે ? રાષ્ટ્રીયસ્તરની શતાબ્દિ ઉજવણીમાં ક્યાંક તો મને ખતાડો; વિરતિધર્મનું બહુમાન, શ્રમણ ભગવંતોનું ગૌરવ; સમ્યગ્દર્શનની નિર્મળતા કરતું આયોજન ? ત્યાં તો છે ટેલીવીઝન, ફીલ્મો, સ્લાઈડો, રેડિઓ, પરિસંવાદો, રાષ્ટ્રીયસભા, બુદ્ધિજીવી જમાનાવાદી લેખકોના હાથે લખાતાં વોલ્યૂમો વગેરે નવીનતમ (1) માધ્યમો છે; જૈનધર્મને નવી દિશા અને નવી પ્રગતિ આપવાની હિમાયતો છે. વિરતિધર્મના સાક્ષાત્ કે પરંપરાના પણ માધ્યમ વિનાની આ ઉજવણી જૈનશાસનનું અંશતઃ પણ નિર્વાણ કરવાનું જ સામર્થ્ય ધરાવતી નથી શું ? 'વિરતિ' વિનાના જૈનશાસનની કલ્પના ય થઈ શકે ખરી ? તો વિરતિના ઉલ્લેખ વિનાની ઉજવણીને શી રીતે અનુમોદન આપી શકાય ? મને તો લાગે છે કે પૂજનીય આચાર્યભગવંતોએ આ રાષ્ટ્રીયસ્તરની ઉજવણીનો સખત વિરોધ કરવો જ જોઈએ. આ મહાપુરૂષોનું સંગઠિત પુણ્યબળ આપણને સફળતા બક્ષીને જ જંપશે.

સવાલ:-૧૪ વીર-નિર્વાણની રખમી શતાબ્દિની ઉજવણી જૈનો ભલે એમની શાસ્ત્રીય રીતે કરે પણ અજૈનો માટે તો તે રીતનો આશ્રય ન જ જોઈએ ને ?

જવાબ:-એક ચુસ્ત જૈનધર્મી પોતાના ઘરમાં જો માંસાહાર કે રાત્રિભોજન નથી કરતાં તો પોતાના ઘરે

આવેલા અજૈનને પણ માંસાહાર કે રાત્રિભોજન કરાવતા નથી. યજ્ઞમાનની રીતે જ મહેમાને રહેવું જોઈએ. દંડો-નેશીઆમાં એવો રીવાજ છે કે જે સ્નેહીજનો લેગા મળે ત્યારે બન્ને ય નિર્દોષ પ્રેમથી એક બીજાની હથેલી ઉપર ચુંબન કરે. પરંતુ આજ રિવાજનું પાલન એ જ રાજ્યના એ સ્નેહીજનોએ મક્કામાં કર્યું તો તરત તેમને પકડી લઈને પોલીસે ‘વ્યલિયાર’નો ગુન્હો રાખત ક્યો અને કોર્ટમાં ખડા કર્યા.

જે બંધુઓએ પોતાના રાજ્યની આ પ્રણાલિ કોર્ટમાં રજૂ કરી છતાં ન્યાયાધીશે કહ્યું કે, “તે પ્રણાલિ અહીં માન્ય નથી. તમારે અમારા આ રાજ્યની પ્રણાલિ પ્રમાણે જ વર્તવું જોઈએ. અમારી પ્રણાલિઓની સમજણ પણ મેળવી લેવી જોઈએ.” આમ કહીને ન્યાયાધીશે તેમને હાંડ કર્યા.

બ્રિટીશોના કાળમાં એક વખત વાઈસરોય, શ્રી પ્રકાશને ત્યાં મહેમાન થવાના હતા. વાઈસરોયના આતિથ્યમાં માંસ-ભોજન બનાવવાની સૂચના સરદાર વલ્લભભાઈએ શ્રી પ્રકાશને પાઠવી.

આથી બેચેન બની ગયેલા શ્રીપ્રકાશે સરદારને પોતાનું રાજનામું મોકલી આપ્યું. સરદારને માહિતિ મળી કે હિંદુ સંસ્કૃતિના ચુસ્ત હિમાયતી શ્રી પ્રકાશ પોતાના રસોડે માંસ-ભોજન કદી નહિ કરે. એથી તેમણે

કેલથી શ્રી પ્રકાશને જણાવ્યું કે, રાજાનામું આપશે નહિ અને તમે અન્નાહારથી વાઈસરોયનું આતિથ્ય કરજો. આમ વાત થાળે પડી.

વીરનિર્વાણની ઊજવણીમાં પોતાની પાત્રતા મુજબ બધા ય સામેત્ર થઈ શકે પરંતુ આ આખી ઊજવણીનું આયોજન તો જૈનોની શાસ્ત્રવિધિ પ્રમાણે જ થવું જોઈએ. દૂકમાં એની ઉપર બધો 'હોદ્દ' તો જૈનોનો અને તેમાં ય પ્રધાન પૂજનીય સુવિહિત આચાર્યોનો જ હોય. એમાં પ્રવચનો કરવા વગેરે જે જે કાર્યક્રમોમાં અજૈનો પણ જોડાઈ શકતા હોય તેમાં તેઓ બધા જરૂર જોડાઈ શકે છે.

ભારતના વડાપ્રધાનશ્રીને પણ તીરુપતિજીના મંદિરમાં, તે મંદિરની વિધિઓ મુજબ જ દર્શનાદિ મળ્યા હતા.. આરતિ ઊતારવાની પોતાની ભાવના પૂરી કરવા માટે આરતિના ઉતારવાના સમયની ૨-૩ કલાક સુધી રાહ જોઈને એસી રહેવું પડ્યું હતું.

સહેલાઈથી સમજઈ જાય તેવી આ વાતો છે. જે માલનો ભાવ સીત્તર રૂપીએ મીટર છે તે માલ, ઘરાકની ઈચ્છા ચાલીસ રૂ. મીટરમાં લેવાની હોય એટલે શું માલિક આપી દે? હા.... દેવાળું જ દૂકવાનો સમય આવ્યો હોય. ત્યારની વાત જૂદી છે.

સવાલ-૧૫. શું સદ્ધર્મશાસન એ એવું કાચનું વાસણ છે કે ધણો લાગતાં જ તૂટી જવાનો ભય સતત રહ્યા કરે ?

જવાબ:- ધર્મશાસનની રક્ષા કરવા માટે કેટલીકવાર જોરશોરથી એનાં રખોપાં હાકોટા પાડે એટલા માત્રથી આવો પ્રશ્ન ઉદ્ભવતો હોય તો તે યોગ્ય નથી. ધર્મશાસનની ઈમારત બેશક ગજવેલની બની છે.

સામાન્ય ધક્કાએ એ ઈમારત તૂટી જશે એમ માનવાને કોઈજ કારણ નથી. એના રખોપાંઓ તો એવું હરગીજ માનતા નથી. પરંતુ એનો અર્થ એ નથી કે એ ઈમારતને ગજવેલની સમજીને આક્રમકોને આક્રમણ કરવાની રજા આપી દેવી અને રખોપાંઓએ ગોદડું ઓઢીને આરામથી ઊંઘ્યા કરવું ?

આજ સુધીમાં એ ઈમારત ઉપર અનેક આક્રમણોના ઘોડાપૂર આવ્યા છે. તે વખતના તે તે રખોપાંઓએ તેની સામે છાતી ફાડી નાંખે તેવા-પડકારો પણ કર્યા જ છે. જો કશો જ પ્રતીકાર કરવાની જરૂર જ ન હોય તો યુગપ્રધાન આચાર્ય લગવંત કાલકસૂરિજી મહારાજને સાધ્વી સરસ્વતીશ્રીજીના શીલની રક્ષા કાળે શા માટે યુદ્ધ ખેંચી લાવવું પડ્યું હતું ? એકાદ સાધ્વીનું શીલ ખતમ થાય એથી શું ધર્મશાસન ખતરામાં આવી પડવાનું હતું ?

શા માટે કલિકાલસર્વજ્ઞ લગવંતના શિષ્ય રામચન્દ્ર-સૂરીશ્વરજી મહારાજએ શુર્વાશાપાલન ખાતર તેલની કડાઈમાં ઝંપલાવી દીધું ? મુનિ બાલચન્દ્રને આચાર્ય પદ આપવામાં ધર્મશાસન રંડાઈ જવાનું હતું ? તો ય, એ તો પોતાના ૨૧ હજાર વર્ષ પૂરા કરવાનું જ હતું ને ?

બાળસાધુનું અપમાન કરતા માણસની આંગળીઓ કાપી નાંખવાનું હિંસક કાર્ય મહામન્ત્રી વસ્તુપાળે શા માટે બળવ્યું ? બાળસાધુના અપમાનમાં શું ધર્મની પોલાદી ઇમારત તૂટી પડવાની હતી !

ઇતિહાસના પાને ઝિંદાદિલીના આવા તો સેંકડો પ્રસંગો સુવર્ણક્ષરે લખાયા છે અને દરેક પ્રસંગે બહાર ક્યું છે કે આ તો વીરોનું શાસન છે; ક્ષત્રિયોનો આ ધર્મ છે; ધર્મ રક્ષા કાળે ‘જીવવા કરતાં મૃત્યુનું લહું’ એવા સૂત્રોની આલેખેલ પુકારતાં શહીદી બનતાં નરવીરોનો આ ધર્મ છે.

બેશક; ગજવેલની આ ઇમારત તૂટી પડવાનો કોઈ ભય નથી છતાં તેમ જાણાવીને કુંભકર્ણને જગાડવાનો એ હાકોટામાં પ્રયાસ હોય છે. જ્યાં પ્રીતિ છે; ભક્તિ છે ત્યાં ‘કાંઈક’ પણ અજૂગતું થાય તો હોહા થાય તેમાં કશી નવાઈ નથી.

પરમાત્માની પ્રતિમા સામે બિભો રહીને કોઈ માણસ ગાળે! દે તેથી કાંઈ તે પરમાત્માને કશું થતું નથી છતાં ય લક્ષ્મી-હૃદય તેનો પ્રતીકાર કર્યા વિના રહી શકતું નથી.

રે ! શાસન તો આ ધરતી ઉપર એકવીસ હજાર હજાર વર્ષ સુધી અવિચ્છિન્નપણે ટકશે જ; પરંતુ કટોકટીના સમયોમાં એની સેવાનો લાભ નહિ લેનારા આપણે એ શાસનમાં ગણાઈશું કે કેમ ? એ જ વિચારવું જોઈએ.

સવાલ :-૧૬ શું આજે ચારે ય ફીરકાના સંગઠનની તાતી જરૂરીઆત નથી ?

જવાબ :-મારી પરાણીને ખીચડારૂપે જે સંગઠનો થાય છે તેના શું રકાસ થાય છે તે જાણવા માટે રાજકીય પક્ષોના ભવ્ય જોડાણ તરફ જરાક નજર કરી લેજો. બધું સમજાઈ જશે.

બાકી જે સહુને શાસ્ત્રીયતા સર્વથા માન્ય છે; એનું અંશોમાં પાલન ન થઈ શકે તે બદલ પારાવાર દુઃખ છે એવા મહાત્માઓ તો આપમેળે સંગઠિત જ છે. એવા સંગઠન માટે કાંઈ સંમેલનોની જરૂર હોતી નથી.

ખીજી રીતે વિચારીએ તો એમ પણ જણાય છે કે જ્યારે જે તે ફીરકાવાળાઓ યથેચ્છ રીતે શાસ્ત્રાજ્ઞાઓને હુકમીની જમાનાવાદી રીતરસમોને અપનાવે; તકવાદી બનીને ધર્મકારણી કરતાં વધુ રાજકારણી બનતા રહે; સુધારાના નામે ધર્મતત્ત્વના મૂળભૂત તત્ત્વોમાં ભયંકર ખિગાડ ઉત્પન્ન કરે ત્યારે તેવાઓ સાથે સંગઠન ન હોય તે જ સારું ગણાય. આવી સ્થિતિમાં તો અસંગઠિત જ રહેવું જોઈએ; જેથી એક બીંધુ વાળે તો ખીજો બાજુ સમાલી લે. કોઈ સર્વધર્મસલામાં બાકીને આવે તો તેની સાથે સંગઠિત નહિ બનેલો સંઘ પોતાનો સ્પષ્ટ વિરોધ નોંધાવીને જિન-શાસનને બચાવી શકે.

પૂર્વે અનેક રાજાઓમાં દેશ વહેંચાએલો હતો માટે જ આ દેશ ઉપર કોઈ પણ પરદેશી રાજ કાયમ મોટે

ટકી શક્યો નથી. સિકંદરે પોરસને લલે જીની લીધો. પણ બીજા રાજાઓ તેની સામે મથું જિંઘકી શક્યા અને સિકંદર થાકીને પાછો ગયો.

હવે તો રાજાશાહીનું વિલીનીકરણ કરીને એકચક્રી સંગઠિત દિલ્હીશાસન ચાલે છે; પણ જો કોઈ દિલ્હીને જીતી લે તો આખું ય ભારત જીતાઈ જાય. કોઈથી કશો ય વિરોધ થઈ શકે નહિ.

એકતા-પરિષદો; અને સર્વધર્મપરિષદો વગેરે આવા ધ્રુવીકરણ તરફના જ પ્રસ્થાનો છે; જેથી એકી સાથે આખી સંસ્કૃતિને સફાવટ કરી શકાય.

હવે તો ધર્મશાસન નાના વર્તુળમાં પણ જીવંત રહે તો સારું; તો ય તેનું ભાવી સલામત છે.

સવાલ :- ૧૭ સહુ સહુની રીતે વીર પરમાત્માની ઊજવણી કરે તેમાં શી હરકત ?

જવાબ :- અશાસ્ત્રીય ઊજવણીનો તો વિરોધ જ કરવો જોઈએ. એની અવગણના કરી શકાય નહિ. પિતાના મેંએ મેશ ચોપડતાં ભાઈનો; બીજા ભાઈએ સખત વિરોધ જ કરવો પડે. એ વખતે મેંશ ચોપડતો ભાઈ કહે કે; તું પિતાના હાથ ઉપર ચંદન લગાડ.... પણ મારો વિરોધ ન કર" તો શું મેંશનો વિરોધ ન કરીને બીજા ભાઈએ હાથ ઉપર ચંદન લગાડવું એ જરા ય વ્યાજબી છે ?

સવાલ:-૧૮ ‘રાષ્ટ્રીયસ્તર’ ઉપર થનારી વીર નિર્વાણની પરચીસમી શતાબ્દિની ઉજવણી ‘અશાસ્ત્રીય’ હોઈને જરૂર વખોડવા લાયક છે પણ એમ કરવાથી ચારમાંથી શ્વેતામ્બર મૂર્તિ પૂજક ફીરકો જો નીકળી જશે અને ખાકીના ત્રણ આમ્નાયો ઉજવણી કરશે તો તેનાથી વિશ્વમાં તેમની જ ઓલખાણ થશે ને? એથી શ્વેતામ્બર મૂર્તિ પૂજક સંઘનું નામ નિશાન નષ્ટ નહિ થાય ?

જવાબ:-પરમાત્મા મહાવીરદેવને નિર્વાણ પામ્યાને અઢી હજાર વર્ષ થયા તેમાં ૫૦૦, ૧૦૦૦, ૧૫૦૦ કે ૨૦૦૦ માં વર્ષે ક્યારેય આવી કોઈ ઉજવણી થયાની તવારીખના પાને નોંધ મળતી નથી. આમ છતાંય શ્વેતામ્બર મૂર્તિ પૂજક સંઘ-વગર ઉજવણીએ પણ ટકી-રહ્યો છે એ હકીકત છે. ઉજવણી વિના પણ એ શાથી ટક્યો? વળી ચારેય ફીરકામાં એ સંખ્યા આદિની દૃષ્ટિએ આજે પણ અગ્રેસર છે. તેમ શાથી? આતું સમાધાન એ જ છે કે શાસ્ત્રીય આરાઓ-તપ, ત્યાગ અને તિતિક્ષા થી-જ તે ટક્યો છે. મુનિઓ અને શ્રમણીઓના સંયમમળથી એ સંઘ અડોલપણે જિલો છે; શ્રાવકો અને શ્રાવિકાઓની મોક્ષમૂલક આરાધના-ઓથી આ સંઘ અગણિત આક્રમણો સામે પણ સફળ ટક્કર ઝીલી શક્યો છે.

તો પછી હવે ઉજવણી વિના આપણે પાછળ પડી જઈશું” એ ચિંતા શીદને કરવી જોઈએ? ત્રણમાંથી એકાદ

બે ફીરકાઓ તો એવા છે જેમને જિનજાના પાલન કરતાં રાજકારણમાં વધુ રસ છે; જેમના આગેવાનોને ખુશામત ખૂબ પ્રિય છે; જેમને જમાના સાથે જ ઝાઝી નિસ્ખત છે. શું આવા લોગવાદી લોકો સાથે મોક્ષવાદી સંઘનો કદી મેળ ખાશે ખરો ? વળી તેઓ તો કાલે 'જમ્મો જેટ'માં બેસીને વિશ્વની સફરે ઉપડશે; ધર્મપ્રચારાર્થે વિશ્વમાં ઘૂમશે. તો શું તે વખતે પણ તેમની સાથે જ રહેવાની સુકીઆણી સલાહ આપવી છે ? 'સાથે નહિ રહીએ તો પાછળ પડી જવાની' પોકળ ભીતિઓ બતાડવી છે ?

મને તો લાગે છે કે આવી વાતો કરનારા જૈનોએ તપ, ત્યાગ અને તિતિક્ષામાં—જિનાજાપાલનમાં—પડેલા ધર્મના વ્યાપક પ્રભાવના બીજકોમાંથી પોતાની શ્રદ્ધા શુભાવી દીધી છે !

અરે ! સારા કામમાં સાથે રહીએ એ તો સમજાય તેવી વાત છે. પણ ખોટા કામોમાં ય સાથે રહેવાની વાત કરનાર તો મૂર્ખમાં જ ખપી જાય !

હારે કમનશીબીની વાત છે કે આવી છીછરી સમજણવાળી વાતો હાંકે રાખનારા કેટલાક પુણ્યવાનો તે તે ફીરકાના અગ્રણી ગૃહસ્થ તરીકેના સ્થાને જઈને બેઠા છે. હવે એમને ત્યાંથી ખસેડવા ય મુશ્કેલ છે; સાચું સમજાવવાનું ય મુશ્કેલ છે.

સવાલ :-૧૯ આ યુગ મુખ્યત્વે ખંડનનો છે કે મંડનનો ?

જવાબ :-આ યુગમાં આપણી પ્રાચીન પરંપરાઓ નીતિ-રીતિઓ, શાન્તિપ્રદ જીવનપ્રણાલિકાઓ..... વગેરે તમામ ગૌરવોનું ખંડન થઈ ગયું છે એ જો સત્ય હકીકત હોય તો આ યુગ મુખ્યત્વે ખંડનનો જ થયો ને ? હવે ભારતીય પ્રજાની જીવાદોરી સમા એ બધા ય ખંડિત થયેલા તત્ત્વોનું પુનઃ ખંડન જ કરવું પડશે.

જો ન્યાય, નીતિ, શીલ, સદાચારનું ખંડન ન થયું હોત તો અન્યાય, અનીતિઓ, સિનેમાઓ અને હોટલો વગેરેનું અમારે ખંડન કરવું જ ન પડત !

જો શાસ્ત્રીયસ્તર ઉપર જ વીર-નિર્વાણ કહ્યાણુક મહોત્સવ થવાનો હોત તો અમારે ખંડનનો હથોડો ઉગામવાનો હતો જ નહિ.

પણ આ તો કેવી વાત કે મૂળભૂત ગૌરવનું ખંડન કરી નાખવાની બધાયને જાણે છૂટ મળી ગઈ છે ! અને મૂળભૂત ગૌરવોની પુનઃ સ્થાપના માટે અમે ખંડનનું ખંડન કરીએ તો તે ખંડનપ્રેમીઓ જ અમારા ખંડન સામે મોટો શોરબકોર કરી મૂકે છે ! રે ! આ શોરબકોર પણ એ મંડનવાદીઓ દ્વારા થતું અમારું પાછું ખંડન જ બની જાય છે !

પણ સખૂર ! મીયાંજીની લેંસને ડોળું કહેવામાં આ ઘણું જોખમ પડ્યા છે.

સિં. ના. ૧૧

વસ્તુતઃ તેા અમારું સમગ્ર મુનિજીવન સંપૂર્ણપણે મંડનાત્મક છે. જેને એ જીવન ઉપર નજર કરતાં આવડે છે તે ડાહ્યો માણસ અમને કહી એમ કહી શકતો નથી કે, “મહારાજશ્રી ! તમે હવે કાંઈક રચનાત્મક કામ કરો.”

બાકી રાષ્ટ્ર ઉપર જ્યારે આક્રમણ આવે છે; કટોકટી જાહેર થાય છે ત્યારે આક્રમણની સામે જેહાદનું વાતાવરણ સર્જવા સિવાય બીજો કોઈ ઉપાય જ રહેતો નથી, એવા વખતે દેશના રચનાત્મક ગણાતાં ઔદ્યોગિક વગેરે તમામ વ્યવસાયો એકી કલમે બંધ પડે છે;—છેવટે આખું ય વાતાવરણ યુદ્ધમય—મંડનાત્મક બની જાય છે.

હાં, યુદ્ધ જ્યારે ન થયું હોય ત્યાં સુધી અને યુદ્ધનો વિરામ થાય તે પછી ‘રચનાત્મક’ ક્યાં નથી થઈ શકતું ? પણ યુદ્ધના સમયમાં જ ‘રચનાત્મક’ ની વાત કરવી એ તો ખૂબ જ અનુચિત લાગે છે.

સવાલ :—૨૦ વીર-નિર્વાણની રાષ્ટ્રીયસ્તર ઉપરની ઉજવણીનું સૌથી મોટું અને લેઢી અનિષ્ટ કયું ?

જવાબ :—ચાર ફીરકાના જૈનોની રચાયેલી કાયમી મહાસમિતિ.

આ મહાસમિતિ શતાબ્દની ઉજવણી માટે નીમાઈ છે છતાં તેને ઉજવણીનું કાર્ય પતી જાય તો ય કાયમ માટે ચાલુ રાખવાની છે. કાર્ય પૂર્ણ થતાંની સાથે જ તેનું વિસર્જન કરી દેવાની વાત નથી.

આ મહાસમિતિ ઉપર ચારેય ફીરકાના આચાર્યોનું આધિપત્ય રાખવામાં આવ્યું નથી. એના સભ્યો બહુધા શ્રીમંતો, શિક્ષિતો અને બુદ્ધિજીવી જમાનાવાદીઓ છે.

ધર્મ પ્રત્યે ખીચોખીચ સૂઝ ધરાવતા વાયુમંડળમાં ઉછરેલા એ લોકોની મહાસમિતિ 'બહુમતિ' ના કુખ્યાત તૂટ દ્વારા ચારેય ફીરકાની ચોતપોતાની માનેલી ધર્મ પરંપરાઓને કુઠારાઘાત મારવાનું કામ કરશે. ભેદી લોકોને જૈનધર્મમાં પ્રવેશ આપશે. દીક્ષાઓ કામચલાઉ (વર્ષ, બે વર્ષ આદિની) કરશે; દેવદ્રવ્યાદિના ચુસ્ત સિદ્ધાન્તોને કબજન-શીન કરશે; તીર્થોને હુવાખાત્રાના સ્થળમાં રૂપાંતરિત કરશે, વગેરે વગેરે ઘણું અનિચ્છનીય, અશાસ્ત્રીય આ મહાસમિતિના રસોડે રંધાતું, બકાતું રહેશે.

જો આજે આનો સખ્ત પ્રતિકાર કરવામાં નહિ આવે તો તરફેણવાદી; મૌનપ્રેમી, તટસ્થતાહિમાયતી, તમાશા-પ્રેમી, શાસનપ્રેમીઓને કાલે પોક મૂકીને રડીને ચ આદેવાદે નહિ રહે એ કદૂ સત્ય ખૂબ અસંહિધપણે મને નજર સામે દેખાય છે.

સવાલ:-૨૧ પરમાત્મા મહાવીરદેવની રાષ્ટ્રીયસ્તરની ઉજવણી રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીયસ્તરના અતિ વિશાળ ફલક ઉપર ઉજવાય તેમાં વિરોધ શા માટે ?

જવાબ:-આ ઉજવણીના તરફદારો જો એટલું પણ હૈયાથી સમજવાની કોશીશ કરે કે વિરોધ કરનારો વર્ગ એ 'વીર' નો જ ભેખધારી વિદ્વાન, અને સંયમી વર્ગ છે.

વીરનું નામ ખરેખર વિશ્વમાં રોશન થતું હોય તો તેનો આવો ઉચ્ચ વિરોધ આ વીર-ભક્ત વર્ગ ન જ કરે. માટે તેનો વિરોધ જરૂર સહેતુક હોવો જોઈએ.”

કમનશીખીની વાત છે કે આટલો પણ વિચાર એ તરફદારોને આવ્યો નથી.

આ ભારતદેશની પ્રજાનો ઇતિહાસ જ એવો સજ્જીય છે કે એણે પોતાના વધુ પડતાં ભોળપણને કારણે કેટલીક-વાર ઘણું બધું ગુમાવ્યું છે. ખોટા પ્રલોભનો, જૂઠી લાલચો, મિથ્યા વચનો અને યોગસ વાતોમાં આ પ્રજા જેટલો ભરમાઈ હશે એટલી કદાચ વિશ્વની કોઈ પ્રજા ભરમાઈ નહિ હોય. આવા એના ભોળપણને કારણે જ આ પ્રજાનું હીર ખોવાયું છે; સત્વ ચૂંથાયું છે; લલાટે કલંક લગાડાયું છે.

જે ગૌર પ્રજાએ છેલ્લા ૩૫૦ વર્ષોથી-દેખીતી રીતે-આ પ્રજા ઉપર રાજ કર્યું એ ગૌરમુત્સદીઓની એક અત્યંત અગત્યની વ્યૂહરચના હતી કે જેનો વિનાશ કરવો હોય તેનો ગાઠ સ્પર્શ કરવો; તેના ઉપર ભારે મમત્વ દેખાડવું અને તેનો ખૂબ વિકાસ કરવો. આ વિકાસમાં જ એ વસ્તુનો મૂળમાંથી વિનાશ થઈ જાય.

જે રાજાઓના ૩૧-૩૧ તોપોની સલામીથી તેમણે શાહી સન્માન કર્યા એ જ રાજાઓ અંતે કયાં છે? પેલી પંક્તિ યાદ આવે છે ‘સગાં દીઠાં મેં શાહ-આલમના’...

જે વેપારીઓને ‘જગતશેઠ’ વગેરેના બિરૂદ આપ્યા; હીરા-મોતી ભેટ કર્યા તેઓ આજે ક્યાં છે? પેલા સમાચાર આંખે ચડે છે; “વેપારીઓને હાથકડી પહેરાવીને નગરમાં ફેરવ્યા.”

આયુર્વેદના વિકાસના નામે વૈદ્યોને ટેથોસ્કેપ; નાડોના ધમકારાની સંખ્યા-ગણતરી, ઈન્જેક્શનનું વિજ્ઞાન બઝાડી દીધું. હવે આમાં આયુર્વેદ ક્યાં રહ્યું?

સ્ત્રી સ્વાતન્ત્ર્યના નામે સ્ત્રીને ખૂબ વિકસિત બનાવેલી દેખાડી; પરન્તુ બિચારી! ‘ગ્રાસીઝમ’ ના આ જંગલી-યુગમાં અનેકોની શુભામડી બની!

હવે આવશે ખેડૂતનો વારો. એમને ખૂબ લાડ લડાવ્યા છે; એટલે જ હવે એ ય બિચારા! ‘સહકારી ખેતી’ ના ખંજરાથી ખુવાર થઈને જ રહેવાના છે.

જ્યાં આ લોકો ચડશે, પ્રેમથી ભેટશે ત્યાં તે ચીજનો વિનાશ કરશે. પેલા શિવાજીની જેમ; અફલગ્યાનને ભેટવાના દેખાવ નીચે એને વાઘનખથી ચીરી નાંખ્યો.

આવું જ ધર્મની બાબતમાં સમજી રાખજો. સદ્ભાગ્યે કેટલાક ધર્મગુરુઓ જાગી ગયા છે એટલે ઝાઝો વાંધો નહિ આવે તેમ લાગે છે.

ધર્મ એ સુંદર મળતું પુષ્પ છે; એની પાંખડીની સજ્જવટના નામે કોઈ એને ચીમળી નાંખશે તો પછી એમાંથી સુવાસ તો નહિ મળે પણ એમાં કીડા જ પડશે. પપ્પને ખતમ ન કરો.

રાષ્ટ્રીયસ્તરની ઉજવણીના તરફદારો ! આરો વિરોધ કરતાં પહેલાં નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો

(૧) આ શતાબ્દિ વર્ષને અહિંસા વર્ષ તરીકે સરકાર જાહેર કરવાની છે. તો તે વર્ષ દરમિયાન અઢારે રાજ્યોમાં વારાફરતી લગાતાર વીસ વીસ દિવસ પણ કતલખાના ખંધ ન રાખવા અથવા છેવટે નવાં કતલખાના ઊભા કરવાથી માંડીને અબોલ પ્રાણીઓની કતલ કરીને હુંડિયામણ નહિ કર્મોવવા અંગેની જાહેરાત નહિ કરવી તે ઉજવણીની મશકરી નથી ? ઉજવણી વર્ષથી જ દર વર્ષે ૭૦૦ કરોડ રૂપિયાના ગાયના માંસની આરબ દેશોમાં નિકાશ કરવાની યોજના અમલી બને એ કેટલી આઘાતજનક બીના છે ? આવી ભારત સરકાર હરગીજ અભિનંદનને પાત્ર ન હોઈ શકે.

(૨) વૈશાલીના પરા રૂપે જે ક્ષત્રિયકુંડ છે, તે દિગંબરોને પરમાત્મા વીરના જન્મ સ્થાન તરીકે માન્ય છે. ઉજવણી વર્ષમાં તેને જ વિકસાવવાનું કમિટિ તરફથી ઠરાવવામાં આવ્યું છે. શ્વેતાંબરોને માન્ય પરંપરાગત ક્ષત્રિયકુંડ વૈશાલીથી ચાલીસ માઈલ દૂર છે. દિગંબરોના વધુ પડતા વચસ્વના કારણે આ ભૂમિની શતાબ્દિ વર્ષમાં જ ઉપેક્ષા કરીને તેને ખંડિએર બનાવવાની ભૂમિકા થવા દેવી ?

(૩) વડા પ્રધાન ઈંદિરા જેને ઉજવણીમાં અપાતાં સરકારના ૫૦ લાખ રૂપીઆનો વધુમાં વધુ ઉપયોગ પછાત અને ગરીબ લોકોના ઉદ્ધારમાં જ કરવાનું જણાવ્યાથી વૈશાલીમાં વોટર પાર્ઠપ લાઇન નંખાવાની છે. વળી અનેક રાજ્યોમાં બાલકેન્દ્રોની જરૂર છે અને દીલ્હીમાં વિશાળ ખગીચાની જરૂર છે. માટે આવા બધા સરકારી સ્વાર્થોને સિદ્ધ કરવા શતાબ્દિક વર્ષમાં પરમાત્મા મહાવીરદેવના સ્મારક તરીકે વોટર પાર્ઠપ લાઇન વગેરે ઊભાં કરવાં તે શું આજબી છે ?

(૪) આ ઉજવણી નિમિત્તે રાષ્ટ્રીય કમિટિએ ભારત-ભરના ચારે દીરકાના જૈનોની રાષ્ટ્રીય કાઉન્સીલ ઊભી કરવાનો ઠરાવ કર્યો છે. આજના જમાનાવાદી ખુદ્દિભુવી જૈનોની એ સલા સમસ્ત જૈન ધર્મ માટે ભાવીમાં જોખમ રૂપ નહીં બને શું ? સલા ઉપર પ્રધાન સુવિહિત શાની શ્રમણોનું આધિપત્ય રહે તો જમાનાવાદી રીતરસ-મોથી થનારાં અશાસ્ત્રીય કાર્યો અટકે એ હેતુથી તે રાષ્ટ્રીય સભાનાં કાર્યો ઉપર પ્રધાન-નિયુક્ત આચાર્યોની સર્વસંમતિ માંગવામાં આવે તો તેમાં ખોટું શું છે ?

(૫) આ રાષ્ટ્રીય સભાના અન્વયે જૈનોલોહકલ રીસર્ચ સોસાયટી સ્થાપવાની છે. સંસાર વ્યવહારથી સમાધિના પાપિષ્ઠ રિસર્ચો કરતાં આ જમાનામાં આચાર્યોના કળ્પજમાંથી મુક્ત એવી સોસાયટીઓની સ્થાપના જૈન શાસ્ત્રોનું રિસ-

રાષ્ટ્રીયસ્તરની ઉજવણીના તરફદારો ! મારો વિરોધ કરતાં પહેલાં નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો

(૧) આ શતાબ્દિ વર્ષને અહિંસા વર્ષ તરીકે સરકાર જાહેર કરવાની છે. તો તે વર્ષ દરમ્યાન અઢારે રાજ્યોમાં વારાફરતી લગાતાર વીસ વીસ દિવસ પણ કતલખાના બંધ ન રાખવા અથવા છેવટે નવાં કતલખાના ઊભા કરવાથી માંડીને અબોલ પ્રાણીઓની કતલ કરીને હુંડિયામણુ નહિ કમીવવા અંગેની જાહેરાત નહિ કરવી તે ઉજવણીની મશકરી નથી ? ઉજવણી વર્ષથી જ દર વર્ષે ૭૦૦ કરોડ રૂપિયાના ગાયના માંસની આરબ દેશોમાં નિકાશ કરવાની યોજના અમલી બને એ કેટલી આઘાતજનક ખીના છે ? આવી ભારત સરકાર હરગીજ અભિનંદનને પાત્ર ન હોઈ શકે.

(૨) વૈશાલીના પરા રૂપે જે ક્ષત્રિયકુંડ છે, તે દિગંબરોને પરમાત્મા વીરના જન્મ સ્થાન તરીકે માન્ય છે. ઉજવણી વર્ષમાં તેને જ વિકસાવવાનું કમિટિ તરફથી ઠરાવવામાં આવ્યું છે. શ્વેતાંબરોને માન્ય પરંપરાગત ક્ષત્રિયકુંડ વૈશાલીથી ચાલીસ માઇલ દૂર છે. દિગંબરોના વધુ પડતા વર્ચસ્વના કારણે આ ભૂમિની શતાબ્દિ વર્ષમાં જ ઉપેક્ષા કરીને તેને ખંડિયેર બનાવવાની ભૂમિકા થવા દેવી ?

(૩) વડા પ્રધાન ઈંદિરા બેને ઉજવણીમાં અપાતે સરકારના ૫૦ લાખ રૂપીઆનો વધુમાં વધુ ઉપયોગ પછાત અને ગરીબ લોકોના ઉદ્ધારમાં જ કરવાનું જણાવ્યાથી વૈશાલીમાં વોટર પાર્ઠપ લાઇન નંખાવાની છે. વળી અનેક રાજ્યોમાં બાલકેન્દ્રોની જરૂર છે અને દીલ્હીમાં વિશાળ ખગીયાની જરૂર છે. માટે આવા બધા સરકારી સ્વાર્થોને સિદ્ધ કરવા શતાબ્દિ વર્ષમાં પરમાત્મા મહાવીરદેવના સ્મારક તરીકે વોટર પાર્ઠપ લાઇન વગેરે ઊભાં કરવાં તે શું વ્યાજબી છે ?

(૪) આ ઉજવણી નિમિત્તે રાષ્ટ્રીય કમિટિએ ભારત-ભરના ચારે ક્ષેત્રકાના જૈનોની રાષ્ટ્રીય કાઉન્સીલ ઊભી કરવાનો ઠરાવ કર્યો છે. આજના જમાનાવાદી ખુદ્દિશ્વરી જૈનોની એ સભા સમસ્ત જૈન ધર્મ માટે ભાવીમાં જોખમ રૂપ નહીં બને શું ? સભા ઉપર પ્રધાન સુવિહિત જ્ઞાની શ્રમણોનું આધિપત્ય રહે તો જમાનાવાદી રીતરસ-મોથી થનારાં અશાસ્ત્રીય કાર્યો અટકે એ હેતુથી તે રાષ્ટ્રીય સભાનાં કાર્યો ઉપર પ્રધાન-નિયુક્ત આચાર્યોની સર્વસંમતિ માંગવામાં આવે તો તેમાં ખોટું શું છે ?

(૫) આ રાષ્ટ્રીય સભાના અન્વયે જૈનોલોજીકલ રીસર્ચ સોસાયટી સ્થાપવાની છે. સંસાર વ્યવહારથી સમાધિના પાપિંડ રિસર્ચો કરતાં આ જમાનામાં આચાર્યોના કબ્જમાંથી મુક્ત એવી સોસાયટીઓની સ્થાપના જૈન શાસ્ત્રોનું રિસર્ચ

અર્થ કરવાના બહાને ભયંકર નુકશાન નહિ કરે ? વળી આ 'રિસર્ચ' સોસાયટીમાં નિમાએલા મહામંત્રી ડૉ. ગોકુલચંદ્ર જૈને બહાર પાડેલા પરિચત્રમાં જે કહ્યું છે કે—અમે જૈન ધર્મને નવી દિશા અને નવી પ્રગતિ આપશું, ફિદ્મો વગેરેના નવીનતમ માધ્યમોથી આજ સુધીમાં કોઈએ ન કર્યો હોય તેવો જૈનધર્મનો પ્રચાર કરીશું—આ બધા શબ્દો શું પડકાર કરવા લાયક નથી ?

(૧) રાષ્ટ્રીય કમિટીના અન્વયે જે ગ્રંથો લખાઈ રહ્યા છે તે જમાનાવાદી લેખકોના હાથે લખાતા હોવાથી ઘણી અશાસ્ત્રીયતાથી ભરેલા છે. તેમાં ડૉ. એ. એન. ઉપાધ્યેએ લખેલા અને વીરેન્દ્રકુમાર જૈને અનુવાદિત કરેલા એક લેખમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે—આપણા ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રમાં ઘણી વિસંગતિઓ છે માટે આવા આગમ સૂત્રમાં સમગ્ર પછે સત્ય તરીકેનો વિશ્વાસ રાખવો એ આપણે અંધ વિશ્વાસ છે. આવા નિવેદનોવાળા ગ્રંથો લખાય તે શું ઉજવણીના તરફદારોને માન્ય છે ? વળી એ જ લેખમાં 'પંડિત સુખલાલ, દલસુખલાલ માલવણીઆ વગેરે વિદ્વાનોના ગ્રંથોનું અધ્યયન જૈન ધર્મને સારી રીતે સમજવા માટે અનિવાર્ય છે' એમ જણાવેલ છે. ભાવુક આત્માઓના શ્રદ્ધાળુ ભાવને ધરાશાયી કરતો આ 'બોમ્બશેલ' એટલે બધો ખતરનાક છે કે એનો સખ્ત વિરોધ કર્યા વિના બેસી રહેવાય અર ?

(૭) સોળ રાજ્યોમાં જે સોળ મહાવીર બાલકેન્દ્રો થવાના છે તે નેહરૂ યુવક કેન્દ્રોના સહયોગમાં રાખવાનું અને સરકાર હસ્તક ચાલતા અરવિંદ બાલ કેન્દ્રોના ઢાંચા પ્રમાણે ચલાવવાનું ઠરાવાયું છે. મહાવીરના નામ સાથેના બાલકેન્દ્રોને સુવિહિત શ્રમણોના સહયોગમાં રાખવાની અને શાસ્ત્રીય ઢાંચા પ્રમાણે ચાલવાની માંગણી કરવી એમાં ખોટું શું છે? એ વિના બાલકેન્દ્રોને મહાવીરનું નામ આપવામાં પરમાત્મા મહાવીરદેવની મશ્કરી જ નથી ?

(૮) રાષ્ટ્રીય કમિટીના તમામ જૈન શ્રીમંત અચણીઓ શતાબ્દિ વર્ષ દરમ્યાન વેપારધંધામાં જે કાંઈ કમાણી કરે તે બધી કમાણી સાત હેત્રોમાં તથા દીન-દુઃખિતો અને અબોલ પ્રાણીઓને અનુકંપામાં વાપરી નાખીને એક વર્ષ પૂરતું આ પ્રકારનું અપરિચ્છન્નત પણ ન લે તો પારકે પૈસે પરમાનંદ કરતી ઉજવણીને ઝાંખપ નહીં લાગે કે ?

(૯) સરકાર પાસેથી પચાસ લાખ રૂપિયા મેળવવામાં આવતી કાલે એના અહેસાનમાં દબાઈને દેશસરે આદિના પાંચ-દશ કરોડ રૂપિયા આપી દેવાની એ શ્રીમંતોને ફરજ પડશે ત્યારે પોક મૂકીને રડવાનો અવસર નહીં આવે ? આના કરતાં શા માટે આપણે જ એ કરોડ રૂપિયા એકઠા કરીને શાસ્ત્રીય પદ્ધતિએ, પાંચેય કલ્યાણકેની આરાધના ગીતાર્થ આચાર્ય ભગવંતોની એકમતિપૂર્વક ન કરવી ? પણ તે માટે 'રાષ્ટ્રીયસ્તર' તો ફર કરવો જ પડશે ને ?

(૧૦) ઉપરના બધા લયો મને વાસ્તવિક લાગે છે. છતાં જો ઉજવણીના તરફદારોને એ લયો કાલ્પનિક લાગતા હોય તો મારી માંગણી છે-કે રાષ્ટ્રીય કાઉન્સિલ, રીસર્ચ સોસાયટી, મેમોરીઅલ, બાલકેન્દ્રો, પાંચ ગ્રંથો વગેરેના લેખનની ભાવી તમામ કાર્યવાહી ઉપર સ્વેતાંબર સંઘના પાંચ પૂજનીય શ્રમણુ લગવંતોની સર્વાનુમતિથી તે તમામ કારવાહી અમલમાં મૂકવાનો રાષ્ટ્રીય કમિટિ સર્વાનુમતે ઠરાવ કરી આપે. (અન્ય ફિરકાઓ આ રીતે ચોતાની નામાવણિ આપી શકે.)

(૧૧) વીરનિર્વાણની રૂપ મી શતાબ્દિની ઉજવણી કરવા માટે રાષ્ટ્રીયસ્તર ઉપર ભારત સરકારે નીમેલી રાષ્ટ્રીય કમિટિની હીલ્હીની હાઇકોર્ટમાં જો ત્રણ રીટ અરજીઓ (મૂર્તિ-પૂજક તથા સ્થાનકવાસી જૈનો તરફથી) દાખલ કરવામાં આવી છે, તેની સામે રાષ્ટ્રીય કમિટિએ ઉજવણીની તરફેણમાં જો સોગંદનામું (એફીડેવીટ) રજુ કરેલ છે તેમાં તે રાષ્ટ્રીય કમિટિ વતી તેના એક (સ્થાનકવાસી જૈન) સભ્યે દસમા મુદ્દામાં સ્પષ્ટ શબ્દોમાં જણાવ્યું છે કે “કોઈ પણ પ્રકારની ધાર્મિક વિધિઓ કે ક્રિયાઓ આ ઉત્સવમાં જોવા નહીં મળે. કોઈ પણ ધર્મના સિદ્ધાંતો, કે પ્રથા કે વિધિ અનુસાર સંવત્સરી ઉજવવામાં આવતી નથી અને તેથી અમુક આરાધના કે ક્રિયાકાંડને અનુસરવાનો કોઈ પ્રશ્ન જ ઉપસ્થિત થતો નથી. વિવાદીઓને ચોતાના ધાર્મિક સિદ્ધાંતો અને

વિધિઓનો અંગત સમજણ પ્રમાણે લગવાન મહાવીરની નિર્વાણ જયંતિ ઉજવવાની છૂટ છે. આ જ વાત ગવર્નમેન્ટ તરફથી રજૂ થએલ એફીડેવીટમાં તો ઠેર ઠેર જણાવવામાં આવી છે.

હવે ૧૯-૧૦-૭૩ના દિવસે 'સુખર્ષ સમાચાર'માં આવેલા રાષ્ટ્રીય કમિટીના પ્રમુખ શ્રી કસ્તુરભાઈ લાલભાઈ અને બીજા ત્રણ સભ્યોએ આપેલા નિવેદનના આ શબ્દો વાંચો-ભારત સરકારે તો પ્રથમથી જ સમિતિને સ્પષ્ટ જણાવ્યું છે કે તમારી ધાર્મિક મર્યાદાઓ સુખળ ઉજવણી કેમ કરવી તેનો નિર્ણય તમારે (જેનોએ જ) કરવાનો છે અને એથી એનો તમામ કાર્યક્રમ જેનોએ નક્કી કરેલો છે. ભારત સરકાર તરફથી વિવિધ રીતે જે સાથ સાંપડ્યો છે એ ખરેખર જૈન શાસનની પ્રભાવતા કરવામાં, જૈન ધર્મના પ્રચારમાં અને પપ કરોડની વસ્તીવાળા વિશાળ રાષ્ટ્રમાં અહિંસાની પરમ વિભૂતિ લગવાન મહાવીરનો લબ્ધ પરિચય કરાવવામાં તેમજ તેના મહાન સિદ્ધાંતોની જાણ કરાવવામાં ઘણો જ સહાયક બનશે."

ઉપરના નિવેદનોમાં કેવો મોટો વિરોધાભાસ છે ? એક કહે છે 'ઉજવણીમાં કશું ધાર્મિક થવાતું નથી.' બીજા કહે છે, "ધર્મ પ્રમાણે જ બધું થવાતું છે". ખરેખર તો જે હોય તે.... પણ જો ઉજવણીમાં ધર્મને સ્થાન ન હોય તો તેમાં સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક કે શ્રાવિકાથી જોડાવાય ખરું ?

અતિથિ વિશેષ થવાય ખરું ? પરમાત્મા મહાવીરદેવનું નામ તેને જોડાય ખરું ? અન્યથા આનાથી મહાવીરદેવનું સરકારી કારણ નહિ થાય ? જૈન ધર્મનું સામાજિકકારણ નહિ થાય ?

(૧૨) ચાર ફીરકાના થોડાક મુનિઓએ કેટલાક જમાનાવાદી શ્રીમંતોને એકઠા કરીને નવા જૈન ધ્વજનું જે નિર્માણ કર્યું છે એ શું ખરોખર છે ? પ્રાચીન-પરંપરાગત-ધ્વજ બદલવાનો આવો અધિકાર કોઈને ય હોઈ શકે ?

જો રાષ્ટ્રધ્વજનો રંગ પણ બદલવામાં આવે; કે રાષ્ટ્ર ગીતનો રાગ પણ બદલવામાં આવે તો તે રાષ્ટ્રદ્રોહ ગણાય છે....તો ધર્મધ્વજને સંપૂર્ણપણે પરિવર્તિત કરી નાખવાનું કાર્ય કેટલું ધર્મદ્રોહી છે ? તે તમે જ વિચારજો.

(૧૩) “સરકાર ભલે અશાસ્ત્રીય ઉજવણી કરે આપણે શાસ્ત્રીય રીતે ઉજવણી કેમ ન કરવી ? એ પ્રશ્ન શું યોગ્ય છે ? ‘પિતાના મોં ઉપર મેંશ ચોપડતો પુત્ર ભલે મેંશ ચોપડે; બીજા પુત્રે હાથ ઉપર ચંદન લગાડવું’ એવી સલાહ શું બ્યાજબી ગણાય ? પહેલો તો મેંશ-વિરોધ જ ને ? પછી જ ચંદન-લેપનો વિચાર થાય ને ?

ઉજવણીના તરફદારો ! મારો વિરોધ માત્ર વિરોધ માટે નથી. પરંતુ ઉજવણીના રાષ્ટ્રીય કાર્યક્રમની દેખીતી સંભવિત અશાસ્ત્રીયતાઓનું નિવારણ કરવા માટે જ છે. ખૂબ શાંત ચિત્તે વિચાર કરશો તો તમને પણ સમજાશે કે આપું નકારાત્મક વલણ અપનાવ્યા વિના હાલ તુરત

ખીજા કોઈ ઉપાય છે જ નહિ. (ભાવીમાં 'કુંડલપુરકા, 'રાજકુમાર' એ નામનો પરમાત્મા મહાવીરદેવનો સિનેમા ઉતરવાનો છે તે અંગે સખ્ત વિરોધનું નકારાત્મક વલણ લીધા વિના ખીજો કોઈ ઉપાય છે ખરો ? તમે જ જણાવો.) રાષ્ટ્રીય કાર્ય-ક્રમોની જે અશાસ્ત્રીયતાઓ મારા તરફથી વારંવાર રજુ કરાઈ છે. તેને પક્ષીયભાવથી તિરસ્કારી નાંખવાના બદલે જે શાંત ચિત્તે નજરમાં લેશો તો આપણે બધા વિરોધના એક મંચ ઉપર આવી જઈશું અને રાષ્ટ્રીયસ્તરથી હટી જઈને શાસ્ત્રીયસ્તર ઉપર ખૂબ રચનાત્મક રીતે વર્ષોવર્ષ પાંચેય કલ્યાણકોનો મહોત્સવ કરવાને લાગ્યવાનું બનીશું.

ઉજવણીના વિરોધમાં લગભગ સવા લાખ સહીઓ અને ૬૫૦ જેટલા સંધોના કરાવો ૭૦ હજાર જેટલા સેવીન-ગ્રામ અને ૧૨૦ મૂ. પૂ. સંધોના ૨૩ ગચ્છનાયકોમાંથી ૧૮ ગચ્છ નાયકો વિરોધ કરી ચૂક્યા છતાં સંધના આગેવાનો એની પણ ઘેર અવગણના કરશે ?

મર્દ બનો.

[૧૧]

શ્રી જિનશાસન લસ્મગ્રહની છેલ્લી જોરદાર અસરમાં સપડાવાથી મુશ્કેલીમાં મુકાયું છે એવું કેટલાક ચિન્તકોનું મન્તવ્ય છે.

પરન્તુ પ્રશ્ન એ છે કે એને મુશ્કેલીમાં મૂકવાનું કાર્ય તો આપણી જ કોઈ જૂલને આભારી છે ને ?

તે કયી જૂલ ?

મને લાગે છે કે આપણી મર્દાનગી મરવા લાગી છે એ જ આપણી સહુથી મોટી જૂલ.

આપણે વિજય પામવાનો જે વિશ્વાસ હારી ગયા છીએ એજ આપણા ઘોરમાં ઘોર પરાજય.

જો આ મર્દાનગીના પુનઃ આપણા હૈયે પધરામણું થઈ જાય; જો એ વિશ્વાસ પુનઃ બેઠો થઈ જાય તો મને લાગે છે કે આપણે થોડાં ય ઘણાં છે. અન્યથા ઝાઝા ય નકામા છીએ.

મર્દો તો મરણીઆ હોય. મરણીઓ કેસરીઆ કરે એટલે ભલભલા રણમેદાનેથી ભાગવા લાગે. વિજયશ્રી મળતાં ઝાઝીવાર ન લાગે.

પણ કમનશીબ આપણે !

જ્યારથી આપણે ત્યાં ક્યાંક ક્યાંક ચાલવાસ્થળી શરૂ થઈ ત્યારથી એક બીજા વચ્ચે દિવાલો ખડી થઈ ગઈ; એની આડશ ખૂબ જ માફક આવી ગઈ; ખૂબ જ લાલકારક (!) પૂરવાર થઈ.

આથી જ એ દિવાલની મમતા ટળતી નથી.

આમ થતાં કેટલાક પોતાની સલામતી શોધવા લાગ્યા; આપ-મતલબમાં રાચવા લાગ્યા. પોતાનું શાસન મજબૂત કરવામાં સમગ્ર પુણ્ય કામે લગાડવા લાગ્યા.

એનો પરિણામે 'જિનશાસન' ને ઘણો મોટો ધક્કો લાગી ગયો.

રાજ્યો મજબૂત થયા; કેન્દ્ર નબળું પડી ગયું.

આ પરિસ્થિતિમાં કેટલાકને એક બીજાની નિંદા-ઘુબ્યા વગેરે અવગુણોને વિકસાવવાનું મેદાન મળી ગયું.

નિંદકો અને ઘુબ્યાળુઓ પોતપોતાના દરબારોમાં પૂજવા લાગ્યા; દુનિયામાં શું ચાલે છે ? તેની પણ તેમને જાણકારી ન રહી.

આ સ્થિતિમાં મહંની પણ મહાનગી ખતમ થાય તેમાં શી નવાઈ ?

હિંમતબાજ પણ નાહિંમત થઈને જિંદગી પૂરી કરી નાંખવા જીવે તેમાં શી નવાઈ ?

વધુ એકની વાત તો એ બંની કે કેટલાકે પોતાની નિષ્ક્રિયતાનો એકરાર કરીને એકદમ સળંગ બનવાને બદલે

મર્દ બનેા.

[૧૧]

શ્રી જિનશાસન લક્ષ્મણહી છેલ્લી જોરદાર અસરમાં સપડાવાથી મુશ્કેલીમાં મુકાયું છે એવું કેટલાક ચિન્તકોનું મન્તવ્ય છે.

પરન્તુ પ્રશ્ન એ છે કે એને મુશ્કેલીમાં મૂકવાનું કાર્ય તો આપણી જ કોઈ બૂલને આભારી છે ને ?

તે કયી બૂલ ?

મને લાગે છે કે આપણી મર્દાનગી મરવા લાગી છે એ જ આપણી સહુથી મોટી બૂલ.

આપણે વિજય પામવાનો જે વિશ્વાસ હારી ગયા છીએ એજ આપણે ઘોરમાં ઘોર પરાજય.

જે આ મર્દાનગીના પુનઃ આપણા હૈયે પધરામણું થઈ જાય; જે એ વિશ્વાસ પુનઃ યેકો થઈ જાય તો મને લાગે છે કે આપણે થોડાં ય ઘણાં છે. અન્યથા ઝાઝા ય નકામા છીએ.

મર્દો તો મરણીઆ હોય. મરણીઓ કેસરીઆ કરે એટલે ભલભલા રણમેદાનેથી લાગવા લાગે. વિજયશ્રી મળતાં ઝાઝીવાર ન લાગે.

પણ કમનશીબ આપણે !

રાજકારણનો ભય રાખવાની પણ કોઈ જરૂર નથી. રાજકારણ તો આપણી સંતશક્તિથી ધૂળે. મોટા ઈંદ્રો પણ સંતોના તપથી ધૂળ ઊઠતાં અને એ સંતો પોતાનું સિંહાસન કબજે કરી દેશે એ ભયથી તો મેનકાને આ ધરતી ઉપર મોકલતા અને એ ઋષિઓને તપોબ્રહ્મ કરવાનો ધરખમ યત્ન કરતા એમ કહેવાય છે.

આપણે વળી ડરવાનું શું ?

પેલું જંગલનું પ્રાણી ! સિંહ.....

એ એવી ચિંતા તો સ્વપ્નમાંય કદી કરતો નથી કે, “હું એકલો છું, અસહાય છું. શરીરે સુકાઈ ગયો છું, પરિવાર વિનાનો છું....હું શી રીતે લડીશ ? માડું શું થશે ?”

રે ! જંગલનું પ્રાણી પણ જો આવી નિર્માલ્ય ચિંતા ન કરે તો જિનશાસનને પામેલા મઠ માણસો શા માટે રાજકારણનો ભય રાખે ? એકલતાની ચિંતા કરે ? ભિક્ષાના પ્રશ્ને મૂંઝવણ અનુભવે ?

જે શ્રી જિનશાસનના શરણે છે એને વળી આવા પ્રશ્નો ઉદ્ભવે ?

ના.....ઊઠો.....

શ્રમણોપાસકો ! તમે સહુ જાગો....

વીરના શાસનને પામેલા આપણા પૂર્વજોના ગૌરવવંતા કાળની સામે નજર કરો. અવસર આવ્યો ત્યારે શ્રમણોપાસકો! શમશેર હાથમાં લેતાં ય ખંચકાયા નથી.
સિં. ના. ૧૨

શાહમૃગશાહી પચાવી નાંખી. ચારે બાજુ ગમે તેટલા ધડાકા થતાં રહે, શાહમૃગ ધૂળમાં મોં નાખી દધને નિરાંતનો શ્વાસ ખેંચે.....

કેટલાકોને વળી એ આવી રહેલી આંધીનું દર્શન થવા જેટલું સદ્‌ભાગ્ય જાણ્યું પણ તેમણે રામના શહેનશાહી નીરોની નીતિ અપનાવીને ‘સખ સલામત’ ની જૂઠી જાહેરાત કરીને જીવનમાં પેંધી ગયેલી સુખશીલતાઓના ‘ફીડલ’ બજાવતા રહેવાનું જ મુનાસીબ માન્યું.

આ બે ય પ્રકારનો વર્ગ એટલી બધી વિશિષ્ટતાઓ ધરાવે છે કે જો તે ખડો થઈ જાય તો આજે જ યુગપ્રધાન ભગવંતોના દર્શન પામવાનું આપણું સદ્‌ભાગ્ય જાગી જાય.

ગમે તેમ હો; આપણે જ જાગવાનું છે. બહારના ભાડૂતી માણસોને લાવીને આપણે કાંઈ કરવું નથી; કરી શકીએ તેમ પણ નથી.

ગમે તેવા તો ય જિનશાસનના સહુ ભેખધારી છીએ. જો આપણે જાગીશું તો વિરાટ ફાટી જશે અને સઘળા કોયડા ઊકલી જશે.

તો શા માટે ન જાગવું? શા માટે ખાંડા ન ખખડાવવા? શા માટે મદાંનગીના ચાખખા ગગનમાં ન વીંઝવા?

સખૂર ! હતાશ થવાને કોઈ કારણ નથી. હિંમત હારવાનો કોઈ અર્થ નથી. એવી નિર્માલ્ય વાતો કરવાનો આ સમય પણ નથી.

તરત જ યુવાનો શૂરપાળની હવેલીએ ગયા. સંઘ-
નાયક વસ્તુપાળના આદેશનો અમલ થઈ ગયો.

શૂરપાળે પોતાની બહેન-રાજમાતાને ફરીઆદ કરી.
રાજમાતાએ વીસલદેવને ઊશ્કેર્યા. વસ્તુપાળને તરત જ
પકડી લાવવાનો રાજા વિશળે આદેશ કર્યો.

પણુ નિબ્ધળ ! સૈનિકો ત્યાં જઈને કાંઈજ કરી તે
ન શક્યા; પરંતુ વસ્તુપાળની હવેલીની ચોગરદમ પહેરો
ભરતાં હજારો મરણીઆઓને મૂછે વળ દેતાં અને ખાંડા
ખખડાવતા જોઈને તેમના શરીર લયના માર્યા પાણી પાણી
થઈ ગયા.

સૈનિકો પાછા ફર્યા, આખું ય ધોળકા રાજાના અન્યાય
સામે એક થયું. સહુ રાજમહેલે પહોંચ્યા. ન્યાય માંગ્યો.
સોમદેવ પુરોહિતની નમતું મૂકવાની સમજાવટથી વિસળદેવ
શાન્ત પડ્યો અને મહેલના ઝરુખે આવીને પ્રજા સમક્ષ
જાહેરાત કરી કે લોકલાડીલા મંત્રીશ્વર વસ્તુપાળને કશું જ
કરવામાં નહિ આવે.

જિનશાસનના વીરસૈનિકો ! આ હતું આપણું જિન
શાસન ! આવા ચડ્યા હતા; શાસનસુલટોનાં હૈયે મદાંનગીના
રંગ; ચોલમજીકના.

રાજકારણના ‘હાઉ’ થી આપણે ડર્યા ન હતા. એમાં
‘ડરવા જોવું’ આપણને કદી લાગ્યું ન હતું કેમકે આપણને
આપણામાં પૂરો વિશ્વાસ હતો.

આજે તો આપણી સામે એવા અતિ ગંભીર પ્રશ્નો ડોકીઓં નહિ પણ કરતા હોય.....

તો પછી મદદ જ બનીએ; પવિત્ર બનીએ; સિદ્ધિ મેળવીને જ જ'પીએ.

રાજકારણના હાઉને તો આજે જ દેશવટો દઈએ. એ તો નિર્માલ્યોની બચાવ-ઢાલ છે; આપણાથી તો એને હાથ પણ લગાડાય નહિ.

આ રહ્યો; રાજકારણની સામે પડીને ઝઝૂમ્યાની ગવાહી પૂરતો આપણો ગૌરવવંતો ભૂતકાળ.

[૧] વીર વસ્તુપાળ:—

બાળમુનિએ બેદરકારીને લીધે મેડી ઉપરથી કાળે ફેંક્યો અને નીચેથી પસાર થતા રાજા વીશલદેવના મામા શૂરપાળના માથે પડી ગયો. ક્રોધાંધ શૂરપાળે મેડી ઉપર ચડીને તે બાળમુનિને ભેરથી તમાચો લગાવી દીધો અને તરત પોતાની હવેલીએ ચાલ્યો ગયો.

ભેતભેતામાં વાત નગરમાં પ્રસરી ગઈ. મહામન્ત્રી વસ્તુપાળને આ વાતની જાણ કરાઈ. હજારો જૈનો તેમની પાસે આવ્યા. યુવાનો તરફ નજર કરીને વસ્તુપાળે સત્તાવાહી અવાજે આદેશ આપ્યો, “અહીં બિલા શું રહ્યા છે ? એ તમાચો મારનારના આંગળા કાપી નાંખો.”

એક દિવસ સરસ્વતીશ્રીજી નામના સાધ્વીજી દિગંબર-સ્થાનક પાસેથી પસાર થતા હતાઃ કુમુદચન્દ્રે તેમને જોયા. તેમને જિભા રાખીને એ જોક્ષામ જોલવા લાગ્યા કે, “તમારો આચાર્ય તો નમાલો છે; નામનો આચાર્ય છે. પાંડિત્યનો દંભ કરે છે. સાચું પાંડિત્ય હોય તો મારું વાદનું આહ્વાન ઝીલી લે. પણ બિચારામાં જોલવાની ય શક્તિ જ ક્યાં છે ?” ઇત્યાદિ.

જૈન શાસનના ખુમારીવંતા અને ખમીરવંતા સાધ્વીએ મૂંગે મોંએ બધું ય સાંભળી તો લીધું પરન્તુ એમને નખશીશ ઝાળ લાગી ગઈ. પોતાના ધર્મશુરુતું અપમાન નિર્માલ્ય હોય તે જ સાંભળી શકે.

એ તુરત જ પૂ. દેવસૂરિજી મહારાજની પાસે ગયા. આગ ઝરતી ભાષામાં સાધ્વીજીએ તેમને કહ્યું, “તમારા શુરુએ તમને આચાર્યપદે આરૂઢ કર્યાં તે અમારી બધાયની વિરમ્મનાઓને મૂંગે મોંએ જોયા કરવા માટે જ કર્યાં છે ને ? જો આવા સમયે પણ આપ સમતા રાખીને બેસી જ રહેવા માંગશો તો આપની સમતા ભલે કદાચ આપને સદ્ગતિમાં લઈ જશે; અને ભલે કદાચ ‘ઝગડાખોર’ તરીકેની કુકીર્તિ આપને માથે નહિ ઝીંકાતા આપનું હિત જળવાઈ રહેશે પણ મહારાજજી ! યાદ રાખજો કે આપની એ સમતા આ સંઘનું તો નિકંદન જ કાઢશે. આપના વ્યક્તિગત માન-અપમાનના સવાલ કરતાં અત્યારે પ્રભુ-

પૂ. દેવસૂરિજી મહારાજ

જે સમયે કલિકાલ સર્વજ્ઞ પૂજ્યપાદ હેમચન્દ્રસૂરિજી મહારાજ બાળ-સાધુ તરીકે-સોમચન્દ્ર સુનિ તરીકે-હતા તે સમયની, ત છે.

હેલ આચાર્ય ભગવંત પૂજ્યપાદ દેવસૂરિજી તુર્માસ કર્ણાવતીમાં સિદ્ધ નામના શ્રાવકની હતું. એ જ નગરમાં દિગંબરાચાર્ય ત્ર્યંબકે તે વખતે ચાતુર્માસ કર્યું હતું. એ આચાર્ય તે ઉદાત્ત અને ધીર ન હોવાના કારણે અને પરમાન્યતા તરફ તિરસ્કાર હોવાને લીધે પક્ષીયતાનું કરવામાં તે કદી પાછી પાની કરતા નહિ. ગમે તે બોલી નાંખતા પણ તે વિચાર કરતા નહિ.

ધીમે ધીમે પરિસ્થિતિ વધુ વણસતી ચાલી. આ દેવસૂરિજી મહારાજ સ્વભાવે અત્યંત શાન્ત હોવા સાથે ખૂબ જ ગંભીર અને સહિષ્ણુ માનસ ધરાવતા હતા. એનો વધુમાં વધુ ગેરલાભ ઉઠાવવાનો દિગંબરાચાર્યે યત્ન કર્યો. સ્વમાન્યતાની પુષ્ટિ કરવા એમણે પરમાન્યતાને તિરસ્કારવાનું ચાતુ જ રાખ્યું હતું; પણ ત્યાર પછી તો પૂ. આ. દેવસૂરિજી મહારાજ માટે પણ ચક્રાત્ક્રા બોલવાનું શરૂ કર્યું. વાદના આહ્વાનો પણ આવવા લાગ્યા. પરંતુ તોય પૂ. દેવસૂરિજી સ્વસ્થ જ રહ્યા.

એક દિવસ સરસ્વતીશ્રીજી નામના સાધવીજી દિગંબર-સ્થાનક પાસેથી પસાર થતા હતાઃ કુમુદચન્દ્રે તેમને જોયા. તેમને ઊભા રાખીને એ ગેફામ બોલવા લાગ્યા કે, “તમારો આચાર્ય તો નમાલો છે; નામનો આચાર્ય છે. પાંડિત્યનો દંભ કરે છે. સાચું પાંડિત્ય હોય તો મારું વાદનું આહ્વાન ઝીલી લે. પણ બિચારામાં બોલવાની ય શક્તિ જ ક્યાં છે ?” ઇત્યાદિ.

જેન શાસનના ખુમારીવંતા અને ખમીરવંતા સાધવીએ મૂંગે મોંએ બધું ય સાંભળી તો લીધું પરન્તુ એમને નખશીશ ઝાળ લાગી ગઈ. પોતાના ધર્મશુરુતું અપમાન નિર્માલ્ય હોય તે જ સાંભળી શકે.

એ તુરત જ પૂ. દેવસૂરિજી મહારાજની પાસે ગયા. આગ ઝરતી લાષામાં સાધવીજીએ તેમને કહ્યું, “તમારા શુરુએ તમને આચાર્યપદે આરૂઢ કર્યા તે અમારી બધાયની વિરમ્મનાઓને મૂંગે મોંએ જોયા કરવા માટે જ કર્યા છે ને ? જો આવા સમયે પણ આપ સમતા રાખીને બેસી જ રહેવા માંગશો તો આપની સમતા ભલે કદાચ આપને સદ્ગતિમાં લઈ જશે; અને ભલે કદાચ ‘ઝગઝગોર’ તરીકેની કુકીર્તિ આપને માથે નહિ ઝીંકાતા આપનું હિત જળવાઈ રહેશે પણ મહારાજજી ! યાદ રાખજો કે આપની એ સમતા આ સંઘનું તો નિકંદન જ કાઢશે. આપના વ્યક્તિગત માન-અપમાનના સવાલ કરતાં અત્યારે પ્રભુ-

[૨] પૂ. દેવસૂરિજી મહારાજ

જે સમયે કલિકાલ સર્વજ્ઞ પૂજ્યપાદ હેમચન્દ્રસૂરિજી મહારાજ બાળ-સાધુ તરીકે-સોમચન્દ્ર મુનિ તરીકે-હતા તે સમયની આ વાત છે.

એમના વડિલ આચાર્ય ભગવંત પૂજ્યપાદ દેવસૂરિજી મહારાજનું ચાતુર્માસ કર્ણાવતીમાં સિદ્ધ નામના શ્રાવકની પૌષધશાળામાં હતું. એ જ નગરમાં દિગંબરાચાર્ય કુસુદયન્દ્રે પણ તે વખતે ચાતુર્માસ કર્યું હતું. એ આચાર્યની પ્રકૃતિ ઉદાત્ત અને ધીર ન હોવાના કારણે અને શ્વેતામ્બર માન્યતા તરફ તિરસ્કાર હોવાને લીધે પક્ષીયતાનું પોષણ કરવામાં તે કદી પાછી પાની કરતા નહિ. ગમે તે રીતે બોલી નાંખતા પણ તે વિચાર કરતા નહિ.

ધીમે ધીમે પરિસ્થિતિ વધુ વણસતી ચાલી. આ દેવસૂરિજી મહારાજ સ્વજાવે અત્યંત શાન્ત હોવા સાથે ખૂબ જ ગંભીર અને સહિષ્ણુ માનસ ધરાવતા હતા. એનો વધુમાં વધુ ગેરલાભ ઉઠાવવાનો દિગંબરાચાર્યે યત્ન કર્યો. સ્વમાન્યતાની પુષ્ટિ કરવા એમણે પરમાન્યતાને તિરસ્કારવાનું ચાતુ જ રાખ્યું હતું; પણ ત્યાર પછી તો પૂ. આ. દેવસૂરિજી મહારાજ માટે પણ ચદ્વાતદ્વા બોલવાનું શરૂ કર્યું. વાદના આહ્વાનો પણ આવવા લાગ્યા. પરંતુ તોય પૂ. દેવસૂરિજી મહારાજ સ્વસ્થ જ રહ્યા.

એક દિવસ સરસ્વતીશ્રીજી નામના સાધ્વીજી દિગંબર-સ્થાનક પાસેથી પસાર થતા હતાઃ કુમુદચન્દ્રે તેમને જોયા. તેમને ઊભા રાખીને એ બેકામ બોલવા લાગ્યા કે, “તમારો આચાર્ય તો નમાલો છે; નામનો આચાર્ય છે. પાંડિત્યનો દંભ કરે છે. સાચું પાંડિત્ય હોય તો મારું વાદનું આહ્વાન ઝીલી લે. પણ બિચારામાં બોલવાની એ શક્તિ જ ક્યાં છે ?” ઇત્યાદિ.

જેન શાસનના ખુમારીવંતા અને ખમીરવંતા સાધ્વીએ મૂંગે મોંગે બધું જ સાંભળી તો લીધું પરન્તુ એમને નખશીશ આજ લાગી ગઈ. પોતાના ધર્મશુરુતું અપમાન નિર્માદ્ય હોય તે જ સાંભળી શકે.

એ તુરત જ પૂ. દેવસૂરિજી મહારાજની પાસે ગયા. આગ ઝરતી ભાષામાં સાધ્વીજીએ તેમને કહ્યું, “તમારા શુરુએ તમને આચાર્યપદે આરૂઢ કર્યા તો અમારી બધાયની વિરમ્મનાઓને મૂંગે મોંગે જોયા કરવા માટે જ કર્યા છે ને ? જો આવા સમયે પણ આપ સમતા રાખીને બેસી જ રહેવા માંગશો તો આપની સમતા ભલે કદાચ આપને સદ્ગતિમાં લઈ જશે; અને ભલે કદાચ ‘અગડાખોર’ તરીકેની કુકીર્તિ આપને માથે નહિ ઝીંકાતા આપનું હિન જળવાઈ રહેશે પણ મહારાજજી ! યાદ રાખજો કે આપની એ સમતા આ સંઘનું તો નિકંદન જ કાઢશે. આપના વ્યક્તિગત માન-અપમાનના સવાલ કરતાં અત્યારે પ્રભુ-

શાસનનો સવાલ મહત્વનો છે, લલે ‘ઝગડાખોર’ ની અપ-
ક્રિત્તિ મળે પણ એ રીતે જ શાસન-સેવાનું પુણ્ય કમાવાની
આ અણુમોલ તક છે. હવે આપ ઊભા થઈ જાઓ. શત્રુને
ન જીતી શકાય તો સમતાના હથિયારો શા કામના ?”

પ્રશસ્ત ભાવાવેશથી બોલાએલા શબ્દો સાંભળીને, પૂ.
દેવસૂરિજી મહારાજાએ ‘સાફની’જીને શાન્ત પાડીને રવાના
તો કર્યા પરંતુ તે કૃપાણુએ દિગંબરાચાર્યનો પ્રતીકાર કરવાનો
નિર્ણય મનોમન કરી લીધો.

દૂંક સમયમાં પાટણના સંઘને તેમણે જણાવ્યું કે,
“દિગંબરાચાર્ય કુમુદચંદ્ર વારંવાર મને વાદનું આહ્વાન
આપે છે તો હવે હું પાટણની રાજસભામાં ઊઠતે ચોમાસે
તેમની સાથે વાદ કરવા ઈચ્છું છું માટે તે અંગેની તમામ
વિધિ તમે કરી રાખો.

આ બાબત કુમુદચંદ્રને પણ વાદ કરવા માટે પાટણ
તરફ વિહાર કરવા જણાવાયું. ચાતુર્માસ પૂર્ણ થતાં જ
બન્ને આચાર્યોએ પાટણ પ્રતિ પ્રયાણ કર્યું. પાટણના સંઘમાં
સેંકડો શ્રાવકોએ આયંબિલનો માંગલિક તપ શરૂ કરી
લીધો. રસ્તામાં પોતાની પ્રકૃતિ મુજબ દિગંબરાચાર્ય પૂ.
દેવસૂરિજી મહારાજાની ઠેકડીએ કરવામાં કશી કમીના રાખી
નહિ. પાટણના દિગંબર ધનાઢયો રસ્તામાં આવી ગયા
અને ફોઈ પણ ઉપાયે વિજય મેળવવો એમ નિશ્ચય કરી
લીધો.

એ ભકતોએ ‘ધન’ નું બળ વાપરીને સિદ્ધરાજ
જયસિંહના કોશાધ્યક્ષ, ગાંગિલ નાગર અને શાસ્ત્રાર્થસલાના
અધ્યક્ષ કેશવ પંડિતને અઢળક સંપત્તિ આપીને પોતાની
તરફેણમાં લઈ લીધા.

સ્વેતામ્બર સંઘના અગ્રણીઓને આ વાતની ખબર
મળતાં જ તેમણે પણ ‘જેવા સાથે તેવા’ બનવાનો નિર્ણય
કર્યો; પરંતુ તે માટે પૂ. દેવસૂરિજી મહારાજની સંમતિ
મેળવવા તેમની પાસે ઉપસ્થિત થઈને સઘળી વાત કરીને
કહ્યું કે, “અમારી પાસે ય સંપત્તિની કોઈ જ કમીના
નથી. આવા સમયે જો અમારી સંપત્તિનો સહુપયોગ નહિ
થાય તો સંપત્તિ પણ શા કામની ? આપ અમને પણ ‘લાંચ’
દેવાની રજા આપો....પછી બાકીનું અમે સમજી લઈશું.”

જૂબ જ ગંભીર મુખે સમ્યારિત્રચૂડામણિ દેવસૂરિજી
મહારાજએ કહ્યું, “એવા લાંચરૂઝતના હીન ઉપાયોથી
મળી જતા વિજય કરતાં હું તો પરાજયને વધુ આવકાર્ય
સમજું છું. ભાગ્યવાનો ! વિજય કાંઈ સંપત્તિના બળથી
કે સત્તાના બળથી મળતો નથી. એ મિથ્યાભિમાનનો ત્યાગ
કરો. વિજય તો માત્ર દેવગુરુની કૃપાથી જ મળે છે. તમે
હવે જાઓ, એ કૃપા જ આપણું સહુનું કલ્યાણ કરશે.
એ કૃપામાં મારો વિશ્વાસ અચલ છે. માટે એક પણ દ્રવ્ય
એ રીતે વાપરશો નહિ. જો સંપત્તિ અને સત્તાથી જ જિન-

શાસનનો જયજયકાર થતો હોય તો ખુદ શાસનપતિ પરમાત્માએ દેવેન્દ્રો અને નરેન્દ્રોને જ પોતાના ગણધર બનાવી દીધા હોત અને એમના દ્વારા અકિંચનોના ઝુંપડાં સોનામહોરોથી ભરાવી દીધા હોત.

“ના....એ ન્યાય નથી.

“અન્યાયથી ન્યાય આપણે મેળવવો નથી. જેટલું સાધ્ય શુદ્ધ હોવું ઘટે એટલું જ સાધન પણ શુદ્ધ હોવું ઘટે.”

આચાર્યલગવંતની વાણીમાં રહેલી મક્કમતાનો રણકાર સાંભળીને અથણીઓ સાનંદસ્તબ્ધ થઈ ગયા. એ શાસનપ્રભાવક આચાર્યલગવંતને અંતરથી ઝૂકી પડ્યા.

વાહનો દિવસ નજદીક આવ્યો. વાહ શરૂ થયો.

રાજમાતા મીનળદેવીના પીયરીઆ દિગંબરપક્ષના હોવાથી એમની લાગવગનો પણ જોરદાર ઉપયોગ કરાયો. સહુને લાગ્યું કે કળિયુગમાં તો જ્યાં લાંચ અને લાગવગ છે ત્યાં જ વિજય છે.

પરંતુ એ અભિપ્રાય ખોટો સાબિત થયો. ‘સ્રીનો મોક્ષ કદી થતો નથી’ એ દિગંબર માન્યતા બાળમુનિ સોમચન્દ્રજીએ રાજમાતાને જઈને જણાવતા જ રાજમાતા દિગંબરોથી વિમુખ થઈ ગયા અને લાગવગનું જોર નાકામી. આખ બન્યું. અને પૂ. દેવસૂરિજી મહારાજ ઉપરની દેવગુરુકૃપાએ અને એનાથી જ પ્રાપ્ત થએલી વાહશક્તિએ લાંચની તરવારને પણ ખુટ્ટી બનાવી દીધી.

પૂ. દેવસૂરિજી મહારાજને જ વિજયની વરમાળા પ્રાપ્ત થઈ.

વીરશાસનના વીરસૈનિકો ! કેવું મલિન રાજકારણ ખેલાયું છતાંય પૂ. દેવસૂરિજી મહારાજનો આત્મવિશ્વાસનો અજબગજબનો રણકો, એમનું અનોખું ચારિત્રબળ કેવું જબ્બર કામ કરી ગયું ?

જો સત્ય આપણા જ પક્ષે છે; અને જો સાચા દિલથી અરેખર આપણે શાસનના પક્ષે છીએ તો આપણી લઘુમતિનો કે આપણા ટાંચા સાધનોનો કે વિરોધના ભયાનક વંદોળનો આપણે લગીરે ભય રાખવાની જરૂર જ નથી.

આપણે કામ જ કરીએ.....ખુદ શાસનદેવો આપણી સહાયે આવીને ઊભા જ રહેશે. વિરોધને મારી હટાવવાનો વ્યૂહ ઘડવાની ખુદ્દિ એકાએક આપણા મગજમાં ઉત્પન્ન થઈ જશે; અલુધારી કોઈ ભૌતિક સહાય આપણને પ્રાપ્ત થઈને જ રહેશે.

વર્તમાન પરિસ્થિતિના નબળા મિત્રને જોઈને હતાશ ન થાઓ. પૂરા આત્મવિશ્વાસ સાથે તમે ગરહન જ ઉઠાવો. એટલી વારમાં તો એ નબળી પરિસ્થિતિનું ચિત્ર અલોપ થવા લાગશે, રૂપાન્તર પામીને જોતજોતામાં બળવાન બની ગએલી પરિસ્થિતિનું દર્શન તમે કરવા લાગશો.

ના.....નિરાશ ન બનો; રાજકારણના ભયથી ભાગી ન છૂટો. એમ ભાગી છૂટવાથી ભલે કદાચ પુણ્યયોગે તમે

શાસનનો જયજયકાર થતો હોય તો ખુદ શાસનપતિ પરમાત્માએ દેવેન્દ્રો અને નરેન્દ્રોને જ પોતાના ગણધર બનાવી દીધા હોત અને એમના દ્વારા અકિંચનોના ઝુંપડાં સોનામહોરોથી ભરાવી દીધા હોત.

“ના....એ ન્યાય નથી.

“અન્યાયથી ન્યાય આપણે મેળવવો નથી. જેટલું સાધ્ય શુદ્ધ હોવું ઘટે એટલું જ સાધન પણ શુદ્ધ હોવું ઘટે.”

આચાર્યભગવંતની વાણીમાં રહેલી મહત્ત્વના રણકાર સાંભળીને અગ્રણીઓ સાનંદસ્તબ્ધ થઈ ગયા. એ શાસનપ્રભાવક આચાર્યભગવંતને અંતરથી ઝૂકી પડ્યા.

વાહનો દિવસ નજદીક આવ્યો. વાહ શરૂ થયો.

રાજમાતા મીનળદેવીના પીયરીઆ દિગંબરપક્ષના હોવાથી એમની લાગવગનો પણ ભેરહાર ઉપયોગ કરાયો. સહુને લાગ્યું કે કળિયુગમાં તો જ્યાં લાંચ અને લાગવગ છે ત્યાં જ વિજય છે.

પરંતુ એ અભિપ્રાય ખોટો સાબિત થયો. ‘શ્રીનો મોક્ષ કદી થતો નથી’ એ દિગંબર માન્યતા બાળમુનિ સોમચન્દ્રજીએ રાજમાતાને જઈને જણાવતા જ રાજમાતા દિગંબરોથી વિમુખ થઈ ગયા અને લાગવગનું ભેર નાકામી આજ બન્યું. અને પૂ. દેવસૂરિજી મહારાજ ઉપરની દેવગુરુકૃપાએ અને એનાથી જ પ્રાપ્ત થએલી વાહશક્તિએ લાંચની તરવારને પણ ધુઈ બનાવી દીધી.

પૂ. દેવસૂરિજી મહારાજને જ વિજયની વરમાળા પ્રાપ્ત થઈ.

વીરશાસનના વીરસેનિકો ! કેવું મલિન રાજકારણુ ખેલાયું છતાંય પૂ. દેવસૂરિજી મહારાજનો આત્મવિશ્વાસનો અજબગજબનો રણકો, એમનું અનોખું ચારિત્રબળ કેવું જબ્બર કામ કરી ગયું ?

જો સત્ય આપણા જ પક્ષે છે; અને જો સાચા દિલથી ખરેખર આપણે શાસનના પક્ષે છીએ તો આપણી લઘુમતિનો કે આપણા ટાંચા સાધનોનો કે વિરોધના ભયાનક વંટોળનો આપણે લગીરે ભય રાખવાની જરૂર જ નથી.

આપણે કામ જ કરીએ.....ખુદ શાસનદેવો આપણી સહાયે આવીને ઊભા જ રહેશે. વિરોધને મારી હટાવવાનો વ્યૂહ ધડવાની બુદ્ધિ એકાએક આપણા મગજમાં ઉત્પન્ન થઈ જશે; અણુધારી કોઈ ભૌતિક સહાય આપણને પ્રાપ્ત થઈને જ રહેશે.

વર્તમાન પરિસ્થિતિના નબળા મિત્રને જોઈને હતાશ ન થાઓ. પૂરા આત્મવિશ્વાસ સાથે તમે ગરહન જ ઉઠાવો એટલી વારમાં તો એ નબળી પરિસ્થિતિનું ચિત્ર અલોપ થવા લાગશે, રૂપાન્તર પામીને જોતજોતામાં બળવાન બની ગએલી પરિસ્થિતિનું દર્શન તમે કરવા લાગશો.

ના.....નિરાશ ન બનો; રાજકારણના ભયથી ભાગી ન છૂટો. એમ ભાગી છૂટયાથી ભલે કદાચ પુણ્યયોગે તમે

અને તમારા બાળ-ખચાનો પરિવાર મજથી આ જીવન
તો પૂરું કરી લેશો પણ આવા પ્રકારની ભાગેડુવૃત્તિનું
ખતરનાક પાપ તમારા લલાટે એવું લખાશે કે એના ક્ષણ
ભોગવતાં ચીસો નાંખીને ય શાન્તિ નહિ મળે.

શાસન ઉપર આક્રમણ વાઢળ જામ્યા હોય તે વખતે
આપ સલામતી શોધીને ઘરમાં બેસી રહેનાર મહં જેવો
નામહં કદાચ જગતમાં કોઈ નહિ હોય.

રે ! આપમતલબમાં તો પશુઓ ય પૂરા કાબેલ હોય
છે તે પછી માનવે; અને તેમાં ય જિનશાસનના શ્રાવકે...
આથી કયી વધુ પ્રાપ્તિ કરી ?

જિનશાસનનો એકેકો શ્રાવક એ જિનશાસનનો મ-
રણીઓ મહં છે.

વીરશાસનનો એકેકો શ્રાવક એ વીરશાસનનો વીરસૈ-
નિક છે; કેસરીઆ એનું જીવન છે; શહાદત એનો આદર્શ
છે; ખલિદાન એના જીવનનું પૂર્ણવિરામ છે.

રાજકારણના સંયોગોની નિર્માલ્ય વાતો કરીને આક્ર-
મણીથી લાગી છૂટનારો શક્તિમાન માણસ એ જિનશાસનનો
શ્રાવક જ નથી; પછી ચાહે તેટલી અઘટ પ્રકારી જિનપૂજા
કરતો હોય; ચાહે તેટલા નવકાર ગણતો હોય, ચાહે તેટલી
મંત્રી ભાવના ભાવતો હોય કે ચાહે તેટલા સામાયિક-પ્રતિ-
ક્રમણ કે પૌષધ કરતો હોય.

આ સમયનો પુકાર જ એ છે, “શાસન ખતરામાં છે; સહુ સાબદા બનો. યુદ્ધના મોરચે હાજર થઈ જાઓ”

સમયના આ તકાળની અવગણના કરનારાઓને દૂર્ગતિઓ સાદે ઘેર રહી છે !

[૩] પૂ. સિંહસૂરિજી મહારાજ

આજથી ત્રીજા-ચોથા સૈકાની જ વાત છે. વિજય-નગરના વિશાળ સામ્રાજ્ય ઉપર વૈષ્ણવધર્મી રાજા બુદ્ધરાજનું શાસન હતું.

પરધર્મીઓએ લાગ જોઈને જૈનોને પરાસ્ત કરવાનું છાટકું ગોઠવ્યું. વિજયનગરમાં એ વખતે કોઈ સમર્થ વાદી જૈન-સાધુ ઉપસ્થિત ન હતા. પરધર્મીઓએ રાજાને સાધી લઈને જૈનો સાથે વાદ ગોઠવ્યો. જો જૈનો પરાજય પામે તો વિજયનગરના વિશાળ સામ્રાજ્યની હદપાર થવું તેમ નક્કી કરવામાં આવ્યું. વિજયનગરનો સંઘ આ અતિ લયાનક આક્રમના ઘેરાયેલા વાદળ નીચે એકઠો થયો. દૂર દૂરના દેશો સુધી નજર નાખી. ત્યાં ૭૦૦ ગાઉ દૂર આવેલા અયોધ્યામાં વાદકેસરી આચાર્ય લગવંત શ્રીમદ્ સિંહસૂરિજી મહારાજ નજરમાં આવ્યા. દોઢ માસ પછી વાદ થવાનો હતો.

તરત જ સાંઢણીસ્વારને સંઘના પત્ર સાથે અયોધ્યા રવાના કરવામાં આવ્યો. “૪૦ દિવસ અને ૧૪૦૦ માઈલ ! શી રીતે પહોંચવું ?” પૂજ્યપાદ આચાર્ય ભગવંત વિમાસણમાં પડ્યા. આખી રાત એ ચિંતામાં જ પસાર કરી. સવારે વિહાર કરવાનો નિર્ણય કરી લીધો. બહાદૂર અને વિદ્વાન્ મુનિવરોનું જૂથ તૈયાર કર્યું.

અત્યુચ્ચ વિહાર આરંભાયો. રસ્તામાં કેટલાક સાધુઓ કાળધર્મ પામ્યા. કેટલાક માંદગીમાં પટકાયા પણ સહુના હૈયે એક જ વાત હતી; “વીરશાસન ઉપરની આક્રમણ નિવારણ કરવું; વિજય મેળવીને જ જંપવું.” મરણ પામતા દરેક મુનિવરનો અંતિમ શબ્દ એ હતો, “શુરુદેવ ! પાછા પડશો નહિ, વિજય મેળવીને જ જંપજો.” અને....આ શબ્દો સાંભળીને બુઝર્ગ આચાર્ય ભગવંતની આંખે પાણી આવી જતા.

જેના હૈયે જિનશાસન છે; સિવાય કશું જ નથી.... એને તો સહુ સહાય કરે છે; પરિસ્થિતિને પણ પલટાઈ જવું પડે છે.

રે! જેના હૈયે ‘શાસન’ સિવાય કશું જ નથી એનું તો પુણ્ય જ કેટલું ઉચ્ચ હોય? એ શીઘ્ર ક્ષણ આપે તેમાં નવાઈ શી છે?

વિજયનગરની વાદ સભામાં પૂ. સિંહસૂરિજી મહારાજ પહોંચી ગયા અને વિજય ડંકો વગાડી દીધો !

કેવા હશે એ રાજકારણના રંગતરંગ ! આજે તો એમાંનું કશુંય નથી. આમ છતાં જે શ્રીમંતોના-હાથમાં કેટલીક અનિચ્છનીય સત્તાઓ પ્રાપ્ત થઈ છે તેનું પરિણામ એ આંચું છે કે રાજકારણથી ડરતાં; આપ-સલામતીને પ્રાધાન્ય આપતાં; રાજકારણીઓની ખુશામતને સદા માટે અકબંધ રાખવાના સંકલ્પવાળા એ શ્રીમંતો તીર્થો સુદ્ધાને સોંપી દેવા તૈયાર થયા છે. કેમકે એમની વિલક્ષણતા આસમાનને આંખી છે; પોતાના ધંધા વગેરેના સ્વાર્થને જરાય ધા દેવાની એમની તૈયારી નથી; ‘ઝગડાખોર’ તરીકેની નામનાથી એ લોકો સદા ખીતાં-ભાગતાં ફરે છે.

‘સમાધાનપ્રિય’ તરીકેની સસ્તી કીર્તિ કમાઈ લેવાની મીઠી ચળને તેઓ રોકી શકતા નથી. અને ખીજી બાજુ શ્રમણસંસ્થાનું ઘર વિખવાદની આંધીએ ચડ્યું છે.

‘એટલે રાજકારણની સામે તો પડાય જ નહિ’ એવી નકલી અને તકલાદી ઢાલની ઓથ લઈને શાસનના કેટલાય પ્રશ્નોમાં કોર્ટ દ્વારા, લવાદ દ્વારા, ‘ખાંધ છોડ’ની નિરપેક્ષ નીતિ દ્વારા આ અચળીઓ કેટલુંક શુભાવી ચૂક્યા છે અને હજી ઘણું શુભાવવાના છે.

જે આપણે સહુ થોડા મહત્તમ ખની જઈએ અને ‘શાસન’ ખાતર ખધી વાતનો ભોગ આપી દેવાની

તૈયારી રાખીએ તો આજના સંયોગોમાં પણ રાજકારણ જ
શું ? પણ કેઈ મોટામાં મોટું આક્રમણનું મેદાન આપણે
મારી જાંઘએ તેટલી તાકાત આપણામાં જીવંત પડી છે.

જિનશાસનના બહાદુર શ્રાવકો ! જાગો...માલોમની
હાકલ પડી છે. હવે નબળા અને નિર્માલ્ય ન રહો....જોકો
....બસ તમે જ ઊભા થાઓ....આજૂબાજૂ કેઈના ઉભા
થવાની કશી અપેક્ષા રાખ્યા વિના ઊભા થઈ જાઓ.....
જૂઓ, જોતજોતામાં એક મોટું લશ્કર તમારી આંખ સામે
ખડું થઈ જશે.

પૂ. રામચન્દ્રસૂરિજી મહારાજ

[૪]

કલિકાલ સર્વજ્ઞ ભગવંતની પાટે આવેલા આચાર્ય-
ભગવંત શ્રીમદ્ રામચન્દ્રસૂરિજી મહારાજ !

કલિકાલ સર્વજ્ઞ ભગવંતે પોતાના અંતિમ દિવસોમાં
પટ્ટધરને કહ્યું હતું કે, “મુનિ બાલચન્દ્ર આચાર્યપદ
લેવા માટે ધમપછાડા કરે છે પણ એને માટે એ તદ્દન
અયોગ્ય છે, તારે પણ આ વાતનો ખ્યાલ કરવો અને
તેને કદી તૃતીયપદે આરૂઢ કરીશ નહિ.”

પૂ. રામચન્દ્રસૂરિજી મહારાજએ એમની આજ્ઞાને માથે ચડાવી. ગુરુદેવશ્રી કાળધર્મ પામ્યા.

મુનિ બાલચન્દ્રે રાજા અજયપાલને પોતાનો ભક્ત બનાવ્યો હતો. રાજા અજયે પૂ. રામચન્દ્ર સૂરિજી મહારાજને કહ્યું કે તેમણે બાલચન્દ્ર મુનિને આચાર્યપદ પ્રદાન કરવું.

પણ ગુર્વાજ્ઞાને લોપે તેવા આ શિષ્ય ન હતા. એમણે સ્પષ્ટ નૈત્યો સુણાવી દીધો. રાજા અજય ક્રોધથી નખશીશ સળગી-ઊઠ્યો. મરણાન્ત કષ્ટ આપવાની ધમકી આપી. પરન્તુ પરમ ગુરુભક્ત આ. રામચન્દ્રસૂરિજીએ સ્પષ્ટ કહી દીધું કે, “રાજન્ ! ગુમાન ન કર ! આત્મા અમર, અદ્વાદ્ય અને અછેદ્ય આત્માને તમે મારી શકતા નથી, બાળી શકતા નથી કે છેદી પણ શકતા નથી.

વધુ ગંભીર થઈને એ સચ્ચારિત્ર ચૂડામણિ આચાર્ય ભગવંતે કહ્યું, “રાજન્ ! તમને આધીન થઈને જીવવા કરતાં જંગલનો સ્વતન્ત્ર ફૂતરો થવા હું રાજી છું.”

સહુને એ વાત સુવિદિત છે કે રાજા અજયે એ શાસન શિરતાજ આચાર્ય ભગવંતને ધગધગતી તેલની કડાઈમાં ચડી જવાનો આદેશ કર્યો.

અને તો.....ય.....એવા એ રાજકારણથી જરા ય ડર્યા વિના એ મહાપુરુષ ‘અરિહંત....અરિહંત’...ના નામને

ઉચ્ચાર કરતાં કરતાં એ કડાઈએ સાનંદ ચડી ગયા અને દેહ છોડી દીધો.

રાજાના આ ભયંકર પાપે રાજાને પણ થોડા જ મહિનાઓમાં ખતમ કર્યો.

વીર સૈનિકો ! રાજકારણ સામેના આપણા દાવ તો આવા જાનફેસાનીના રંગે રંગાએલા હતા. રાંડીરાંડ ડોશીના ખાંધછોડીઆ નિર્માલ્ય વિચારોએ તો આપણા રાજકારણની રણભૂમિ ઉપર કદી દેખાં પણ દીધા નથી. એ તો આ એકવીસમી સદીના અગ્રણીઓની જ-કશું જ નહિ કરવાની નાહિંમતની સંરક્ષક ઢાલ છે.

લલે એમ હોય...પણ આપણે કાંઈ એ નિર્માલ્યોના શાસનને કે અભિપ્રાયોને વશ થવાની કશી જ જરૂર નથી. હા. જ્યારે મહોં બધા ય મરી પરવાર્યા હશે ત્યારે શાસન રક્ષા કરવા ખાતર ગાંડા સાથે ગાંડા પણ બનીશું અને એ રીતે ય શાસન સેવા કરીશું. પણ હજી શાસનપતિએ પોતાના શ્રીમુખે કહેલો એ સમય આવી લાગ્યો હોય તેમ લાગતું નથી.

હજી તો આપણે ખમીરવંતા એવા તબક્કામાંથી પસાર થઈ રહ્યા છીએ કે આપણે-નાનકડાં પણ વીર બાળ-જો આંખ ઊંચી કરીને નિર્માલ્ય મનોદશાના માલિકોને કદી દઈએ કે, “જિનશાસનની વાસ્તવિક રીતની સેવા

રતા આવડતી હોય તો પુનઃ પુનઃ ઝૂકી ઝૂકીને તમને પ્રલામ કરવા તૈયાર છીએ; અમારા સેનાધિપતિ તમે જ મનો. પરન્તુ જો એવી હિંમતનું દેવાળું કુંકી નાખ્યું હોય તો દેવાળીઆઓના હાથમાં આ જયવંતા શાસનની ધુરા અમે રહેવા દઇ શકીએ નહિ. તમે આજે જ એ ધુરાને છોડી દો, અને શાસનથી પણ વધુ પ્યાર જે સ્વજનો ઉપર કે સત્તા યા સંપત્તિના માનપાન ઉપર તમને છે તેને સંભાળી રાખવા તમારા ઘરમાં તમે એસી જાઓ.”

આ તો વીરનું શાસન છે ! વીરોનું શાસન છે ! ક્ષત્રિયોનું ક્ષાત્રવટ જ અહીં કામીઆખ છે; વણિકોના વણિઆવેડા તો આ નાવને ડૂબાડી જ દે.”

વીર સૈનિકો ! માનપાન અને ઈજ્જત-આખરૂતા જ પ્રેમી એ અગ્રણીઓ તમારા આટલા જ કડવા સત્યની કાંકરીને ખમી શકે તેમ નથી; અપમાન તો એમણે કદી-કયાંય-જેયું નથી એટલે આ અમૃતપૂર્વ વેણુ સાંભળતા જ ચાવીનો જૂડો ફેંકી દેતાં તે ‘સ્વ’ પ્રેમી લોકોને પળની ય વાર લાગવાની નથી.

તે જૈન શાસનનું રખવાળું કરતાં તે સાધુઓ જ સાચા શાસનસેવકો છે; જેઓ માન-અપમાનની લગીરે પરવા કર્યા વિના; સન્માન સમારંભ કે આભાર દર્શનની થોડીક પણ અપેક્ષા રાખ્યા વિના; શુભાસ્તાધારો લાગુ સિં. ના. ૧૩

પાડ્યા વિના, ‘શાસન’ નામની સંસ્થાની ઓફિસ ઉપર; વગર પગારે ‘ડે ઓન્ડ નાઈટ’ સર્વિસ કરે છે ! ગાળો દે તો ય ત્યાંથી ખસે નહિ; બદનામ કરો તો ય એ સેવા મૂકે નહિ, મારો તો ય ત્યાંથી ઊખડે નહિ.

આવું ખમીર જેનામાં ન હોય તેને ‘શાસન’ની કોઈ પણ પેટાસંસ્થાનું કામકાજ પણ સોંપાય નહિ. એવા માણસો તો જમાનાવાદ, બહુમતવાદ, કાયદા અને રાજ-કારણની ભાષામાં જ બધી વાતો કરે....જે વાતો જિનશાસનને ખતમ કરવા સિવાય બીજી કોઈ સિદ્ધિ દેખાડી શકે તેમ નથી.

ઉદ્દેપુરનો વાણીઓ

[૫]

વીરસૈનિકો ! જિનશાસનનું રખવાળું કરવું એ કાંઈ માત્ર શ્રમણસંસ્થાની જ જવાબદારી નથી. લલ્લે મુખ્યતા તેમની હોય; પરન્તુ આખા ય ચતુર્વિધ સંઘના માથે—એ સંઘના નાનકડા બાળના માથે પણ—એની રખેવાળીની જવાબદારી છે. જેને જ્યાં જેમ શાસનીતિથી યોગ્ય લાગે તેમ તે શાસનસેવા અને સંસ્કૃતિરક્ષા કરી શકે છે. જ્યાં ને ત્યાં નિરપેક્ષ દ્રવ્ય-ક્ષેત્ર-કાળ-ભાવના કુતર્કોની ખચાવ-ઢાલ આગળ કરાય નહિ.

એક વાત આપણે સહુએ યાદ રાખવાની છે કે ભોગ-
નાદના લયાનક ઘોડાપૂર જ્યારે ઉમટ્યા હોય ત્યારે તો
આખુ ય જગત આ પૂરના ધસમસતા પાણીમાં તણાવાનું
જ ખસંદ કરે; સામે પૂરે જવાની તો કોક જ નરખંડો
હિંમત કરે.

પરંતુ જ્યારે જ્યારે આવી સગવડીઆ ગાડરવૃત્તિનો
ભોગ આર્યાવર્ત્તના અનેક લોકો ખની રહ્યા હોય ત્યારે
તેમને સાચું બતાડવાનું કામ એક માત્ર-ઉત્કૃષ્ટ આદર્શોને
વરેલા જૈનોનું-તેના અગ્રણીઓનું છે.

અંતતી ગાડીમાં તો બધા ય એસી જશે. ઉગતા
સૂરજને તો સહુ નમશે કેમકે એમાં ક્યાં તરવારની અટા-
પટાબાજીઓ ખેલવાની છે? એમાં ક્યાં વિરોધની ઝડીઓ
વરસવાની છે કે ગાળોનો વરસાદ વરસવાનો છે?

પણ તેથી શું? આવા વખતે સત્ય સમજાવવાની
કપરી કામગીરી જે બજાવે તે જ વીર છે; તે જ પરાર્થવ-
રસલ છે; તે જ મર્દ છે

એક વાતનો વહેંચી તકે આપણે નિર્ણય લઈએ કે
નેતા (Leader) કોણ? ભોગવાદી અભિપ્રાયો ધરાવતા લોકો?
કે શાસ્ત્રીય માન્યતા ધરાવતા આપણે?

જો ભોગવાદીઓના અભિપ્રાયોનું જ નેતૃત્વ નક્કી થતું
હોય તો આપણે તેના પ્રવાહે ચાલવાનું-તણાવાનું-જરૂર

પસંદ કરીશું; પણ જો આપણું નેતૃત્વ સામિત થતું હોય તો તેમાં તણાવાની ક્ષુદ્ર મનોવૃત્તિને ખતમ કરી દેવી પડશે; અને લોગવાદના ઘોડાપૂરે તણાતા આત્માઓના આપણે માર્ગદર્શક બનવું જ પડશે. આપણે તેમને સાચો રાહ-સામા પૂરે જવાનો-દેખાડવો જ પડશે.

પછી દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ, ભાવની નિરપેક્ષ વાતો કરીને ‘ચાલતી ગાડીમાં’ બેસી જવાની-સસ્તી કીર્તિ કમાવાની અને કશું જ ન કરવાની નિષ્ક્રિયતાને પોષવાની મનોવૃત્તિના લોગ કદી બની શકાશે નહિ.

ઉદ્દેપુરના એક મહારાજાનની તમને વાત કરું. દર્શેરાના દિવસે નગરમાં ઉદ્દેપુરના મહારાજાનો સવારી નીકળી હતી. મહારાજાએ નક્કશ્ટ બનીને પોતાની રખાત નન્નીજાનને હાથી ઉપર પોતાની સાથે બેસાડી હતી.

એ દશ્ય જોતાં જ એક મહાજનના મનમાંથી ઊંડી ચીસ નીકળી ગઈ. એ મનોમન બોલી ઉઠ્યા; “હાય ! રાજા જો આટલો નક્કશ્ટ થઈને ફરશે તો એની રૈયત શું શીખશે ?”

મહારાજાને બોધપાઠ દેવાનો તેણે નિશ્ચય કર્યો. રાજાની સવારી એ મહાજનની દુકાનેથી પસાર થવા લાગી. મહારાજાનો હાથી પણ ત્યાં આવી ગયો. પણ મહાજને તો ચોપડામાં જ માથું રાખી મૂક્યું. જાણે સવારી આવી

પહોંચ્યાની કશી ખબર જ નથી એવી એકાકારતાનો દંભ કર્યો.

પણ-તો ય-ચતુર મહારાજને ગંધ આવી ગઈ, સવારી ઊતરી ગયા બાદ મહારાજને રાજદરબારમાં બોલાવવામાં આવ્યા. એમને મહારાજએ પૂછ્યું; “મહારાજ! મારી સામે જોવાની ય તમને એ વખતે કુરસદ ન હતી કે ?”

હાથ જોડીને મહારાજને કહ્યું, “રાજન્! શતાયુ બનજો. મને ક્ષમા કરજો. વાત એટલી જ હતી કે આપની સામે જોતાં આપની રખાતનું મોં પણ મારાથી જોવાઈ જાય તેમ હતું. એમ થતાં મારે ઉપવાસ કરવો પડે તેમ હતું. તબિયત જરા મોળી છે એટલે ઉપવાસ કરવાની તેવડ ન હતી એથી મેં આપની સામે જોયું નહિ.”

આટલી વાતમાં તો ઉદ્દેપુરનરેશ બધું ય પામી ગયા. એમને પોતાની અશિસ્ત વર્તણૂક બદલ ભારે રંજ પેદા થયો.

આવા હતા; નીડર ધર્મરક્ષક મહારાજો !

આજના અગ્રણીઓને તો રાજકારણની સામે પડવામાં જાણે કેટલા લાભ લય સતાવતા હશે ? વાત પણ છે તો એવી જ; કેટલાંય આડા-અવળાં કરવાના કારણે એમને રાજના દુશ્મન થતાં રાજનો લય સતાવતો હોય તો તેમાં નવાઈ નથી. પણ તો પછી વાત એટલી જ છે કે એવા લોકોએ

શાસનસેવાના સ્થાનો ઉપરથી જ
તો નિર્ભય બનીને શાસનસેવાનું

ભાગેદુવૃત્તિ કે લયવૃત્તિ
શાસનનું મહા અહિત કરે છે.
અહિત જ થાય છે, આની સા
વિચાર તો ખૂબ જ મામુડી અને

ઉજમશી .

સુરતના વતની—એક વૃદ્ધજન
વીરતાભરી કહાણી છે.

૫૦-૬૦ વર્ષ પહેલાં મુંબઈ
ઘટના છે. શરીરે લાંબા હોવાથી
લાંબો તરીકે અને આંખે કાણો હો,
કાંણો તરીકે મુંબઈમાં પ્રસિદ્ધિ પા
દોસ્ત હતા. જન્મના જ એ જૈ
પૂરા અને શૂરા હતા.

એ વખતના મુંબઈના એ
એમને બૂલે ચૂકે પણ કોઈ કદી

એ સમયમાં કોઈ પારસી
તૈયાર કર્યું. જૈનસંઘમાં બળ

થયો. આગેવાનો તે પારસીને મળ્યા. પણ પારસીએ તો દાદ ન દીધી. છેવટે પેલા બે દાદાઓને અગ્રણીઓ મળ્યા. ગમે તેમ તો ય એમના લોહીમાં જૈનત્વ હતું. જૈન અગ્રણીઓનું ચોતાના ઘરે આગમન થતાં જ એમની આંખે હર્ષના આંસુ આવી ગયા. ઉચિત સ્વાગત કરીને વાતો શરૂ થઈ. બધી વાત સમજી લઈને બંનેએ સંઘાગ્રણીઓને જણાવી દીધું કે, “તમે સહુ બેફીકર રહો. અમે પણ જેવા તેવા તો ય મહાવીરના સંતાન છીએ. અમારા હૈયે આજે ય મહાવીર છે. જાઓ....એ નાટક નહિ ભજવાય. અમે તમને ખાત્રી આપીએ છીએ. તમે નિશ્ચિંત થઈ જાઓ.”

સંઘાગ્રણીઓએ તે કારવાહી માટે જરૂરી રકમ આપવા યત્ન કર્યો. તેમણે સાભાર અસ્વીકાર કરતા કહ્યું, “આવો લાભ અમને જડે ય ક્યાંથી ? તમે તો ધર્મના કામે સતત કરતા જ રહો છો.”

અગ્રણીઓ સંતોષ પામીને વિદાય થયા.

આ બાબુ એ સિનેમાના પહેલા જ શોની બધી જ ટિકિટો ખરીદી લીધી. નગરના તોફાની તત્ત્વોને આ ટીકીટો વહેંચી આપી અને તોફાન કરવાની સત્તા આપી.

પછી તો પૂછવું જ શું ?

પહેલા જ શોમાં ઢેકારો મચી ગયો. બંબાવાળાઓ દોડ્યા. ઉજમશી લાંબો અને વીરજી કાંણો ચાર-ચાર

શાસનસેવાના સ્થાનો ઉપરથી ખસી જવું જોઈએ. અથવા
તો નિર્ભય ખનીને શાસનસેવાનું કામ કરવું જ જોઈએ.

ભાગેડુવૃત્તિ કે ભયવૃત્તિ તો વિશ્વકલ્યાણકર જિન-
શાસનનું મહા અહિત કરે છે. એથી 'સ્વંનું' પણ મહા
અહિત જ થાય છે. આની સામે આ લોકનાં હિતોને
વિચાર તો ખૂબ જ માસુફી અને અત્યંત ગંધાતો લાગે છે.

ઉજમશી લાંબો : વીરજી કાંણો.

[૬]

સુરતના વતની—એક વૃદ્ધજન પાસેથી સાંભળેલી આ
વીરતાભરી કહાણી છે.

૫૦-૬૦ વર્ષ પહેલાં મુંબઈમાં બનેલી આ સત્ય
ઘટના છે. શરીરે લાંબા હોવાથી ઉજમશીભાઈ, 'ઉજમશી
લાંબો' તરીકે અને આંખે કાણો હોવાથી વીરજીભાઈ વીરજી
કાંણો તરીકે મુંબઈમાં પ્રસિદ્ધિ પામ્યા હતા. બે દિલોબને
દોસ્ત હતા. જન્મના જ એ જૈન હતા; બાકી બધી વાતે
પૂરા અને શૂરા હતા.

એ વખતના મુંબઈના એ બન્ને ય 'દાદા' કહેવાતા.
એમને બૂલે ચૂકે પણ કોઈ કદી છ'છેડતું નહિ.

એ સમયમાં કોઈ પારસીએ નેમરાજૂલનું ચિત્ર
તૈયાર કર્યું. જૈનસંઘમાં બળભળાટ બાગ્યો. સંઘ ભેગો

થયો. આગેવાનો તે પારસીને મળ્યા. પણ પારસીએ તો દાદ ન દીધી. છેવટે પેલા એ દાદાઓને અગ્રણીઓ મળ્યા. ગમે તેમ તો ય એમના લોહીમાં જૈનત્વ હતું. જૈન અગ્રણીઓનું ચોતાના ઘરે આગમન થતાં જ એમની આંખે હર્ષના આંસુ આવી ગયા. ઉચિત સ્વાગત કરીને વાતો શરૂ થઈ. બધી વાત સમજી લઈને બન્નેએ સંઘાગ્રણીઓને જણાવી દીધું કે, “તમે સહુ બેઠીકર રહો. અમે પણ જેવા તેવા તો ય મહાવીરના સંતાન છીએ. અમારા હૈયે આજે ય મહાવીર છે. જાઓ....એ નાટક નહિ લજવાય. અમે તમને ખાત્રી આપીએ છીએ. તમે નિશ્ચિંત થઈ જાઓ.”

સંઘાગ્રણીઓએ તે કારવાહી માટે જરૂરી રકમ આપવા યત્ન કર્યો. તેમણે સાભાર અસ્વીકાર કરતા કહ્યું, “આવો લાલ અમને જડે ય ક્યાંથી ? તમે તો ધર્મના કામો સતત કરતા જ રહો છો.”

અગ્રણીઓ સંતોષ પામીને વિદાય થયા.

આ બાબુ એ સિનેમાના પહેલા જ શોની બધી જ ટિકિટો ખરીદી લીધી. નગરના તોફાની તરવાને આ ટીકિટો વહેંચી આપી અને તોફાન કરવાની સત્તા આપી.

પછી તો પૂછવું જ શું ?

પહેલા જ શોમાં ઢેકારો મચી ગયો. બંબાવાળાઓ દોડ્યા. ઉજમશી લાંબો અને વીરજી કાંણો ચાર-ચાર

ઘોડાની બે બગીમાં મુકરર કરેલા સમયે આવી ગયા. પેલા પારસીને ખૂબ ઠમઠોર્યો. માફી માંગી ત્યારે છોડયો.

નેમરાજૂલનું એ ચિત્ર કાયમ માટે ધરતીમાં લંડારાઈ ગયું.

કેવો હતો એ મદાનગીથી થનગનતો કાળ !

દાદાઓના લોહીમાં ય જૈનત્વનું ખમીર ધખતું હતું. આજના પૂજા-પાઠ કરનારા, જિનવાણી સાંભળનારા, સાધુઓના.. લકત બનેલાઓ, મંદિરો બનાવનારાઓ, મહોત્સવો કરાવનારાઓ કેટલાક શું ખમીરવંતા હશે ખરા ? શાસન ઉપરની કેઈ આકૃત સાંભળીને એમના લોહી ઊકળી જતા હશે ખરા ? નિંદા હરામ થતી હશે ખરી ? રામ....રામ....કરો.

તો પછી પેલા પૂજા-પાઠનો અર્થ શું ? શક્તિમંતોની ઉદાસીનતા એમને દ્વર્ગતિનઃ હવાલે નહિ કરે શું ? પૂજા-પાઠના પુણ્યો એની આડે આવી શકવા જેટલી તાકાત તો ધરાવતા નથી જ !

રે ! આ કાળની અપેક્ષાએ જો સમ્યગ્દર્શનની વ્યાખ્યા કરવાનું કેઈ મને કહે તો, હું તો એમ જ કહું કે, જિનશાસન ખાતર મરી ફીટવાની જીવતી ખુમારી એ જ સમ્યગ્દર્શન !

એના વિનાના પૂજા-પાઠ અને પ્રતિક્રમણ-ખધું ય નકામું....એ બધા લેંગા થઈને ય મોક્ષ ન આપી શકે.

વીરસૈનિકો ! બીજું ચોછું-વત્તું હજી ચાલશે, પણ
ખુમારીની ઉણપ તો કદી નહિ ચાલી શકે. જેની ખુમારીને
બિમારી લાગુ થઈ; જેની ખુમારીની ખુવારી થઈ એના
જેવો અભાગીઓ આ જૈનશાસનમાં બીજો એકેય નહિ.

અંગામા

[૭]

હવે તો આપણે આપણી ખૂબ જ નજીકના ભૂતકાળ
પાસે આવી ગયા. શેઠ લાલભાઈ દલપતભાઈના માતૃશ્રી
અંગામા !

જૈનશાસનના એ મહાશ્રાવિકા હતા ! કેમકે એની
નસનસમાં જૈનશાસનની ખુમારી હતી ! એમના દેહના
લોહીના ખુંદ ખુંદમાં આગ જલતી હતી; ખુમારીની.

કાયાથી જ એ સ્ત્રી હતા, દિલના એ મર્દ હતા.
એમના જીવનની ઝિંદગિલીઓની શૌર્ય ગાથા જ્યારે જ્યારે
સાંભળવા મળી છે ત્યારે ત્યારે હૈયું ખોલી ઊઠ્યું છે....
‘જનની, જણજે શૂર જન....!’

એમના સમયની વાત છે. એક પવિત્ર પહાડ ઉપર
યુરોપીઅનો પોતાના આનંદ-પ્રમોદ માટે ગેસ્ટ-હાઉસ
બનાવતા હતા. માંસાહારી લોકોને માંસ અને દારૂ વિનાનું
તો ભોજન જ ન હોય. એ સ્વાભાવિક બીના છે.

ભારતના જૈન સંઘને આ વાતની જાણ થઈ. સંઘોનું એક ડેપ્યુટેશન સંઘનેતા શેઠ લાલભાઈની પાસે ગયું. ‘ગેસ્ટ-હાઉસ’ ન થાય તે માટેની બધી કારવાહી કરવા વિનંતિ કરી. પરંતુ શેઠે તો કહી દીધું કે, “ભારતી એ નહિ બની શકે. જેનું રાજ ચાલે છે તેની સામે હું પડી શકીશ નહિ.”

સંઘાગ્રણીઓ હતાશ થયા. એટલામાં કેકે ગંગામાની. યાદી આપી. સહુએ તેમને બધી વાત કરી. દીકરા લાલભાઈનો ઉદ્ધત જવાબ સાંભળીને ગંગામા સમસમી ઊઠ્યા. સંઘાગ્રણીઓને માનભેર વિદાય આપી.

સાંજે શેઠ જમવા આવ્યા. ગંગામાએ સોનાની થાળીમાં ચૂડો અને ચૂંદડી મૂક્યાં. લાલભાઈ સ્તબ્ધ થઈ ગયા. માતાના મિલજનો એમને અનુભવ તો હતો જ, એટલે એમને વિનીતભાવે પૂછ્યું, “મા ! આમ કેમ ?”

ગંભીર મોં કરીને સણસણતી લાષામાં ગંગામાએ કહ્યું, “લાલા ! ભારતભરનાં જૈનસંઘનો તું નાયક બન્યો છે. એ પદને છાજે તેવો વર્તણૂક કરી દેખાડવાની તાકાત હવે મને તારામાં દેખાતી નથી. માટે જ આ ચૂડો અને ચૂંદડી તને પહેરાવી દેવા લાવી છું.”

“જો આમ ન હોત તો મારો લાલો, સંઘના અગ્રણીઓને લાચારીમર્યો નફકટ જવાબ દેત ખરો ?

લાલા ! કટોકટીની પળે કામ કરવાની તારામાં તેવડ ન-
હોય તો સંઘના અગ્રેસર તરીકેની તારી આખર શું ?”

કહેવાની જરૂર નથી કે શેઠ લાલલાઇએ ત્યાં જ ‘હવે
ગેસ્ટ-હાઉસ નહિ થવા’ દેવાની પ્રતિજ્ઞા કરી, અને કામ
પાર ઉતાર્યું.

જૈનશાસનની બાઈ એટલે શ્રાવિકા !

શ્રાવિકા એટલે ખુમારીનાં તેજથી ઓપતી વીરનારી !
એ કાંઈ રેંગીપેંગી વાતો ન કરે !

કેની પાસે જઈને મર્દાનગીની આ કથાઓ કરવી ?
એ જ અત્યારે તો સમજાતું નથી.

ઓ વીરની શ્રાવિકાઓ ! તમે દરેક ગંગામા ન બની.
જાઓ ? એના ખમીરથી દીપતો તમારો દેહ બની જાય.
તો તમારું એકેકું સંતાન વીરશાસનનો બાળ સૈનિક બની
જાય.

બાળ પણ કેનો ? વીરનો.

બચ્ચુ પણ સિંહવું.

નાનકડો દાણો પણ રાઈનો.

એનો ચમચમાટ તો મોટા પહેલવાનને ય ભારે
પડી જાય !

માંડલના વાડીભાઈ ગાંધી

[૮]

માંડલ મહાજનના એ શેઠ હતા. નામે વાડીલાલ ગાંધી. જીવદયા તો જાણે એમની જ. જળરદસ્ત પાંજરાપોળ ચલાવે. હુજરો પ્રાણીઓની દુવા પામે.

પાંજરાપોળ માટે એમણે વિશાળ ખીડ રાખ્યું હતું. 'માથાવઢ ઘાસથી એ આપું' ય ખીડ સૂમી ઊઠતું.

રાતના સમયે જે તે ખેતરમાં ગરખડ કરી આવતાં કેટલાક પશુઓ ડફેરોની ખંદુકની ગોળીથી બચવા માટે આ ખીડમાં લપાઈ જતા.

જે ખીડના આશ્રયે આવ્યું એને વાડીલાલ ગાંધીનું 'અલયવચન મળ્યું'. ડફેરો હવે કાંઈ જ કરી શકતા નહિ.

છેવટે સરકારને ફરિયાદ થઈ મોરારજીભાઈનું એ વખતે રાજ ચાલે. કશી કારી ન લાગી એટલે છેવટે મોરારજીભાઈ પાસે આવ્યા. ગાંધીએ પાંજરાપોળ બતાડી. પછી ખાલી પડેલા ગાડામાં બેસીને બે ય વાતો કરવા લાગ્યા. મોરારજીભાઈએ ગુન્હેગાર પશુઓને ખીડમાં આશ્રય આપવાની વાત કરીને વાંધો લીધો. ગાંધીએ કહ્યું, "અમે આશ્રય દેતા નથી. એ પશુઓ આશ્રય લે છે. આશ્રિતને તો અમારું અલયવચન જ હોય. ત્યાં તમે કાંઈ જ કરી શકશો નહિ."

આટલું સાંભળતા જ પ્રકૃતિ-પરાધીન મોરારજીભાઈ ઉશ્કેરાઈ ગયા. તેમણે કહ્યું, "તમે રાજની સામે માથું

ઊંચકવાની દુષ્ટતા કરી છે તો હવે યાદ રાખજો કે હું
જાતે જ પોલીસપાટીની આગેવાની લઈને આવીશ અને
એ પશુઓ ઉપર બંદુકના બાર કરીશ.”

ખૂબ જ ઠંડક સાથે ગાંધીએ કહ્યું; “તો એ દેસાઈની
છાતી સરસી ગોળી પાર કરી દેતાં માંડલનો આ વાડીલાલ
ગાંધી જરા ય યાછો નહિ પડે. મીસ્ટર મોરારજીભાઈ !
હવે વહેલી તકે ચાલ્યા આવજો. મારું તમને લાવલયું”
આમન્ત્રણ છે !”

બિચારા મોરારજીભાઈ ! શુ આવે ?

વીર સૈનિકો ! જ્યાં સુધી હાંકોટો પાડનારો કોઈ
મદદ આ ધરતી ઉપર દેખાં દેતો નથી—અવતાર લેતો નથી—
ત્યાં સુધી જ ગમે તે માણસ ગમે તેમ વતી શકે; અને
ગોકીરો મચાવી શકે.... મદદનો એક જ હાંકોટો પડે કે
બધું ય ધમસાણુ એક જ પળમાં શાંત થઈ જાય.

તમે તૈયાર થાઓ.

ભૂલશો નહિ, “જેની પાસે લાઠી છે એની લેંસ છે.
હવે તો માથું ઊંચકશું તો જ સત્યને જીવાડી શકશું.”

આજ સુધી મૂંગા રહ્યા; નિર્માલ્ય રહ્યા, મોં વકાસી
ને લાચાર બનીને બગડતી જતી પરિસ્થિતિની સામે જોયા
જ ક્યું તેથી જ આપણે ખૂબ ખૂબ ગુમાવ્યું છે. હવે જો
આપણે એકદમ જાગૃત બની જઈએ તો હજી પણ બાળ
રાગમાં છે

નૈનશાસનની વિજયપતાકાને ગગનમાં લહેરતી કરી મૂકવાનું પરમ સૌભાગ્ય આપણાં જ નેસીએ લખાયું હોય તેની ના કેમ પાડી શકાય ?

તો શા માટે એ સદ્સાગ્યને ભેટવા ન જવું ? એ તો કોઈ અભુ-સમજુનું જ કામ છે કે જે લક્ષ્મી ચાંલેલો કરવા આવતી હોય ત્યારે મોં ધોવા જાય.

વીરસૈનિકો ! ‘જમાનો, દેશકાળ અને ‘સરકાર’ એ બધા શબ્દોને તમારા શબ્દકોષમાંથી અને મગજના વીસે-ચ અબજ કોષમાંથી હડસેલી મૂકો. આપણે જે જિનશાસનના આધારે જીવીએ છીએ એના જ જીવન કાળે આપણે જીવવાનું છે. જો આપણા જીવતાં જ એનું જીવન ‘પૂર્ણ થવાનું’ હોય તો આપણે જ પહેલાં રમશાનમાં જઈને ‘સૂઈ જવું’ જોઈએ. મદોને આ ધરતી ઉપર જન્મ લેવાની જગા કરી આપવી જોઈએ.

ખાપુ ખહાદુરસિંહજી

[૯]

શિખરજી ઉપર વાઈસરોય આવવાના હતા. દલકત્તાનો સંઘ ભેગો થયો. ઔચિત્ય કરવા અંગેની વિચારણાઓ અર્થ; નિર્ણયો લીધા.

તે વખતે કોઈ ભાષણે પ્રશ્ન કર્યો કે “વાઈસરોય તો ચામડાના છુટ પહેરીને આવશે તેથી તીર્થની આશાતના નહિ થાય ?”

આ પ્રશ્ને હીલા અને કડક બે ય પ્રકારના વિચારો રજૂ થયા. બળભળાટ શાંત કરીને સંઘના આગેવાન બહાદુરસિંહજીએ કહ્યું. “જો આવા પ્રશ્નોમાં મારી બુદ્ધિ—શક્તિનો ઉપયોગ ન થાય તો હું સંઘપતિ શા કામનો? કોઈ ચિંતા ન કરો. તીર્થની આશાતના થઈ શકે જ નહિ.”

કેટલાકને બહાદુરસિંહજીમાં વધુ પડતી રૂઢિચુસ્તતા જણાઈ; તેનો ટીકા પણ થઈ. પરંતુ બહાદુરસિંહજીએ હાદ ન આપી.

જે દિવસે વાઈસરોય આગ્યા તે દિવસે બહાદુરસિંહજી સોનાના થાળમાં રખરનાં બુટની જોડ મૂકીને તેમની સામે ગયા. વાઈસરોય સ્તબ્ધ થઈ ગયા.

શેઠે ધર્મમર્યાદા સમજાવી કે તરત જ વાઈસરોય ઓભ્યા,

“ તમે ખૂબ સારું કર્યું. કોઈની પણ ધર્મની લાગણી મારાથી ન હુલાવાય.”

આમ વાત સરસ રીતે પાર બિતરી ગઈ.

રાજકારણને જ સદા આગળ કરીને છટકબારી શોધતાં આપણા અબ્રહ્મીઓ માટે આ પ્રસંગ બોધપાઠ રૂપ છે.

કમનશીબી તો એ છે કે વડિલશાહી માણતા અબ્રહ્મીઓ પોતે જ બધી વાતનો ફેંસલો આપી દેતા હોય છે, મુખ્ય વ્યક્તિ સુધી કેસ આગળ વધવા દેતા જ નથી. કેટલાક પ્રસંગો ઉપરથી તો એમ લાગ્યું છે કે મુખ્ય વ્યક્તિઓ ખૂબ સરળ અને નિખાલસ હોય છે; આપણી

વાતને તેઓ તરત સમજીને સ્વીકારતા હોય છે. જ્યારે અયોગ્ય રીતે મોટા સ્થાને આરૂઢ થઈ ગયેલા માણસોનો આટલો ઔદ્ધિક વિકાસ હોતો નથી. એટલું જ નહિ પરંતુ આપણી વધુ નિકટમાં કાયમ માટે રહેતા હોવાથી કેટલાક પૂર્વગ્રહોથી સતત પીડાતા હોય છે માટે આપણી વાતને તેઓ ન્યાય તો આપી શકતા જ નથી પરંતુ અન્યાય કરી બેસે છે. અસ્તુ.

વીરસૈનિકો! આ જ પરિસ્થિતિમાંથી આપણે માર્ગ કાઢવાનો છે. નિંદા-કુથલીના શરણે જવા કરતાં ‘શાસન’ ના હિત ખાતર જે કાંઈ કરવું પડે તે કરી લેવામાં જ ડહાપંથ જણાય છે.

મોટાઓને મોટા જ બની રહેવું હોય તો આપણને તેમાં વાંધો ન જ હોવો જોઈએ. આપણે તો કામ કરવું છે. કામ કરનારાઓએ નાના જ બની રહેવું પડશે.

તો ભલે તેમની મોટાઈને પોષણ મળે.... આપણે હજી વધુ નાના બનીએ.

શ્રી પ્રકાશ

[૧૦]

જ્યારે ભારતના કોઈ રાજ્યના અગ્રસ્થાને શ્રીપ્રકાશ હતા ત્યારે સરદાર પટેલ ભારતના ગૃહપ્રધાન હતા. વાઈસરોય, શ્રીપ્રકાશને ત્યાં મહેમાન થવાના હતા. સરદાર પટેલે શ્રીપ્રકાશને પત્ર લખીને વાઈસરોયની સુંદર મહેમાનગીરી કરવાનું જણાવ્યું. તેમાં એમ પણ જણાવ્યું કે “માંસ-ભોજન વાઈસરોયને વધુ પસંદ પડશે.”

શ્રીપ્રકાશ સ્વધર્મચુસ્ત હતા. સરદારના છેલ્લા વાક્યે એમને ચિંતિત કરી દીધા. આખી રાત ઊંઘ ન આવી. વહેલી સવારે નિવૃત્તિનો નિર્ણય લઈને સરદાર પટેલને તારથી રાજીનામું મોકલી આપ્યું.

અણુધાર્યા રાજીનામાને કારણે સરદારે તપાસ કરાવી; સાચી વાતની ખબર પડી. સરદારે નિરામિષ વાનગીની સંમતિ આપતાં શ્રીપ્રકાશે રાજીનામું પાછું ખેંચી લીધું.

ખમીર હોય તો કેવા ધાર્યા કામ થઈ શકે છે ? તેનું આ સુંદર દષ્ટાન્ત છે.

આજના લોકોના તો ખમીર કોણ જાણે કેવા મરી ગયા છે કે વાતે વાતે દેશકાળ-જમાનાને આધીન થઈ જઈને શાસ્ત્રીય પદ્ધતિના જીવનનું દિવસમાં ૧૦-૧૨ વાર ખૂન કરી નાંખતા ધર્મીજનોને હૈયે આંચકો ચલાગતો નથી.

રાત્રે પાર્ટીઓ, અલક્ષ્ય પીણાંઓ, વિદળ અને વાસીનો છૂટથી ઉપયોગ, હોટલોનું ભોજન, કંદમૂળ સેવન, સિનેમા દર્શન, ઉદ્ઘાટવેષ, વગેરે પાપો તો જાણે પાપ જ ગણાતા નથી. દેશ-કાળ કે જમાનાની ઢાલ દ્વારા એ પાપોનો ખચાવ કરતાં અચ્છામાં અચ્છા ગણાતા ધર્માત્માઓને, તત્ત્વવેત્તાઓને, ક્રિયાકાંડીઓને મેં જોયા છે.

જો જીવનમાંથી ધર્મચિંતન અને ધર્મક્રિયાનો લોપ થવા લાગશે તો ‘ધર્મ’ તત્ત્વ ટકી શકનાર નથી. માત્ર વાતો કરવાથી કે, પુસ્તકો વાંચવાથી ધર્મશાસન ચાલતું નથી. એની આખાદી તો જીવનમાં નક્કર ધર્મનો અમલ કરવામાં જ છે.

અને છેલ્લે

[૧૨]

વિશ્વમાત્રનું કલ્યાણ કરવા માટે ધરાર સમર્થ
જિનશાસનનાં પાંચ અંગો—

શાસન—સંઘ—શાસ્ત્ર—સંપત્તિ—અને ધર્મ—ઉપર ખાસ
કરીને નવા શિક્ષણનું વિષયન કરી ચૂકેલા આપણા જ
ધરના માણસો દ્વારા જાણતાં કે અજાણતાં—ચારે બાજુથી
અતિ ખતરનાક કુઠારાઘાતો થઈ રહ્યા છે. આ એક હકી-
કત છે. રોગનો સ્વીકાર છે.

રોગને રોગ તરીકે સ્વીકારવામાં પણ ન આવે તો
તે દરદીને ઔષધ દેવાનો કોઈ જ અર્થ નથી.

આથી જ સૌ પ્રથમ રોગવર્ણન કરવું જોઈએ. અને
ત્યાર પછી જ ઔષધ પ્રદાન કરવું જોઈએ.

આ ખૂબ જ સ્પષ્ટ માર્ગદર્શન હોવા છતાં જેમ
સનેપાતના દર્દીને સારું ચ અવળું જ પડવા લાગે છે
તેમ આજના બુદ્ધિજીવીઓને આ બધું ચ અવળું પડી
જાય છે.

સૌ પ્રથમ રોગને રોગ તરીકે કહેવા જતાં જ તેઓ
કોલાહલ મચાવી દે છે કે, “હવે રોગ, રોગ, શું કરો છો ?
(—ખંડન ખંડન શું કરો છો ?)

દવા બતાડોને ? [રચનાત્મક દેખાડો ને ?]

શાખાશ ! પેટની ગાંઠ કાઢવાની વાત કરનાર સર્જનને મૂર્ખ ગણીને દૂધ-ધી ખવડાવવાના રચનાત્મક કાર્યક્રમો કદીને અપાવવા છે ! એમના રચનાત્મક કામના એકાંગી કોલાહલની સામે મારો એક જ ઉત્તર છે કે જો શાસ્ત્રકાર પરમર્ષિઓએ રચનાત્મક માર્ગો દેખાડયા જ ન હોત તો અમારે રચનાત્મક કાર્યો ખતાડવાનું રહેત. પરંતુ જ્યારે તે કૃપાલુઓએ જ શીલ, સદાચાર-પાલન, ન્યાય-નીતિનું સેવન, સામાયિક-પ્રતિક્રમણાદિ આવશ્યક ક્રિયા કરણુ, અણુમત સ્વીકાર, યાવત્ સર્વવિરતિધર્મ સ્વીકાર સુધીનું બધું ય રચનાત્મક જણાવી જ દીધું છે પછી અમારે ક્યું રચનાત્મક કાર્ય દેખાડવાનું બાકી રહ્યું છે ?

અને જો આ બધા રચનાત્મક કાર્યો પ્રત્યે સૂઝ હોય અને તેથી તેની વાતો કરતાં નાક મચકોડાતું હોય તો એવા અભાગીઆઓને તો હવે લગવાનું જ બચાવી શકે.

કેવી અવળી ગંગા વહી રહી છે કે અમે લોકો નિરોધ, નસબંધી, સિનેમા, અનીતિ વગેરેની સામે ખંડનાત્મક વલણ ધરાવીએ છીએ ત્યારે અમને ખંડનાત્મક વલણ છોડી દેવાનું અને મંડનાત્મક નીતિ સ્વકારવાનું સમજાવતા લોકો પોતે જ અમારી ખંડનાત્મક નીતિનું ખંડન જ કરી રહ્યા હોય છે !

ધન્યવાદ ! અમારા ‘ખંડન’ નું તેઓ ખંડન કરી શકે ! અને ધર્મશાસ્ત્રોની-આજ્ઞાઓનું ખંડન કરતા જમાનાવાદી

પ્રવાહોતું ખંડન અમે ન જ કરી શકીએ ! કેવો જહાંગીરી ન્યાય ?

અને તો ય અમારે તો ખામોશી જ પકડવાની !
મીંયાની લેંસને કાંઈ ડોળુ કહેવાય ?

જમાનાવાદ, લોગવાદ તકવાદની બિહામણી અગનજવા-
ળાઓ ધર્મસંસ્કૃતિની ઈમારતની ચોમેર ભરડો લઈ
ચૂકી છે એમ સ્પષ્ટતઃ જેને જેને લાગતું હશે તે બધાય
એ આગને ઠારી નાંખવાના ખંડનાત્મક પગલાંને જ પ્રથમ
સ્વીકારશે તે પછી જ ઈમારતમાં બેસીને રચનાત્મક-મંડનના-
કામની વાતો કરશે.

શાસ્ત્ર ચુસ્ત બનો.

[૧]

વીરસૈનિકો ! આજે તમે બાળ છો; પણ આવતી
કાલના યુવાન છો; જિનશાસનના આવકો છો. આજના
જમાનાવાદી લોકોના જ સ્થાને આવતી કાલે તમારે
આવવાનું છે. જો આજથી જ તમે શાસ્ત્રચુસ્ત જીવનપદ્ધતિ
અપનાવવાની શિસ્તને તમારા જીવનમાં અને ઘરમાં
દાખલ કરી દો તો આપણી આવતી કાલ અત્યંત ઊજળી બની
રહેશે એ નિઃશંક હકીકત છે.

બેશક; તમારી શાસ્ત્રચુસ્તાને જમાનાવાદી લોકો
રૂઢીચુસ્તતા કહેશે. અને તમને રૂઢીચુસ્ત કહીને વખોડી

નાખશે. કેમકે એ બિચારા સ્વાર્થી લોકોને નિઃસ્વાર્થતા; પ્રેમ, કરુણા દાનાદિની રૂઢિઓ ગમતી નથી. પણ તમે જરાય મિબજ ગુમાવતા નહિ. રૂઢિ એટલે શાસ્ત્ર છે; તેને ચુસ્ત રીતે વળગી રહેવું તેમાં ખોટું શું છે ? તે મને સમજાતું નથી.

પરંતુ આજના સિદ્ધાન્તહીન, તકવાદી, પાટલીબદ્ધ, આચારામ-ગચારામેને તો કોઈ ચુસ્તતા ખપતી જ નથી; એટલે તેમને તો તમારા જેવા સિદ્ધાન્તવાદીઓ, નિઃસ્વાર્થીઓ; ધર્મીઓ આંખમાં કણીઆંની જેમ ખૂંચવાના જ છે. લલે....પણ તેથી આપણે અકબાઈ જવાની બિલકુલ જરૂર નથી.

આપણે શાસ્ત્રચુસ્ત બનીએ, સિદ્ધાન્તચુસ્તને નમીએ, છેવટે શાસ્ત્રારાએ પ્રત્યે અને એના પાલકો પ્રત્યે અંતઃકરણનું અપાર બહુમાન દાખવીએ. એમની જ સાથે મૈત્રી સાધીએ.

જેને સ્વધર્મશાસ્ત્ર ઉપર અથાગ બહુમાન છે એ જ આપણો મિત્ર અને એજ બધાયનું સંગઠન. એવું સંગઠન આપણું અણમોલ ધન. પણ....એ સિવાયનું સંગઠન હોય જ નહિ. બાંધછોડીઆ જમાનાવાદી સંગઠનો એટલે નગર-પાલિકા દ્વારા નગરની બહાર બનાવાએલા સ્ત્રી-પુરુષોના બજારે જવા માટે એકઠા થવા રૂપ સંગઠન ! ના....તે આપણને જરા ય ન ખપે.

આને તો સંગઠન થશે તો એવા જાજરાના જ સંગઠન થઈ શકશે; અર્થાત્ સિદ્ધાન્તહીન, તકવાદી લોકોનો જ શંભુમેળો સંગઠનનો આકાર પામશે.

બાકી સિદ્ધાન્તપ્રિય લોકોનું વિરાટ સંગઠન હવે સંભવિત લાગતું નથી. એવું નાનકડું સંગઠન હજી થઈ શકે ખરું.

જમાનાવાદ ઉપર પસ્તાળ પાડો

[૨]

જિનશાસનને સૌથી મોટું નુકશાન “જમાનાવાદ” થી થયું છે. જ્યાં ને ત્યાં જમાનાના નામે [કે દેશકાળના નામે] ધાર્મિક ક્રિયા વિધિઓને ફટકારી દેવામાં આવે છે. આ ખૂબ જ દુઃખદ વાત છે. જ્યાં ‘જમાનો’ શબ્દ આવે ત્યાં તે જ પળે આપણો પડકાર થવો જ ઘટે; આપણે સ્પષ્ટપણે સુણાવી દેવું જોઈએ કે, “પરમાત્મા મહાવીરદેવ સર્વજ્ઞ હતા; હજી આપણે પણ જે ભાવીના જમાનાઓ જાણતા નથી તે બધાય જમાનાઓને જાણ્યા પછી જ તેમણે આ ધર્મશાસન અને ક્રિયાવિધિઓનું પ્રકાશન કર્યું” છે માટે ‘આ જમાનામાં આ શાસ્ત્રાજ્ઞા ન આવે’ એવું ખંડ ‘ગોઠ-મેઠંડ’ શાસ્ત્રોની સામે તો ન જ પુકારાય.

વળી ઉચિત પરિવર્તન પણ આપણને કબૂલ છે. પરંતુ તે પરિવર્તન શાસ્ત્રાનુસારી જ હોવું જોઈએ; સમયાનુસારી તો નહિ જ. કેમકે એમાં તો દરેક વ્યક્તિ પોતાની કુલ્લકબુદ્ધિ ઉપર જે પરિવર્તન ઇચ્છશે તેને ‘સમયનો તકાલો’ ‘સમયની માંગ’ ‘સમયની પુકાર’ કહીને દુનિયામાં આગળ કરશે. આમ છતાં દરેક વ્યક્તિ નવી નવી પરિવર્તનની હવા લાવશે તો બુદ્ધિભેદની એક એવી મોટી આંધિ જાગશે કે જેમાં આપણે કંઈ પણ વિચારવા માટે કે સત્યને સમજવા માટે અસમર્થ બની જઈશું.

આવી આંધિ ન જાગે; અને કંઈ પણ વ્યક્તિ પોતાનો સ્વાર્થ સાધી ન જાય કે પોતાની તુરં છ માન્યતાને પોષી ન જાય તે માટે આપણે માત્ર શાસ્ત્રાનુસારી પરિવર્તનને જ સ્વીકૃતિ આપવી જોઈએ.

કેન્દ્રને જ મજબૂત કરો : કંઠી કોઈની બાંધેલા નહિ

[૩]

રાજ્યોના મજબૂત થવાથી જો કેન્દ્ર નબળું પડતું હોય તો તે રીતે રાજ્યોની મજબૂતીમાં લાલ સમજવાની ભૂલ કહી કરવી નહિ. કોઈ પણ મુનિભગવંતના તેવા ભક્ત તો ન જ બની જવું જોઈએ જેથી બીજે ક્યાંય સાધુતામાં સાધુતા જ ન દેખાય અને બીજા બધા ય નો તિરસ્કાર જ થતો રહે. હા...એક વાત જરૂર કબૂલ છે કે,

ફેમીલી ડોક્ટર તો એક જ હોય તેમ ધર્મ પમાડનાર ઉપકારી ગુરુ તો એક જ હોય. પરંતુ પૂજ્યલાવ તો બધા ય સદ્ગુરુઓ પ્રત્યે સમાન જ રહેવો જોઈએ. આપણે બીજા કોઈના ય તિરસ્કાર તો ન જ કરી શકીએ. બદકે, ઉચિત રીતે ખૂબજ બહુમાન જાળવીએ.

જો આ નીતિ અખત્યાર કરાશે તો આજે જે રીતે ક્યાંક અમુક જ ગુરુની કંઠી બંધાઈ જાય છે, તે સ્થિતિ દૂર થઈ જશે. આ રીતે કંઠી બાંધવામાં તે તે ગુરુ-વ્યક્તિ અને તેનું વર્તુળ બેશક વધુ મજબૂત બનીને બહાર આવ્યા છે અને એ રીતે બધા ય વર્તુળો આપ સલામતીને સફળતા પૂર્વક હલ કરવા સાથે વધુ મજબૂત થયા છે. પરંતુ આમ થવાથી એક બીજા, પ્રત્યેની સદ્ભાવનાને ઘણા મોટો ઘસ્ટો લાગ્યો છે. અને તેથી રાજ્યો મજબૂત થતાં કેન્દ્ર (શાસન) નબળું પડ્યું છે.

વીરસૈનિકો ! તમારો સમગ્ર પ્રયાસ-તમારી કોઈ પણ પ્રવૃત્તિ કેન્દ્રને જ મજબૂત કરનારી બની રહે એમ કરજો. તમારા હૈયે ‘મહાવીર’ ને જ સ્થાપજો.

હૈયે હૈયે “વીર.....વીર.....ને! અજપાજપ બની રહો.

તિથિ પ્રશ્નને ખૂબ હળવાશથી દો

[૪]

છેલ્લા ચાલીશ જેટલા વર્ષથી તો એક ધારુ—આ સત્યશોધનના સુંદર પણ આશય નીચે ભૈનશાસન ‘વોટલું’ બની ગયું છે. શાસ્ત્રીય પાઠોના જૂદા અર્થો થતાં હોય ત્યારે તેની ઉપર ચર્ચા—વિચારણા થાય અને સત્યતું નવ—નીત પામવા માટે પરમર્શના વલોણાં ધરેરોટ ચાલે ત્યારે થોડો અવાજ પણ થાય. એથી કંટાળી જઈને બધું પડતું મૂકીને—ખાંધછોડ કરવાની વાત તો કેમ જ કરી શકાય ?

‘એ હુ ચાર, અને એ હુ છ’ ના ગગડામાં ‘એ હુ પાંચ’ની ખાંધછોડ કેટલી વ્યાજખી ગણાય ?

ભલે એ સત્ય શોધનનો પ્રયાસ ચાલુ જ રહેતો. કાળતું કામ હવે કાળને જ કરવા દો. નેળીઆનાં ગાડાં પણ નેળીએ કાયમ ફસાએલાં સામસામા ઊભા રહેતા નથી; તો શું આ પ્રશ્નનો ઉકેલ નહિ જ આવે ?

અત્યારે તો આ પ્રશ્ન કાળને જ સોંપી દેવાનું મુના—સીખ લાગે છે; કેમકે આથી પણ ઘણા વધુ મોટા પ્રશ્નો; જટિલ સમસ્યાઓ અને ભયંકર કોયડાઓ આપણી સામે મોં ફાડીને આવી ઊભા છે. ઘણા શત્રુઓ ચારે બાજુથી ધસી આવતા હોય ત્યારે ભયંકર શત્રુને પહેલો પકારવો જોઈએ. કેમકે એણે ભયંકરોને તો પછી પણ પહોંચી વળાય તેમ છે.

આપું' ય જિનશાસન, રે ! સમસ્ત આર્યસંસ્કૃતિ જ મૂળમાંથી ખતમ થઈ જાય તેવી ભયાનક સુરંગો નવી પેઢીના જીવનની ધરતીમાં ગોઠવાઈ છે; દેવદ્રવ્યાહિની આપણી સંપત્તિઓ સંપૂર્ણપણે સરકાર હોઈઆ કરી જાય તેવી કાય-દાઓની જાળો બિછાવાઈ ગઈ છે; નવી બિછાવાઈ પણ રહી છે. સાધુ-સાધ્વી સંસ્થામાં શૈથિલ્ય ન પેસી જાય તે અંગેની કોઈ નક્કર વ્યવસ્થા વિચારવાની પણ હવે ઝાઝી દૂર ઠેલાંય તો ભયાનક જોખમ ઊભું થાય તેવી સ્થિતિ ઉપસ્થિત થઈ છે. રાજકારણના વિષયમાં ખૂબ જ સળગે અને ન જવાય તો 'આવલી કાલ' કેટલી બિહામણી હશે ? તે વાત ગંભીરપણે વિચારવાની પણ હવે પાકી ગઈ છે.

આ છે; આપણા ભયાનક શત્રુસમા પ્રશ્નો.

આ બધા પ્રશ્નોની સાથે તિથિનો પ્રશ્ન પણ ઊભો છે.

જો 'તિથિ' જેવી વસ્તુ જૈનોના હૈયે હશે તો જ તિથિનું આરાધ્ય-સત્ય વિચારવાનું છે ને ? પણ જો નવી પેઢીના હૈયેથી 'તિથિની આરાધ્યતાનું' તત્ત્વ જ ખતમ થઈ જશે તો કયે દિવસે કયી આરાધના કરવી ? એ વિચાર ન કેાણ કરશે ?

વીર સૈનિકો ! આ દષ્ટિથી મને તો એમ ક્ષપ્ત લાગે છે કે આ પ્રશ્ને જે ગંભીરતા ઊભી થઈ છે તેને આપણે

વે દૂર કરીએ અને હળવાશથી વિચારીએ. જો આપણે
મર્ના, સંપ્રદાયના અને ગચ્છના લેદોને ય પચાવી
ખેવા છે તો હજી એક વધુ લેદ પચાવી લઈને લાઈ-
પારાથી સહુ રહીએ તો તેમાં કશો જ વાંધો લેવો ન
તેઈએ.

જો મુસલમાન બંધુઓ સાથે પણ આપણે લાઈપારાથી
રહી શકીએ તો તપાગચ્છીય એક જ પરંપરાના માત્ર
તિથિલેદ ધરાવતા લાઈઓ સાથે લાઈચારો કેમ ન
રાખી શકાય ?

લેદનાશ કાળને સોંપો.

પણ લેદભાવ તો આજે જ ખતમ કરો.

આજે જ તમારા ગામમાં સહુને તમે એક જ વાત
સમજાવો કે આ પ્રાંતમાં આપણે એક જ નિર્ણય લેા, કે,
“જે સારા મુનિરાજ આપણે ત્યાં પધારે તેમની તિથિ
પ્રમાણેની આરાધના આપણા મુખ્ય સ્થાને થાય. અને
એથી જૂદી રીતે જેમને આરાધના કરવી હોય તેને તે ૮
દિવસની પર્યૂષણાપર્વની બધી સગવડ મોટાભાઈની અદાથી
સંધે કરી આપવી. સ્વપ્નની ઉપજ દેવદ્રવ્યમાં જ લઈ
જવાની પરંપરા ચાલે છે તો તેને આપણે હરગીજ તોડવી
નહિ. અને તિથિના જે ય આરાધક વર્ગની તમામ આવક
સંઘના એક જ ચોપડે જમા કરાવવી.

જો આવો કોઈ-ઉચિત નિર્ણય ગામેગામના સંઘોમાં લેવામાં આવશે તો આ પ્રશ્ન અત્યંત હળવો બની જશે. હાલ તો ૩૬૦ દિવસમાં એક જ દિવસે આરાધનાના દિવસમાં જુદાઈ આવે છે. અને તે પણ કોણ જાણે ૫-૧૫ કે ૨૫ વર્ષ બાદ ક્યારે આવશે ?

તો શા માટે આ પ્રશ્નને આપણે એકદમ હળવાશથી જ ન વિચારવો ? શા માટે બે ય પક્ષના સારા, સંયમી સાધુઓનો લાભ ન ઉઠાવવો ?

સર્વત્ર પ્રવેશતા રહો.

[૫]

જેના હૈયે 'શાસન' નથી; શાસનની ઊંડી સૂઝ ધરાવતા ગુરુ જેના માથે નથી એને તો ઘરમાંથી બહાર નીકળવાનું ચ જોખમલયુ છે. પણ જે સંપૂર્ણપણે હૈયે શાસનને સ્થાપે છે; અને માથે ગુરુને સ્વીકારે છે એવા પુણ્યાત્માઓને માથે કહેવું છે કે તમે બધી સંસ્થાઓમાં, ધારાસભામાં, લોક-સભામાં-બધે ય-પ્રવેશતા રહો.

બેશક; આ બધી સંસ્થાઓ, ધારાસભાઓ વગેરે સંપૂર્ણપણે સંસ્કૃતિ અને ધર્મથી વિમુખ માળખામાં ઊભી થયેલી છે અને તેથી તેનું દર્શન પણ પાપનું કારણ છે. જ્યાં પ્રમુખ હોય; લોકશાહીનો ઢાંચો હોય-ચૂંટણીનું

તન્ત્ર હોય અને સારા તથા દુરચ્યા માણસોની આંગળીના મતમાં સમાનતાનું ધોરણ સ્થાપિત થએલ હોય તે બધા ય તત્ત્વો ધર્મ અને સંસ્કૃતિને મૂળમાંથી ખતમ કરી દેનારા છે.

પરન્તુ અત્યારે બહાર રહીને એનો વિરોધ કરવાથી તો કશું ય કામ થઈ શકતું નથી. અંદર જઈને પણ કેટલો વિરોધ કરી શકાશે ? તે પ્રશ્ન છે. છતાં અંદર રહેલાને વિરોધ કરીને આખો લોકમત પલટી નાંખીને બાળને પોતાની તરફેણમાં પલટી નાંખવાનો હજી પણ 'ચાન્સ' છે જે ચાન્સ બહાર રહેનારને તો નથી જ.

લોટરીની ટિકિટ લેનારને હજી પણ-લાખ રૂ. ના ધનામનો ચાન્સ છે. પણ જેણે ટિકિટ લીધી નથી તેને તે 'ચાન્સ' સમૂળગો નથી જ.

હવે પ્રશ્ન રહ્યો; અનુમોદનાનો. આ બાબતમાં મને એમ લાગે છે કે જ્યાં આપણો આશય હોય ત્યાં અનુમોદના લાગે, જે આપણે ધર્મઘાતક બાબતોનો સખ્ત વિરોધ કરવા માટે જ કશા ય સ્વાર્થ વિના-તેમાં જોડાયા હોઈએ તો તે સંસ્થાની ખીણ અશુભ પ્રવૃત્તિની અનુમોદનાનું પાપ એકદમ આપણને લાગી જાય નહિ.

વળી અનુમોદનાના પાપલયથી જે સંસારી માણસો રાજકારણથી કે સમાજથી સમૂળગા વેગળા રહેશે તો ય સંસારમાં રહેવા માત્રથી તો તે બધા પાપોની અનુમોદના

લાગીને જ રહેશે. તેમાંથી તો તે રીતે ય તેમનો છૂટકારો
સંભવિત નથી.

એટલે અંતઃકરણથી સંપૂર્ણપણે શાસનની વફાદારી
રાખીને જે તે સંસ્થામાં આપદ્ધર્મરૂપે દાખલ થઈ જવામાં
એકંદરે લાલ જણાય છે. એમાં ય જે ઘણી મોટી સંખ્યામાં
શાસનને વફાદાર માણસો પ્રવેશ કરી દે તો તે સંસ્થા
ઉપર એટલો સુંદર કબજો આવી જાય કે તેના દ્વારા એક
પણ શાસન નિરપેક્ષ અકાર્ય થઈ શકે જ નહિ.

શાસનને વફાદાર શ્રમણોપાસકોએ હવે સંસ્થાઓ
પ્રત્યેની અછૂતતા ટાળીને તેમાં બધે પ્રવેશ કરી દેવો એ
જ ઉચિત લાગે છે.

ધર્મસંહિષ્ણુ બનો

[૬]

સ્વધર્મ પ્રત્યે અનન્ય નિષ્ઠાવાળા બનવાની સાથે સાથે
પરધર્મો પ્રત્યે અત્યંત સંહિષ્ણુ બનવાની ખૂબ જરૂર છે.
'સ્વ' 'સ્વ' ધર્મમાં તે વિધર્મીઓ સ્થિર રહેતા હોય તો
હાલના તબક્કે તેમને ત્યાંથી ખસેડવાની જરૂર જણાતી
નથી. તેઓ સ્વ ધર્મમાં ભલે સ્થિર રહે. આપણે જિન-
ધર્મમાં અત્યંત દૃઢ રહીએ. અને એ ભૂમિકા સાથે સહુ
એકસંપી કરીએ અને જે બાહ્ય આક્રમણ છે એને સહુ
લેગા મળીને ખાળીએ.

અનુબંધન ભરપૂર જીવન બનાવો

[૭]

વીરશાસનના વીર સુભટો !

સૌથી મહત્વની વાત હવે કરું છું. જે જિનશાસનની ખરેખરી સેવા કરવી હોય તો સહુએ પોતાના જીવનને શક્ય તેટલું વધુ જિનાસાપ્રતિબદ્ધ બનાવવું જોઈએ.

તમારા જીવનની છૂટછાટો, જમાનાવાદી પ્રવૃત્તિઓ, વિલાસિતા વગેરેથી જિનધર્મનું જે અહિંત થાય છે તે અહિંત પાશ્વિમાત્ય પ્રવાહોથી પણ થતું નથી. આપણું ઘર આપણા જ હાથે વધુ નાશ પામે છે.

બેશક; આપણે બહારના હુમલાઓને મારી હઠાવવા જ જોઈએ પણ તેની સાથે સાથે ઘર પણ મજબૂત તો રાખવું જોઈએ.

એ માટે આપણા ઘરમાં એકબીજાની બધાયની આંખમાં ‘અમી’ ઉત્પન્ન કરવું જોઈએ અને આપણા હૈયે જે કાંઈ ભોગરસ પડ્યો હોય તેને બને તેટલો ઝોછો કરવો જોઈએ. એ માટે શક્ય તેટલી વધુ પ્રતિજ્ઞાઓથી જીવનને બાંધવું જોઈએ. શક્ય તેટલા વધુ ધર્માનુબંધનોનું આચરણ કરવું જોઈએ.

સૌ પ્રથમ માણસ બનો (સિનેમા વગેરે ત્યાગીને, પછી આર્થ બનો. (હોટલો વગેરે ત્યાગીને) પછી જૈન બનો.

(નવકારશી વગેરે કરીને) અને અંતે સાચા શ્રમણોપાસક બનેા (આશુવ્રતાદિ લઈને)

આ આર્ય કક્ષામાંથી પસાર થજો.

છેવટે કાંઈ જ ન બને તો દરેક વીરસૈનિક પાસે મારી એક અપેક્ષા તો છે જ અને તે છે; સ્વદ્રવ્યથી જિનપૂજ.

આ જિનપૂજમાં એવી અદ્ભુત શક્તિ છે કે જેના સાચ સ્પર્શમાત્રથી જીવનના બધા ય પાપો વિલય પામવા લાગશે; પૂજના વસ્ત્રો પહેરવાથી પણ જૈનત્વની ખુમારી પ્રગટશે.

સાત ક્ષેત્ર વ્યવસ્થા

[૮]

શાસ્ત્રકાર પરમર્ષિઓએ જિનમંદિર વગેરે જે સાત ક્ષેત્રોની વ્યવસ્થા બતાવી છે તેને ચુસ્તપણે સહુએ વળગી રહેવું જોઈએ. આ વ્યવસ્થા અત્યંત બુદ્ધિગમ્ય છે. જો આ વ્યવસ્થાને રદ કરાશે કે નબળી પડાશે તો અબજો રૂપિયાથી બંધાએલા જિનમંદિરોના જીર્ણોદ્ધાર માટે લાખો રૂ.ની પણ રકમ મેળવવા માટે નિષ્ફળ કાંકાં મારવા પડશે. પાઠ માનીએ તો શાસ્ત્રકાર ભગવંતોનો કે જેમણે દેવદ્રવ્યની ચુસ્ત વ્યવસ્થાને આદેશ આપ્યો. આથીસ્તો એ સંપત્તિથી જીર્ણોદ્ધારના સેંકડો કાર્યો ચાલી રહ્યા છે. જો આ વ્યવસ્થા ન હોત તો શ્રીમંતો પોતાનાં ખીસ્સામાંથી જીર્ણોદ્ધાર માટે રકમ

આપત જ નહિ. હવે તો નામના, કામનાની ભયંકર જૂખ જાગવાના કારણે ઘણી મોટી સંપત્તિ, સ્કુલ, હોસ્પીટલ, વગેરે સંખ્યાવતના કાર્યો તરફ જ વળી રહી છે. આ સ્થિતિમાં તો આપણી શાસ્ત્રીય વ્યવસ્થાનું અત્યંત ચુસ્તપણે પાલન થવું ઘટે.

તત્ત્વવેત્તા બનો

(૯)

ધર્મશાસ્ત્રોનો અભ્યાસ એ જૈનશાસનને સારી રીતે સમજવા માટેનું અસાધારણ અંગ છે. સૌ પહેલાં આવશ્યક સૂત્રો કંઠસ્થ કરી લેવા જોઈએ. ત્યાર બાદ અનુકૂળતા મુજબ અર્થવિચાર તથા આગળના પ્રાકરણિક, કાર્મિકઅન્યિક વગેરે શાસ્ત્રોનો અભ્યાસ શુરુગમથી કરી લેવો જોઈએ.

શક્ય હોય તો રોજ ૧ કલાક સૂત્ર પાઠ અને શાસ્ત્રાભ્યાસ પાછળ ફાજલ પાડવો જોઈએ.

સ્વાધ્યાય એ એક જ એવો સુંદર યોગ છે જે રાગાદિ આંતરશત્રુઓના હૃદલાને નિષ્કૂળ બનાવવા સમર્થ છે. જેની આંતરપરિણતિ નિર્મળ ન હોય તેને જૈન પાઠ ન કહેવાય તો વીરસુલટ તો કહેવાય જ શેનો ?

સ્વાધ્યાય બુદ્ધિ શાસ્ત્રીય રીતે પરિકર્મિત થવા લાગે છે. એવી બુદ્ધિની નજર ખૂબ જ તેજસ્વી, તીક્ષ્ણ અને સિં. ના. ૧૫

તીવ્ર બને છે, એથી દરેક વસ્તુની પાછળ ખૂબ લાંબે સુધી જોવાની શક્તિ પ્રાપ્ત થાય છે.

આજે વાતે વાતે દરેક વિષયમાં જે નિર્ણયો લેવાય છે તે અત્યંત ઢૂંકી બુદ્ધિના નિર્ણયો છે. એથી ધર્મને બદલે અધર્મ થઈ જાય છે. આથી જ પૂજ્યપાદ હરિભદ્રસૂરિજી મહારાજાએ સૂક્ષ્મ બુદ્ધિથી ધર્મ જાણવાનું ફરમાન કર્યું છે. (જુઓ મારું પુસ્તક ‘કોઠાસૂઝ બનો !’)

વીરસુભટો ! દરેક પળે તમને ગુરુગમ તો ન જ મળે. ગમે તે પળે ગમે તે બાબત ઉપસ્થિત થાય તે વખતે તમને પણ શાસ્ત્રીય નીતિથી વિચાર કરતાં આવડવો જ જોઈએ એ માટે તમારે સૂક્ષ્મ બુદ્ધિના માલિક બનવું જોઈએ.

શાસ્ત્રીય સ્વાધ્યાય વિના સૂક્ષ્મબુદ્ધિની માલિકીનું સંપાદન થઈ શકતું નથી.

વીર સૈનિકો ! મહત્વની કેટલીક વાતો ઉપર આપણે પરામર્શ કર્યો છે. આવી તો ઘણી બાબતો આપણે વિચારવાની છે. જેમ જેમ વર્ષોવર્ષ મિલન થતું જશે તેમ તેમ અનેક બાબતો ઉપર વિચાર કરતા રહીશું.

અંતમાં એક વાત કરી દઉં.

જેન શાસન એ મોક્ષલક્ષી શાસન છે. મોક્ષ પ્રાપ્તિ કરવા સિવાયની કોઈ પણ વાત એને મુખ્યત્વે મંજૂર નથી.

એ મોક્ષ-પ્રાપ્તિ માટે શ્રમણ જ બનવું જોઈએ; શ્રમણ બની જાણવું જોઈએ.

એટલે તમારે સહુએ સૌ પ્રથમ તો વીર-શ્રમણ બનવાનો જ સંકલ્પ કરવો જોઈએ; એ સ્થિતિ સુધી ન પહોંચી શકાય તો ત્યાં સુધી તેણે વીરસૈનિક તો બનવાનું જ છે.

વીરશ્રમણ વીરશાસનની જે સેવા કરી શકે એના કોડોમાં ભાગની પણ સેવા વીરસૈનિક કરી શકતો નથી એ વાત કદી વીસરતા નહિ.

સર્વસંગપરિત્યાગી; વીરનો લેખધારી વીરશ્રમણ !
ચોવીસે ય કલાક જેના હૈયે સ્વશુદ્ધિ અને શાસનસેવા
સિવાય બીજી કંઈ જ નહિ !

અને ક્યાં બહાદુરમાં બહાદૂર વીરસૈનિક ! શાસનસેવા માટે માંડ સમય કાઢી શકે; કૌટુંબિક ઉપાધિઓ, આર્થિક ચિંતાઓ અને માનસિક આધિઓમાંથી બંધા આવે ત્યારે જ શાસનસેવા કરે ને ?

હો ત્યારે અંતિમ આશિષ છે, અંતઃકરણના વીર-શ્રમણ બનજો; ઘરમાં બહેનોને વીરશ્રમણી બનાવજો....બાળકોને બાળશ્રમણ બનાવજો.

તે શક્ય ન હોય તો વીરસૈનિક તો બનજો જ. બહેનોને વીરસેવિકા બનાવજો; બાળકોને બાળસૈનિક બનાવજો.

વંદન હો; ત્રિલોકગુરુ વીરપરમાત્માને !

જય હો; વિશ્વકલ્યાણકર શ્રીજિનશાસનનો !

મંગળ થાઓ; જૈનસંઘતું.

શ્રેય થાઓ; સર્વજીવોતું.

હું સાંચા સુખી થાઓ; સહુતું સાચું હિત થાઓ.

અમે છીએ; વીરશાસનના

卐 વીરસૈનિકો 卐

ત્રિલોકનાથ, શાસનપતિ તીર્થ'કર પરમાત્મા મહાવીર-
દેવે સર્વ જીવોના હિત કાળે 'શાસન' નામની સંસ્થા
સ્થાપી. અઢી હજાર વર્ષોથી આ શ્રી જિનશાસનનું કલ્પવૃક્ષ
અનેક જીવલેણુ ઝંઝાવાતો વચ્ચે ય અડોલ બનીને આજે ય
ભિભુ' રહ્યું છે.

પણ હવે કેટલાક પરદેશી ધર્માધ દોડોએ એના
સર્વનાશ માટે પોતાનો આગવો વ્યૂહ અમલમાં મૂક્યો છે.

એકતા, વિકાસ, પ્રચાર કે પ્રગતિના સુ'વાળા ['સૂગર-
કોટેડ'] નામોવાળી યોજનાઓ ઘડી આપીને કહેવાતા જૈનો
જ દ્વારા, તેને પ્રસારિત કરીને શ્રી જિનશાસનનો ખુકડો
ખોલાવી દેવાની એમની નેમ છે.

પણ સખૂર ! અમે છીએ શ્રી વીરશાસનના વીર-
સૈનિકો ! અમારા જીવતાં, સર્વને જીવાડનારા શ્રી જિન-
શાસનની હર્દશાને અમે કદી ખરદાસ્ત કરી શકશું નહિ.

શાસનરક્ષા એ જ અમારું જીવન !

એમાં જ અમારું સઘળું ય હિત !

એને જ કુરબાન છે; અમારી સઘળી શક્તિઓ-તન-
ની, મનની અને ધનની.

અમારા ઘરના જ જમાનાવાદી, તકવાદી, બુદ્ધિજીવી, સિદ્ધાન્તહીન માણસોની હિલચાલોના લેદ હવે અમારાથી કાંઈ અછતા રહ્યા નથી. ચારે ય ફીરકામાંના કેટલાક લોકોના બનેલા આ પાંચમા ફીરકાના લયજનક પડકારો, એ ચારેયના અસ્તિત્વનો ખાતમો બોલાવવાની કારવાહી તરફ જે સમયે આગળ વધી રહ્યા છે તે સમયે તેમને ‘ફક-જાઓ’ નો આદેશ આપવા માંગીએ છીએ.

કોઈ અડપલું કરજો મા; વિશ્વકલ્યાણકર શ્રી જિન-શાસન સાથે.

અમને ખપે છે; શાસ્ત્રચુસ્ત જીવન પદ્ધતિ....શાસ્ત્રા-નુસારી દેશના....

શાસ્ત્રીય માધ્યમનું આંતરિક સંગઠન....અને....ખાદ્ય આકર્ષણોનો જડખાતોડ મુકાબલો....

અમારા શ્રીસંઘના સઘળાંય સુવિહિત મુનિભગવંતોની અમારી ઉપર કૃપા વરસો; શાસનદેવો અમને અપૂર્વ બળ આપો; પરમકૃપાળુ પરમપિતા પરમાત્માનો અમારી ઉપર સદાનો અનુગ્રહ બની રહો.

મારો દૃઢ સંકલ્પ

આજની આ મંગળ પળે હું વીરસૈનિક બન્યો છું. હું
દર સંકલ્પ કરું છું કે વિશ્વકલ્યાણકર શ્રીજિનશાસન અને
11 કોઈ પણ અંગ ઉપર જમાનાવાદી ચહેરા-મહોરાવાળા

આકેમણે હવે આવશે તો તેને મારી હઠાવવાની શાસ્ત્રીય-
નીતિના કોઈ પણ કાર્યક્રમમાં હું મોખરે રહીશ; ગીતાર્થ
શુદ્ધિવોની રાહબરી નીચે મારું સર્વસ્વ ન્યોત્થાવર
કરીશ ” [૪]

વીરસૈનિક શું કરશે ?

- ૦ શ્રીજિનશાસન અને સમસ્ત આર્યસંસ્કૃતિ ઉપરના
આકેમણોનો ઉચિત રીતે મુકાબલો કરશે.
- ૦ શાસ્ત્રીય માધ્યમના આન્તર સંગઠનની ભૂમિકા-
માં તે મોખરે રહેશે.
- ૦ તમામ યુજનીય શ્રમણુ લગવન્તોના ચરણે તેનું
મસ્તક પ્રણામ કરશે.
- ૦ એકાન્તે કલ્યાણકર ધર્માનુષ્ઠાનોમાં જોડાવા માટે
તે સતત ચત્નશીલ રહેશે.
- ૦ ઉચિત અનુકંપા તથા સાધર્મિક લક્ષિતાના પુણ્ય-
પ્રસંગોની અવગણના તે કદી કરશે નહિ.
- ૦ પરધર્મો પ્રત્યે સહિષ્ણુ બનીને જિનધર્મની પ્રમા-
રીથી પોતાનું મસ્તક ઉચ્ચ રાખશે.
- ૦ માતા-પિતાદિ તમામ વહિલજનોનું એ સદા
ખડુમાન કરશે.

વીરસૈનિકના આ સાત કર્તાવ્યો તમને ખૂબ ગમ્યાં ? જો હા, તો આજે જ પ્રતિજ્ઞાપત્ર ભરીને શ્રીવીરશાસનના વીરસૈનિક બનો.

ઓ શ્રીવીરશાસનના વીરસૈનિકો !

કમસેકમ આ પાંચ ધર્મોને તો આત્મસાત્ કરીને જ જંપજો.

(૧) હમેશ નવકારશીનું પર્યજખાણ.... (૨) રાત્રિભોજનનો ત્યાગ ... (૩) કંઠમૂળનો ત્યાગ.... (૪) સિનેમાનો ત્યાગ.... (૫) સ્વદ્રવ્યથી જિન-પૂજા....

જૈનશાસન ખાતર પોતાનું જીવન કુરખાન કરવાની આગ જેના લોહીના ખુંદ-ખુંદમાં પ્રગટી હોય તે જ વીરસૈનિકે 'મુક્તિદૂત'ના આહુક બની જવું જોઈએ; એના વાંચનથી વર્તમાન પ્રવાહો; રાજકારણની સમીક્ષાઓ મનને મૂંઝવતા પ્રશ્નોના ઉકેલો; જૈન તત્ત્વજ્ઞાન તથા જૈન શાસનની ગૌરવગાથાઓ, અને તેની રક્ષા કાળે ખેલાએલા ઝિંદાદિલીલયાં જીવસટોસટના ખેલોનો જીવંત ખ્યાલ પ્રાપ્ત થશે. વીરસૈનિકોના લાવી કાર્યક્રમોની માહિતિ પણ મળશે.

આજે જ દરેક વીરસૈનિક મુક્તિદૂતનો આહુક બને
રૂ. ૧૦૦નું દાન કરીને 'મુક્તિદૂત'ના આજીવન સભ્ય બને.

[મુક્તિદૂત કાયમ ફ્રી મળશે.]

લવાજમ ભરવાનું સ્થળ:-

કમલ પ્રકાશન ટ્રસ્ટ : ગાંધીરોડ, રતનપોળ નાકા, યાત્રિક ઇન્સ્ટીટ્યુટ સામે, અમદાવાદ-૧.

આક્રમણે હવે આવશે તો તેને મારી હઠાવવાની શાસ્ત્રીય-
નીતિના કેાઇ પણ કાર્યક્રમમાં હું મોખરે રહીશ; ગીતાર્થ
ગુરુદેવોની રાહબરી નીચે મારું સર્વસ્વ ન્યોઝાવર
કરીશ ” [૩]

વીરસૈનિક શું કરશે ?

- ૦ શ્રીજિનશાસન અને સમસ્ત આર્યસંસ્કૃતિ ઉપરના
આક્રમણોનો ઉચિત રીતે મુકાબલો કરશે.
- ૦ શાસ્ત્રીય માધ્યમના આન્તર સંગઠનની ભૂમિકા-
માં તે મોખરે રહેશે.
- ૦ તમામ પૂજનીય શ્રમણુ લગવન્તોના ચરણે તેનું
મસ્તક પ્રણામ કરશે.
- ૦ એકાન્તે કલ્યાણકર ધર્માનુષ્ઠાનોમાં જોડાવા માટે
તે સતત યત્નશીલ રહેશે.
- ૦ ઉચિત અનુકંપા તથા સાધર્મિક ભક્તિના પુણ્ય-
પ્રસંગોની અવગણના તે કદી કરશે નહિ.
- ૦ પરધર્મો પ્રત્યે સહિષ્ણુ બનીને જિનધર્મની ખુમા-
રીથી પોતાનું મસ્તક ઉન્નત રાખશે.
- ૦ માતા-પિતાદિ તમામ વહિલજનોનું એ સદા
બહુમાન કરશે.

વીરસૈનિકના આ સાત કર્તવ્યો તમને ખૂબ ગમ્યાં ? જો હા, તો આજે જ પ્રતિજ્ઞાપત્ર ભરીને શ્રીવીરશાસનના વીરસૈનિક બનો.

ઓ શ્રીવીરશાસનના વીરસૈનિકો !

કમસેકમ આ પાંચ ધર્મોને તો આત્મસાત્ કરીને જ જંપજો.

(૧) હ્રમેશ નવકારશીતું પચ્ચખખાણુ.... (૨) રાત્રિભોજન-
નો ત્યાગ ... (૩) કંઠમૂળનો ત્યાગ.... (૪) સિનેમાનો ત્યાગ....
(૫) સ્વદ્રવ્યથી જિન-પૂજા....

જૈનશાસન ખાતર પોતાનું જીવન કુરખાન કરવાની આગ જોના લોહીના ખુંદ-ખુંદમાં પ્રગટી હોય તે જ વીરસૈનિકે 'મુક્તિદૂત'ના ગ્રાહક બની જવું જોઈએ; એના વાંચનથી વર્તમાન પ્રવાહો; રાજકારણની સમીક્ષાઓ મનને મૂંઝવતા પ્રશ્નોના ઉકેલો; જૈન તત્ત્વજ્ઞાન તથા જૈન શાસનની ગૌરવ-ગાથાઓ, અને તેની રક્ષા કાળે ખેલાએલા જિંદાદિલીભર્યા જીવસટોસટના ખેલોનો જીવંત ખ્યાલ પ્રાપ્ત થશે. વીર-સૈનિકોના ભાવી કાર્યક્રમોની માહિતિ પણ મળશે.

આજે જ દરેક વીરસૈનિક મુક્તિદૂતનો ગ્રાહક બને

રૂ. ૧૦૦નું દાન કરીને 'મુક્તિદૂત'ના આજીવન સભ્ય બને!

[મુક્તિદૂત કાયમ ફ્રી મળશે.]

લવાજમ ભરવાનું સ્થળ:-

કેમલ પ્રકાશન ટ્રસ્ટ : ગાંધીરોડ, રતનપોળ નાકા, યાત્રિક ઇન્સ્ટીટ્યુટ સામે, અમદાવાદ-૧.

પૂજ્યપાદ સુનિરાજ શ્રી ચન્દ્રશેખરવિજયજી પ્રેરિત
વીરક્ષેનિકોના બનેલા

અખિલ ભારતીય સંસ્કૃતિ રક્ષક દળને
આપો સહકાર

સમગ્ર આર્યસંસ્કૃતિ અને વિશ્વકલ્યાણકર શ્રીજિન-
શાસનની રક્ષા કાળે કટિબદ્ધ બનેલું આ સંસ્કૃતિ રક્ષક દળ
આપ સહુના સહકાર ઉપર જ ધર્મરક્ષાના કાર્યો કરે છે.
આપના જ ઘરના યુવાનોને ધર્માભિમુખ બનાવીને સુંદર
શ્રાવકો બનાવવાની રચનાત્મક કામગીરીઓ સાથે ધર્મસંસ્કૃતિ
ઉપરના આક્રમક હુમલાઓને મારી હઠાવવાની અનેક કામ-
ગીરીઓ આરંભી દીધી છે. આવા કાર્યોમાં આપનો ઉદારતા-
ભર્યો સહકાર “સંસ્કૃતિ રક્ષક દળ” ના નામે ચેક,
મનીઓર્ડર કે ડ્રાફ્ટથી મોકલી આપવાનું આપ વીસરશો
નહિ એવી અમે આશા રાખીએ છીએ.

વીરસેનિકેતુ

અખિલ ભારતીય સંસ્કૃતિ રક્ષક દળ

આજે જ યુવાનો આ દળમાં જોડાઈ જાઓ.

દળના ઉદ્દેશો:

૧ ધર્મ અને સંસ્કૃતિ ઉપરના આક્રમણોનો મુકાબલો કરવો.

૨ શાસ્ત્રીય માધ્યમથી આંતર સંગઠનની ભૂમિકા તૈયાર કરવી.

૩ વિવિધ ધર્માનુષ્ઠાનોમાં યુવાનોને જોડીને ધર્મ સન્મુખ કરવા.

શાસ્ત્રીય રીતે શાસનરક્ષા અને સંસ્કૃતિરક્ષાના જે કાર્યો ઘેર બેઠાં પણ થઈ શકે તેમાં સંપૂર્ણ સહકાર આપવાની પ્રતિજ્ઞા કરવાને તમે જો સજ્જ હો તો આજે જ કાર્યાલય ઉપર પત્ર લખીને પ્રતિજ્ઞાપત્ર અને માહિતિ પત્રક મંગાવી લો. કાર્યાલયના સંચાલકો જીતેન્દ્ર એ શાહ.

કાર્યાલય : સંસ્કૃતિ રક્ષકદળ.

૫૦૮૨/૩. બીજે માળે, રતનપોળ નાકા,

યાજ્ઞિક ઈન્સ્ટીટ્યુટ સામે,

ગાંધીરોડ. અમદાવાદ.-૩૦૦૦૧

કમલ પ્રકાશન (પબ્લિક) ટ્રસ્ટ

રજિ. નંબર ઈ. ૧૫૪૧ (તા. ૪-૧૧-૬૭)

ઈન્કમેટેક્સ મુક્તિ T. R. NO. 47/IV-G. 68-69

(તા. ૧૪-૨-૬૯)

ઓફિસ : ૫૦૮૨/૩, ખીજે માળે,
યાજ્ઞિક ઈન્સ્ટીટ્યૂટ સામે, રતનપોળના નાકે,
ગાંધીરોડ અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૧

*

*

મુનિશ્રી ચન્દ્રશેખરવિજયજીની જ્ઞાનવાણી
વહાવતાં

આધ્યાત્મિક પુસ્તકો,

(ગુજરાતી તથા હિન્દી)

તથા

મુક્તિદૂત માસિક

ચિન્તક : મુનિશ્રી ચન્દ્રશેખરવિજયજી

સંપાદક : હસમુખ સી. શાહ.

નકલ : ૧૪ ॥ હજાર

લવાજમ : વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૫-૦૦

કમલ પ્રકાશન તરફથી બહાર પડતાં

પુસ્તકોનાં પ્રાપ્તિસ્થાનો

૧. સોમચંદ ડી. શાહ
જીવન નિવાસ સામે
પાલીતાણા
(સૌરાષ્ટ્ર)

૨. સેવંતીલાલ વી. જીન
૨૦ મહાજન ગલી
૧-લે માળે, ગવેરી બજાર
મુંબઈ-૨

ટ્રસ્ટી મંડળનું નિવેદન

કમલ પ્રકાશન ટ્રસ્ટ (અમદાવાદ) મુખ્યત્વે બે વિભાગમાં કામ કરી રહ્યું છે.

૧. પુસ્તક વિભાગ ૨. માસિક વિભાગ

(૧) પુસ્તક વિભાગ : આજ સુધીમાં પૂજ્યપાદ મુનિશ્રી ચન્દ્રશેખરવિજયજીના કોડીબંધ પુસ્તકો અમે બહાર પાડી ચૂક્યા છીએ. કેટલાંક પુસ્તકોની તો ચારથી પાંચ આવૃત્તિઓ પણ અમે પ્રગટ કરી છે. ગુજરાતી ભાષામાં પ્રગટ થઈ ચૂકેલાં પુસ્તકોને હવે હિન્દીમાં અનુવાદિત કરીને પ્રગટ કરવાનું કાર્ય પણ ચાલી રહ્યું છે. આ પુસ્તકો મુખ્યત્વે જૈન દર્શનને, યાવત્ ગૌરવવંતી આર્ય સંસ્કૃતિને જગતની સમક્ષ અર્પાવીને ભાષામાં રજૂ કરે છે.

ક્રમબદ્ધ રીતે નવાં નવાં પુસ્તકો અમે બહાર પાડી રહ્યા હતા. તેમાં અમને સુંદર આર્થિક સહકાર મળી જતાં જાંબૂવાલા ગ્રંથમાળાનું નવું ક્ષિતિજ ખુલ્લું મૂક્યું, ૧૯૭૧ ની સાલથી દર વર્ષે પાંચ પુસ્તકોનો એક સેટ આ ગ્રંથમાળાના અન્વયે પ્રગટ કરી રહ્યા છીએ.

પણ અમને આટલાથી જ સંતોષ ન હતો. એટલે નવી પેઢીના યુવાનો અને યુવતીઓ માટે જીવન ઘડતર વાંચનમાળાનું બીજું ક્ષિતિજ પણ ખુલ્લું મૂક્યું. એના અન્વયે અમે વીસ નાની પુસ્તિકાઓ (પોકેટ-બુક્સ) બહાર પાડી છે.

અમારા બધાં ય કાર્યો સારી રીતે ચાલતા જ રહે અને એ માટે અમને ઘણા મોટા આર્થિક સહકારની આવશ્યકતા છે. દાનવીરો તરફથી અમને સુંદર સહકાર મળી રહે તે માટે અમે “કમલ પ્રકાશન ટ્રસ્ટ”ને પબ્લિક ટ્રસ્ટ બનાવ્યું છે, અને તેના દાનને “ઇન્કમેટેક્સ એક્ઝમ્પ-ટેડ” કરાવ્યું છે વળી અમે એ માટે સુંદર યોજના પણ કરી છે; જે નીચે મુજબ છે.

દાન : પદ : લાભ :

રૂ. ૨૦૦૧ : શ્રુતલક્ષ્મી : સંસ્થાના ભૂત-ભાવી તમામ પુસ્તકો ભેટ મળશે.

રૂ. ૧૦૦૧ : શ્રુતાનુરાગી : ભૂત-ભાવી તમામ પુસ્તકો ભેટ મળશે.

રૂ. ૫૦૧ : શ્રુતમુખ્ય : સંસ્થાના તમામ ભાવી પુસ્તકો ભેટ મળશે.

ઉપરોક્ત તમામ દાતાઓની નામાવલિ સંસ્થા તરફથી પ્રગટ થનારા (સિરિઝ સિવાયના) પુસ્તકોમાં સંસ્થાના કુટુંબીજન તરીકે આવશે.

દાનવીરો! ‘કમલ પ્રકાશન ટ્રસ્ટ’ ના નામથી આપની રકમ આજે જ ચેક, ડ્રાફ્ટ કે મનીઓર્ડરથી મોકલીને અમને આપનો અમૂલ્ય સહકાર આપશે એવી આશા રાખીએ છીએ. પુસ્તક વિભાગમાં જ્ઞાનખાતાની રકમ લેવામાં આવે છે.

પુસ્તક વિભાગમાં : અમારા કુટુંબીજનો

શ્રુતસમુદ્ધારક :

૧. શ્રી શાન્તિદાસ ખેતસી ચેરીટેબલ ટ્રસ્ટ-મુંબઈ
૨. શ્રી કપુરચંદ નરણેરામ સુતરીઆ-મદ્રાસ
૩. શ્રી રામજી શામજી વિરાણી અને શ્રીમતી સમરત
રામજી વિરાણી ટ્રસ્ટ-રાજકોટ
૪. શ્રી પ્રવીણકુમાર દલીચંદભાઈ-મુંબઈ

શ્રુતરક્ષક :

૧. શ્રી વિશા શ્રીમાળી તપાગચ્છીય જ્ઞાનાદિ ધાર્મિક ફંડ-
ખાતું-જામનગર

શ્રુતલક્ષક :

૧. શ્રી ગુજરાતી જૈન શ્વેતામ્બર તપગચ્છ સંઘ-(કલકત્તા)
૨. શ્રી શ્વેતામ્બર મૂર્તિપૂજક જૈન સંઘ-લીંબડી
૩. શ્રીમતી લીલમબેન મણિલાલ-મુંબઈ
૪. શ્રી ઝવેરી પ્રધર્સ-ચુડા
૫. શ્રી કાન્તિલાલ ચીમનલાલ કોલસાવાળા-અમદાવાદ
૬. રૂબી કોચ બીલડર્સ પ્રા. લી.-મુંબઈ
૭. શ્રી સુદામડા શ્વે. મૂર્તિપૂજક જૈન સંઘ-સુદામડા
૮. શ્રી નયનમલ ભુરમલજી જૈન-મુંબઈ
૯. જૈન શ્વે. મૂ. પૂ. તપાગચ્છ સંઘ-ભુજ
૧૦. જમનાદાસ ખુશાલદાસ વોરા સહાયક નિધિ હ: લાલદાસ
જમનાદાસ -મુંબઈ

શ્રુતાનુરાગી :

૧. શ્રી માંડલિકભાઈ જે. ઝવેરી-મુંબઈ
૨. શ્રી સુબોધચંદ્ર લાલભાઈ-અમદાવાદ
૩. શ્રી કવરલાલ હીરાલાલ પારેખ-અમદાવાદ
૪. શ્રી અચલગઢ જૈન પેઢી-અચલગઢ
૫. શ્રી ગીરધરદાસ ત્રીકમલાલ કપૂરવાલા-મુંબઈ
૬. શ્રી જૈન શ્રવે. મૂર્તિપૂજક સુધારા ખાતાની પેઢી
-મહેસાણા
૭. શ્રી લનીબેન ધીરજલાલ પાનાચંદ શ્રોફ-અમદાવાદ
૮. શ્રીમતી પોપટબેન બૂરમલજી-(દેલંદર)
૯. શ્રી શાન્તિનગરજૈન શ્રવે. મૂર્તિપૂજક સંઘ-અમદાવાદ
૧૦. શ્રી ખારેજી-બેફળી જૈન સંઘ-ખારેજી
૧૧. શ્રી પાર્શ્વનાથ જૈન પેઢી-રોહીડા (રાજસ્થાન)
૧૨. એક સદ્ગૃહસ્થ તરફથી. હ. પ્રફુલ્લચંદ્ર કાન્તિલાલ
દલાલ-મુંબઈ
૧૩. સ્વ. મફતલાલ મોહનલાલના સ્મરણાર્થે તેમના સુપુત્રો
તરફથી-નવાડીસા
૧૪. કપૂરચંદ એન. સુતરીઆ-મદ્રાસ
૧૫. શ્રી દાદર આરાધના લવન જૈન-પૌષ્ઠશાળા-દાદર
—મુંબઈ
૧૬. બેન સરોજના સ્મરણાર્થે હ. જેસીંગભાઈ
-પેથાપુરવાળા-અમદાવાદ

૧૭. શ્રી વીઠલદાસ ધનજીભાઈ ખારદાનવાળા-જામનગર
 ૧૮. શ્રી મોતીચંદ હેમરાજ ઉપાશ્રયના જ્ઞાનખાતા
 તરફથી-જામનગર
 ૧૯. શ્રી સુમનભાઈ મુલચંદ વાડીલાલ શાહ-મુંબઈ
 ૨૦. વોરા અમુલખભાઈ કેશવજી (રાજપરવાળા) જુજ
 ૨૧. શ્રી લાલગર માધવગર કૌન્દ્રાકટર-જુજ
 ૨૨. શ્રી ચોપાટી જૈન સંઘ-મુંબઈ
 ૨૩. શ્રી ચંદ્રાલય જ્ઞાન ટ્રસ્ટ-અમદાવાદ
 ૨૪. શ્રી ભવાનીપુર મૂર્તિપૂજક જૈન સ્વેતામ્બર સંઘ-કલકત્તા
 ૨૫. શ્રીમતી સુશીલાબેન ખાળુભાઈ ભગુભાઈ
 (પેથાપુરવાળા) અમદાવાદ
 ૨૬. શ્રી નવરંગપુરા સ્વે. મૂર્તિપૂજક સંઘ-અમદાવાદ
 ૨૭. શ્રી શામજી વેલજી વીરાણી અને કડવીખાઈ વીરાણી
 રમારક ટ્રસ્ટ-રાજકોટ

શ્રુતસભ્ય :

૧. મહુવા વીશાશ્રીમાળી તપાગચ્છીય સ્વે.. મૂર્તિપૂજક
 સંઘ-મહુવાખંદર
૨. સ્વ. શ્રી. છળીલદાસ સુખલાલ કાળીદાસ-લી'બંડી
૩. શ્રી રસીકલાલ શીવલાલ ગાંધી-મુંબઈ
૪. શ્રી હિંમતલાલ શામળભાઈ-અમદાવાદ
૫. શ્રીમતી જ્યાલદામી કપૂરચંદ સુતરીઆ-મદ્રાસ
૬. શ્રી હાલારી વીશાઓસવાળ સ્વે. મૂ. પૂ. જૈન જ્ઞાતિ
 સમસ્ત દેશસર ટ્રસ્ટ-પઢાણા

૭. શ્રી વિજયસલા જૈન જ્ઞાન મંદિર-ડભોઈ
૮. શ્રી જામવણથલી રવે. મૂ. પૂ. જૈન સંઘ-જામવણથલી
૯. શ્રી લોગીલાલ મગનલાલ શાહુ-ભાવનગર
૧૦. શ્રી રમેશચંદ્ર કપૂરચંદ સુતરીઆ-મદ્રાસ
૧૧. શ્રી દીલીપકુમાર કપૂરચંદ-સુતરીઆ-મદ્રાસ
૧૨. શ્રી ભરતકુમાર કપૂરચંદ સુતરીઆ-મદ્રાસ
૧૩. સ્વ. મહેતા દલીચંદ માણેકચંદ (ખીલોસવાળા)-જામનગર
૧૪. શ્રી ચોટીલા જૈન રવે. મૂ. પૂ. સંઘ-ચોટીલા
૧૫. શ્રી જૈન રવે. મૂ. પૂ. સંઘ-દાવણગીરી
૧૬. સંઘવી ભવાનજી હીરાચંદના સમાધિપૂર્વકના
સ્વર્ગવાસ નિમિત્તે તેમના સુપુત્રો તરફથી-ભુજ
૧૭. શ્રી જયંતિલાલ વલમજી છેડા-ગદસીસા
૧૮. શ્રી પત્રી જૈન સંઘ-પત્રી
૧૯. શ્રી પ્રવીણકુમાર દલીચંદભાઈ-મુંબઈ
૨૦. શ્રી જૈન રવેતામ્બર તીર્થ પેઢી, અચલગઢ.
૨૧. શ્રી રંભાભાઈ ડોસાભાઈ-કલકત્તા
૨૨. શ્રી ચંદ્રકાન્તભાઈ કાન્તીલાલ શાહુ-અમદાવાદ
૨૩. સુતરીયા ચીમનભાઈ અવેરભાઈ (નાણાધીરનાર)
—નડીયાદ
૨૪. શ્રી ઝીંજુવાડા જૈન સંઘ-ઝીંજુવાડા.

(૨) માસિક વિભાગ :

કમલ પ્રકાશન પબ્લિકેટર્સ તરફથી 'સુકિતદૂત'
નામનું સોળ પૈઈજનું એક માસિક જૂન ૬૯ થી

અમે શેર કુચું છે. આ માસિક બહુ જ દૂંક સમયમાં ચૌદ હજાર નકલોનો લક્ષ્યાંક આંખી ગયું છે. સુક્તિદ્વત નામનું આ માસિક સત્યને સંપૂર્ણ રીતે વફાદાર રહીને આર્થ સંસ્કૃતિના એ જાજરમાન ગૌરવોની ઘટઘટમાં પુનઃ પ્રાણ પ્રતિષ્ઠા કરવા તલપે છે. આગળ વધીને પ્રત્યેક માનવમાં અધ્યાત્મભાવના તેજવિસોટા પ્રસરાવવા ઈચ્છે છે.

જૂન '૭૨ સુધી સુક્તિદ્વતની પેટી યોજના દ્વારા અગિયાર હજાર બંધુઓને (રોજ ૧૦ પૈસાનું) દાન કરવાની શરત મંજૂર રાખે ત્યાં સુધી) તે આ માસિક કાયમ માટે લવાજમ સુક્ત બની રહેશે. જૂન '૭૨ પછી થનારા ગ્રાહકોને લવાજમ રૂ. ૧૫-૦૦ ભરવા સાથે પેટી-યોજના બંધ કરવામાં આવી હતી. પરંતુ જૂન ૧૯૭૬ના સુક્તિદ્વતના ૬ઠ્ઠા વર્ષના આરંભથી કમ્પરતોડ મોંઘવારીના કારણે અમે પંચવર્ષિય લવાજમ યોજના પણ બંધ કરીને નવા થનારા ગ્રાહકો માટે વાર્ષિક લવાજમ પાંચ રૂપિયાની યોજના અમલમાં મૂકી છે.

અગિયાર હજાર બંધુઓને કાયમ માટે લવાજમ સુક્તિનો લાભ ચાલુ રાખવો એ નાનીસૂની બાબત નથી. દાનવીરોના આર્થિક સહકાર વિના અમે આ કાર્ય હંમેશા માટે ચાલુ રાખી શકીએ નહિ. આપનો સુંદર આર્થિક સહકાર અમને મળી રહે તે માટે અમે નીચે મુજબની સિં. ના. ૧૬

-એક યોજના કરી છે. આ યોજનાનો લાભ લેનારા દાતા-
-ઓના નામ માસિકના એક કે વધુ અંકમાં પ્રગટ કરવામાં
-આવશે.

રૂ. ૩૦૦૦ સંસ્કૃતિ સમુદ્ધારક

રૂ. ૨૦૦૦ સંસ્કૃતિ રક્ષક

રૂ. ૫૦૦ સંસ્કૃતિ અનુરાગી

રૂ. ૨૫૦ સંસ્કૃતિ સહય

રૂ. ૧૦૦ આજીવન સહય

=* રૂ. ૨૫ કે તેથી વધુ રકમનું દાન કરનારનું નામ
માસિકના એક અંકમાં આપવામાં આવશે.

=* ઉપરોક્ત કોઈ પણ પદ પ્રાપ્ત કરનાર પુણ્યવાન
વ્યક્તિ સૂચવે તો અનુક્રમે પંદર, દસ, પાંચ, બે
અને એક-ઠેકાણે (રૂ. ૨૫૦ તથા રૂ. ૧૦૦ દાતાને)
મુક્તિદૂત માસિક કાયમ માટે લવાજમ વિના ભેટ
મોકલવામાં આવશે.

=* રૂ. ૨૫૦ થી ઉપરના દાતાઓની નામાવલી ટ્રસ્ટ
તરફથી બહાર પડતા તમામ પુસ્તકોમાં આપવામાં
આવશે.

કમલ પ્રકાશન પરિશત ટ્રસ્ટના દાનને ઇ-કમટેક્સ એકઝ-
-મ્પશન મળેલું હોવાથી આપની રકમ કરમુક્ત બની રહેશે.

=* માસિક વિલાંગમાં જ્ઞાન ખાતાની રકમ લેવામાં
આવતી નથી.

માસિક વિભાગમાં અમારાં કુટુંબીજનો :
સંસ્કૃતિ સમુદ્ધારક :

- (૧) પોપટબેન ભૂરમલજી C/o. શા. નયમલ નેનમલ-
એન્ડ કું. મુંબઈ.

સંસ્કૃતિ રક્ષક :

- (૧) શ્રી રજનીકાન્ત લક્ષ્મીચંદ જાંબૂવાળા-લીંબડી
(૨) શ્રી જીવતલાલ ખરતાપસી-મુંબઈ
(૩) શ્રી નયનમલ ભુરમલજી જૈન-મુંબઈ

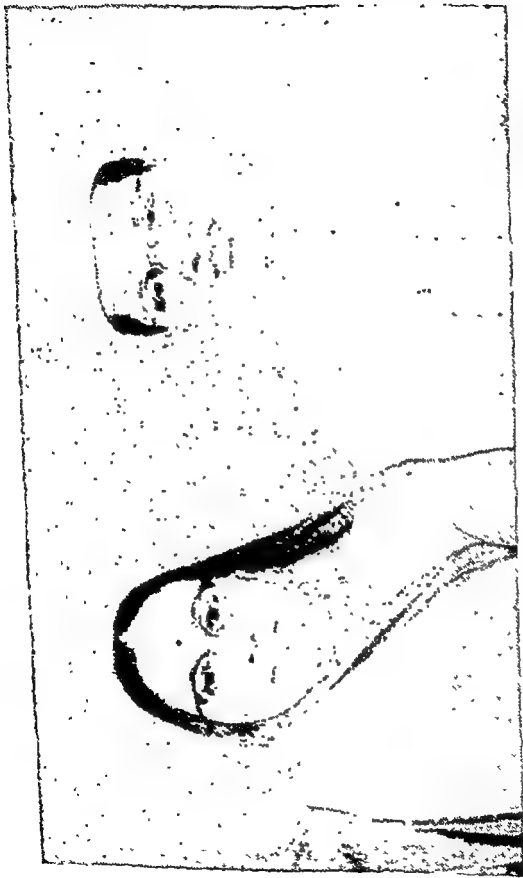
સંસ્કૃતિભક્ત :

- (૧) શ્રી ઉષાકાન્ત રમણલાલ શાહ-અમદાવાદ
(૨) શ્રી વ્રજલાલ ત્રિલોચનદાસ-એલ. ટી. વાળા

—સુરેન્દ્રનગર

- (૩) શ્રીમતી ગજરાબેન મનસુખલાલ શાહ-અમદાવાદ
(એ. બી. સી. સર્જકલવાળા)
(૪) શ્રી બીખાભાઈ મોતીચંદ પંજિલક ટ્રસ્ટ તરફથી
હા- શેઠ પોપટભાઈ બીખાભાઈ-મુંબઈ
(૫) એક સદ્ગૃહસ્થ તરફથી હ: શેઠ શાંતિભાઈ
કપાસી, મુંબઈ
(૬) રૂબી કોચ બીલડર્સ પ્રા. લી.-મુંબઈ
(૭) શ્રી રમણિકલાલ કેશવલાલ સુરેન્દ્રનગર
(૮) શ્રી ઝવેરી પ્રધર્સ-ચૂડા
(૯) એક સદ્ગૃહસ્થ તરફથી હ. વસંતભાઈ-મુંબઈ

- (૧૦) શ્રી રણછોડદાસ શેષકરભાઈ શેઠ-મુંબઈ
- (૧૧) શ્રી રવિચંદ માણેકચંદ-થાનગઢ
- (૧૨) શ્રી લધુભાઈ માણેકચંદ-જામનગર
- (૧૩) શ્રી કાન્તીલાલ ચીમનલાલ કોલસાવાળા-અમદાવાદ
- (૧૪) શ્રી મણીલાલ મગનલાલ કોંઠવાળા-ધ્રાંગધ્રા
- (૧૫) શ્રીમતી કુસુમબેન જયંતિલાલ આર. શાહ-મુંબઈ
- (૧૬) શ્રી શરદચંદ્ર જેઠાલાલ પટલીઆ-જામનગર
- (૧૭) શ્રી વીકૃતદાસ ધનજીભાઈ બારદાનવાળા-જામનગર
- (૧૮) કોંઠ જૈન તપાગચ્છ સંઘ તરફથી [જિનાલયની શતાબ્દિ નિમિત્તે] કોંઠ.
- (૧૯) શ્રી બીપીનચંદ્ર રતિલાલ નાનજીભાઈ-ધ્રાંગધ્રા
- (૨૦) સ્વ. વસનજી નાનચંદના કુટુંબીજનો તરફથી
-જામનગર
- (૨૧) એક સદ્ગૃહસ્થ તરફથી
- (૨૨) શ્રીમતી કમળાબેન શાન્તિલાલ કપાસી-મુંબઈ
- (૨૩) દોશી છબીલદાસ જીવણલાલ- (મોટી મારવાડવાળા)
-મુંબઈ
- (૨૪) શ્રી જશવંતલાલ ચીમનલાલ શાહ-મુંબઈ
- (૨૫) શ્રી રમણલાલ ચીમનલાલ શાહ (કોલસાવાળા)
-અમદાવાદ
- (૨૬) “એસ્કવાયર” મુંબઈ
- (૨૭) પ્રતાપ ચેરીટેબલ ટ્રસ્ટ-મુંબઈ હુઃ
શેઠ જીવતલાલ પ્રતાપસી
- (૨૮) સ્વ. મહેતા દલીચંદ માણેકચંદ (ખિલોસવાળા)
-જામનગર

જે કમલ પ્રકાશન દ્રષ્ટે પ્રગટ કરેલા 'શુદ્ધમાતા' નામના પુસ્તકે અમારા ઉપરાક્ત ઉપકારી
 માતાપિતાના જીવનમાં ચમત્કાર સંખ્યો તે દ્રષ્ટની કણ્ઠમુદિત અર્થે અમે તેમના સુપુત્રો
 (રમેશચંદ્ર-દિલીપકુમાર તથા ભરતકુમાર) દ્રષ્ટને રા. ૧૧૦૦૧ અર્પણ કરીએ છીએ.

સ્વ. દાનવીર, ધર્માનુરાગી શેઠશ્રી
 રામજીભાઈ વિરાણીએ સ્થાપેલ ‘ શ્રી
 રામજી શામજી વિરાણી અને શ્રીમતિ
 સમરતબેન રામજી વિરાણી ટ્રસ્ટ
 રાજકોટ ” તરફથી સ્વ. શેઠ શ્રી
 રામજીભાઈની પુણ્ય તિથિ પ્રસંગે
 રૂ. ૧૧૦૦૧ ‘ કમલ પ્રકાશન ટ્રસ્ટ ’ ને
 અર્પણ થયેલ છે.

હ : મેનેજિંગ ટ્રસ્ટી,
 શ્રી નગીનભાઈ રામજીભાઈ વિરાણી

શ્રી લાલજીભાઈ પદમટીલાઈ ઝવેરી ચૌહા
શ્રીમતી જયાબેન લાલજીભાઈ ઝવેરી ચૌહા

પૈતૃયપાદ સુનિરાજશ્રી ચન્દ્રશેખરવિજયજીના સતત સાનિધ્યે જ્ઞેમના હિતનંતી અંતિમ પળા ધન્યતાનં
પામી; અતે જ્ઞેષ્ઠા પોતાના ધર્મસંસ્કારનો અજીમીલ વારસો મને આપીને આ જગતમાંથી વિદાય
થયા તે પૈજનીય માન-પિતાજીના દેસગૃહમાં આ નાનકડા સંકેતનો ભાગી બનીને ધન્યતાઅનુભવું કે.
— યૌદેશ લાલજીભાઈ ઝવેરી

જેમણે પોતાના બે પુત્ર-પુત્રી [હાલ મુનિશ્રી ચન્દ્રશેખરચિજયજી તથા સાદવીશ્રી મહાનંદાશ્રી] ને ચારિત્ર ધર્મના સંસ્કારોનું ગળથૂંથીમાં જ પાન કરાવીને વિશ્વકલ્યાણકર શ્રી જિનશાસનને સમર્પિત કર્યા તેમની પુણ્યસ્મૃતિમાં.....

હા. પ્રફુલ્લ કાન્તિલાલ પ્રતાપશી મુંબઇ.

સંસ્કૃતિ અનુરાગી :

- (૧) શ્રી ચંપાબેન મણીલાલ નાગરદાસ-મુંબઈ
- (૨) સંઘવી મણીલાલ સાકરચંદ-જામનગર
- (૩) મહેતા ચંદુલાલ રાયજીભાઈ ચેલાવાળા-જામનગર
- (૪) શાહ અંબાલાલ અમૃતલાલ ખેરસદ

સંસ્કૃતિસભ્ય :

- (૧) શ્રી શિવલાલ ભૂદરદાસ રાજકોટ
- (૨) શ્રી અમૃતલાલ હરકીશનદાસ (હોટલ એમ્પ્લોયેડ-વાળા) ભુજ
- (૩) શ્રી રજનીકાંત અંબાલાલ શાહ-મુંબઈ
- (૪) સ્વ. ચાંપશી પાલજી તથા સ્વ. પાલજી વીરજી તથા તેમના પુત્રવધુ સૌ. સ્વ. હીરાબેન સુંદરજીની પુણ્ય-સ્મૃતિ પ્રસંગે હ. કેશવજી પાલજી-મુંબઈ
- (૫) દોશી સુંદરજી ડાહ્યાભાઈ-મોરબી
- (૬) શ્રી શાંતિલાલ રાયચંદ-મુંબઈ
- (૭) એક સદ્ગૃહસ્થ તરફથી-મુંબઈ
- (૮) શેઠ નાનાલાલ લલુભાઈ હ. લક્ષ્મી પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ

-સુરેન્દ્રનગર

- (૯) અ. સૌ. મીનાક્ષી રમેશચંદ્ર સુતરીયા-મદ્રાસ
- (૧૦) અ. સૌ. યોગિની દીલીપકુમાર સુતરીયા-મદ્રાસ :

(૧૧) જેથંદભાઈ અમુલખ C/o વિદ્યાર્થી વિકાસ ગૃહ.ખોરડી.

(૧૨) સાબરખાગ સોસાયટીના જૈન ભાઈઓ તરફથી
-સાબરમતી.

(૧૩) ખચુભાઈ ચીમનલાલ ઝવેરી-મુંબઈ

(૧૪) કેશવલાલ ગીરધરલાલ એન્ડ કું.-અમદાવાદ

(૧૫) શાહ કુંવરજી તુલસીદાસ-ધાંગધા

(૧૬) શ્રીમતી તારા કીશોર દોશી-રાજકોટ

C/o કીશોર એન્ડ કું. એડવોકેટ

ક્રમશઃ પ્રકાશન ટ્રસ્ટ તરફથી પ્રકાશિત થયેલાં પુસ્તકો

(ઘેર બેઠાં વી. પી થી મેળવો. પોસ્ટેજ ખર્ચ અલગ)

લેખક : સુનિશ્રી ચન્દ્રશેખરવિજયજી

૧ સાધનાની પગદંડીએ	૨-૦૦
૨ શરણાગતિ	૨-૦૦
૩ વિરાગની મસ્તી	૨-૦૦
૪ ઊંડા અંધારેથી	૨-૦૦
* ૫ અધ્યાત્મસાર	૫-૦૦
૬ શુરુમાતા	૨-૦૦
* ૭ વંદના	૨-૦૦
* ૮ વિરાટ જાગે છે ત્યારે	૨-૦૦
* ૯ મહાપંથના અજવાળા	૨-૦૦
૧૦ જૈન દર્શનમાં કર્મવાદ	૧-૫૦

*૧૧ સચિત્ર જીવન દર્શન	૩-૦૦
૧૨ કાનજીભાઈ મત પ્રતિકાર	૩-૦૦
*૧૩ તિમિર ગચું ને જ્યોતિ પ્રકાશી	૨-૦૦
*૧૪ અનન્તનાં પાત્રો	૩-૦૦
*૧૫ વિજ્ઞાન અને ધર્મ	૫-૦૦
*૧૬ મુક્તિદૂત માસિક ફાઈલ વર્ષ-૧	૩-૦૦
*૧૭ " " " " વર્ષ-૨	૫-૦૦
૧૮ જાગતા રંજો	૬-૦૦

૧૯ સોળ ભાવનાઓ
૨૦ જૂની પેઢીને
૨૧ બોધ કથાઓ
૨૨ ઊઠ, જાગ, મુસાફરી
૨૩ જૈન જ્યોતિ શાસનમ્

જાંબૂવાળા અન્યમાળા ૧૬૭૧
સેટનું મૂલ્ય ૨-૫૦

*૨૪ વીર! મધુરી વાણી તારી	૬-૦૦
૨૫ નહિ એસો જનમ બારંબાર	૬-૦૦

૨૬ મૂંઝવતા પ્રશ્નો
૨૭ ચક્રવર્તી પ્રહસન
૨૮ આચાર: પ્રથમો ધર્મ:
૨૯ આપણી સંસ્કૃતિ
૩૦ વિકાસનું મહાસિયાન

જાંબૂવાળા અન્યમાળા ૧૬૭૨
સેટનું મૂલ્ય ૨-૫૦

- ૩૧ સોલહ લાવનાએ
 ૩૨ પુરાની પીઢીકો
 ૩૩ ધોધ કથાએ
 ૩૪ ઊઠે, જાગ, મુસાફીર
 ૩૫ જૈન જયનિ શાસનમ્

૩૬ મુકિતદૂત માસિક કાંઈ વર્ષ-૩

૫-૦૦

- ૩૭ સિનેમાનો ત્યાગ કરો
 ૩૮ સાદગી અપનાવો
 ૩૯ આપણે કયાં જઈ રહ્યા
 છીએ ?

- ૪૦ સુખ જ લયાનક છે
 ૪૧ વાંચો : વિચારો : પામો
 ૪૨ જયવંતુ જિનશાસન
 ૪૩ વિજ્ઞાન ! એક સમસ્યા
 ૪૪ દયાળુ બનો
 ૪૫ પરલોક દષ્ટિ
 ૪૬ કોઠા સૂઝ બનો
 ૪૭ અંધલક્ષિત, પશ્ચિમની
 ૪૮ ત્રણ વાર્તાઓ
 ૪૯ દંભ-૧
 ૫૦ દંભ-૨
 ૫૧ જરા, કાન દધને મને
 સાંભળો

જાંબૂવાલા ગ્રન્થમાળા
 (હિન્દીમાં) ૧૯૭૧
 સેટનું મૂલ્ય ર-૫૦

જીવનઘડતર વાંચનમાળા
 સેટ પહેલો

સેટનું મૂલ્ય ૩-૦૦

જાંબૂવાલા ગ્રન્થમાળા ૧૯૭૮
 સેટનું મૂલ્ય ર-૫૦

૫૨ મુક્તિદૂત માસિક ફાઇલ વર્ષ-૪	૫-૦૦
૫૩ આંધી આવી રહી છે	૬-૦૦
૫૪ પ્રહાર્ય	૨-૦૦

૫૫ ચાલો, જીવન પલટીએ

૫૬ સંસાર

૫૭ નિશ્ચય વ્યવહાર

૫૮ આ માસનો શ્લોક

૫૯ મીની કથાઓ

જા'બૂવાલા ગ્રન્થમાળા ૧૯૭૪

સેટનું મૂલ્ય ૨-૫૦

૬૦ રામાયણના પ્રેરક પ્રસંગો ૪-૦૦

૬૧ ચાર પુરુષાર્થ ૨-૦૦

૬૨ મુક્તિદૂત માસિક ફાઇલ વર્ષ-૫ ૫-૦૦

૬૩ વીરસૈનિકહળ

૬૪ ધર્મશુદ્ધ કે પશ્ચશુદ્ધ

૬૫ વીરસૈનિકની દ્રશ્યો

૬૬ આપણી સંસ્કૃતિમાં

સ્રીનું સ્થાન

૬૭ ધર્મશુદ્ધો ! હવે તો

જાગો

૬૮ ચિંતનની ચિનગારીઓ

૬૯ આધુનિક શિક્ષણ

૭૦ ધર્મનાશની ભેદી ચાલ

૭૧ લોકાપવાદ-ત્યાગ

૭૨ યુવકની મનોવ્યથા

જીવનઘડતર વાંચનમાળા

સેટ બીજો

સેટનું મૂલ્ય ૩-૦૦

- ૭૩ સિંહનાદ ૩-૦૦
- ૭૪ સ્વરાજ્યનું લોખંડી ચોઠકું ૩-૦૦
- * આ નીશાનવાળાં પુસ્તકો અપ્રાપ્ય છે
- * હવે પછી ૧૯૭૪ ના ડીસેમ્બરમાં પ્રગટ થશે.
- ૭૫ ચેત, મછંદર ! ગોરખ આયા
- ૭૬ આપણે ફેર વિચારીએ
- * એકી સાથે સો રૂપીયાના પુસ્તકો ખરીદનાર કોઈ પણ વ્યક્તિને
- ૨૫ ટકા કમીશન માંગશે તો આપવામાં આવશે.
- ૦ રૂ. ૫૦૧ નું ઘાન કરીને ભાવી તમામ પુસ્તકો ઘેર બેઠા
- લેટ મેળવો.

સુનિશ્રી ચન્દ્રશેખરવિજયજીની કોમળ અને કઠોર
કલમે કંડારાણું માસિક

‘મુક્તિહૂત’

સંપાદક : હસમુખ સી. શાહ

નકલ : ૧૪૧૧ હજાર

લવાજમ : વાર્ષિક રૂ. ૫-૦૦

[પંચવર્ષીય લવાજમ યોજના રદ કરવામાં આવી છે]
રૂ. ૧૦૦ ભરીને આજીવન સભ્ય બનો, કાયમ માટે માસિક ભેટ
મળશે.

—: લવાજમ ભરવાનું સ્થળ :—

“કમલ પ્રકાશન ટ્રસ્ટ” ૫૦૮૨/૩, બીજો માળે, રતનપ્રોળ
નાકા, યાજ્ઞિક ઇન્સ્ટીટ્યુટ સામે, ગાંધી રોડ, અમદાવાદ-૧

“૧૧ હજાર બંધુઓને કાયમ માટે કશા ય લવાજમ
વિના મોકલાતા

મુક્તિહૂતને આપો સહકાર

આપ સહુના આર્થિક સહકાર ઉપર જ આ માસિક
હરણ કાળે આગેકુચ કરી રહું છે. કમલ પ્રકાશન એ પબ્લીક
ટ્રસ્ટ છે. દાનની રકમ ઇન્કમટેક્સમાં મજરે મળે છે.

“કમલ પ્રકાશન ટ્રસ્ટ”ના નામનો ચેક કે ડ્રાફ્ટ આપે
જ કાર્યાલય ઉપર મોકલીને આપનો અમૂલ્ય સહકાર આપો.

આપના કોઈ પણ પ્રસંગમાં મુક્તિહૂતને ભુલશો નહિ

ઘર ઘરમાં અને
 ઘટ-ઘટમાં સમગ્ર જૈન
 શાસન અને આર્ય-
 સંસ્કૃતિનાં પ્રકાશકિરણો
 રેલાવતા કમલ પ્રકાશન
 ટ્રસ્ટના વિવિધ અંગોને
 મજબૂત બનાવવા એ
 આપના હાથની વાત
 છે. માત્ર આપના ઉદ્દા-
 રતાભર્યા હાથનો ટેકો
 જ એની મજબૂતીમાં
 અત્યંત ઉપયોગી થઈ
 પડશે. બાકીનું બધું
 કામ આ ટ્રસ્ટ સમાલી
 લેશે.